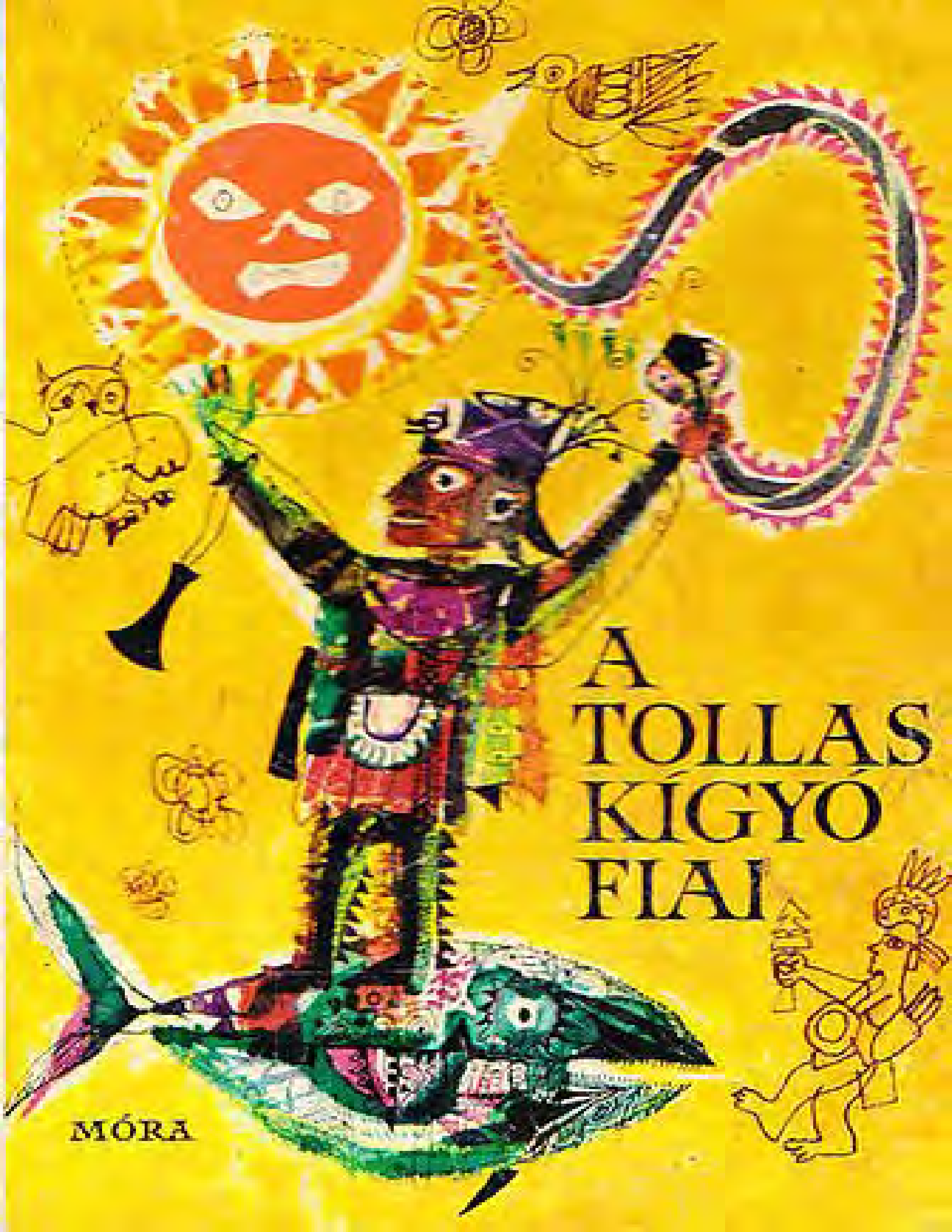

A
TOLLAS
KÍGYÓ
FIÁI

MÓRA

Boglár Lajos (szerk.)

A Tollaskígyó fiai

Dél- és közép-amerikai népek meséi

Móra, Budapest, 1984

AZ ÁLLATOK ÜNNEPE

Azokban a régi időkben, amikor az állatok még emberi nyelven szóltak, cédrusfából teknőt csináltak, abban főzték a sört. Ünnepet akartak ülni.

Először érkezett meg a sündisznó. Mindenki félt a tüskéitől. Ő ivott elsőnek.

Aztán jött a páncélos állat. Páncélos hátát fordította a sün felé. Így védve volt. Ő is ivott.

Az óriásgyík félt a tüskéktől, de elbújt a páncélos állat mögött. Így védve volt. Ő is ivott.

Az óriásgyík mögé leült a majom, aztán jött a kis harkály, aztán a darázs, aztán a hangyászmedve, aztán a *szurukua-madár*, aztán a vadgalamb, aztán a vidra, aztán a pálmaféreg, aztán a hangya, a méh és a holló.

Mindenki ott volt. Mindenki ivott.

A sündisznó ivott elsőnek, neki kerekedett jó kedve először. Azt énekelte: „Van egy kicsi orrom.”

Aztán mind lerészegedtek, és mindenki elénekelte a maga dalát. A sündisznó táncra perdült, úgy rázta, riszálta magát, hogy túi mind szerteszét repültek.

Az állatok mind felugráltak, még több sört adtak neki, hogy elaludjék.

Miután a sündisznó elaludt, előlépett a páncélos állat, és így szólt:

– Adjatok még egy kortyot, hogy nekem is kedvem kerekedjék énekelni.

Aztán énekelni kezdett: „Van egy kicsi szemem.”

Felkiáltott az óriásgyík:

– Nekem is adjatok még egy kortyot, hogy énekre jöjjön kedvem.

Adtak is neki. Aztán így énekelt:

– Híjnye! Hajnye! – s közben farkával a földet csapkodta.

Mindenki énekelt, aztán elaludtak.

Ezzel vége lett az ünnepségnek.

Másnap azonban mindannyian nagyon elégedetlenek voltak, elhatározták, hogy ezentúl jobban fognak viselkedni, és új életet

kezdenek.

Nem is énekelnek ma már az állatok úgy, mint azokban a régi időkben.

A SAKUTYÚK, A TEKNŐSBÉKA ÉS A JAGUÁR

A sakutyúk, amely a fákon él, egy fiatal lány. A kígyónyakú teknős, amely a folyóban él, egy fiatalember. Egymásba szerettek. Együtt sétálgattak, és egy pálmához értek. A sakulányka így szólt:

– De szeretnék kókuszdiót enni!

A teknősfiú szeretett volna kedvére tenni. Megpróbált felmászni a pálmafára. Többször nekifohászkodott, de hiába.

Amikor ezt a sakulányka látta, türelmét vesztette, széttárta szárnyait, és felrepült a fára.

Megharagudott a teknősfiú, és így kiáltott:

– Meg fogom enni Minget, a jaguárt!

Alighogy kimondta, ott termett a jaguár:

– Mit mondtál? – kérdezte.

A teknősfiú így felelt:

– Meg fogom enni Mangot, a mézet, nagyon vágyom egy kis édességre.

Erre a jaguár odébbállt.

A sakulányka fenn ült a pálmafán, és kókuszdiót evett. Közben néhány dió a földre pottyant. Ezeket a teknős meg szerette volna enni. Megpróbálta feltörni. Többször nekifohászkodott, de hiába. Haragra lobbant, és így kiáltott:

– Meg fogom enni Minget!

Amint a nevét hallotta, ismét ott termett a jaguár.

– Mit mondtál? – kérdezte.

– Csak azt, hogy meg fogom enni Mangot – felelte a teknősfiú, s közben olyan mozdulatot tett, mintha el akarna illanni. De a jaguár gyorsabb volt, és elkapta.

Erre a teknős így szólt:

– Ha meg akarsz enni, Ming, öblögesd ki előbb a szádát. Mindenki kiöblögeti evés előtt.

Erre a jaguár nagy dühösen a folyóhoz ment, szájában a teknőssel. De hogy ki tudja öblögetni a száját, le kellett tennie a szájából a partra a teknőst. Alig fogott hozzá az öblögetéshez, huss! – a teknős belecsusszant a vízbe. A jaguár sem volt rest, odacsapott

a mancsával. Sikerült is elkapnia valamit, ki is húzta a vízből. De csak egy lapos kő volt, visszadobta hát dühösen.

A lapos kő azonban nem volt más, mint maga a teknős, csak behúzta a nyakát. Beúszott most a folyó közepére, felmászott ott a sziklára, és így kiáltott:

– Meg fogom enni Minget!

Így bánt el a teknős a jaguárral. De annyira félt tőle, hogy azontúl mindig a vízben maradt!

A TEKNŐS ÉS A JAGUÁR

– Barátaim, gyertek ide szaporán! – kiáltotta egyik reggel a teknős.

Meghallotta ezt a kiáltást egy jaguár, sietett nyomban a teknőshöz.

– Miért kiabálsz, derék teknős koma? – kérdezte.

– A barátaimat hívom – válaszolta a teknős –, hogy segítsenek feldarabolni ezt a kövér tapírt.

Nagy szemet meresztett erre a jaguár, most vette csak észre, milyen hatalmas zsákmány fekszik a teknős előtt.

– Különbül segíték én rajtad, mint a barátaid – mondta, s már nyalta is a szája szélét.

– Meghálálom a fáradságodat, dolgos jaguár – folytatta a kis teknős –, neked adom a zsákmány felét, ha feldarabolod.

– Légy egészen nyugodt – felelte a jaguár –, menj inkább, és keress valami tűzrevalót, rögvést megsütjük ezt a tapírt.

A teknős akkor a bozótba ment, hogy rőzsét gyűjtsön a tűzrakáshoz, a jaguár meg egykettőre megragadta az egész zsákmányt, és úgy eltűnt vele a bokrok között, mintha ott sem lett volna.

Ahogy visszatért a teknős a rőzsével, látja ám, hogy mi történt.

– Megállj csak – kiáltotta mérgében –, lakolsz te még ezért!

Nem tudott aztán mást tenni, elindult tovább a csapásokon. Csak ment, mendegélt, egyre éhesebb lett, két nap múlva pedig megpillantott egy majmot egy pálmán, amint javában lakmározik.

– Dobj le nekem egy gyümölcsöt, majom barátom – kiáltotta fel a magasba –, megéheztem.

A majom így válaszolt:

– Ha éhes vagy, mássz fel ide mellém, miféle legény vagy te?

A kis teknős megvakarta a fejét:

– Legénynek éppen legény vagyok – felelte –, csakhogy most nincs kedvem fára mászni, mert nagyon elfáradtam.

– Várj, akkor felhozlak – mondta a majom.

Lemászott a fáról a teknősért, felvitte a legmagasabb ágra, aztán otthagya. Szegény teknős egymaga nem tudott leereszkedni a fáról,

két álló napig kuporgott a tetején, mígnem észrevette az útról egy másik jaguár.

– Hát te – kérdezte csodálkozva ez a jaguár –, hogy kerülsz oda a magasba?

– Felmásztam, mert éhes voltam – felelte a teknős.

Ezt a jaguárt napok óta kínozták már az éhség, ezért így szólt a teknőshöz:

– Hozhatnál nekem is egy kis gyümölcsöt.

– Dobok neked inkább – válaszolta a teknős.

A jaguárt olyan öröm fogta el, hogy lehunyta a szemét, és elképzelte, amint lakmározik majd a gyümölcsből.

Erre várt csak a teknős. Azon nyomban levetette magát a jaguár fejére, és olyat ütött rajta a kemény páncéljával, hogy az rögvest szörnyethalt.

Örült nagyon a teknős. Kiemelte a jaguár lábszárcsontját, furulyát készített belőle, és vidáman furulyázni kezdett.

Nem is maradt ott a pálmafa alatt, hanem járta végig az erdőt, a furulyán meg egyre csak ezt fújta:

– Jaguárcsont a furulyám, fri-fri-fri!

Ahogy így ment, mendegélt az erdőben, egyszerre szembetalálkozott azzal a jaguárral, amelyik elrabolta tőle a zsákmányát.

Erre bizony megszeppent, abba is hagyta a furulyázást, de már későn, mert a jaguár eléje lépett, és így szólt hozzá:

– Mit játszol te azon a furulyán?

– Azt játszom – válaszolta a teknős –, hogy: „Özcsontból a furulyám, í-í-í!”

– Éppenséggel nem ezt hallottam – morogta a jaguár.

Olyan közel álltak egymáshoz, hogy a teknős remegni kezdett ijedtében.

– Menj egy kicsit hátrább – kérlelte a jaguárt – Jobban fogod hallani, hogy mit játszom.

A jaguár hátrálni kezdett. A teknős meg várt is egy darabig, hogy még távolabb kerüljön tőle, akkor aztán újra rágyújtott a nótájára:

– Jaguárcsont a furulyám, fri-fri-fri!

Hatalmas dühre gerjedt a jaguár, utána vetette magát a teknősnek, az meg futott, ahogy csak a lába bírta, míg el nem tudott

bújni egy lyukban. De a jaguár is nyomban a lyukra ugrott, szórta le róla mancsával a földet, hogy elérje a teknőst.

– Jaj! – kiáltotta egyszerre a teknős. – Te most azt hiszed, hogy a lábamat kaptad a szádba, pedig csak egy gyökeret akarsz kettéharapni.

És az a buta jaguár kiengedte szájából a kis teknős lábát, nagy mérgében észre sem vette, hogy bizony nem gyökeret tart a fogai között.

A teknős meg, hogy ilyen könnyűszerrel kiszabadította a lábát, egyetlen pillanatig sem maradt tétlen. Mélyebbre fúrta magát a föld alá, keresett egy követ, azzal pedig olyan hegyesre faragta a furulya két végét, mint a tű.

Akkor aztán így szólt nagy vidáman:

– Ha szépen megkérsz, jaguár koma, odaadom neked a lábamat, lakj jól vele, mint a tapírral.

Ezzel kinyújtotta a furulyát a lyukból.

A jaguár annyira tajtékozott már mérgében, hogy egyetlen szempillantás alatt bekapta. Csakhogy a furulyának a két kihegyezett vége, ahogy ketté akarta harapni, úgy beleakadt a szájába, hogy kínjában menten sírva fakadt. És uramfia, sírás helyett a furulya szólalt meg a szájában, még hozzá ezt dalolta:

– Jaguárcsont a furulyám, fri-fri-fri!

Ez a jaguár azóta egyetlen szót sem tud szólalni, mert még hozzá sem kezd a beszédhez, máris megszólal szájában világ szégyenére az a furulya.

A teknős meg jókedvűen éli napjait, szélteben-hosszában meséli az állatoknak, hogyan tréfálta meg álnokságáért a jaguárt.

A TEKNŐS ÉS AZ ÓRIÁS

Egy szép napon a teknős már kora hajnalban a folyópartra ment, megállt egy odvas fa előtt, és jókedvűen furulyázni kezdett. Abban az odvas fában pedig Kahipora aludt, az óriás.

Ahogy Kahipora legédesebb álmából felriadt a furulyaszóra, így gondolkodott magában: „Ez nem lehet más, csak a teknős; kimegyek és megfogom, ne háborgasson többet.”

Az óriás feltápáskodott a fa odvában, kinyújtózkodott, nagy mérgesen megdörzsölte a szemét, aztán odaállt a teknős elé:

– Jó reggelt, teknős koma – mondta.

– Neked is jó reggelt, nagy Kahipora – válaszolta a teknős, és olyan vidáman nézett fel az óriásra, hogy Kahipora majdnemhogyan reszketni kezdett mérgében.

– Gyere, koma – mondta az óriás –, ha már ilyen korán felkeltettél, legalább mérjük össze az erőnket.

– Mérjük – válaszolta a teknős.

Kahipora nyomban az erdőbe sietett, kivágott egy liánkötelet, és a folyópartra vitte.

– Próbáljuk meg, teknős koma – mondta. – Te a vízből húzod ezt a kötelet, én meg innen a partról. Meglátjuk, ki az erősebb.

– Próbáljuk, nagy Kahipora – válaszolta még mindig vidáman a teknős.

Fogta a kötél egyik végét, és a vízbe ugrott vele. A vízben egykettőre megtalálta a barátját, a legerősebb halat, rácsomózta a kötelet a hal farkára, ő meg kimászott a part menti bozótba, és elrejtőzött.

Hát uramfia, Kahipora húzza a kötelet, egyre húzza, de hiába. A hal egyszeriben nekiiramodott a hullámok között, és nyakig vízbe rántotta az óriást.

– Elég, állj! – kiáltotta ijedten Kahipora, mert már valósággal fuldoklani kezdett, ahogy küzdött a vízben a kötéllel.

– Győztél, befejeztük! – kiáltozta tovább rémülten, de a nagy hal csak úszott vele tovább, ő meg jobbra-balra kapkodta a fejét, hogy levegőhöz jusson.

Akkor a teknős jóízűen felkacagott a rejtekhelyén, beugrott a vízbe, leoldotta barátja, a legerősebb hal farkáról a kötelet, és kimászott vele a partra.

És ki hitte volna? Az óriás annyira elfáradt a küzdelemben, hogy le kellett ülnie az odvas fa tövébe.

– Legyőztél – mondta lihegve –, elismerem.

A teknős pedig azóta is vidáman furulyázik ott a folyó partján, hajókedve kerekedik, mert Kahipora sohasem tudta meg, miféle tréfát űzött vele.

A JAGUÁR ÉS AZ ESŐ

Egyszer éjszaka olyan meleg volt egy kunyhóban, hogy az emberek kimentek a szabad ég alá, faágakra akasztották a függőágyaikat, és ott aludtak.

A jaguár, ahogy vadászni indult, legelőször a kunyhót járta körül. Látja, hogy az emberek kint alusznak a függőágyakban, a kunyhó ablaka, ajtaja meg tárva-nyitva. Annyira meglepődött ezen, hogy nyomban visszafordult. Ekkor találkozott össze az esővel.

– Mi járatban vagy, jaguár koma? – kérdezte tőle az eső.

– Ráijesztek az emberekre, eső koma – válaszolta nagy büszkén a jaguár.

– Nem félnek ám tőled az emberek – mosolygott az eső.

– Nem-e? – húzta fel az orrát a jaguár. – Menj szépen, és bújj el a kunyhójuk mögött, majd meghallod, hogy mennyire félnek.

Az eső megfogadta a jaguár szavát, elrejtőzött a kunyhó mögött a bokrokban, a jaguár meg teleszívta a tüdejét levegővel, és énekelni kezdett.

Ahogy felhangzott az éneke, az emberek megfordultak a függőágyakban, és így szóltak egymáshoz.

– Hallod? – mondta az egyik.

– Hallom – felelte a másik. – Jaguár.

– Holnap elejtjük – mondta ismét az egyik.

– Jó prém lesz belőle a tarisznyánkra – válaszolta a másik, aztán mind a ketten tovább aludtak.

Az eső ott a bokrok mögött jó nevetett magában, visszament a jaguárhoz, és elmesélte, amit látott meg hallott.

Nagyon megharagudott erre a jaguár, dúlt-fúlt mérgében, de az eső így szólt hozzá:

– Most bújj el te, jaguár koma.

– Miért bújnék; – kérdezte értetlenül a jaguár.

– Majd meglátod – mondta az eső, és már el is tűnt a jaguár szeme elől.

A jaguárnak erősen furdalta oldalát a kíváncsiság, odalopakodott a függőágyak közelébe, és lehasalt a bozótba.

Az eső meg magához parancsolta fegyvereit: a szelet, a felhőt, a villámot és az égzengést, aztán szabadjára engedte őket. Azon nyomban feltámadt erre a szél, dörögni kezdett, cikázott a villám, a zápor pedig valósággal zuhogott az erdőre.

Az emberek kiugráltak a függőágyakból, hanyatt-homlok szaladtak be a fedél alá. A jaguár szégyenszemre összehúzta magát, és úgy elbújt a bozót legmélyére, hogy az eső meg sem tudta találni.

Akkor aztán jót kacagott az eső, visszaparancsolta fegyvereit: a szelet, a felhőt, a villámot és az égzengést. A jaguár meg, amint csapzott, vizes bundával előmászott a bozótból, bizony egyetlen szót sem szólt már, hiszen ő is megijedt az esőtől.

A JAGUÁR ÉS A VILLÁM

Egyszer a jaguár találkozott a villámmal, amely éppen buzogányt fabrikált magának. A jaguár azt hitte, hogy a villám csak amolyan állat, könnyűszerrel megölheti és megeheti. Lopva közeledett, és hirtelen ráugrott, de nem tudta belevágni a karmait. Ekkor melléje telepedett, mint aki telve van jó szándékkal, és barátságosan érdeklődött, vajon erős-e? A villám szerényen felelte, hogy ő bizony gyengécske. Több sem kellett a jaguárnak, nagy fennen kérkedni kezdett:

– Bezzeg én nem vagyok olyan gyenge legény, mint te! Ezt nézd meg, koma! Fölmászom erre a fára, és letördelem az ágait, mert nagyon erős vagyok ám!

Ahogy mondta, úgy is tett. Két fa ágait is letördelte, majd a földre siklott, s a fűvet tépdeste, karmaival dúlta a földet, hogy erejét fitogtassa. A nagy erőfeszítéstől azonban kifáradt, lihegve hemperedett a földre. De még ekkor is az járt az eszében, hogy fölfalja a villámot, és tovább ijesztgette az erejével. A villám mindegyre csak azt hajtogatta, hogy ő bizony cseppet sem erős, s mialatt válaszolgatott, el is készült a munkájával. Szó nélkül felállt, a kis buzogányt felhajította a levegőbe. Abban a pillanatban rettentő vihar kerekedett, dörgött, villámlott, jégeső zúdult a felhőkből.

A jaguár rémületében egy fán keresett menedéket, de a villám belecsapott a fába, és a jaguár lepottyant. A villám ekkor a jaguár lábába kapott, és űzte, hajtotta. Egy szikla alatt keresett oltalmat, de a villám odasújtott és a szikla darabokra zúzódott; ekkor bebújt egy páncélos állat barlangjába, a villám egy suhintással szétvetette a barlangot.

A jaguár már se holt, se eleven nem volt, bundája átázott, minden porcikája sajgott, reszketett a hidegtől és a félelemtől. Amikor a villám látta, hogy már jártányi ereje sincs, barátságosan így szól:

– Látod, koma, ilyen vagyok én! Én is erős vagyok, nem csak te, és mi a te erőd az enyémhez képest? De így van ez jól, koma!

Azzal eltűnt, otthagya a megszégyenített jaguárt a földön kuporogva.

Ettől az időtől fogva a jaguárt reszketés fogja el, ha vihar közeledik, és rémülten keres menedéket, nehogy a villám belekapjon az irhájába.

A MAJOM ÉS A TEKNŐSBÉKA

Egy forró nyári délután tréfás kedvű majom ringatózott egy *inaja-pálma* ágain. Olykor-olykor szakított egy gyümölcsöt, és elégedetten majszolgatta.

Arra mászott egy teknősbéka, súlyos páncéljával nehézkesen vánszorgott a rekkenő hőségben. Amikor meglátta a majmot a fán, felszólt neki:

– Testvér, ugyan hajíts már le egy kis gyümölcsöt, nagyon megszomjaztam!

A tréfás kedvű majom azonban így válaszolt:

– Eszemben sincs, ha gyümölcsöt akarsz, mássz fel érte!

A teknős majd elepedt a szomjúságtól, ezért újból kérlete, de a majom nem állt kötélnek, mind csak azt mondogatta: másszon fel a fára, ha gyümölcsöt akar. Végül azonban elunta hallgatni a teknős könyörgését, lehajított egy gyümölcsöt, s a páncélos nyomban befalta.

Nagyon ízlett neki, mert jó édes és nedvdús volt, ám még mindig szomjazott, ezért újra felszólt a majomnak:

– Légy jó, dobjál még egy keveset.

A majom most már méregbe gurult, füle botját se mozgatta, hiába esdekelt legszívhezszólóbb hangján a teknős. A szerencsétlen állat végül elszánta magát, hogy fölmászik a fára, de valahányszor nekiveselkedett, mindig visszahuppant a földre. A majomnak közben elpárolgott a haragja, s mert nemcsak vígkedélyű fickó volt, hanem jószívű is, megmutatta neki, hogyan másszék fel a törzsre.

Ez sem segített, a teknős minduntalan lepottyant a földre.

– Testvérem, látod, nem vagyok képes felmászni, lehúzz a nehéz páncélom, jöjj, segíts felkapaszkodnom! – szólt újra a majomhoz.

Ebben megint felülkerekedett a huncutság, lekúszott és nyakába vette a teknőst, úgy vitte föl a fára.

– No most aztán itt vagy, jóllakhatsz gyümölccsel, de aztán nézd, hogyan kerülsz vissza a földre, rám többé ne számíts! – szólt a majom, és azzal kerekét oldott.

A VADDISZNÓK URA

Igen, igen. Ha vaddisznócsordával találkozom, egyet-kettőt elejtek közülük vagy legfeljebb hármát, de többet sohasem, mint amennyit én és az enyéim meg tudnak enni. A többi menekülhet, amerre lát.

Különös állatok ezek, minden csordának megvan a maga ura és vezére, ez gondoskodik róluk, és vigyáz rájuk.

Volt egyszer egy vadász, aki semmivel sem törődött. Egy szép napon vaddisznócsordával találkozott. Örömeiben teljesen elvesztette a fejét, ide-oda rohangált, itt is megsebesített egyet, ott is egy másikat, mert mindet szeretne volna elejteni. De nem sikerült neki egyetlenegy sem halálosan megsebezni.

Hirtelen azonban földre gyökerezett a lába. Egy irdatlan nagy vadállat, egy valóságos szörny állott előtte. Pofája nem is volt, csak óriási torka, iszonyatos fogakkal. Az ember összerogyott ijedtében, s egész testében reszketett.

Erre megszólalt a szörnyállat:

– Beszélgezzünk csak egy kicsit, hogy megtanuld, így nem lehet bánni a vaddisznókkal. Talán azt hiszed, azt teszel velük, amit akarsz? Nem tudod, hogy a vaddisznók nem gazdátlanul csörtetnek az erdőkben szanaszét? Van uruk és vezérük! Hogy jössz ahhoz, hogy összevissza sebzed őket? Éppen az itatóhoz akartam vezetni őket, hogy ihassanak. Te meg itt üldözni kezded, hogy megvadítsd és megsebesítsd őket. Most aztán kínlódhatunk a vaddisznóimmal, míg meggyógyulnak. A sebeket férgek lepik el. Azzal amit csinálsz, magadnak is ártasz. Ha húst akarsz enni, nem kell azért ilyen kárt tenned állataimban. Szólj csak nekem: uram, szeretnék ma egy kis húst enni, kérlek, könyörülj rajtam! – Így könnyen hozzájuthatsz. Ha azonban úgy viselkedsz, mint ma, a magad dolgát is elrontod. Na, most mehetsz haza!

Igen, a vaddisznók valóban különös állatok, minden csordának megvan a maga ura és vezére. Vaddisznóra csak akkor szabad lőni, ha az ember biztos abban, hogy halálos sebet tud ejteni. Jaj annak, aki csak fájdalmasan megsebesíti.

A vaddisznók ura így szólt:

– Ne ejts haszontalan sebeket!

Sohase ejts el többet, mint amennyit te és a tiéd meg tudnak enni.

EGY SZEM KUKORICA

Azt mesélik a régi öregek, hogy a majom szem kukoricát rejtett a bundájába, de ahogy az ágak között ugrándozott, leesett a szem. Egy korhadt fatönkre hullott, és eltűnt. A majom így szólt a fatönkhöz:

– Ha vissza nem adod nekem a kukoricaszemet, elhozom a tüzet, és elégetlek!

A fatönk nem felelt. Néma maradt.

Elment hát a majom a tűz kunyhójába, és így szólt:

– Menj csak el ide meg ide, és égesd el a fatönköt.

Eltulajdonította tőlem a kukoricaszemet!

A tűz ellenszegült. Erre így szólt a majom:

– Megkérem a vizet, hogy oltson ki téged!

A víz azonban ellenszegült. Erre így szólt a majom:

– Megkérem az ökröt, igyon ki téged!

De az ökör ellenszegült. Erre így szólt a majom:

– Megkérem a kutyát, hogy kergessen meg!

De a kutya ellenszegült. Erre így szólt a majom:

– Megkérem a jaguárt, hogy öljön meg!

A jaguár azonban ellenszegült. Erre így szólt a majom:

– Megkérem az embert, hogy pusztítson el!

Az ember azonnal kötélnek állt, és fogta a puskáját.

Megrémült erre a jaguár, és üldözni kezdte a kutyát, megrémült a kutya is, és kergetni kezdte az ökröt, megrémült az ökör is, és ki akarta inni a vizet, megrémült a víz is, és ki akarta oltani a tüzet, megrémült a tűz is, és el akarta égetni a fatönköt, megrémült a fatönk is, és visszaadta a kukoricaszemet a majomnak.

AZ IRIGY TAPÍR

Történt pedig, hogy egy hatalmas erdőben elfogyott az ennivaló, éheztek az indiánok és az állatok is. Hiába kutatták fel az erdő minden zegét-zugát, sehol sem leltek táplálékra, lesoványodtak és elgyengültek valamennyien.

Egy napon az egyik indián elhullajtott banánhéjat és cukornád darabokat talált a földön. Nosza elindult hát a nyomon.

Egyik ösvényről a másikra vezettek a nyomok, az indián bujkált a bokrok alatt, átkelt két patakon, mígnem felfedezett egy tapírt, amelyik kövéren és jóllakottan aludta az igazak álmát. Lélekszakadva futott a többiekhez, és elmesélte, amit látott.

Erre aztán felkerekedett valamennyi társa, siettek vissza a hírhozó indiánnal, hogy vallatóra fogják a tapírt, honnan szerzi az ennivalót.

– Derék tapír barátunk – szólt a legidősebb indián, ahogy megérkeztek –, éhezünk valamennyien, kérünk szépen, segíts rajtunk, mutasd meg azt a tisztást, ahová lakmározni jársz.

A ravasz tapír azonban, alighogy felébredt, szörnyű siránkozásba kezdett.

– Jó indiánok – nyöszörögte –, jobban éhezem én, mint ti valamennyien, már a végét járom, azért is feküdtem ide a bozótba.

– De hiszen aludtál – mondták az indiánok.

– Aludtam? – siránkozott a tapír. – Bár aludtam volna, valósággal elbódultam, olyan éhes vagyok.

– Éppen hogy kövér vagy, nem lehetsz te éhes – mondta az egyik indián.

– Derék barátaim, tudatlanok vagytok – kesergett tovább a tapír –, az én fajtám, ha éhen pusztul, még akkor is kövérnek látszik.

Látták az indiánok, hetet-havat összehord a tapír, csak hogy eltitkolja előlük az igazságot. Összedugták hát fejüket az állatokkal, és elhatározták, hogy a legügyesebb patkányt küldik titokban utána, fürkésze ki, hova jár lakmározni.

A patkányt pedig nemhiába nevezték ám a legügyesebbnek. Négy nap és négy éjszaka szimatolt a tapír után, de az ötödik reggel

aztán szagot fogott. A szag után meg már gyorsan haladt, egy-kettőre eljutott egy hatalmas fához.

Egy tisztás közepén állt ez az óriás fa, ágai tele voltak banánnal, cukornáddal, ananással, minden jóval, amit szem-száj megkíván. A tapír meg ott lakmározott alatta a lehullott gyümölcsökből.

A patkányt olyan éhség fogta el, alig győzte kívánni, amíg jóllakik a tapír. Akkor aztán előbújt a rejtekéből, felkúszott az ágak közé, és annyit evett, amennyi csak belefért a bendőjébe.

Akkor megvitte a csodálatos fa hírét, az indiánok az állatokkal együtt nyomban felkerekedtek, és árkon-bokron át siettek arra a tisztásra. Volt ott öröm, harsogtak bele még a távoli völgyek is.

Csak hogy nagyon magas volt az a csodálatos fa, az ágai meg vastagok és síkosak voltak, az indiánok nem tudtak felmászni rá. A lehullott gyümölcs pedig a fél fogukra sem volt elég.

– Kivágjuk – mondta az egyik indián –, elő a baltákkal, lássunk munkához.

Éjt nappallá téve dolgoztak az indiánok, csattogott a sok balta a fa törzsén, de olyan vastag és szívós volt a törzs, hogy nem akart kidőlni.

– Megszomjaztam – mondta az egyik indián.

– Én is nagyon megszomjaztam – mondta a másik.

Erre az állatok tökhéjat gyűjtöttek, azzal siettek a folyóhoz, hogy vizet hordjanak bennük az indiánoknak.

És uramfia, mi történt egyszerre? Hát bizony beállított arra a tisztásra a tapír.

– Derék barátaim – kiáltotta nagy ravaszul –, ti aztán ügyesek vagytok, lakmározhatunk végre valamennyien.

Az indiánok egyetlen szóval sem válaszoltak, a tapír meg mintha mi sem történt volna, beállt a vízfordók közé, hogy ő is segítsen.

Ekkor a legöregebb indián így szólt:

– Adjatok egy szitát a tapírnak, ő majd abban hordja nekünk a vizet.

Alighogy elballagott a tapír a szitával, nagy recsegve kidőlt végre a fa. Az indiánok teleszedték növényekkel és gyümölccsel a tarisznyájukat, és boldogan megindultak hazafelé.

Otthon aztán elültették a növényeket meg a gyümölcsöket, virágzó ültetvényt létesítettek maguknak, hogy ne kelljen éhezniük

többé.

Az irigy tapír pedig azóta is meri a szitába a vizet, ha már meg nem halt.

MIT MONDANAK A MAJMOK?

Egyszer egy éjszaka hatalmas zivatar szakadt egy erdőre. Csapdosott a villám, zengett az ég, az eső meg úgy zuhogott a fákra, mintha dézsából öntötték volna.

Megijedtek az esőtől a majmok. Ahogy csak tudtak, behúzódtak a pálmalevelek alá, a kicsinyek meg reszketve bújtak az anyjukhoz, annyira fáztak. De hát így is bőrig áztak valamennyien.

Abban a nagy esőben aztán így szólt az öregebb majom a fiatalabbhoz:

– Barátocskám, holnap felépítjük a kunyhónkat.

– Bizony – válaszolta dideregve a fiatalabb –, reggel nyomban hozzákezdünk.

Csakhow reggelre gyönyörű idő lett, ragyogott a nap, tiszta kék volt az ég, a fákon meg jókedvűen énekeltek a madarak.

A fiatalabb majom éppen nagy álmosan szárítkozott az egyik tisztáson, mikor az öregebb elcammogott mellette, és ő is leheveredett a napra.

– Amondó vagyok – szólt akkor a fiatalabb majom –, együnk először, és csak azután építsük fel azt a kunyhót.

– Bizony – válaszolta az öregebb –, együnk először.

Mikor megszáritkoztak, neki is vágta nyomban az erdőnek, és felkeresték a legkedvesebb gyümölcsfáikat. Ott aztán olyan lakmározást csaptak, hogy a többi állat bizony mind megirigyelte az étvágyukat.

Az öregebb majom pedig, ahogy jóllakott, kényelmesen elhelyezkedett az egyik ágon, és így szólt a fiatalabbhoz:

– Aludjunk először, csak aztán építsük fel a kunyhónkat.

– Bizony, aludjunk először – válaszolta a fiatalabb.

Mikor aztán felébredtek, már el is feledkeztek a kunyhóról, még a vihar sem jutott az eszükbe.

Igen ám, de éjszaka megint villámlani kezdett, dörgött az ég, ömlött az eső, a sok majom ismét ott reszketett a pálmalevelek alatt.

Így szólt akkor az öregebb majom a fiatalabbhoz:

– Barátocskám, holnap felépítjük a kunyhónkat.

– Bizony – válaszolta dideregve a fiatalabb –, reggel nyomban hozzákezdünk.

És mit gondoltok, mi történt reggel? Bizony újra kiderült, sütött a nap, és a majmok megint csak nem építették fel a kunyhójukat. Úgy viselkedtek, mint a haszontalan emberek.

A JÓSÁGOS LEVELIBÉKA

Egy szép napon három fivér vadászni indult, magukkal vitték a nővérüket is.

Jó mélyen az erdőben kunyhót építettek, a lányt ott hagyták a kunyhóban, ők meg nekivágtak az ösvényeknek. Naphosszat járták az erdőt, de nem volt szerencséjük, mindig üres tarisznyával tértek vissza.

Így ment ez hosszú heteken át.

A kunyhó mögött pedig egy hatalmas fa odvában, ahol összegyűlt az esővíz, ott élt Adaba, a levelibéka.

Egyik délután felhangzott az éneke:

– Kutty-kurutty! Kutty-kurutty! Kutty-kurutty!

A lány éppen a kunyhó előtt várta a fivéreit, ahogy meghallotta az éneket, dühösen rákiáltott a békára:

– Mit kuruttyolsz te itt? Inkább hozz nekem valami ennivalót, éhes vagyok!

A béka erre nyomban elhallgatott, kiugrott az odvából, egykettőre emberré változott, és eltűnt az erdő sűrűjében.

Két óra sem telt bele, már vissza is érkezett. Megállt a kunyhó ajtajában, friss húst rakott a lány elé.

– Süsd meg vacsorára – mondta –, a fivéridek úgysem hoznak semmit.

A lány azután boldogan készítette a vacsorát, Adaba meg belefeküdt a kényelmes függőágyba, és nézte, ahogy pirul a tűz fölött a hús.

Már a nap is leszállt, mire a három fivér megérkezett. Üres tarisznyáikat nagy mérgesen a kunyhó sarkába dobták, egyetlen vadat sem ejtettek megint.

A lány jót kacagott rajtuk:

– Gyertek szaporán – kiáltotta a tűz mellől –, kész a vacsora!

A fivéréknek még a szájuk is nyitva maradt csodálkozásukban, amikor megtudták, hogy mi történt.

Másnap reggel pedig Adaba így szólt hozzájuk:

– Mutassátok a nyilaitokat!

A három fivér szótlanul lerakta a nyílveesszőket Adaba lába elé a földre.

Adaba akkorát nevetett, hogy az erdő is visszhangzott bele:

– Ilyen sáros nyilakkal akartok ti vadászni?

Azon nyomban hozzálátott a munkához. Sorra tisztogatta a nyílveesszőket, a lányt pedig megkérte, fonjon horgászkötelet, és feszítse ki két fa közé.

Ahogy elkészültek, Adaba ismét a fivérekhez fordult:

– Álljatok ide mögém.

A három fivér felsorakozott mögötte, Adaba pedig megtanította őket, hogyan kell a horgászkötélre biztosan célba találni. Attól fogva aztán együtt járták az erdőt, és annyi vadat ejtettek, hogy valósággal roskadoztak a tarisznyák alatt.

A három fivér nagyon megszerette Adabát, hozzáadták a nővérüket feleségül, és boldogan éltek együtt a kunyhójukban.

Egy napon aztán így szólt Adabához a felesége:

– Gyere, menjünk fürödni a folyóba.

Ahogy a folyó partjára értek, az asszony nyomban beleugrott a vízbe, lebukott a hullámok alá, ismét felmerült, jókedvűen kiáltott férjének a partra:

– Gyere!

Adaba azonban így válaszolt:

– Én csak esővízben fürdök, folyóban sohasem.

De az asszony nem hallgatott rá, kiúszott a partra, és lefröcskölte Adabát:

– Nem vagy te béka, hogy esővízben fürödj!

És csodák csodája, ahogy a folyóvíz végigfolyt a testén, Adaba nyomban újra békává változott, egykettőre beugrott egy odvas fa törzsébe, és nem tért onnan vissza.

A hálátlan asszony aztán szánta-bánta már a vétkét, heteken át éjjel-nappal sírt férje után a kunyhóban, de hiába. A fivérek pedig soha többet nem tudtak annyi vadat ejteni, mint amikor a jószágos Adabával járták az erdőt.

A FIÚ, AKI TAPÍRLÁNYT VETT FELESÉGÜL

Egy fiú vadászni ment, és tapírnymra bukkant. Követte is azonnal, mert látta, hogy még egészen friss. Hamarosan meg is pillantotta a tapírt. Éppen aludt. A fiú fogta az íját, és rálőtt. De mi is történhetett? A tapírnak és a nyílvevőnek nyoma vészett.

A tapír lánnyá változott.

A fiú azonban nem vette észre, sötétedésig az állat után kutatott. Már estére járt az idő, mikor hazaért.

Másnap reggel hívja az apja, jöjjön vele vadászni, de a fiú így válaszol:

– Nem mehetek, apám. Meg kell keresnem a nyílvevőt. Az volt a legjobb vevőm, meg kell találnom mindenáron.

– Ugyan, hagyd már azt a nyílvevőt! Csinálj inkább magadnak másikat, tele van az erdő nyílvevőkkel való fával.

De a fiú így felelt:

– Meg kell találnom mindenáron, apám. Nem akarom, hogy bármi, ami az enyém, az erdőben maradjon.

Ekkor így szólt az apa a feleségéhez:

– Hadd menjen! A gyerekek nem akarnak szüleik szavára hallgatni. Azt hiszem, én is ilyen lehettem ifjú koromban.

A fiú elindult hát újra egyedül az erdőbe. Amikor még másnap sem tért haza, az apa keresésére indult. Megfigyelte, hogy fia nyomai mellett mindig tapírnymok láthatók. Aztán megtalálta azt a helyet is, ahol a fiú az éjszakát töltötte. Innen a fiú és az állat nyoma szorosan egymás mellett haladt. Az apa követte, követte a nyomokat, de végül is szem elől tévesztette őket.

Sírva tért vissza otthonába, és így szólt a feleségéhez:

– A fiú eltűnt. Sehol se találom.

Telt-múlt az idő. A szülők már nem is remélték, hogy valaha viszontláthatják a fiukat.

Ekkor egyszer csak mégis hazajött. A húgát találta a kunyhó előtt.

– Hát te még élsz? – kiáltotta a lány meglepetve.

– Nem látod-e, hogy ép vagyok és egészséges? – felelt kérdéssel a fiú. – Ahol élek, minden jóval el vagyok látva, olyan gyümölcsök vannak arrafelé, amit ti nem ismertek. Azért jöttem, hogy

megtanítsalak benneteket, hogyan élhetnétek kényelmesebben, kellemesebben.

A lány bekiabált a kunyhóba:

– Apa, nézd csak, ki van itt! Hazajött a bátyám!

– Megbolondultál, lányom? – felelte az apa. – A bátyád réges-régen elveszett, bizony jó ideje már annak, hogy felfalta a jaguár.

– De hiszen itt van, apa, ő maga van itt! – kiáltotta újra a lány.

– Valóban itt vagyok – mondta a fiú.

Erre aztán a szülők hanyatt-homlok rohantak ki a kunyhóból, magukhoz ölelték a fiút, akit rég elveszettnek hittek. Egymás szavába vágva, kérdést kérdésre halmoztak, de a fiú csak annyit mondott:

– Jól vagyok. Látjátok, alaposan megerősödtem. Ahol élek, arrafelé sok és kitűnő az élelem. Azért jöttem, hogy megtanítsalak benneteket, hogyan élhetnétek kényelmesebben és kellemesebben.

A húgához pedig így szólt:

– Nem messze innen, az ösvényen hagytam feleségemet és gyermekemet. Nem akartak velem együtt idejönni, egyedül jöttem hát. Menj értük, húgocskám!

A lány elment.

Hamarosan futva jött vissza:

– Bátyám, bátyám, gyere gyorsan! Tapírokat ejthetsz el számunkra. Kettő is van errefelé az ösvényen.

– Ugyan, ugyan húgocskám! Hiszen azok a feleségem és a kislányom!

Mindannyian csodálkozva meredtek rá, és nem értették.

– Szégyellik magukat, és nem akartak idejönni – magyarázta a fiú –, de várj csak, húgocskám, ha besötétedik, idehívhatod őket. Éjszakára emberré változnak.

Valóban, a fiú felesége nappal tapír volt, éjszakára azonban gyönyörű asszonnyá változott. És anyjához hasonlóan, a kislány is csak éjszaka öltött emberi alakot.

A fiú feleségével és kislányával szüleinél maradt. De nem sokáig túrték meg őket. A szomszédasszonyok pletykálgodtak, megszólták a tapírasszonyt és a tapírlánykát. Szapulták őket egyre, hogy milyen sokat esznek, milyen piszkosak, lusták. Minden rossznak elmondták őket.

Egy szép napon aztán összegyűlt a falu apraja-nagyja, hogy meghallgassák a fiút, aki a kényelmesebb és kellemesebb életre akarta megtanítani őket. Meg akarta mutogatni nekik azt a sok finom falatot az erdőben, amit a tapírok között ismert meg. Az apja azonban nem engedte szóhoz jutni:

– Ugyan, ugyan, édes fiam! Csak nem hiszed, hogy van még az erdőben valami hasznos és ehető, amit én ne ismernék? – És elkezdte sorolni a sok ehető erdei gyümölcs nevét.

– De jó apám – szólt közbe a fiú –, sok minden terem még az erdőben a gyümölcsökön kívül! Sok minden ami ehető, tápláló és jóízű. De ti csak a gyümölcsöket ismeritek.

Az apa azonban hallani sem akart a dologról, a sok falubeli asszony is felzúdult, szidni, ócsárolni kezdték a tapírokat.

– Hát jó, a ti bajotok, ha nem akartok tanulni. Mi visszatérünk az erdőbe – mondta a fiú.

– Nem, nem, fiam – kérlelte az apa –, maradjatok csak itt feleségeddel és kislányoddal együtt, a mi vetéseink ellátnak benneteket is élelemmel, nem fogtok szűkséget szenvedni semmiben, meglátjátok.

De a fiút nem lehetett tartóztatni többé. Tapírasszonyával és tapírkislányával felkerekedett, elhagyta a falut, visszatért az erdőbe, és soha többé nem jött haza.

Így aztán nem tanulták meg soha az emberek, hogyan lehet kényelmesebben és kellemesebben élni.

AZ INDIÁNOK ÉS AZ ŐZ

Valamikor réges-régen a kasinua indiánok kegyetlenül éheztek, már a pálmafák kérgét is lehántották és megették. Pedig az erdőn túl, ahol éltek, szép, fekete lapály húzódott a folyópartig, de ők akkor még nem tudták, hogyan kell megművelni a földet.

Egy napon aztán az egyik indián megállt egy *urikuri-fa* alatt, hogy szedjen a gyümölcséből. Hirtelen egy őz lépett eléje.

– Mit csinálsz te itt? – kérdezte tőle az őz.

– Urikuri-gyümölcsért jöttem – felelte az indián –, nagyon éhes vagyok.

Az őz csodálkozva nézte az indiánt.

– Ha éhes vagy, miért nem mész az ültetvényedre? – kérdezte.

– Nincs ültetvényünk, nem tudjuk, hogyan kell ültetvényt csinálni – válaszolta az indián –, se én, se a társaim.

Az őz erre megcsóválta a fejét, és azt mondta:

– Majd segítek én rajtatok, csak várjatok egy kicsit.

Ez az indián aztán, ahogy megpakolta a tarisznyáját urikuri-gyümölccsel, és hazaért, mindent elmesélt a társainak. Attól fogva az egész tábor éjjel-nappal csak az őzre várt.

Történt pedig egyik nap, hogy az erdő szélén egy vöröses hajú, pocakos öreg emberke tűnt fel.

– Nicsak, egy kis öreg – mondták az indiánok, akik megpillantották.

Az öreg meg nem szólt semmit, csak botorkált be a tábor közepére, aztán az egyik kunyhó előtt megállt.

– Itt vagyok – mondta.

A kunyhó gazdája kitarta előtte az ajtót:

– Gyere, öreg, kerülj beljebb, és pihenj le, látom, elfáradtál.

A kunyhóban a gazda felakasztott egy függőágyat az öregnek, belefektette, és urikuri-gyümölcsöt adott neki.

– Csak gyümölcsöm van – mondta –, nem tudlak mással megkínálni, mindnyájan éhezünk.

A kis öreg pedig bele sem harapott a gyümölcsbe, eltolta magától, és így szólt:

– Tudom, hogy éheztek, ezért jöttem hozzátok.

A kunyhó gazdája elcsodálkozott, még a száját is nyitva felejtette:
– Ki vagy te, öreg, hogy mindent tudsz rólunk? – kérdezte.

– Nem vagyok öreg – válaszolta az emberke. – Én az őz vagyok.

Erre aztán a gazda többet nem gondolt semmire, mintha tűz gyúlt volna a talpa alatt, szaladt ki a kunyhóból, és kiáltozni kezdett:

– Emberek! Megjött az őz!

Nosza össze is sereglett egykettőre a sok indián, ott tolongtak a kunyhó előtt, az öreg pedig kilépett a kunyhóból, és így beszélt hozzájuk:

– Kasinauák! Élesítsétek meg a késeiteket és a baltáitokat, aztán gyertek utánam. Ültetvényt fogunk csinálni.

Az indiánok azonban meg sem mozdultak, hanem csak egymásra néztek:

– Öreg ember ez, nem pedig őz – mondták. – Mit akar tőlünk?

– Mindegy, hogy kicsoda – kiáltotta mérgesen a kunyhó gazdája –, segíteni akar rajtunk, igyekezzetek!

Az indiánok aztán visszamentek a kunyhóikba, előhozták a késeiket és a baltákat, fenték, csiszolták az élüket, de közben egyre csak a pocakos öreget nézték.

Mikor elkészültek, az öreg botorkálva elindult a folyópart felé.

– Gyertek – mondta.

Az erdő és a folyó között azután, ahol azok a szép, fekete földek húzódtak, a kis ember megállt, a botját odatámasztotta egy fához, és így szólt:

– Tegyétek, amit én.

És uramfia, az a kis pocakos öreg olyan sebtében látott a dologhoz, hogy a sok kasinaua bizony alig győzte követni. Kiirtották és elégették a gyomokat, megforgatták a földet, hogy jó porhanyós legyen, elsimították a rögöket, a balták nyelével ültetőgödröket fúrtak, a gödrökbe meg elültették azt a rengeteg dugványt, amit az öreg a tarisznyájában hozott. Hat nap is beletelt, mire elkészültek.

Akkor az öreg ismét az indiánok elé állt, és így beszélt hozzájuk:

– Most már tudjátok, hogy kell ültetvényt csinálni, nem fog többet éhezni senki közületek.

A kasinauák nem győztek hálálkodni:

– Sohasem fogjuk elfelejteni, hogy mit tettél értünk, derék öreg.

Az emberke így válaszolt:

– Nem vagyok öreg, én vagyok az őz.

Az indiánok ekkor újra csak egymásra néztek, az pedig, aki az urikuri-fa alatt találkozott az őzzel, így szólt:

– Ne haragudj, öreg, én beszéltem az őzzel, ezer közül is megismerném, te nem lehetsz őz.

Az öreg nem válaszolt, elballagott a tarisznyájáért, vállára vetette, fogta a botját, indult vissza az erdőbe.

Ahogy aztán ott botorkált végig a földön, hát uramfia, egykettőre szép karcsú őzzé változott, és úgy eltűnt a bozótban, hogy a nyoma sem maradt utána.

– Ő volt az! Mégiscsak ő volt az! – kiáltotta akkor az indián, aki az urikuri-gyümölcsét szedte.

De hát akkor már hiába kiáltozott. A kasinauák nem éheztek többé, minden évszakban bőségesen termett az ültetvényük, az őzzel azonban soha többé nem találkoztak.

A TAPÍR ÉS A BÖGŐMAJOM

A rég múlt időkben a tapír volt az állatok királya. Minden állat reszketett, ha a hangját hallotta. Hangosabban tudott ordítani, mint a jaguár, olyan hangosan, hogy még a levelek is lehullottak a fákról. Az erdő minden gyümölcse az övé volt. A hegyek közt lakott, magasan, ahol a legváltozatosabb gyümölcsök teremtek.

Egyetlen állat sem merészkedett fel oda. De ő sem jött le onnan soha, még azért sem, hogy igyék a folyónál. Ha szomjas volt, az unokái falevelekben hoztak vizet neki. De útközben a levelek gyakran elszakadtak, úgyhogy a kis unokáknak számtalanszor kellett ide-oda rohanniuk. Amikor egy szép napon nagyon belefáradtak a vízhordásba, megkérték a tapírt, menjen egyszer maga a folyóra. Tapír nagyapa beleegyezett és elindult. Olyan frissnek és üdítőnek találta a vizet, hogy nem csupán ivott, hanem meg is fürdött, és közben szíve szerint kibolondozta magát a habokban.

Közben a többi állat felmerészkedett a hegyek közé, és lekopasztották a gyümölcsfákat. A sok finom gyümölcsöt mind felfalták és ellopták. Amikor a tapír kibolondozta magát és visszatért, látta, milyen pusztítást vittek véghez. Dühösen ordított, olyan hangosan, hogy még a levelek is lehullottak a fákról, és a menekülő állatok a félelemtől ájultan a földre rogytak. A tapír utánuk rohant, és egyre vadabbul üvöltött. Az állatok ott heverték szanaszét, körülöttük szétgurultak a lopott gyümölcsök. A tapír odaért az elsőhöz, és így szólt:

- Milyen gyümölcs ez itt?
- *Umiri* – volt a válasz.
- Add ide! – parancsolta a tapír.

Az állat engedelmeskedett.

Mialatt a tapír ette a gyümölcsöt, az állat megkérte, adja egy pillanatra kölcsön neki a hangszerét, melyből azt a rettenetes ordítást előcsalja. A tapír oda is adta.

Így ment ez végig minden állattal. Visszaadták a gyümölcsöket, de cserében kölcsönkérték a hangszeret.

Végül a tapír a bögőmajomhoz ért. Ez is kölcsönkérte a hangszeret, de elcserélte egy nagyon hasonlóval, aztán felmászott

egy magas fára.

A tapír végül egy hatalmasat akart üvölteni, hogy éreztesse hatalmát és erejét az állatokkal. De a megfélemlítő, szörnyű hang helyett csak egy gyenge füttyentést tudott előcsalni a hangszeréből. Az állatok kinevették és kicsúfolták.

Ezután a bögőmajom lett az állatok királya.

A LÁNYKA ÉS A JAGUÁR

Az asszonyok rőzsét gyűjtöttek az erdőben. Közben az egyik lányka egy félig elfogyasztott vaddisznótetemet talált. A jaguár hagyta ott. A lányka felsóhajtott:

– Ó, bárcsak a jaguár lánya lehetnék, mindig a legfinomabb vadhúst ehetném!

De alighogy ezt kimondta, ott termett a jaguár, és így szólt:

– No, ez a vágyad könnyen teljesülhet. Gyere velem. Hidd el, nem foglak bántani.

A lányka el is ment a jaguárral. A többiek hiába keresték. Ők is észrevették a félig elfogyasztott vaddisznót. Voltak, akik úgy vélekedtek, hogy a jaguár bizonyára társnőjüket is felfalta, és jobbnak látták, ha minél előbb elhagyják azt a helyet. Mások meg azt mondták, lehet, hogy a jaguár rátámadt a lánykára, és elhurcolta, de nem falta fel.

A lányka nem került elő, és már az apja sem reménykedett abban, hogy valaha is viszontláthatja. Így szólt:

– Lányom végképp eltűnt. Biztosan a jaguár falta fel.

Egy szép napon aztán hazajött a lányka. Halkan lopózott a kunyhó közelébe, és látta, hogy kisöccse a kunyhó előtt üldögél. Szólt neki, hogy hívja ki a szülőket.

– Apa, gyere csak ki! – szólt be a fiú. – A néném visszajött!

De az apa nem hitte:

– Ugyan már! A nénédet felfalta a jaguár.

De ekkor meghallotta a lányka hangját, és kirohant. Az asszony is kijött, és mindketten sírva ölelgették a lányukat.

A lányka elmesélte, hogy a jaguárnál él, és mindig bővében van a legfinomabb vadhúsoknak, és hozzátette:

– A jaguár kérdezted, kell-e nektek vadhús? Szívesen ad nektek is, és ide is hozza.

Természetesen elfogadták az ajánlatot.

– És milyen vadhúst szerettek a legjobban? – kérdezte a lányka.

– Mondjátok meg, hogy olyat hozhasson.

– Csak hús legyen – felelte az apa –, mindegy milyen.

De a lányka így szólt:

– A jaguár kifejezetten olyan húst akar hozni nektek, amelyet a legjobban szerettek. Egyébként azt is szeretné tudni, elég szilárdan áll-e a kunyhótok, mert a vadat a tetőre fogja tenni.

– Hát mondd akkor meg neki – válaszolta az apa –, hogy tapírhúst eszem a legszívesebben. Ha elejt egy tapírt számunkra, nagyon meg leszek elégedve. A tető meg elég szilárd ahhoz, hogy a tapír súlyát kibírja, nyugodtan oda fektetheti.

– Hívjátok meg nagyapát és nagyanyát is a lakomára! Azt akarom, hogy az egész rokonság sülttel lakják jól! – S ezzel a lányka otthagya őket.

Másnap kora reggel az apa finom sült szagra ébredt. Felkelt, és elindult a szag után. Látja ám, hogy a háztető telis-tele van sülttel. Több volt ott a hús, mint amennyit egy tapírból készíteni lehet, legalább két nagy tapír húsa volt a tetőre rakva, és már meg is volt sütve szép ropogósra. Igen, ez valóban elegendő egy bőséges családi lakomához! Az apa ugrándozni és kiáltozni kezdett örömeiben, összesereglett az egész rokonság, s bár mindenki pukkadásig evett, még két nap múlva is volt a húsból.

Ekkor újra megjelent a lányka, és megkérdezte, hogy meg voltak-e elégedve, és mit kívánnak most? Az apa azt mondta, hogy a hús a legkitűnőbb volt, és most jó lenne egy kis vaddisznópecsenye meg páncélos állat, miegymás.

A lányka erre azt válaszolta, hogy meg kellene erősíteni a kunyhó tartóoszlopait, hogy elbírja a húst. A jaguár egyébként szeretne közelebb költözni hozzájuk, hogy ne kelljen olyan messzire cipelnie a zsákmányt.

– Ide költözhet hozzánk! – mondta az apa. – Építsen kunyhót közvetlenül a szomszédunkban.

Az apa egy pillanatra meg is ijedt, amint ezt kimondta, de aztán legyőzte ijedtségét, annyira vágyott a remek húsokra.

– Nem, nem. Olyan közel nem akar lakni – magyarázta a lányka. – Úgy szeret élni, hogy mindenki elől elrejtőzködhessen. – S ezzel újra visszatért a jaguárhoz, már kezdett beletanulni abba, hogy segítségére legyen vadászat közben.

Másnap korareggel látja ám az apa, hogy a háztető telis-tele van mindenféle vadhússal. A jaguár pedig ide költözött a közelükbe.

Egy szép napon aztán a lányka bátyja elment látogatóba a jaguárhoz. Ez fűttyentett a lánykának, aki a közelben vadászott. Jött is a lányka, s hármában vidáman eltöltötték az időt. Közben a fiú megkérte a jaguárt, hogy ejtsen el neki szárnyasokat, mert ő azt szereti a legjobban.

A jaguár meg is ígérte, és teljesítette is ígéretét.

Már csak a lányka nagyanyja félt a jaguártól, és nem tudta megérteni, hogyan tud az unokája nála élni. A lányka ugyanis egyre inkább hasonlítani kezdett a jaguárhoz, testén fekete foltok rajzolódtak ki, körmei kezén, lábán karomszerűen megnőttek, és bár a feje nem vesztette el teljesen emberi formáját, de fogai hasonlóak lettek a ragadozókéhoz. A vénasszony annyira borzadt saját unokájától, hogy végül varázslathoz folyamodott, hogy a lánykát elpusztítsa.

Amikor az apa meghallotta lánya halálát, elszomorodott, de nem tett semmit. Csak annyit mondott:

– Eddig jól éltünk. Ennek most vége.

De mindannyian rettegtek a jaguár bosszújától. A lányka bátyja megvitte neki a halálhírt, és megkérdezte tőle, nem fog-e rajtuk ezért bosszút állni.

– Apámnak még egy lánya van – mondta –, ha akarsz, ide jöhet hozzád. Ő is nagyon szereti a vadhúst.

A jaguár azonban így válaszolt:

– Hallani sem akarok rólatok többé! Itt hagyom ezt a környéket, és nem állok bosszút rajtatok. Talán egyszer még eszetekbe jutok majd.

Ezzel belevetette magát a bozótba, borzalmas üvöltése lassan elhalt a távolban.

BAKORORO ÉS ITUBORE

A régi-regi időkben – így mesélték őseink – a jaguár egy testvérpárt nemzett, Bakororót és Ituborét. Ez a következőképpen történt.

Egy ember fügefát keresett, hogy gyümölcse levével feloldhassa a vörös *uruku-festéket*. Közben azonban rátámadt egy jaguár. A harc napkeltétől délig tartott, és akkor az ember érezni kezdte, hogy fogytán az ereje. Ezért aztán így szólt:

– Hagyjuk abba, jaguár. Nem bírom tovább. Engedj el, kérlek!

A jaguár így felelt:

– Elengedlek, ha a lányodat hozzám adod feleségül.

Az ember beleegyezett. Erre a jaguár egy bizonyos irányba mutatott, és így szólt:

– Mondd meg a lányodnak, hogy arrafelé lakom, de jó messzire innen, a legeslegutolsó üregben. Ha elindul hozzám, először a nyest üregéhez ér majd. A nyest egész teste fekete, csak a melle fehér és a pofája barnás. Ezután a vadmacskához fog érni, ennek apró fekete foltok vannak a bundáján. Aztán a vadkutyához ér majd, ennek igen vékonyka a farka. Aztán a sörényes farkashoz, ennek feketék a mancsai. Aztán az ocelothoz, ennek feketepettyes a bőre. Aztán a pumához, ennek barna a bundája. Csak ezek után jut el az én otthonomig.

Az ember, miután még egyszer megígérte a jaguárnak, hogy feleségül adja hozzá a lányát, egy kicsit még kifújta magát, aztán visszatért a faluba. Amint hazaérkezett, mindjárt elmondta:

– A jaguár legyőzött engem.

A lányához pedig így szólt:

– A jaguár legyőzött engem, lányom, de elengedett, mert megígértem neki, hogy hozzáadlak feleségül. A legeslegutolsó üregben lakik. Először a nyest üregéhez érsz, ennek egész teste fekete, csak a melle fehér és a pofája barnás. Nem ez a jaguár! Menj csak tovább. A vadmacskához érsz, ennek apró fekete foltok vannak a bundáján. Ez sem a jaguár! Aztán a vadkutyához érsz, ennek igen vékonyka a farka. Még ez sem a jaguár. Menj csak tovább! Elérsz a sörényes farkashoz, ennek feketék a mancsai. Nem a jaguár ő sem! Aztán az ocelothoz érsz, ennek feketepettyes a bőre. Nem ez a

jaguár! Menj csak tovább. A pumához fogsz érni, ennek barna a bundája. Ő sem az. Menj tovább! Végül odaérsz a vörössárga feketefoltos jaguárhoz. Menj hát, és gondoldj arra, amit mondtam.

A lány el is indult abba az irányba, melyet apja mutatott, és alkonyattájt találkozott is egy állattal.

– Hová mész? – kérdezte az állat.

– A jaguárt keresem.

– No, akkor csak gyere. Én vagyok az. Nézd a mancsaimat és feketefoltos hátamat!

Ezzel a sötétben üregébe vitte a lányt. Hajnalban aztán így szólt a nyest, mert hiszen a nyest volt az, akivel a lány először találkozott:

– Ne menj el. Vadászni megyek, hogy ennivalót hozhassak neked. Mindjárt itt leszek. – Ezzel elment.

A lány azonban alaposan megnézte elmentében, és így szólt magában:

– Te a nyest vagy, mert a tested fekete, a pofád barnás, és a melled fehér. Nem maradok nálad. – S ezzel folytatta is útját.

Estefelé találkozott a vadmacskával. Az megkérdezte tőle:

– Kit keresel?

– A jaguárt keresem, hogy a felesége legyek.

– Helyes! Gyere csak ide, mert a jaguár én vagyok! Nézd csak meg jól a karmaimat, a pofámat és a bundámat.

Hiszen mondhatta is ezt a vadmacska nyugodtan, mert már besötétedett, és a lány nem láthatta jól, kivel beszél. A vadmacska végül is üregébe vitte a lányt. Másnap reggel így szólt hozzá:

– Várj meg! Vadászni megyek, hamarosan itthon leszek.

A lány azonban alaposan megnézte elmentében, és így szólt magában:

– Te a vadmacska vagy, mert bundád apró feketefoltos. – S ezzel folytatta is útját.

Estefelé a vadkutyával találkozott. Az megkérdezte tőle:

– Hová mész?

– A jaguárt keresem.

– A jaguár én vagyok. Látod ugye, milyen vagyok? – S ezzel már vitte is magával az üregébe. Hajnalban aztán így szólt hozzá:

– Maradj itt! Hozok valami ennivalót. Hamarosan itt leszek.

A lány azonban alaposan megnézte elmentében, és így szólt magában:

– Tea vadkutya vagy, mert igen vékonyka a farkad. Nem maradok nálad. – S ezzel folytatta is útját.

Egész nap ment, vándorolt, estefelé aztán találkozott a sörényes farkassal. Az megkérdezte tőle:

– Hová mész?

– A jaguárt keresem.

– De hiszen a jaguár én vagyok! Nézd csak meg a körmeimet, a pofámat és a bundámat! – A lány aztán a sörényes farkas üregében töltötte az éjszakát. Hajnalhasadtakor így szólt a farkas:

– Nehogy elmenj! Vadászni megyek, hamarosan hazajövök.

A lány azonban alaposan megnézte elmentében, és így szólt magában:

– Nem, nem. Te a sörényes farkas vagy, mert feketék a mancsaid. Nem is maradok tovább nálad. – S ezzel el is indult újra, hogy megkeresse a jaguárt.

Egész álló nap gyalogolt. Alkonyattájt találkozott az ocelottal. Ez rákiáltott:

– Hé! Hova, hova?

– A jaguárt keresem.

– Én vagyok az. Látod a karmaimat, a pofámat és a szőrzetemet?

A lány aztán az ocelot üregében töltötte az éjszakát. Másnap reggel így szólt hozzá az ocelot:

– Maradj itt! Hozok valamit enni, s már jövök is vissza.

A lány azonban alaposan megnézte elmentében, és így szólt magában:

– Nem. Te az ocelot vagy, mert a bundád fehér, fekete pettyekkel.

– S ezzel folytatta is útját.

Egész nap ment, vándorolt, estefelé a pumával találkozott. Az megkérdezte tőle:

– Hová mégy, te lány?

– A jaguárt keresem.

– A jaguár én vagyok. Nézd csak meg a karmaimat, a pofámat és a bundámat!

S ezzel a puma üregébe vitte a lányt. Reggel így szólt hozzá:

– El ne menj! Ennivalót hozok, hamar itt leszek.

A lány azonban alaposan megnézte elmentében, és így szólt magában:

– Nem. Te a puma vagy, mert barna a bundád. Nem maradok nálad. – S ezzel folytatta is útját.

Egész nap vándorolt, mikor aztán a nap lement, találkozott a jaguárral. Az megkérdezte tőle:

– Merre tartasz?

– A jaguárt keresem, hogy a felesége legyek.

– Én vagyok az. Gyere. – És magával vitte az üregébe. Hajnalban aztán így szólt hozzá:

– El ne menj! Vadászni megyek, hogy élelmet hozzak mindkettőnknek. Hamarosan itt leszek.

A lány azonban alaposan megnézte elmentében, és így szólt magában:

– Te valóban a jaguár vagy, mert apám azt mondta nekem, hogy vörössessárga a bundád, fekete foltokkal. Nálad maradok.

Így aztán a lány feleségül ment a jaguárhoz.

Telt, múlt az idő. A házaspár gyereket várt.

Egy nap így szólt a jaguár:

– Vadászni megyek. Nehogy neved, mert a nevetés nagy veszedelmet hozhat rád!

Még nem jutott messze otthonától a jaguár, amikor hirtelen utálatos hangot hall, amely nevetésre ingerli az embert. A fiatalasszony igyekezett ellenállni az ingernek, de egy icipicit mégiscsak elnevette magát. Azonnal borzasztó görcsök fogták el, és holtan rogyott össze.

Marugoddo, az óriáshernyó szándékosan hallatott nevetésre ingerlő hangot.

A jaguár hazaérve megtalálta a halott asszonyt, de születendő gyermekeit, Bakororót és Ituborét, az ikerpárt, sikerült megmentenie. Egy tökhéjből készült palackba tette őket, a palackot gondosan lezárta és elment.

Néhány nap múlva újra szemügyre vette az ikreket, és megállapította, hogy igen szépen fejlődnek. Bakororo testét fekete és vörös csíkok tarkították, lábai térdig, karjai könyékig feketék voltak. Mellétől a hátáig egy fekete négyzet terpeszkedett, melynek sarkai éppen a vállára kerültek, a nyaka és az álla is fekete volt,

arca, homloka és orra ellenben vörös. Itubore nagyon hasonlított ikertestvérehez, csak a csíkjai voltak sűrűbbek és keskenyebbek.

Az apa újra a tökhéjből készült palackba zárta a fiúkat.

Néhány nap múlva újra szemügyre vette a fiait, és úgy találta, hogy már eléggé megnőttek. Kiengedte hát őket a tökhéjből készült palackból, és enni adott nekik. Az ikerpár evett.

– Apa, hol van anyánk? – kérdezték a fiúk.

– Anyátok meghalt, mert nevetett, amikor meghallotta Marugoddo hangját.

A két fiú erre elhatározta, hogy elpusztítja Marugoddót. Óriási tüzet szítottak, abba dobták bele Marugoddót, aztán apjukhoz menekültek az üregbe.

Fülsiketítő recsegés, ropogás hallatszott, Marugoddo csontjai ropogtak a tűzben.

A kíváncsi Bakororo tudni szeretne volna, mi történik, ezért így szólt:

– Apa, apa, látni akarom, mi történik!

– Ki ne less, fiam! – mondta a jaguár.

De Bakororo nem tudott ellenállni kíváncsiságának, és kidugta a fejét. Ismét rettenetes recsegés-ropogás hallatszott, és Marugoddo csontjainak szilánkjai belepattantak a fiú kepébe, úgy, hogy azon nyomban megvakult. Az apa kiáltozni kezdett:

– A vízbe! A vízbe! Vesd magad a vízbe!

Bakororo a vízbe vetette magát, és amikor újra felmerült, szép fekete szemei voltak.

Itubore megirigyelte ikertestvére szép fekete szemeit, és így szólt:

– Apa, apa, én is látni akarom!

– Ki ne less, fiam! – válaszolta az apa.

De Itubore nem hallgatott rá, és amikor kidugta a fejét, Marugoddo égő csontjai őt is eltalálták, és ő is megvakult.

Az apa ismét így kiáltozott:

– A vízbe! A vízbe! Vesd magad a vízbe!

Itubore bele is vetette magát a vízbe, és amikor újra felmerült, neki is éppen olyan gyönyörű fekete szemei voltak, mint Bakororónak.

Attól a naptól kezdve, hogy Marugoddo maradéktalanul elégett, az ikrek igen boldogan éltek. De voltak még állatok, melyek embereket faltak fel, és a két fiú kényszeríteni akarta ezeket az állatokat, hogy másféle hússal táplálkozzanak. A jaguár is azt mondta nekik:

– A hárpia embereket fal fel. Ha találkoztok ezzel a vad madárral, és legyőzitek, a világ uraivá lesztek, egy hatalmas nép fog engedelmeskedni nektek.

Bakororo így szólt Ituboréhoz:

– Kérj apánktól egy kötelet, hogy fejünkre köthessük!

Itubore meg is kérte apját, hogy csináljon nekik ilyen kötelet.

Akkor Bakororo így szólt hozzá:

– Kérj apánktól egy buzogányt meg egy csonthegyű nádpálcikát!

Itubore meg is kérte apját, hogy készítse el ezeket a dolgokat, és a jaguár meg is tette, amit a fiai kívántak.

Bakororo pedig Itubore feje köré tekerte a kötelet, és megpróbálta a göngyöleget a csonthegyű nádpálcikával átszúrni. Így szólt?

– Kiálts, ha fáj!

Itubore azonnal fájdalmat érzett és felkiáltott. Ekkor megkérték apjukat, hogy még hosszabb kötelet csináljon. Az apa meg is tette, és Bakororo újra Itubore feje köré tekerte a kötelet, aztán beleszúrta a csonthegyű nádpálcikát, és Itubore most nem érzett semmit.

Ezután mindketten ahhoz a fához mentek, amelyen a vad madár fészkel. A fa alját teljesen beborították az emberi csontok. Bakororo így szólt ikertestvéréhez:

– Én itt elrejtőzöm. Te megrázod a fát, és amint a hárpia a fejed ellen támad, átkarolod a fa törzsét, és kiáltasz.

Itubore meg is rázta a fát. A hárpia rögtön nekitámadt, belevágta karmait a kötélbe, s már éppen azon volt, hogy Ituboréval együtt a levegőbe emelkedjék, amikor ez átölelte a fa törzsét, és kiabálni kezdett. Erre odaugrott Bakororo, a buzogánnyal úgy fejbe ütötte a madarat, hogy az holtan rogyott a földre. Amíg a madár hörögve vívta haláltusáját, Bakororo így szólt hozzá:

– Ne falj embereket! Te hárpia vagy. Legyen a te táplálékod a majom, a hangyász, a vízidisznó, a kis hangyász, a szarvas és a szárnyasok.

Valóban, a hárpia ettől a naptól fogva nem falt többé soha embereket.

Ezután az ikrek a *tujuju-gólyát* akarták elejteni. Ez is embereket falt azokban a régi időkben, de a tujujut nem tudták elfogni, mert ez a madár akkorákat tudott lépni, hogy mindig könnyen elmenekült előlük. Ekkor vermeket ástak azokon a helyeken, ahol járni szokott, és tapadós kúszónövényekkel fonták be a vermeket, de a madár sértetlenül átugrott rajtuk. Erre aztán szúrós indákból gátakat építettek, sűrű sövényeket, melyekből csakúgy meredeztek a hegyes tüskék. És a tujuju beleszaladt a csapdába, addig vergődött, amíg teljesen belebonyolódott. Az ikrek megfogták, és a buzogánnyal megölték.

Amikor kiadta lelkét, így szóltak hozzá:

– Ne falj embereket! Te vagy a tujuju-gólya. A te táplálékod legyen a hal!

Valóban, a tujuju ettől a naptól fogva nem falt többé soha embereket.

De azokban a régi időkben a papagáj is embereket falt. Ezért aztán Bakororo így szólt ikertestvéréhez:

– Itubore, kérj apánktól madárnyilakat!

Itubore kívánságára a jaguár el is készítette a tompa végű nyilaikat. Az ikrek sok-sok papagájt lőttek le ezekkel a nyilakkal, és így szóltak a lelőtt madarakhoz:

– Ne faljatok embereket! Ti vagytok a papagájok. A ti táplálékotok legyen a gyümölcs!

Valóban, a papagájok ettől a naptól fogva nem faltak többé soha embereket, csak kókuszdióval, gyökerekkel, gyümölccsel és virágszirmokkal táplálkoztak.

Ezután a *pajvoe-halat* győzték le az ikrek. Ez olyan falánk állat volt, hogy mindent, ami a vízbe pottyant, azonnal elnyelt. Az ikrek egy gyékénykosárba bújtak, így gázoltak a vízbe. A pajvoek lógva maradtak a gyékényen, mert azonnal beleharaptak, és el nem engedték volna. Az ikrek kísértáltak a partra a sok hallal. Ezt számtalanszor megismételték, és végül így szóltak a halakhoz:

– Mától fogva ne faljatok embereket többé! A ti táplálékotok legyen a hal!

És el is mondták nekik, miféle fajta halakat egyenek.

Ezután az ikrek az emberevő kígyók ellen indultak harcba. Miután ezeket a szörnyetegeket is megölték, ugyanazt mondták nekik, mint a hárpiának és a többi megölt állatnak:

– Ne faljatok embereket!

És minden kígyónak elmondták azt is, mi legyen a tápláléka ezután.

Miután a *szemirega-kigyót* is megölték, elénekeltek együtt egy dalt, mely ma a törzsfőnökök Roia-Kiguddu énekéhez tartozik.

VADHAMAIMÖNG, A HALAK ATYJA

Élt valaha egy faluban egy varázsló, akit Vadhamaimöngnek neveztek. Ennek a varázslónak megparancsolta az anyósa, Vadhanadhapöng, hogy a tapírok csapásán ásson vermet. A varázsló alkalmas helyet keresett a tapírok csapásán, és kötésig érő gödröt ásott. Vadhanadhapöng másnap megnézte, van-e a veremben tapír. Nagy bosszúságára üres volt. Ekkor egy marék sörtét helyezett a gödör szélére, és azt mondta a vejének, hogy látott ugyan tapírnyomokat, de mivel nem ásott elég mélyre, a vad kimenekült a veremből. Vadhamaimöng még mélyebbre ásott, de hasztalan, mert megint csak nem esett vad a kelepcébe. Az anyós nagyon megharagudott, újra csak elküldte vejét, hogy mélyítse ki a vermet. Titokban pedig az volt a szándéka, hogy elveszejtí Vadhamaimöngöt.

Ez most már olyan mélyre ásott, hogy végül is átlukasztotta a földet. A lyukon hirtelen jeges szélroham támadt, felcsapott a magasba, majd amikor visszazúdult, lehúzta Vadhamaimöngöt a föld alatti világba. A varázsló még röptében madárrá változott, keselyű lett belőle, és így ereszkedett alá. Rátelepedett egy *tukuma-pálmára*, amely a páncélos állat, Mauraimöng ültetvényének a szélén állt. Amikor a páncélos állat lánya megpillantotta a madarat, a pálmafa alá ült, és kérlelni kezdte, repüljön a karjára, legyen az ő kedves madara. A leányka olyan szép volt, olyan nyájas szavú és kedves, hogy Vadhamaimöng rászállt a kinyújtott karjára. A leány hazavitte, és egy kalitkában függőágya fölé helyezte el. Azontúl minden éjszaka azt álmodta, hogy a madárka szép ifjúvá változik. Egyszer aztán kedveskedve így szólt hozzá:

– De jó is lenne, ha legénnyé változnál, akkor a feleséged lehetnék!

Vadhamaimöng hallgatott a szóra, és másnapra legénnyé változott, s a leányka férje lett.

Mauraimöng háza közelében meredek hegy emelkedett, Vadhamaimöng addig nézte, nézegette a felhőkbe vesző ormokat, míglen erős vágy támadt benne, hogy feljusson a tetejére. Elmondta a feleségének is, hogy mit forgat a fejében. Az meg azt mondta neki,

egyet se tűnődjön tovább, majd ő felviszi, csak kapaszkodják meg jól a hajában. Vadhamaimöng úgy is tett, és egyszeriben fent voltak a Piluo-hegy csúcsán. De ahhoz, hogy feljussanak, át kellett menniök azon a nyíláson is, amelyet Vadhamaimöng ásott. A hegy csúcsa pedig ott magaslott Vadhamaimöng atyafiságának a háza közelében. A páncélos állat, Mauraimöng, aki szintén velük tartott, így szólt a varázslóhoz:

– Rokonaidnál ma nagy dínomdánom van, pecsenyét esznek, *kasirit*^{1} isznak, nincs kedved velük tartani?

Vadhamaimöng kapott a szón, és már indult is a rokonai háza felé. Amikor elbúcsúzott a feleségétől. Mauraimöng intette, nehogy egy szót is ejtsen róluk a rokonai előtt, mert akkor a halál fia. Vadhamaimöng meg is ígérte, hogy hallgatni fog a föld alatti világról, s azt is megígérte, hogy három nap múlva visszajön. A páncélos állat és a leánya a hegy tetején vártak rá.

Vadhamaimöng a nagy dínomdánom kellős közepébe érkezett. Asztalhoz is telepedett, aztán addig nyakalta a kasirit, mígnem agyára köd ereszkedett, és elfeledkezett Mauraimöngnek tett ígéretéről. Mámoros fővel dúdolni kezdett, és a nótában elmondta, mi minden történt vele azóta, hogy elment hazulról. Négy sógora figyelte a nótát, s megtudta, hogy Mauraimöng és a lánya a hegytetőn várja a varázsló visszatértét. Abban a nyomban elhatározták, hogy megölik a páncélos állatot. Keresésére indultak, meglepték, amikor éppen *maniokát*^{2} evett, és megölték. A leányának még idejében sikerült a lyukon át elmenekülnie a föld alatti világba. A sógorok a kunyhóba cipelték Mauraimöng tetemét, megsütötték és fölfalták.

A varázsló közben aludni tért, és arra kérte az anyját, hogy hagyja nyugodni, ne ébressze fel.

Reggelre kelve az egyik sógor, aki ártatlan volt Mauraimöng elpusztításában, elment a folyóhoz halászni. Feltűnt neki, milyen sok hal vonul felfelé a folyón a halkirály palotája felé. Nem haraptak a csalétekre, nagyon haragosak voltak. *Rató*, a minden halak és víziállatok ura ugyanis azt parancsolta nekik, hogy bosszulják meg a páncélos állat halálát, és hurcolják el a sógorok kunyhóját.

Mialatt a sógor a halak vonulását figyelte, füttyszót hallott a háta mögül, és visszafordulva egy árnyalakot pillantott meg. *Rató* volt ez

az árnyalak, minden halak és víziállatok ura, de persze a sógor nem ismerte föl. Megkérdezte tőle, vajon nem tudja-e, miért vonul fölfelé ez a sok hal, és miért nem harapnak a csalétekre?

Az árny elmosolyodott, hiszen tudta, hogy a halak éppen az ő parancsának engedelmeskednek. Csak annyit mondott:

– Talán haragosak, és amelyik hal haragos, annak nem kell a csalétek!

Amikor a sógor hazatért, Vadhamaimöng már ébren várta. A sógor elmesélte neki, mit látott a folyón. Vadhamaimöng apróra kikérdezte, és mert varázsló volt, mindjárt tudta, hogy a halak Rató parancsára vonulnak a folyón fölfelé. Azt tanácsolta a sógornak, hogy meneküljön a Piluo-hegyre, mert gonosz démonok közelítenek a kunyhó felé. Elmondott neki mindent, mert hiszen ennek a sógornak a kezéhez nem tapadt Mauraimöng vére. A többiek minderről mit sem sejtettek.

Rató közben megparancsolta a halaknak, hogy valamennyien induljanak a kunyhóhoz. A kis Alivai páncélos hálnak meg Mavainak, a ráknak az volt a dolga, hogy a ház alatt fúrják be magukat a földbe, lazítsák meg a cölöpöket, és vigyék el mindenestül a kunyhót.

A két állatka nekilátott a munkának. Mavai lassabban haladt, és Alivai mögött maradt, aki hamarosan kibújt a földből a kemence alatt.

A varázsló felesége, aki éppen ott foglalatoskodott, észrevette, és rémülten kiáltott:

– Ez is azok közé az állatok köze tartozik, amelyekről Vadhamaimöng azt mondta, hogy errefelé tartanak!

Hirtelen megragadta a halat, és a tűzbe hajította, aztán amikor a rák is előbújt, azt is tűzbe hajította. A tűz nyomban kialudt, mert a rák ollójából, mint forrásból tört elő a víz, ömlött, ömlött egészen az ajtóig, s végül elárasztotta a kunyhót.

Ekkor előjöttek a többi halak is. Megragadták a házat, és mindenestül, ahogy volt, a folyóhoz hurcolták, s ajutiválime zuhatagnál egy mély medence fenekére süllyesztették.

A házban rekedt emberek mind démonná változtak, és Vadhamaimöng lett a Halak Atyja. Az időtől fogva, amikor a folyó árad, alattvalóival együtt a zuhataghoz megy, s ott mindnyájan táncra perdülnek, és Vadhamaimöng járja a legszilajabban.

A KONDORKESELYŰ LÁNYA

Hegyeken túl, völgyeken túl, volt egyszer egy tó. Egy indián járt erre a tóra halászni. Vadászkunyhót is épített magának a partjára, ha estig nem tudott elég halat összefogni, ott töltötte a kunyhóban az éjszakát, hogy másnap már virradatkor kivethesse a hálót.

Történt aztán, hogy ez az indián egyik délben kondorkeselyűket pillantott meg a tó fölött. Erre a háló kötelét nyomban egy fához erősítette, és elindult, hogy megfigyelje a keselyűket.

És csodák csodája, mit látott?

A keselyűk leereszkedtek a kunyhója mögé, ám alighogy földet értek, ledobták magukról a tollruhájukat, egykettőre gyönyörű fiatal lányokká változtak, és siettek fürödni a tóba.

Hát az az indián még a száját is nyitva felejtette, annyira megtetszett neki a sok fiatal lány. Törni is kezdte nyomban a fejét, hogyan tudna feleséget szerezni közülük. Rövidesen aztán nagyszerű gondolata támadt.

Óvatosan kimászott a bozótból, ahová rejtőzött, az egyik tollruhát eldugta a kunyhójában, aztán ismét csak elrejtőzött a bokrok közé.

A lányok meg, amint megszártak a napon, rögvest felfedezték ám, hogy mi történt. Lett akkora riadalom, hogy még a távoli völgyek is visszhangzottak a sikoltozásuktól. Kapkodták magukra a tollakat, egyetlen szempillantás alatt levegőben volt valamennyi keselyű. Csak az a lány maradt a kunyhó mögött, aki nem találta a ruháját.

Ez a lány pedig a legszebb volt közöttük.

Az indián legalábbis így gondolta magában, amikor kibújt a bozótból, és megállt előtte. Sírt, zokogott, könyörgött neki a lány, hogy adja vissza a tollait, de hasztalan. Az indián bezárta a kunyhójába, aztán meg ellátta mindennel, amit csak kért.

Jó idő telt így el, a lány eközben annyira megszerette az indiánt, hogy hozzáment feleségül. Beköltöztek a faluba, ahol az indián lakott, egy év múlva pedig fiúgyermekük született.

Békességben és boldogságban teltek a napjaik, a fiúcska szépen erősödött, az indián meg továbbra is kijárt a tóra halászni. Egyszer

aztán az asszony arra kérte a férjét, látogassák meg édesapját, az öreg kondorkeselyűt, aki az égbolton túl lakott.

– Se én, se a fiunk nem tud repülni, hogyan mehetnénk el az édesapádhoz; – kérdezte feleségét az indián.

– Majd én segítek rajtatok – válaszolta az asszony –, csak add elő a régi tollruhámát.

Az asszony, ahogy megkapta a régi ruháját, pálmaleveleket kötözött férje és a kistestvére karjára, aztán tollingével meglegyezte mind a kettőjüket. A férfi és a kistestvér karjából egyetlen szempillantás alatt szárny lett, a pálmalevelekből pedig toll. Másnap már mind a hárman vidáman repültek az ég felé.

Mikor aztán megérkeztek az öreg kondorkeselyű birodalmába, az asszony először csak a fiát mutatta meg az apjának. Örült nagyon az öreg keselyű, hogy viszontláthatta egyetlen leányát, megszerette az unokáját is, vejeivel, az indiánnal azonban sehogyan sem tudott megbékülni.

A leányának nem szólt erről semmit, de magában elhatározta, hogy amilyen gyorsan csak tud, megszabadul az indiántól. Meg is üzent neki, mindjárt a harmadik nap, hogy nyomban repüljön vissza a földre, s mire bealkonyul, készítsen számára egy nagyon nagy csónakot, másképpen megöleti.

Szegény indián soha életében nem faragott még csónakot. Nagy bánattal szállt egy erdőbe, kivágott egy szál fát, aztán ráült a fatörzsre, s ott gondolkodott magában, hogyan faragjon ő ebből a törzsből csónakot.

Egy öreg harkály észrevette a bánakodó indiánt, és így szólt hozzá:

– Miért lóगतod az orrod, indián?

Mikor az indián elmondta nagy bánatát, a harkály még nevetett is rajta.

– Ettől aztán ne fájjon a fejed – mondta.

Egykettőre elöparancsolta az erdő valamennyi harkályát, azok meg sebesen kezdték faragni a fatörzsből a csónakot.

Az öreg harkály még óvatos is volt.

– Lehet, hogy meglesz apósod, a kondorkeselyű – mondta az indiánnak. – Biztonság okáért őrségbe állítottam egy sólymot, ha közeledne, ő nyomban jelezni fogja.

Az indián éppen hálálkodni akart, mikor felhangzott a sólyom jelzése. Erre valamennyi harkály egyetlen szempillantás alatt eltűnt a fák között, az indián meg kézbe fogta a baltáját, s lázasan munkához látott.

Az öreg kondorkeselyű körüljárta a fatörzset, csóválta egyre a fejét, mert látta, hogy amit tervezett, bizony nem sikerült.

– Még a nap se száll le, már elkészülök – mondta az indián.

Apósa azonban nem méltatta válaszra, még kétszer körüljárta a készülő csónakot, aztán nagy szárnycsapásokkal visszarepült az égbe.

De nem adta fel a tervét, nehogy bárki is azt higgye. Hiába készült el szépen időre a csónak, az újabb küldöncök már újabb parancsot vittek az indiánnak: zárjon el egy folyót, merje ki a vizét, és másnap estére fogjon tizenkét kaimánt.

Az indián meg ki se pihente még a fáradságát, már dolgozott is a gáton, amivel a folyót majd elzárja. A gáttal aztán elkészült valahogyan, de arról már sejtelve sem volt, hogyan merje ki a gát mögül a folyó vizét.

Ekkor pedig Tatina, a szitakötők főnöke lépett eléje, és így szólt hozzá:

– Miért búsulsz, indián?

Az indián elmesélte, miféle gonosz terveket forral ellene az apósa. A szitakötők főnöke azonban csak nevetett rajta:

– Ettől bizony a fejed se fájjon – mondta.

Egykettőre a gátra vezényelte a szitakötők hadát, azok meg hátsó lábukkal nyomban fecskendezni kezdték a vizet kifelé. Olyan gyorsan végeztek a munkájukkal, hogy az indián azután ugyancsak sebtében fogott össze tizenkét kaimánt, leölte őket, s repült velük fel az apósához.

Csak hogy az öreg kondorkeselyűnek ez is kevés volt, most már valósággal megdühödött az indiánra.

– Velem jössz – mondta neki –, elégetjük a fákat az erdőben.

Együtt szálltak le a keselyűk erdejébe, ahol egy hatalmas tisztáson rengeteg felvágott fa állt. Az öreg meggyújtatta az indiánnal ezeket a fákat, aztán nyomban a tisztás közepére küldte, hogy nézze meg, ég-e mindenütt a tűz.

Szegény indián nem tudott mást tenni, bement a tisztás közepére, ott meg egyet sem lépett, már látta, hogy minden oldalról körülfogják a lángok.

Az öreg kondorkeselyű ekkor hatalmasat kacagott, visszavonult az erdő szélére, italt hozatott magának a szolgálival, s mulatott, amíg csak a tűz ki nem aludt.

Az indián meg, mikor érezte, hogy közelednek, valósággal perzselik már a lángnyelvek, lekuporodott a földre, s a feleségére meg a kisfiára gondolt. Hirtelen egy tücsök mászott eléje, és így szólt hozzá:

– Ne búsulj, jó indián, elbújtatlak a barlangomban, amíg a tűz elvonul felettünk.

Így is lett azután. Mire pedig elhamvadt a tűz, és az öreg kondorkeselyű italos fejjel megérkezett a tisztásra, hogy a maga szemével győződjön meg a veje pusztulásáról, az indián szépen előmászott a tücsök barlangjából, s úgy nézett az apósára, mintha mi sem történt volna.

De ekkorra ott volt már a felesége és a fia is, mert a harkályok, ahogy látták égni az erdőt, bizony felküldték a sólymot az asszonyért és a kisfiáért.

Az asszony pedig így szólt az apjához:

– Gyűlölködő, gonosz keselyű vagy, meggyőződtem róla. A mai naptól visszaköltözöm unokáddal együtt a földre.

S épp hogy csak megrázta magát, ő is, a fia is meg az indián is azon nyomban újra emberré változott. Nem tudott már az öreg semmit sem tenni ellenük.

Ők pedig azóta is boldogan élnek itt a földön, ha még meg nem haltak.

LÁTOGATÁS A MENNYBEN

Valaha reges-régen a karib és a palaviyáng törzs háborút viselt egymás ellen az *Uraukaima-hegység* vidékén. Egyszer a palaviyángok megtámadták a karib törzs embereit, amikor ültetvényükre mentek, s néhányukat megölték. A karibok tanácsot ültek, és bosszút esküdtek: pusztuljon minden palaviyáng. Ám a palaviyángok népe elmenekült a karibok bosszúja elől, csak Maithsauli, a fehér természet nevét viselő ifjú harcos maradt kunyhójában.

Maithsauli búsan ödöngött egyik kunyhótól a másikig, szíve elszorult a magányosságtól.

Egy napon mozdulatlanul hanyatt feküdt a földön, a felhőket nézte. Egyszer csak látta ám, hogy keselyűk keringenek fölötte. A keselyűk egyre lejjebb-lejjebb merészkedtek, Maithsauli meg sem moccant, pedig nagyon szeretett volna egy keselyűt elejteni. Az egyik nagy madár – éppen a keselyűkirály lánya – Maithsauli mellére telepedett, és már bele akarta vágni csőrét, mikor Maithsauli erősen megmarkolta a keselyű lábát, és az hiába verdesett a szárnyával, nem menekülhetett. A többiek a zaj hallatán megriadtak, és nagy szárnyasuhogással felrepültek. Maithsauli kérlelte a keselyűt:

– Változz át lánnyá! Olyan magányos vagyok, senkim sincs, a falu népe elvonult. Sok nap és sok éjszaka telik el, mire visszajönnek rokonaim, és úgy szorítja szívemet az egyedüllét!

Magával vitte a keselyűt a kunyhóba, és ott tartotta, mintha szelíd madár lenne. Egy napon így szólt hozzá:

– Halászni megyek, és nagyon szeretném, ha asszonnyá változnál, mire visszatérek!

E szavakkal bezárta az ajtót, és ment. Alig tette ki a lábát, a keselyűkirály lánya asszonnyá változott. Rőzsét hozott, tüzet gyújtott, kasirit készített, és betöltötte egy tökcsuporba. Aztán visszaváltozott keselyűvé, mert szégyellt asszonyalakban mutatkozni a férfi előtt.

Maithsauli hamarosan visszatért a zsákmánnyal. Halat és egy szarvast hozott. Csodálkozott, hogy nyitva találja a házat, körülkémlelt, s észrevette, hogy valaki rőzsét gyújtott tűzrakáshoz. A

nyomok visszavezettek a házhoz. Ott újabb meglepetés várta: kasiri az asztalon, víz a kancsóban, rőzse a tűzrakáshoz. Jót húzott a kasiriból, mert erősen megszomjazott, aztán sültet készített a szarvashúsból, s vetett belőle a keselyűnek is. Miután jóllakott, lefeküdt, de még álmában is egyre azon töprengett, miféle nyomokat látott a háza körül.

Hajnalban, míg a férfi aludt, a keselyű ismét asszonnyá változott. Vízet hozott, tüzet gyújtott, s fűszeres levest főzött, szarvashúst is tett bele. Mikor az étel elkészült, vissza változott madárrá, mert még mindig vonakodott emberi alakban mutatkozni a férfi előtt.

Maithsauli későn ébredt, sehogy sem értette, ki rakott tüzet, ki hozott vizet, hogyan került fűszeres leves a fazékba. Egyet gondolt, fogta az íját és a nyílveesszőit, s eltávozott. Nem ment messzire, mert tudni akarta, ki lopakodik a házához, amíg ő távol van. Horgászbotját szándékosan a házban hagyta. Jól elrejtőzött s várt.

Kisvártatva gyöngyfüzérékkel ékes szép leány lépett ki a kunyhóból, köténykéje is gyöngyből volt, kezében vizeskancsó. A patakpartra sietett.

Ezenközben Maithsauli visszalopózott a házba, vette a horgászbotját, és az ajtó mögé bújt. Már tudta, hogy a szép hajadon nem más, mint a keselyű. A leány hamarosan visszatért a vízzel, és gyanútlanul befeküdt a függőágyba. Ám ekkor előlépett Maithsauli, és így szólt hozzá:

– Végre van nekem is feleségem! – Aztán szelíd szóval folytatta:
– Ne szégyelld magad előttem, hiszen emlékezhetsz rá, mennyire kértelek, változz asszonnyá, mert senkim sincs, sem anyám, sem apám, szorítja szívemet a magányosság. Szépen kérlek, ne hagyj el, maradj nálam örökre, légy az én asszonyom. Jó sorod lesz nálam, hiszen van elegendő hal a folyóban és vad az erdőn, sohasem látsz szükségét semmiben. Te sütöd majd a maniókalepényt, én meg vadászok, halászok. Kérlek, kérlek, ne hagyj magamra.

A leány nem tudott ellenállni a szemrevaló legény kérésének, nála maradt, és minden úgy történt, ahogyan Maithsauli megmondta. Míg ő vadászott és halászott, a leány főzött, és rendben tartotta a házat. Szép egyetértésben éltek: a leány hamarosan hozzáédesedett az emberhez, mert az mindig szelíd szóval szólította, mindig bőséges zsákmánnyal tért meg a vadászatról.

Telt, múlt az idő. Egy napon a keselyűből lett lány Maithsauli elé állt, és így szólt:

– Szeretném meglátogatni az apámat meg a testvéreimet, kérlek, engedj el hozzájuk.

Maithsaulinak elnehezedett a szíve, sehogy sem akart megválni tőle, még egy napra sem. Ám az asszony megindítóan könnyörgött, s azt mondta, hoz neki varázsfüvet és egy tollruhát, s akkor ő is vele mehet, hogy megismerje apját, a keselyűkirályt. Aztán, hogy Maithsauli még mindig szabódott, így folytatta:

– Vágd le a hajamat, és tedd bele egy bambuszárdóba, fújj rá dohányfüstöt, és pecsételd le viasszal. Ha holnapra nem jönnek vissza, önts szurkot a pecsétre, s akkor ha elárultalak, azon nyomban meghalok.

A férfi úgy is tett, levágta a haját, beletette egy bambuszárdóba, dohányfüstöt fújt rá, és lepecsételte viasszal, aztán útjára engedte a leányt. Ez visszaváltozott keselyűvé, kibontotta szárnyait, sebesen röpködött fölfelé, s hamarosan eltűnt a férfi szeme elől. Maithsauli lehorgasztott fővel ment vissza a kunyhóba, és lefeküdt, de a nyugtalanságtól nem jött álom a szemére.

Másnap reggel visszaemlékezett arra, mit mondott a lány a búcsúzásnál: „Várj rám holnap kora reggel a ház előtt. Ha nem jönnek, légy türelemmel estig!”

Maithsauli kiült a küszöbre, vágyakozva kémlelte az eget, aztán megint visszament a kunyhóba, aludni próbált. Álmában megjelent előtte a várva várt lány, és így szólt hozzá: „Már úton vagyok feléd, velem tart a két fivérem is.” Erre hirtelen fölébredt, izgatottan kifutott a kunyhó elé, és feltekintett a magasba. S csakugyan, amint megálmodta, három saskeselyű – két fehér és egy fekete – hasította a levegőt. A két fehér volt a két fivér, a fekete maga a lány. Körözve ereszkedtek alá, mígnem földet értek. A keselyűkirály lánya így szólt:

– Íme, a fivéreim. Legyetek jó barátok!

A legény boldogan üdvözölte a jövevényeket. A két keselyűfivérrel hamar összelelegedett, megmutatta nekik az ültetvényét, szarvast is ejtett az erdőn, és nagy egyetértésben fogyasztották el a zsákmányt.

A második napon az asszony arra kérte a férjét, öltözzék át a saskeselyűk tollruhájába, amelyet a sógorok hoztak neki. Maithsauli

felöltötte a ruhát, és abban a nyomban ő is saskeselyűvé változott. Az asszony aztán megrágott egy varázserejű fűvet, rálehelte, és ezt mondotta:

– Most pedig fölrepülünk. Percig se félj, én mögöttem maradok!

A sógorok már fölöttük köröztek. Az asszony elmagyarázta a férjének, hogyan használja a szárnyát, s azzal biztatta, hogy ha ügyesen röpköd velük, hamarosan megláthatja a lajtorját, amely az égbe vezeti őket.

Maithsauli érezte, mint lesz könnyűvé a teste, mint emelik a szárnyai, aztán megpillantotta az égi lajtorját, és felhágott rajta a sógorok után. Felesége mögötte volt, hogy segítségére legyen, ha megszédülne. Mind följebb és följebb emelkedtek.

Amikor az éghez közelítettek, megpillantotta a saskeselyű palotájának a bejáratát. Egészen közel volt a mennyország kapujához. A három testvér előrement, ő pedig kint várakozott. Kisvártatva jött érte a keselyűkirály, és szíves szóval beinvitálta. Csodálkozva látta, hogy az égi palotában mindenütt emberek jönnek-mennek, aztán megtudta, hogy a saskeselyűk, amikor megérkeznek az égbe, levetik tollruhájukat, és emberekké változnak.

Néhány nap múltán azt mondta a keselyűkirály a lányának:

– Egyszer már látni szeretném, mit tud a férjed. Mondd meg neki, hogy két nap alatt merje ki a világtengert. Ha erre nem képes, visszaküldöm a földre, ahol mindörökké magára marad, mert téged nem engedlek vele!

Az asszony elmondta Maithsaulinak, mit parancsolt a keselyűkirály. Maithsauli el sem tudta képzelni, hogyan tudná két nap alatt kimerni a világtengert, de azért nyomban munkához látott. Amint meregette a tenger vizét, egy sellő szólította meg:

– Mit csinálsz itt, testvérem?

Maithsauli nehéz sóhajjal válaszolt:

– Apósom, a keselyűkirály parancsára ki kell mernem a világtengert. Azzal fenyegetett meg, hogy ha nem állom ki a próbát, elveszi tőlem a feleségemet, s magányosan kell élnem a földön.

– Egyet se félj – vigasztalta a sellő –, majd mi segítünk neked!

Mialatt beszélgettek, odarepült egy fekete madár, az is megkérdezte, mi járatban van a legény, és mi bántja. Annak is elmondta, mit parancsolt a keselyűkirály. A sellő meg hozzátette:

– Mi, a sellők népe, majd segítünk neki, te pedig vigyázd az utat, és figyelmeztess, ha idegen közelít.

– Jó – felelte a fekete madár –, megyek az útra, és ha kiáltok, rejtőzzetek el.

Ekkor sok-sok sellő sereglett össze, és elkezdtek meregetni a vizet. Maithsaulinak azt mondták, üljön csak le nyugodtan, csupán arra ügyeljen, hogy ha a madár kiált, fogja a vödröt, és meregesse a vizet.

Serényen folyt a munka, ám egyszer csak hallják, hogy kiált a madár. Azon nyomban eltűnt minden sellő, mintha a föld nyelte volna el őket, Maithsauli pedig fogta a vödröt, és meregette tovább a vizet.

A felesége jött és kérdezte:

– Apám tudni szeretné, mire mentél, mert ha holnapig nem szárítod ki a világtengert, ő maga jön érted.

Azzal elment, a sellők előjöttek rejtekükből, s addig szorgoskodtak, mígnem alig volt már víz a tengerben.

Megint jött az asszony, és kérdezte:

– Készen vagy-e már?

Maithsauli megnyugtatta, hogy idejében elkészül a munkával.

Amint eltávozott, a sellők előrajzottak, és addig meregették a vizet, míg a tenger teljesen kiszáradt, és mind láthatóvá lettek a mélyén rejtőzködő állatok. Csak úgy nyüzsgött a sok sikló, kaimán, hal, teknősbéka és egyéb állat.

Ekkor a sellő így szólt:

– Most hát készen volnánk, hívhatod az apósodat, mi pedig eltűnünk.

Maithsauli ment az apósához megjelenteni, hogy teljesítette a parancsot, kiállta a próbát. Az öreg kcselyűkirály az egyik fiát küldte, nézzon utána, valóban száraz-e a világtenger medre.

A keselyűkirály fia elámult, amikor meglátta, hogy a tengerben egy csepp víz nem sok, annyi sincs, és egymás hegyén-hátán nyüzsg a sok állat. Sietve visszament apjához, és elmondotta, mit látott.

Az öreg király kiadta a parancsot, Hogy aki épkézláb ember csak van a palotában, mind gyülekezzék, és segítsen összeszedni az állatokat. Sok-sok alattvalója sereglett össze, hatalmas kosarakat vittek magukkal, azokat mind telerakták, s vitték a palotába.

Maniókalevelekkel borították a padozatot, és rájuk rakták az állatokat. Aztán nekiláttak lakmározni, reggelre csak a lerágott csontok maradtak.

A keselyűkirálynak azonban ez sem volt elég. Megparancsolta vejének, hogy építsen neki házat egy meredek sziklán. Ha a ház nem készül el két nap alatt, jaj az életének. Az öreg király titkon abban reménykedett, hogy a vő egyszer majd csak rajtaveszít a nehéz próbákon, és akkor visszaküldheti a földre, kedves leánya meg nála marad.

Maithsauli egy hatalmas baltával nekilátott a munkának, ám hiába sújtott oda teljes erejéből, még egy aprócska szilánk sem vált le a sziklából.

Ekkor egy giliszta megkérdezte:

– Mit csinálsz itt, testvér?

Maithsauli elpanaszolta neki, milyen parancsot kell teljesítenie. A giliszta megnyugtatta:

– Egyet se búsulj, hozom az atyafiságomat, és kifúrjuk a sziklát, az üregekbe pedig belehelyezheted az oszlopokat.

Így is történt, s csakhamar álltak a ház oszlopai, Maithsauli rájuk helyezte a keresztgerendákat és a tetőácsolatot. Mikor ezzel megvolt, odarepült egy takácsmadár, és megkérdezte:

– Mit csinálsz itt, testvér?

Annak is elmondta, milyen próbát kell kiállnia. A takácsmadár meg így beszélt:

– Egyet se búsulj, testvér. Ülj csak félre, ne is nézz ide, a többit bízd rám.

A takácsmadár, aki nagy mester volt a függőfészek építésében, felrepült a magasba, Maithsauli meg leült, és türelemmel várakozott. A takácsmadár pillanatok alatt befödte a tetőt, felhúzta a falakat, megcsinálta a kijáratot, aztán szólt Maithsaulinak:

– Készen vagyok, most idenézhetsz!

Maithsauli felnézett, és látta, hogy a ház teljesen kész.

– Most pedig eredj, és jelentsd apósodnak, hogy a parancsot teljesítetted, de el ne áruld, hogy segítettem neked – szólt a takácsmadár, s mint ki dolgát jól végezte, eltűnt, s vele együtt eltűntek a giliszták is.

Az öreg király tulajdon szemével akart meggyőződni, igazat mondott-e a veje. Megörült a takaros ház láttán, de megint új próbát eszelt ki. Most azt parancsolta neki, hogy faragjon ki kőből egy padot, de nem akármilyent ám, hanem olyat, amelyiknek a karfája két fejet formázzon. Maithsauli az új ház közelében talált is alkalmas sziklatömböt, sikerült is jókorát kihasítania belőle, de többre nem futotta erejéből, a kő nem engedett. Ekkor arra jött egy sereg természetangya. Egyikük megkérdezte:

– Mit csinálsz itt, testvér?

Maithsauli keserves sóhajok között magyarázta el, miféle parancsot kapott az apósától.

– Egyet se búsulj – vigasztalta őt a természetangya. – Eredj be a házba, és fekédj le, a többit bízd ránk. Olyan padot fabrikálunk, hogy még futni is tud, akár az emberek.

Maithsauli bement a házba, a természetek meg hozzáláttak a munkához, és hamarosan el is készültek. Előszólították Maithsaulit, hogy nézze meg a padot. Ki sem kellett lépnie a házból, mert a természetangyák ráparancsoltak a padra:

– Eredj a házba! – és az ment engedelmesen.

A természetek kioktatták Maithsaulit, hogyan kell bánni a paddal. Csak annyit kell mondania neki, hogy menj, s az megy, ha pedig azt mondja, állj meg, megáll.

A hangyák aztán szép rendben elvonultak, Maithsauli pedig ment az apósához megjelenteni, hogy elkészült a pad. Ennek öröme az öreg király maniokasört hozatott, biztatta Maithsaulit, hogy igyék. Ám Maithsauli nem szerette ezt az erős italt, inkább elment az *arara-papagájok* házába, amely csak néhány lépésnyire volt a királykeselyűk palotájától, s ott kukoricasörrel oltotta szomját. Míg ivott, titkon a nyelve alá rejtett egy kukoricaszemet, mert azt tervezte, ha visszatér a földre, magával viszi és elülteti.

Amikor elverte szomját, visszatért apósa házába, és invitálta, nézze meg a padot. De jó előre darazsakat tett a pad alá, és megmondta nekik, hogy ha a keselyűkirály ráül a padra, alaposan döfködjek meg a fullánkjakkal.

Az öreg király a fiaival együtt ment, s már előre örült, hogy milyen jókat fog pihenni a kőpadon.

Maithsauli biztatta, próbálja ki, milyen ülés esik rajta. A király nem kérte magát, leült. Maithsauli ekkor ráparancsolt a padra:

– Indulj a házba!

A pad megindult a királlyal, a darazsak meg körülrajzották a királyt, s ahol csak érték, belédöfködték a fullánkjukat. Menekült volna az öreg, leugrott a pádról, futni kezdett, de az mindenüvé nyomon követte. A király meg sem állt a palotájáig, beugrott a kapun, és magára zárta az ajtót. A fiai ahányan annyifelé szaladtak.

Az öreg király ki sem mert nézni, hogy megtudja, ott van-e még az a boszorkányos pad.

Maithsauli pedig érkezettnek látta az időt, hogy visszatérjen a földre. Amint törte a fejét, hogyan is induljon útnak, arra repült egy fülemüle, és megkérdezte:

– Mit csinálsz itt, testvér? Min töröd a fejed?

– Azon tűnődöm – hangzott Maithsauli válasza –, hogyan juthatnék vissza a földre.

– Majd én segítek – mondta a madárka, aztán csőrébe vett egy szál varázsfüvet, jól megrágta, rálehelte Maithsaulira, mire az egyszeriben madárrá változott, s a fülemülével együtt visszarepült a földre. Éppen Maithsauli kunyhójánál szálltak le. A fülemüle itt elkészönt tőle, ő pedig belépett a kunyhóba, ahol asszony képében várta már a kcselyűkirály lánya.

Közben visszatért a falu népe is, s ahányan voltak, mind Maithsauli kunyhójához sereglettek.

Maithsauli pedig elültette a kukoricaszemet, amelyet az égből hozott magával, figyelte, hogyan szökken szárba a mag, hogyan növekszik rajta a termés. Két kukoricacső is nőtt a száron. A falu népe megcsodálta; nyomban meg akarták enni. De Maithsauli vigyázott, hogy el ne pazarolja a drága termést. Néhány szemet azért adott a rokonainak, de intette őket, meg ne egyék, hanem ültessék el. Az egész környéken híre futott a csodálatos magnak, és az emberek egyre-másra jöttek Maithsaulihoz, hogy kérjenek az égi magokból. Maithsauli mindenkinek adott néhány szemet, az emberek pedig elültették, és évről évre mind több kukoricájuk termett, úgyhogy kedvükre ehettek belőle.

Maithsauli pedig hálából egész életében együtt emlegette a takácsmadarat meg a darazsakat: nekik köszönhette, hogy

szabadult nagy bajától.

Ettől az időtől fogva építi egymás mellé fészket a darázs és a takácsmadár.

MIÓTA VAN KÉT FEJE A KIRÁLYKESELYŰNEK?

Élt egyszer egy ifjú, Atitónak nevezték. Ennek az Atitónak volt egy sógora, aki mind csak azon kesergett, hogy hiába járja az erdőt, egyetlen vadat sem tud elejteni.

Atitó egy napon, amint az erdőt járta, megtalálta a vidra tökcsuprát. Nagyon nevezetes csupor volt ez. Ha a vidra félig megtöltötte vízzel, és a patakparton kiöntötte, akkor a csuporból százával hulltak a halak. Mind a víz felé igyekezett, a vidra pedig botot ragadott, és utánuk vetette magát, a tökcsuprot meg őrizetlenül hagyta. Aznap éppen akkor ért Atitó a patakpartra. Megragadta a csuprot, és futásnak eredt, nehogy a vidra ott érje. Egyenesen a nagy folyóhoz sietett, és úgy tett, ahogyan a vidrától látta: félig megtöltötte a csuprot vízzel, aztán kiöntötte. Ömlött a hal a csuporból, volt ott mindenféle fajta, alig győzte összeszedni. Utána egy kiszáradt fa törzsébe rejtette a kincset, és a gazdag zsákmánnyal hazatért. A felesége, a sógora meg az apósa csak ámult a töméntelen hal láttán, hiszen Atitó még sohasem hozott haza ennyi halat.

Ettől a naptól kezdve Atitó kosara mindig tele volt hallal. A sógor egyik hajnalon nyomon követte, mert gyötörte a kíváncsiság, hogyan képes Atitó ennyi halat fogni. Meglátta a tökcsuprot, és azt is megfigyelte, hova rejtí Atitó. Amikor pedig hazatért a zsákmánnyal, a sógor elővette a rejtekből a tökcsuprot, a partra sietett, megtöltötte vízzel, ahogy Atitótól látta, és ő is gazdag zsákmányra tett szert. Ám amikor a halak után futkosott, a csupor legurult a parton, a vízbe esett, egy *pirandira*-hal meg bekapta. A sógor tűvé tette a partot a csuporért, de mindhiába. Többé nem került elő, ott maradt a hal bendőjében.

Halakkal megrakottan hazament, és elkottyantotta Atitónak, hogy a tökcsupor bizony elveszett. Ez rettenetes dühbe gurult, aztán rohant, hogy megkeresse a csodacsuprot. Ő is tűvé tette érte a partot, de hasztalan. Sejtette, hogy csak egy hal nyelhetette el a csuprot.

A parton felfelé menet meglátott egy vidrát, amint a vízen keresztbe fektetett evezőjével úgy elrekesztette a folyómeder két

felét egymástól, hogy az egyik teljesen száraz lett. A vidra lefelé indult, hogy a szárazon maradt mederben összefogdossa a halakat, és őrizetlenül hagyta az evezőt. Atitó odasurrant, megragadta az evezőt, és elfutott vele. A folyó partján felfelé tartott, s látta, hogy egy helyen csakúgy nyüzsögnek a halak. Fogta az evezőt, és a két part közé erősítette, amint a vidrától látta. A patak kiszáradt medre teli volt hallal. Atitó megrakta a kosarát, aztán elrejtette az evezőt, és hazament. A sógora azt hitte, hogy Atitó megtalálta a tökcsuprot, mert ezentúl Atitó mindennap ment halászni, és mindig tele kosárral tért meg.

A sógor egyszer megint megleste, hogyan halászik Atitó, és mindenáron magához akarta kaparintani az evezőt. Amikor Atitó a zsákmánnyal hazatért, elővette rejtekéből az evezőt és a vízre helyezte. Sok hal került a kosarába, a sógor nagyon elégedett volt, de míg ő a halakkal bajlódott, a sebes sodrú patak elragadta az evezőt, egy rák meg lenyelte.

A sógor, amint hazatért, megint csak elkottyantotta Atitó előtt, hogy volt evező, nincs evező. Atitó dúlt-fúlt mérgében, és ment, hogy megkeresse a kincset érő evezőt. A nagy keresés közben találkozott Zalimanggal, aki látszólag cél nélkül nyilazott a levegőbe, de minden nyílvevője megsebesített egy madarat. Zalimang összegyűjtötte a madarakat, és közben elfeledkezett a nyílról. Erre várt csak Atitó. Észrevétlenül odalopózott, felragadta a nyilat, és futott vele, ahogy a lábai bírták. Kunyhója közelében mindjárt ki is próbálta a nyilat. Valahányszor kilőtt egy vesszőt, mindig megsebesített egy madarat.

Atitó most különösen óvatos volt, nagyon jól elrejtette a nyilat, az elejtett madarakat meg a hátára vette, s hazament a kunyhóba.

A sógort persze megint marta az irigység, honnan szedi Atitó a sok madarat. Sejtette, hogy valami varázslat van a dologban, a hajnali szürkületben hát utána osont, és látta, amint Atitó előveszi a rejtekhelyről a nyilat, s a levegőbe céloz vele. Több sem kellett a sógornak. Amikor Atitó hazatért, ő is elővette a nyilat, és sok madarat elejtett. Ám amikor a zsákmányt szedte össze, odatévedt Zalimang, s meglátta a földön heverő nyilat. Több sem kellett neki, vitte magával. Keresi a sógor a nyilat, a nyíl nincs sehol.

Szégyenszemre be kellett vallania Atitónak, hogy a nyíl eltűnt, mintha a föld nyelte volna el. Atitót majd szétvetette a méreg, percnyi

időt sem vesztegetett, a nyíl keresésére indult. Találkozott Kaikánggal, a nagy páncélos állattal, amely egy odú bejáratánál ült és énekelt, miközben egy üres tököt rázogatót a kezében. Az énekszóra mindenféle állat jött elő az erdőből: tapír, vaddisznó, szarvas, és sok más erdei vad sereglett össze.

Amikor Kaikáng elunta a nótázást, visszamászott az odújába, az állatok meg szétszéledtek.

Atitó egy fa mögül leste, mi történik. Amikor a tisztás kiürült, előlépett és látta, hogy az üres tök ott hever Kaikáng odúja előtt. Fogta a tököt, elkezdte rázni, és dúdolt hozzá. Az erdei vadak megint összesereglettek, s ekkor Atitó *fúvócsövével*^[3] sokat elejtett közülük.

A sógornak az oldalát fúrta a kíváncsiság, hogyan tett szert Atitó ilyen gazdag zsákmányra. Megint csak megleste, és megtalálta az elrejtett tököt. Felmászott vele egy fára, énekelni kezdett, és rázta a tököt. Ő is sok vadat ejtett, de amikor lemászott a fáról, hogy összeszedje a zsákmányt, a tök elgurult, egyik vaddisznó felragadta és eltűnt vele.

Atitó éktelen haragra gerjedt, amikor sógora bevallotta, hogy a tök elveszett, mert tudta, hogy most már hiába minden, a sógor eljátszotta az ő szerencsáját. Atitó ezentúl is elment halászni, de hiába ült napestig a parton, egyetlen hal sem került a hálójába.

Egyszer, amikor ismét üres kézzel tért haza, kapta magát, egy darab vasból halászhorogot fabrikált, és azt mondta a horognak:

– Ha a sógor hozzád nyúl, szúrd meg a kezét!

Éppen odalépett a sógor, és megkérdezte, vajon jó-e a horog. Atitó vállat vont:

– Nem tudom, még nem próbáltam ki.

– Hadd lássam, közelebről – mondta a sógor, és Atitó odaadta neki a horgot, az meg mélyen belefúródott a tenyerébe. A sógor hangosan kiáltozott kínjában, de akárhogy tépte, rángatta a horgot, nem tudott szabadulni tőle, a tenyerébe fúródott, és ott is maradt mindörökre.

Hanem bosszúálló természetű volt ez a sógor is. Elment a varázslóhoz, megmutatta neki a tenyerét meg a tenyerében a horgot, s elpanaszolta neki, hogy ő már soha többé nem tud sem halászni, sem vadászni, Atitó meg nem ad neki enni. A varázsló

úgyis mindig irigyelte Atitó nagy vadászszerencsáját, a jajveszékelő sógort meg sajnálta, s így vigasztalta:

– Ha Atitó nem ad neked enni, majd megbűnhődik az irigységeért! Úgy intézem, hogy Atitó ne ehessen mást, csak amit maga fogott ki a folyóból, maga zsákmányolt az erdőben, és ha mégis enne valami mást, nyomban átváltozik a Nagy evők Atyjává, és ezentúl Vövöpódoli lesz a neve!

Másnap reggel Atitó elment halászni, de egész nap hiába vesztegette az idejét, semmi sem akadt horogra. Korgó gyomorral indult hazafelé. Útközben kukoricát látott, de nem nyúlt hozzá, bármennyire éhes is volt, mert tudta, hogy a varázsló mit mondott a sógornak. Folytatta útját, de nagyon kínoztta az éhség. Ekkor meg egy tökcsuprot talált tele kasirival. Nemcsak éhes volt, hanem szomjas is, mégis széttörte a csuprot, és folytatta útját. Kisvártatva egy fazekat pillantott meg, amelyben maniokalepény és szarvassült volt. Atitó ránézett, nagyot nyelt, de nem evett ebből sem, ment tovább. Később már úgy gyötörte az éhség, hogy azt hitte, belepusztul. Ekkor hatalmas banánfát pillantott meg, amely csak úgy roskadozott az érett gyümölcs súlya alatt, és Atitó, mivel reggel óta nem evett, szakított egy banánt, aztán még egyet és még egyet, míg végül egy sem maradt a fán. Alig nyelte le az utolsó falatot, átváltozott Vövöpódolivá, a Nagyevők Atyjává.

Éjszakára fordult a nap, és Atitó csak ment, egyre ment. Mikor a kunyhója közelébe ért, ott leült egy kőre, és kiáltozni kezdett:

– Hozzatok tüzet, mert nem látom az utat!

A kiáltozásra fölébredt a falu népe, apraja-nagyja fáklyával a kezében sietett Atitó megsegítésére. Csakhogy Atitó már nem Atitó volt, hanem Vövöpódoli, a Nagyevők Atyja, s ahogy közelébe értek a fáklyások, bekapta valamennyit fáklyástul, mindenestül.

De a nagyevő éhsége még akkor sem csillapult. Mikor megvirradt, meglátott egy tapírt, üldözőbe vette, és amikor elérte, a hátára ugrott, s a tapír nem tudott szabadulni tőle. Ami eleséget talált, mind fölfalta a nagyevő, úgyhogy a tapír végül éhen pusztult.

A nagyevő a tapír teteme mellett leskelődött új zsákmányra, s amint egyszer fölpillantott a levegőbe, látja ám, hogy keselyűk gyülekeznek. Egyikük, a keselyűkirály az éj sötétjében leereszkedett

a tapír tetemére, a nagyevő meg hirtelen a vállára ugrott. A keselyűkirály nagyon megörült, és így szólt:

– Te leszel az én második fejem!

Nem is törődött már a tapírral, felrepült Atitóval az égbe.

Ez időtől fogva két feje van a királykeselyűnek.

GONOENOHODI ÉS A VADÁSZSÓLYOM

Gonoenohodi teremtett mindent a világon. A vadászsólyom segített neki. Láta, hogy a gyapot már megfonva nő a cserjén. Így szólt hát Gonoenohodihoz:

– Ó, uram, ha ez így marad, azt hiszem, a haszontalan indiánok munka nélkül lustálkodhatnak, asszonyaik szanaszét üldögélhetnek és henyélhetnek. Nőjön inkább a gyapot megfonatlanul a cserjén, hogy mégis legyen valami dolguk!

Gonoenohodi pedig megfogadta a vadászsólyom tanácsát.

Mikor később a vadászsólyom azt látta, hogy a méz már fogyasztásra készen nagy tökhéj edényekben terem, így szólt Gonoenohodihoz:

– Nem, uram! Ez így nem lesz jó! Rejtsd el a mézet egy nagy fatörzs belsejébe, hogy az indiánoknak meg kelljen dolgozniuk érte, ha hozzá akarnak jutni!

Gonoenohodi jónak találta a vadászsólyom tanácsát, és meg is fogadta.

Akkoriban, ha a ruha bemocskolódott, megkopott vagy elszakadt, elég volt egyszer-kétszer meglobogtatni a szélben, s máris új lett és tiszta.

De a vadászsólyomnak ez sem tetszett, így szólt hát Gonoenohodihoz:

– Micsoda dolog, hogy ezek a semmirekellő indiánok meg az asszonyaik csak üldögéljenek ölbe tett kezekkel? Ne engedd, hogy a ruháik csak úgy maguktól megújuljanak, hogy ne kelljen dolgozniuk érte, ha újat akarnak szerezni!

A maniokát meg úgy teremtette meg Gonoenohodi, hogy az emberek csak elvetették, és másnap már ehették is. De a vadászsólyom azt mondta Gonoenohodinak, hogy jobb lesz ez a lusta indiánoknak úgy, ha a gumóknak hosszú ideig kell a földben maradniuk, amíg megérnek.

És így van ez ma is.

Akkoriban a banáncserjét is csak vetni kellett, s néhány nap múlva már érett gyümölcsök lógtak rajta. De a vadászsólyom azt tanácsolta Gonoenohodinak, változtassa meg ezt is, úgyszólván ma

hosszú ideig kell az embernek várni, amíg a banáncserje megnő, és gyümölcsei ehetővé érnek.

A halállal meg úgy volt azokban a régi időkben, hogyha valaki meghalt, két nap múlva feltámadt, mintha csak egy kicsit hosszabban aludt volna. A vadászsólyom azonban így szólt Gonoenohodihoz:

– Ez így nem maradhat! Ha valaki meghal, örökre halott maradjon, mert különben olyan zsúfolt lesz a világ, hogy nem marad sehol egy talpalatnyi hely sem üresen.

Gonoenohodi egyetértett vele, és aki azontúl meghalt, örökre halott maradt.

Egy nap aztán meghalt a vadászsólyom anyja is. Sietett a fiú Gonoenohodihoz, és sírva kérlelte, hogy adja vissza anyja életét.

Gonoenohodi így szólt:

– Ha fel akarod anyádat támasztani, végy egy vörös liliomot, amelynek szép sima szára van. Sok nő belőle itt a környéken. Rendezd a dolgot úgy, hogy anyád megfogja a szár egyik végét, te meg a másik végét fogva húzd fel. Ha sikerül, élni fog.

A vadászsólyom úgy tett, ahogy Gonoenohodi mondta, szerzett egy liliomot, anyja kezét rákulcsolta a szár egyik végére, aztán húzni kezdte a szár másik végét. De a vörös liliom szára gyöngye volt, elszakadt.

Sírva ment a vadászsólyom vissza Gonoenohodihoz, arra kérte, eszeljen ki más módot anyja feltámasztására.

De Gonoenohodi így szólt:

– Másként nem lehet! Anyádnak örökre halottnak kell maradnia. Azóta, aki meghal, örökre halott marad.

A LUSTA FIÚ

Volt egy asszony, az asszonynak pedig egy lusta fia. Egy napon elindultak az ültetvényre gyökérért. Az asszony derekasan dolgozott is, egyre-másra teltek meg a kosarai gyökérrel, a lusta fiúnak azonban sehogyan sem fűlt foga a munkához. Felpakolta hát az íját meg a nyílveesszőket, otthagyta az anyját az ültetvényen, és nekivágott az erdőnek.

Hát ahogy ott ment, engedélt az ösvényeken, egyszerre csak egy ritka szép *bakurao-madár* repült fel előtte. A fiúnak nem kellett több, egykettőre megcélozta a madarat, és rálőtt az íjjal. Csakhogy nem találta ám el. A madár meg, ahogy elsüvített mellette a nyílveessző, azon nyomban a magasba emelkedett.

De a fiú sem volt rest. Üldözte tovább a madarat, tört át utána a bozótokon, lőtte ki rá a nyílveesszőket, csak éppen eltalálni nem tudta egyetlenegyszer sem.

És mi történt azután?

Hát a fiú bizony azon kapta magát, hogy bent van az erdő kellős közepében, a madárnak pedig se híre, se hamva. Ettől annyira megijedt, hogy futni kezdett vissza az anyjához. Szaladt, szaladt, amennyire csak bír, egyszerre aztán valósággal gyökeret eresztett a lába: az ösvény egy hömpölygő, széles folyóhoz vezetett.

„Eltévedtem – gondolta rémülten –, mikor a madarat üldöztem, még patakot sem láttam, nemhogy ekkora nagy folyót.”

Alkonyodott is már, szegény fiú keservesen sírva fakadt, elbújt a bozótban, és addig sírt ott, míg csak el nem aludt.

Arra ébredt aztán, hogy egy harkály kopácsol a feje fölött. Nosza kimászott a bozótból, és megállt a fa alatt, ahonnan a harkály kopogását hallotta.

– Mit keresel itt a folyóparton, te fiú – kérdezte tőle a harkály.

– Szeretnék átmenni a túlsó partra – válaszolta –, de nem tudok úszni.

– Majd én át viszlek – mondta a harkály –, ülj csak a hátamra.

Le is szállt a fiú elé, óriásira megnőtt, a gyerek meg felkapaszkodott rá, jó erősen megmarkolta a tollát, azután indultak.

Igen ám, de a folyó fölött erős szél fújt, a harkály meg olyan sebesen repült, hogy a fiú rémületében kiáltozni kezdett:

– Jaj, lefúj a szél a hátadról, vigyél vissza, félek!

A harkály nagyon megharagudott a fiúra, egykettőre visszaszállt vele a partra, és éppen oda tette le, ahonnan fölvette.

– Ha ilyen gyáva vagy, akkor segíts csak magadon – mondta, és elrepült.

Mit volt mit tennie, a fiú újra elindult a parton, és törte tovább a fejét, hogyan tudna átkelni a folyón, de semmi okos nem jutott az eszébe.

Egyszerre aztán megpillantott egy kaimánt, amint nagyokat csapdos farkával a hullámokra. – Derék kaimán, segíthetnél rajtam – kiáltotta a fiú.

– Mi a kívánságod? – kérdezte a kaimán.

A fiú elmondta, mit szeretne, az meg nem sokat kérette magát, felvette a hátára, és úszott vele át a szemközti partra.

A folyó közepén azonban lassítani kezdett, és így szólt a fiúhoz:

– Én is kérek tőled valamit, ha már áthozlak ezen a folyón.

– Kérj, amit csak akarsz – mondtam fiú –, mindent megcsinállok neked.

A kaimán pedig nagy ravaszul azt mondta:

– Meséld el nekem, hogyan csúfolják a kaimánokat az emberek.

A fiúnak bizony inába szállt megint a bátorsága. „Ha egyetlen szót is válaszolok erre – gondolta –, nyomban felfal.”

Húzta-halasztotta hát a dolgot, a part közelében pedig villámgyorsan leugrott az állat hátáról, és futásnak eredt.

A kaimán meg utána. Annyira szaladt az a szegény fiú, majd kifordult a lába a helyéből. Végre aztán meglátott egy kócsagot a nád szélén, ahogy éppen halakra vadászott.

– Rejts el – lihegte –, üldöz egy kaimán.

A kócsagnak arra sem maradt ideje, hogy válaszoljon. Alig kapta be a fiút meg négy halat utána, már elő is tört a nádból a kaimán.

– Itt kell lenni egy fiúnak – mondta.

– Itt pedig nincs – válaszolta nyugodtan a kócsag. – Nemhogy fiút, de még lányt sem láttam erre.

– Akkor lenyelted – mondta mérgesen a kaimán.

– Ha nem hiszel nekem – felelte a kócsag –, nézd meg, mi van a begyemben.

S a kócsag egymás után engedte ki begyéből a négy halat.

Amíg a kaimán a földön fickándozó halakat bámulta, a fiú kiugrott a kócsag begyéből, és úgy eltűnt az erdőben, hogy a nyoma se maradt utána.

Az erdőben aztán két nap és két éjszaka vándorolt tovább, mígnem egy széles úthoz érkezett.

„Erre lesz az anyám ültetvénye” – gondoka magában, s már örült, hogy rövidesen újra otthon lesz.

Egyszerre csak azon kapta magát, hogy egy vaddisznócsorda kellős közepébe jutott. A vaddisznók körülvették, s mikor megtudták, hányadik napja tévelyeg már az erdőben, annyira megsajnálták, hogy maguk közé fogadták. A fiú is vaddisznóvá változott. Nem is maradt ideje, hogy elgondolkodjék a sorsán, mert a csorda éhes volt, indultak lakmározni. A fiú meg nem tehetett mást, ott szaladt közöttük négy lábon, s szimatolt a földön, mint a többi vaddisznó.

A legöregebb állat egy ültetvényre vezette a csordát. Sötét éjszaka volt, a fiúnak egyszeriben mégis minden nagyon ismerős lett. „Ez bizony az anyám ültetvénye” – gondolta, de hangosan egyetlen szót sem mert szólani, inkább ő maga is túrta szét a földet, amit annyi fáradsággal és gonddal művelt meg az anyja.

Azon igyekezett csak, hogy valamiképpen az ültetvény széléhez jusson. Mikor aztán egészen az út pereméig került, hirtelen megugrott, s olyan futásnak eredt a négy lábán, hogy meg sem állt hazáig.

A konyhójuk előtt aztán jól kifújta magát, s már éppen zörögni akart az ajtón, hogy eressze be az anyja, mikor eszébe jutott, hogy ő bizony vaddisznó most. Ettől megint annyira nekikeseredett, hogy téblábolt csak ott a konyhó előtt egészen virradatig.

Akkor meg kilépett az anyja a konyhóból. Hát ahogy meglátta a vaddisznót az udvarán, kiáltozni kezdett, szaladt vissza a konyhába baltáért, hogy ott nyomban végezzen a vaddal.

De a fiú is kieresztette a hangját:

– Én vagyok az, édesanyám, ne bántson!

Erre a nagy kiáltozásra összeszaladt az egész falu, de senki sem akarta hinni, amit lát meg hall.

Előhívták aztán a falu varázslóját. A varázsló meghallgatta a fiút is és az anyját is, majd így szólt mindenkihez, aki körötte állt:

– Ez a fiú a lustaságáért és az engedetlenségéért bűnhődött. Ha megfogadja, hogy ezentúl szorgalmas lesz és engedelmes, visszaváltoztatom emberré.

A varázsló megtartotta a szavát, a fiú egyetlen szempillantás alatt emberré változott.

KANASIVUÉ

Aki a hegyeket emelte, az Kanasivué volt. A két kezével összekotorta a föld felszínét, és a föld feldomborodott a kezei között.

Aki az erdőt, a hatalmas folyót és a sziklákat a folyó vizében létrehozta, az Kanasivué volt. A sziklák feltartóztatták a halakat, és ez jó a karazsáknak.

Kanasivué találkozott egy karazsával, aki éppen gyümölcsöt evett.

– Mit csinálsz? – kérdezte Kanasivué.

– Gyümölcsöt eszem – felelte a férfi.

Kanasivué kaméleonná változtatta. A kaméleonnak, mint minden karazsának, ma is két sötét kör van a pofáján, és a farkán is láthatók olyan fekete csíkok, amelyeneket a karazsák a karjaikra és lábszáraikra festenek.

Aki az állatokat teremtette, az Kanasivué volt. Karazsákat változtatott állatokká. Minden állat karazsa volt valaha.

Aki a sodró árvizet hozta, az is Kanasivué volt. Egy szép napon a karazsák éppen vadászni voltak, amikor összetalálkoztak vele. Énekelni kezdett, de nem értették. Dohányt kért, de nem fogták fel szavai jelentését. Gyümölcsöket hoztak neki, de ő rámutatott egy karazsára, aki éppen dohányzott. Dohányt adtak hát neki, és Kanasivué füstölt, csak füstölt és dohányzott, míg végül kábultan lehanyatlott. A karazsák csónakba fektették, és a falujukba vitték. Amint magához tért és felébredt, táncolni és énekelni kezdett. Mindaz, amit tett, és idegenül csengő szavai igen nagy félelmet keltettek a karazsákban, rémülten menekültek csónakjaikon, asszonyaikkal és gyermekeikkel. Igen megharagudott erre Kanasivué, óriási fűrészfogú hallá változott hát, és üldözésükre indult. Utolérte őket, és megparancsolta nekik, hogy álljanak meg, de a karazsák rémületükben nem engedelmeskedtek. Erre összetört egy telides-tele levő tökhéj edényt, és a víz félelmetesen emelkedni kezdett. De ez még nem tartóztatta föl a karazsákat menekülésükben. Minden erejüket megfeszítve továbbveztek. Ezt látva Kanasivué egyik edényt a másik után törte szét, és a víz egyre nőtt, emelkedett, áradt, addig-addig, hogy végül már csak két hegy

emelkedett ki az áradatból. A karazsák erre a két hegyre menekültek. Kanasivué megparancsolta a halaknak, hogy kergessék le őket onnan. Csak néhány karazsa maradt életben.

Kanasivué tüzet is tudott gyújtani. A karazsák kérték tőle, de ő nem adta. Erre a varasbéka ellopta tőle a tüzet, és elhozta a karazsáknak.

Aki a rája rettenetes tuskéit megalkotta, az Kanasivué volt. Eredetileg a rájának nem voltak tuskéi. Kanasivué a kókuszpálma törzséből pálcikákat faragott, és a rájának adta. A rája megszurkálta a karazsákat, és a karazsák sírtak, és elmenekültek onnan.

Kanasivué adott a kacsáknak is agyagból készült csónakot. A kacsának igen jó fém motorcsónakja volt. Kanasivué így szólt hozzá:

– Cseréljünk! Adok neked egy agyagból készült motorcsónakot.

Cseréltek is. Amint a kacsa beszállt az agyagcsónakba, megtelt a csónak vízzel. Hiába tömködté, gyömöszölte a lyukakat. A csónak elsüllyedt, és a kacsa kicsinyeivel együtt úszni kényszerült. Sírva úsztak, menekültek onnan.

Kanasivué tette a *trakazsa-teknősbékát* is olyan kicsivé, amilyen ma is. Valaha igen nagy volt. Nagyobb volt az *Amazonas-teknősnél* is.

Egy jaguár ült a fán. A trakazsa arra ment a parton, és meglátta a jaguárt:

– Jaguár barátom – szólt a teknős –, ugorj a fejemre!

– Nem, nem – felelte a jaguár –, összetörném a fejedet.

Erre azt mondta a trakazsa:

– Akkor hát ugorj a hátamra!

A jaguár úgy is tett, és a trakazsa szörnyethalt. A jaguár továbbment.

Erre jött Kanasivué, és így szólt:

– Ej, ej, kedves trakazsa, hogy meghaltál!

Fogta a széttört héjakat, összerakosgatta, összeillesztgette őket, s így létrehozta a kis trakazsát. Ezért olyan kicsi a trakazsa. Ezért kisebb sokkal, mint az *Amazonas-teknős*.

Kanasivué, a fiatalember kis növésű volt és világos bőrű. Feleségül vett egy karazsa lányt, akit Mareikónak neveztek. Abban az időben nem volt még fény a földön. Éppen ezért Kanasivué apósa

megbotlott egy fatönkben, amikor kiment valamiért. A botlás nagy fájdalmat okozott neki, és káromkodni kezdett:

– Te akarsz az én vőm lenni – üvöltözte –, te a hatalmas Kanasivué, aki létrehozta a folyót, a hegyet, az erdőt és a jaguárt, és mégsem vagy képes ezt az állandó undok sötétséget szétoszlatni?! Nem is vagy te más, hiába kérkedsz hatalmaddal, csak egy közönséges karazsa! Te mihaszna, te semmirekellő!

Az anyós azonban, mint ez a karazsáknál oly gyakori, még tovább és még hangosabban szidta és káromolta a vejét, oly soká és olyan hangosan üvöltözött, hogy Kanasivué végül is megelégedte, és rászánta magát, hogy elhozza a fényt.

Elindult hát, és miután jódarab utat megtett, lefeküdt, és halottnak tetette magát. Arra röpült a vadászsólyom, és rátámadt. Két nap múlva a holló röpült arra, az is neki akart esni. Ismét két nap múlva a királysólyom röpült arra. Egyetlen szárnycsapással rátelepedett. Kanasivué széttárt karokkal, hanyatt feküdt ott. Most hirtelen megelevenedett, gyorsan összefonta a karját a királysólyom körül, és szorosan magához ölelte a madarat. A királysólyom sírt.

– Add nekem a fényt! – parancsolta Kanasivué.

A fény a királysólyom tollbóbitája volt. Hogy megszabaduljon Kanasivué kezéből, a királysólyom neki adta a csillagokat. Kanasivué azonban még jobban magához szorította a madarat, és így szólt:

– Nekem több fény kell!

Erre a királysólyom neki adta a holdat. De Kanasivué még mindig nem lazított szorításán, és így kiáltott:

– A nagy fényt akarom!

Erre a királysólyom neki adta a napot. Így vesztette a királysólyom egész tollbóbitáját.

Alig kapta meg Kanasivué a napot, a holdat és a csillagokat, mindnek eltörte a lábát. Egy egész napon át ezzel foglalatосkodott, mert ez nagyon fontos munka volt. A fények ugyanis azelőtt igen gyorsan szaladtak, de amióta Kanasivué lábukat törte, csak sántikálnak.

Ekkor Kanasivué megkérdezte a királysólyomtól, hogyan kell szőni, gyékénytakarót fonni, karperecét és térdkötőt horgolni, teknősbékát fogni, az íj húrját felfeszíteni, növényeket ültetni,

halászni, vadászni és csónakot építeni. A királysólyom egész nap azzal foglalatoskodott, hogy mindezt megmutassa. Azóta tudnak a karazsák szőni, gyékénytakarót fonni, karperecét és térdkötőt horgolni, teknősbékát fogni, az íj húrját fölfeszíteni, növényeket ültetni, halászni, vadászni és csónakot építeni.

Amikor végül a királysólyom ismét az egekbe emelkedett, Kanasivué anyósa úgy gondolta, meg kellett volna kérdezni tőle, hogyan fiatalodhatnak meg az öregek. És jött is a felelet felülről, a fák és az állatok meg is értették, az emberek azonban nem.

A NYÍLLÁNC

A régi időkben mélyebb volt az ég. Akkor még embert ettek a jaguárok. Az emberek menekültek előlük. Egy varázsló végre fellőtt egy nyilat az égbe. Egy másik varázsló szemmel kísért a nyílveesző röptét, de szem elől vesztette. Ide-oda forgatta a nyakát, míg végül az ég másik felén megpillantotta a nyílveeszőt. Kilőtt egy másik nyilat, a veesző kettéhasította az előzőt. Erre mindenki kilőtt egy-egy nyilat az égbe, mindenki kettéhasította az előtte kilőtt veeszőt a sajátjával. A lánc, melyet az így egymásba fúródott nyílveeszők alkottak, lassan közeledett a földhöz.

Amikor a varázsló, aki az első veeszőt kilőtte, másnap hajnalhasadtakor szemügyre vette a láncot, látja ám, hogy az liánná változott. Ez a kúszónövény aztán lehetővé tette, hogy az emberek felkapaszkodhassanak az égbe. A jaguárok elől akartak elmenekülni.

De a varázsló észrevette, hogy egy jaguár is kapaszkodik felfelé a feleségével. Elmondta az embereknek, mit látott. Azt mondta, fel kell másznia valakinek az égbe, hogy ott a lián végét elvágja. Így a jaguárok nem tudnak visszajönni a földre.

Egy férfi el is indult a feleségével az égbe, hogy elvágja a lián végét. A lián aláhullott az égből, ott él ma is az erdőkben. A férfi és az asszony az égben maradtak.

A LEÁNYOK HÁZA

Volt egyszer régen egy falu, ahol fiatal lányokat tartottak rabságban a vének, s ezek a lányok vigyáztak a varázseszközökre. Azt a házat, amelyben a lányok éltek, senki meg nem közelíthette, férfi pedig még a környékére sem léphetett.

Történt aztán egy napon, hogy az egyik lány elmenekült ebből a faluból, férjhez akart menni.

Mikor már olyan messzire járt, hogy a falu legszélső kunyhóit sem látta, leheveredett a fűbe, és elaludt.

Álmában egy indián férfi lépett eléje. Ennek az indiánnak egyetlen szempillantás alatt annyira megtetszett a lány, hogy feleségül vette. Hét falura szóló lakodalmat csaptak aztán, ettek, ittak a lakodalmas házban, de mikor az égen kigyúltak a csillagok, ők ketten egy patak partjára szöktek. Megfürödtek a patak vizében, bedörzsölték testüket az *agami-virág* porával, majd pedig nyugovóra tértek.

Békességben teltek a napjaik, ott éltek az indián falujában, két szép gyermekük született, egy fiú és egy lány.

Egyik este az asszony megleste a gyerekeit, ahogy alusznak. Hát majdhogynem gyökeret eresztett a lába: a két gyermek testét csillagok borították.

Annyira megijedt az asszony, hogy nyomban felkeltette a férjét. Együtt nézték meg újra a gyerekeket, de a számtalan fénylő csillagot bizony a férfi is ott látta a testükön.

Erre aztán felkereste az indián a falu varázslóját, és így szólt hozzá:

– Két gyermekem van, egy fiú és egy lány. Éjszaka mind a kettőt elborítják a csillagok.

A varázsló egy ideig gondolkodott, majd pedig ezt mondta az indiánnak:

– Feleséged, mikor bedörzsölte magát az *agami-virág* porával, felnézett az ég csillagaira. Ezért látsz a gyerekeiden éjszaka csillagot.

Jó későre járt, mire az indián hazaért a varázslótól. Mikor pedig a kunyhójába lépett, bizony még szólni sem tudott. Alvó felesége

homlokán egy akkora csillag világított, hogy ahhoz foghatót még az égen sem látott soha.

Nem volt nyugta éjjel az indiánnak, ahogy megvirradt, azon nyomban felkereste a legjobb barátját, és megkérte, tartson vele a patak partjára. Ott aztán leheveredtek a fűbe, majd pedig így szólt az indián a barátjához:

– Én most elalszom, te maradj mellettem, és figyeld meg, látsz-e rajtam akár csak egyetlen csillagot is.

Meglepődött a férfi barátja kérésén, de azért mellette maradt, nem vette le róla a szemét, amíg aludt, mikor pedig felébredt, ezt mondta neki:

— Egyetlen csillagot sem láttam rajtad.

Az indián most már valósággal búskomorra vált, ismét felkereste a falu varázslóját, és ezt kérdezte tőle:

– Éjszaka a feleségem homlokán is csillagot láttam. Mit kell tennem, hogy rajtam is kigyúljanak a csillagok?

A varázsló egy ideig gondolkodott, aztán így felelt:

– Járd be a hegyeket és a völgyeket, találni fogsz egy patakot, a patak partján egy szarvast, a szarvas homlokán pedig egy hófehér csillagot. Ha elejted azt a szarvast, tied lesz a csillaga.

Az asszony és a két gyerek hiába várta haza az indiánt, nem tudták elképzelni, mi történhetett vele, felkutatták utána a patakpartot, az erdőt, de még a nyomát sem lelték.

Az asszony nagy bújában aztán úgy határozott, visszatér gyerekeivel abba a faluba, ahonnan leánykorában megszökött, férje nélkül nem tudott volna másutt megélni.

Összecsomagoltak hát, hét nap és hét éjjel gyalogoltak az erdőkön és hegyeken át, mígnem annak a falunak a határába értek.

Ott az asszony megkért egy rőzsét gyűjtögető gyereket, vigye meg hírét a véneknek, hogy visszatért, itt van a fiával és a lányával, bebocsátásra vár.

Ez a gyerek aztán nagyon gyorsan megjárta a falut. A vének azt üzenték, látni sem akarják az asszonyt, csak ha világgá ereszti a két gyerekét, és töredelmesen bezárkózik újra abba a házba.

A fiú ekkor hallotta először az anyja történetét, meg azét a házét, ahol a varázseszközöket őrzik a rabul tartott lányok.

– Édesanyám – mondta –, erős férfi vagyok, én fogok beszélni a vénekkel.

Az asszony még gondolkodni sem tudott a válaszon, a fiú máris elindult a falu felé. Ahogy pedig ott ment a porban, hát uramfia, kigyúltak rajta fényes nappal is a csillagok. Ő meg két hatalmas sziklát vett a kezébe, s anélkül, hogy a vénekhez egyetlen szót is szólt volna, porrá zúzta a sziklákkal azt a házat.

És csodák csodája, ahogy kiszabadult a sok lány, egyszeriben rajtuk is fényleni kezdtek a csillagok. Emelkedtek is egymás után a magasba, velük pedig a fiú, a húga és az anyja.

Azóta fent élnek az ég mezőin, ők a csillagok. Már csak az indiánra várnak, hogy megtalálja végre és elejtse azt a szarvast.

AZ ILLATGYÖKÉR

Régi-régi időkben, amikor nem volt gonoszság a földön, és az állatok beszélni tudtak, egyszer csak megjelent közöttük egy fiú. Mivel a földön éltek már emberek is, az állatok embernek gondolták őt.

Egy szép napon a lányok a folyópartra mentek fürödni, és ott találták a fiút. Éppen halászott, amikor a lánykacsapattal megpillantotta. Az ég felé fordította az arcát, és behunyta a szemét.

A lányok melléje telepedtek, mert ilyen szép embert, mint ő, még sohasem láttak. Megkérdezték tőle:

– Honnan jöttél, gyönyörű fiú? Sohasem láttunk még itt téged. Szeretnénk itt maradni veled.

A fiú nem mozdult. Úgy ült ott, mintha kőből faragták volna ki. Az egyik lányka odalépett melléje, a vállára tette a kezét, és így szólt:

– Ha ki nem nyitod azonnal a szemedet, és meg nem mondd a nevedet, erőszakkal a faluba cipelünk.

A fiú hirtelen felemelkedett ültéből, kinyitotta a szemét, a lányokra nézett és megszólalt:

– Piripiri vagyok – s azzal fejest ugrott a folyóba, és horgászszinegével magával rántott három lánykát a vízbe.

A többiek kiáltozni kezdtek:

– Ne menj el, Piripiri! Ne menj el! Nagyon szeretünk téged!

Szívdobogva figyelték, mikor jön fel újra a víz felszínére, de a habok elcsendesedtek, és ő nem bukkant fel többé.

Az a lányka azonban, aki megérintette Piripiri vállát, kellemes illatot kezdett árasztani maga körül, és az illatot a szél egészen a faluig vitte.

Piripiri csak akkor bukkott fel a víz alól, amikor már jó messze járt. A három lánykát biztonságba helyezte a szárazon, és így szólt:

– Nehogy újra belém szeressetek, mert anyám nem engedi, hogy megnősüljek, amíg az ő tejét iszom.

Az egyik megkérdezte:

– Hol van anyád? Szeretnénk átölelni őt, és megkérdeni tőle: „Szerencsés nő, hogyan tettél szert ilyen gyermekre, aki olyan szép, mint a nap, és olyan kellemes illatú, mint egy virág?”

Piripiri így válaszolt:

– Nem mondhatom meg, mert titok. Eljön majd az idő, amikor a nap elsötétül az égen, a víz pedig úgy kifehéredik, mint a tej, és akkor minden ember megtudja majd, ki vagyok én. Menjetek most vissza a faluba, és ne mondjátok meg a férfiaknak, ki tett benneteket ilyen kellemes illatúvá. – S ahogy ezeket mondta, kellemes illatok áradtak ki a testéből, és elrejtőztek a lányok tekintetében.

Amikor a lányok elvesztették a szemük elől Piripirit, szinte eszüket vesztve kezdtek kiáltozni:

– Piripiri! Piripiri, ne fuss el!

Így kiáltozva értek be a faluba. Útközben mindenkit megkérdeztek, akivel csak összetalálkoztak:

– Nem láttad Piripirit?

A felelet azonban mindig ugyanaz volt:

– Nem is tudom, ki az a Piripiri.

– Piripiri egy fiú – válaszolták a lányok –, aki olyan szép, mint a nap, és olyan kellemes illatú, mint egy virág.

Már a férfiak is megéreztek a faluban a remek illatot.

– Bizonyára az umiri-virág illata – gondolták.

Amikor aztán a lányok a faluba értek, elbeszélték a történeteket. Mindannyiuknak igen kellemes illatuk volt Piripiritől, és a fiatal férfiak beléjük szerettek. A többiek azonban, akik nem találkoztak Piripiri vei, féltékenykedni kezdtek rájuk, és így szóltak:

– Meg kell keresnünk Piripirit. Tegyen bennünket is kellemes illatúvá, vagy ha nem, megöljük. Elindulunk, mindenki más és más irányba, hogy biztosan megtaláljuk.

Ugy is tettek.

Néhány hónap múlva egy lányka megpillantotta Piripirit, amint éppen ahhoz a barlanghoz kapaszkodott felfelé, amelyben a lányka rejtőzködött. A lányka szorosan a talajhoz lapult, úgyhogy Piripiri nem vette észre. A fiú éleset füttyentett. Erre a barlang mélyéről egy szarvastehén futott elő, s a lányka szemeláttára Piripiri szarvasborjúvá változott át, az ünnövel együtt a barlangba ment, és szopni kezdett. Éjszaka aztán ő is meg az anyja is emberekké változtak vissza, és még mélyebbre húzódtak a barlangban. Amikor eltűntek a lányka szeme elől, lélekszakadva a faluba futott, és elbeszélte a többieknek mindazt, amit látott.

A lányok elhatározták, hogy másnap a barlanghoz mennek. Szürkület előtt vörösre festették magukat urukuval, és elindultak. Amikor odaértek, körös-körül elrejtőzködtek. Alkonyatkor látják ám, hogy jön Piripiri. Vidáman dalolgatott, dala megtöltött hegyet-völgyet. Ekkor kilépett a barlangból a szarvastehén, és egyenesen Piripiri felé futott, közvetlenül előtte a magasba ugrott, karvallyá változott, hátára emelte a fiút, és átszállt vele a folyó túlsó partjára.

Amikor a lányok mindezt látták, keserves sírásra fakadtak. Hallották, amint Piripiri dalát elnyeli a messziség.

Ekkor aztán visszatértek a faluba.

Volt a faluban egy nagy hírű varázsló. Hozzá mentek, és így szóltak:

– Nagypó, csak te tudsz embereket megbabonázni, kérünk hát, bolondítsd belénk Piripirit!

– Erre nem vállalkozom – mondta a varázsló –, mert nem tudom, ki az a Piripiri.

A lányok megmagyarázták:

– Piripiri egy fiú, aki olyan szép, mint a nap, és olyan kellemes illatú, mint egy virág.

– Hol van ez a Piripiri?

– A folyó túlsó partján. Az anyja vitte oda magával tegnap.

– Ki az anyja?

– Tegnap még csak szarvastehén volt, de ma már karvaly.

Erre a varázsló elhallgatott. Aztán felpillantott a napra, és így szólt:

– Hol lakik Piripiri? Ott kell varázstudományomat gyakorolnom, hogy megbabonázzam.

– Egy barlangban lakik. A barlang a hegyek között van.

– Helyes. Az illatról minden bizonytalanságot rátalálunk. Máris idevarázsolom. Csak gyorsan mutassátok meg a barlangot, hogy még ma megkaphassátok.

A lányok azonnal a barlanghoz vezették a varázslót. Talált egy szál szarvasszőrt.

– Nagyon helyes! Ez a szőr ide fogja csalogatni a tulajdonosát. – Azon nyomban szagos füvekkel és méhviasszal rakta körül a szőrszálat, és így folytatta: – Ma éjfél előtt, e szőrszál tulajdonosa,

kell, hogy ide visszatérjen. – Csak ennyit mondott, s már indult is vissza a faluba.

A lányok azonban ott maradtak, hogy lássák, mi történik. Megállapodtak egymás közt, hogy a legfiatalabb közülük, az, akit még nem szabályoz a hold, fogja el Piripirit, a többiek pedig az anyját. Éjfél előtt két alakot pillantottak meg, a barlang felé lopakodtak. Alighogy beléptek a barlangba, a lányok rájuk vetették magukat, és meg akarták ragadni őket, de kezükkel csak az üres levegőt markolázták. Piripiri kellemes illata ott szállongott körülöttük. A lányok reszkettek, anélkül, hogy tudták volna, miért.

A barlang előtt pedig megpillantották a szarvasünnöt a borjával. Bekerítették őket, és mert azt hitték, hogy csak Piripiri és az anyja lehetnek, elfogták őket. De ekkor az egyik lányka megszólalt:

– Ez a két állat nem Piripiri és az anyja, hiszen ezek úgy bűzlenek, mint a kígyók! Engedjük őket szabadon.

Úgy is tettek.

Mikor aztán Piripiri még szürkületkor sem mutatkozott, a lányok visszatértek a faluba, és így szóltak a varázslóhoz:

– Becsaptál bennünket! Piripiri nem jött, csak egy szarvastehént láttunk a borjával, de azok úgy bűzlöttek, mint a kígyók.

– Én csaptalak be benneteket valóban? – felelt kérdéssel a varázsló. – Nem ti magatok mondjátok-e, hogy egy szarvastehén jött a barlanghoz a borjával? Vajon nem az én varázslatom csalogatta-e oda őket? Ha ezek után meg akarjátok még Piripirit babonázni, forduljatok a fiamhoz, Szupihoz, mert én már nagyon öreg vagyok.

– Meg tudod mondani, merre találjuk meg fiadat, Szupit? – kérdezték a lányok nyomban.

– Hogyne tudnám!

– Miért menekül előlünk?

– Szupi azért kerül benneteket, nehogy ördögösségeiteknek áldozatul essen. Én óvtam őt tőletek, mert azt akarom, hogy egyszer majd az én helyemre állhasson. De hát mit is akartok tőle? Mindannyian beleszerettetek. Ő pedig megismerte gonoszságokat, és elmenekült.

– Hol van most?

– Az Arubane-hegységben.

– Hogyan beszélhetnénk vele?

– Én magam fogom idehívni. De előre figyelmeztetek benneteket, eszetekbe ne jusson, hogy belebolonduljatok, mert könnyen tönkretehetitek.

A lányok megígérték, hogy nem szeretnek bele Szupiba, erre aztán így szólt a varázsló:

– Várjatok itt rám! Hozom Szupit.

Miután elment, így beszéltek a lányok:

– Ó, milyen szerencsétlenek is vagyunk mi! Szupit, országunk legpompásabb legényét nem szabad szeretnünk. Szegény Szupi! Jaj nekünk! És gondoljatok csak Piripirire! Milyen szép a szeme, milyen vidám a dala, és mégis menekül előlünk. De most már minden rendbejön, Szupi majd a kezünkre játssza őt, és hamarosan megkedvel majd minket.

Napnyugtakor aztán megpillantották Szupit, amint apjával együtt jött a hegyek felől. Ez a látvány jobb kedvre hangolta őket. Szupi pedig odalépett hozzájuk, és így szólt:

– Apám küldött. Mondjátok meg mihamar, mit kívántok, mert minél előbb vissza akarok térni a hegyekbe.

– Ó, Szupi – felelték a lányok –, azt szeretnénk, ha Piripirit a kezünkre játszanád. Előbb lángra lobbantotta szíveinket, aztán eltűnt.

– Aha – mondta Szupi –, nektek tehát Piripiri kell?

– Igen.

– Helyes. Ő és az anyja ma éjfél tájban fognak nyugalomra térni, mert hajnalhasadtakor ébredniük kell, ha át akarnak kelni a folyón. Amikor a bagoly az éjszaka csendjét felferi kiáltásával, fogjátok el Piripirit és anyját. Előbb azonban be kell füstölnöm szállásukat, hogy mély álomba merüljenek. A barlangnál találkozunk.

E szavakkal Szupi elindult a hegyek felé. Ha valaki most hallotta volna a lányok beszélgetését, azt hihette, hogy Piripiri már a kezükben van.

Éjfél tájban a barlanghoz mentek, és ott találták Szupit. A holdat bámulta. Messze távolból ének hallatszott. A dal kedves volt és szívet vidámító. Aztán mély csend ereszkedett a tájra. Két emberi alak lépett a barlangba. Szupi nem mozdult, a lányok lélegzetüket visszafojtva figyeltek.

Hirtelen tűz lángja lobbant. Piripiri és anyja álltak ott, aztán leheveredtek a mohára, és elaludtak. Kellemes illat áradt a testükből, és a lányok nem győztek minél többet szippantani belőle.

Amikor Szupi látta, hogy mindketten alszanak, a lányokhoz fordult, és így szólt:

– Íme, kezetekre játszottam Piripirit és anyját – s ezzel eltűnt.

Amint a lányok egyedül maradtak, óvatosan megközelítették az alvókat. Látták, hogy az anya éppen olyan gyönyörű, mint a fia. A legfiatalabb lány megragadta Piripirit, a többiek az anyját, mindkettőt megkötözték. Piripiri lassan kinyitotta a szemét, a lányákra nézett, és ismét lehunyta. A szíve nevetett.

Amikor az anya érezte, hogy emberek kezébe került, felült, és így szólt:

– Kik vagytok ti, akik így bántok velünk? Mit akartok tőlem és gyermekemtől? Úgy látszik, nem vagytok egyebek, mint rossz szagú hangyák, s csak azért jöttetek, hogy kellemetlenkedjete.

Amikor a lányok azt gondolták, hogy Piripirit jól megkötözték, a fiú úgy tett, mintha csak most ébredne fel, és így szólt:

– Anyám, azt álmodtam, hogy hangyák hurcoltak el a bolyba. De amikor *így* megráztam a karomat, mind lepotyogtak rólam – és e szavakkal valóban megrázta a karját, és kötelékei mind elszakadtak.

A lányok újra meg akarták kötni, de nem sikerült nekik, mert Piripiri teste teljesen simává és síkossá vált, és elragadó illat áradt belőle.

Az anya így szólt Piripirihez:

– Gondolj arra, gyermekem, hogy ha ezek a lányok rád akaszkodnak, veszve vagy. Menekülj e rossz szagú hangyák elől, emelkedj fel az égbe.

Amikor a lányok ezt meghallották, így szóltak az anyához:

– Te vagy tisztátalan! Tegnap láttunk téged mint szarvasünőt, ma pedig azt tanácsolod a fiadnak, hogy óvakodjon tőlünk, nehogy beszennyezze magát!

Piripirit ekkor elfutotta a méreg, és így kiáltott:– Mit akartok hát a szarvastehén borjától? Takarodjatok innen! Undorodom tőletek!

E szavak elnémították és megfélemlítették a lányokat. A mély csendben egy hang hallatszott:

– Piripiri, keményítsd meg szívedet, menekülj e bolond némberek elől! Nem jött még el annak az ideje, hogy mint a gondtalan madárka, olyan feleséget válassz magadnak, aki éppen olyan szép, mint te magad. Menekülj!

A lányok a hang irányába néztek, és egy sündisznót pillantottak meg, amint éppen egy nagyobb kövön ült. Így szóltak hozzá:

– Te szidalmazol bennünket? Na, megállj csak! Előbb Piripirit kötözzük meg, de aztán rád kerül a sor! – s ezzel ismét Piripirire akarták vetni magukat, de a fiú hirtelen eltűnt. Akik eddig kezükben tartották, látják ám, hogy többé nem Piripiri, hanem egy darab horzskó van a kezükben. De ugyanígy jártak azok is, akik az anyját akarták megkötözni. Egyszerre csak azon kapják magukat, hogy egy gyapotbálát szorongatnak.

Megrémülnek erre a lányok módfelett, és a sündisznóhoz szaladtak:

– Te semmirekellő, kijátszottál bennünket, Piripiri és az anyja elmenekült. Ezért most az életeddel lakolsz!

De amint nyakon akarják csípni, a sündisznócska fehér denevérré változik, és kárörvendő nevetéssel szárnyra kap az orruk előtt.

A lányok csak bámultak nagy csodálkozással. Úgy álltak ott, mintha földbe gyökerezett volna a lábuk.

Mikor végre ismét magukhoz tértek, elhagyták a barlangot, megkeresték Szupit, és mindent elbeszéltek neki. Figyelmesen végighallgatta őket, aztán így szólt:

– Ó, hogy mennyi ostobaságot vittetek véghez egyetlen éjszakán! Ha okosabbak lettetek volna, Piripiri már a kezetekben volna. Ha nem tettetek volna egyebet, csak a hajatokkal érintettétek volna meg, azonnal belétek bolondult volna. Most már azonban gyanakszik, bizalmatlan, nehéz lesz még egyszer törbe csalni. Újholdig várnunk kell.

A lányok mind némán hallgatták Szupi szavait, s közben vágyakozva néztek a szemébe. Purae, aki a legszebb volt közöttük, megkérdezte:

– Szupi, tulajdonképpen miért menekülsz úgy előlünk, mint egy üzött vad? Tréfát üzöl velünk, kijátszol bennünket, aztán, hogy teljessé tedd gúnyos játékodat, elmész a hegyek közé, és csak

neveted szerencsétlenségünket. Inkább arra gondolj, milyen kitartóan küzdünk Piripiri szívéért, s hogy mivel tudnál nekünk örömet szerezni.

Szupi így válaszolt:

– Szép, szép, Purae, amit mondasz, de én nem hallgatok rád, mert a gondolataim messze járnak. Ha én most benneteket szeretnék, romlásba dönteném apámat, elvesztené a szeme világát, és megvakulnék én is. Ezért megyek el inkább a hegyek közé. Az én lelkem a csillagok között száll, és viharok szárnyán száguld. Aki itt áll most előttetek, nem én vagyok, csak egyetlen töredék darabkája lelkemnek. Így hát, miután megtudtátok, ki vagyok, tegyetek le arról, hogy engem szeressetek!

E szavak után eltűnt, csak a mély csend maradt utána. De a folyópart felől, ahol Piripiri halászni szokott, felcsendült a vidám dal, s a mélységesen hallgató éjszaka megtelt örömmel.

Néhány nap múlva, amikor a hold már éjfélkor feljött, Szupi újra eljött a lánykákhoz, és így szólt:

– Legyetek ma mindannyian a folyóparton, amikor a hold feljön. Ott leszek én is Piripirivel együtt. De nehogy zajt csapjatok, mert könnyen gyanút foghat. És mindegyikőtök kezében legyen egy hajsál, hogy Piripirit megköthessétek!

Amint a hold feljött, a lánykák ott voltak mind a folyóparton. Szupi is ott volt már, és horgászott. A hal éppen harapott. Szupi a partra vonta, eltemette a homokba, és mellé ült. A hal ekkor emberré változott, és amikor a hold teljes fénye felragyogott, látták, hogy Piripiri az. Némán lopakodtak közelebb a lánykák. Amint Piripiri mellé értek, megkötyzték őt a hajsálakkal. Ő azonban nem mozdult. Az égre bámult, és vidáman dalolgatott, dala a messziségbe csengett.

A lánykák így szóltak Szupihoz:

– Íme, megkötyztük. De nem is érzi. Milyen szépen énekel!

– Mialatt énekel, lelke a csillagok között vándorol – felelte Szupi.

– Ezért hát ne is érintsétek a testét, amíg énekel, mert ha mégis azt tennétek, könnyen megriadhat a lelke, s odafönn marad az egekben. Csak ha elhallgat, vihetitek őt haza magatokkal.

Ezzel aztán Szupi vissza is tért a faluba, és egész úton nevetgélt magában.

És mivel a nők nem tudnak várni, a lányok is türelmetlenkedni kezdtek, rögtön szölongatták, hívogatták Piripirit.

– Drága húgaim és nővéreim – szólalt meg végre Purae –, nem hiszem, hogy Szupi igazat szólt volna. Becsapott bennünket. Rá fogom bírni Piripirit, hogy beszéljen velünk – s ezzel Piripiri vállára tette a kezét, hogy valamit a fülébe sűgjon.

Abban a pillanatban elhallgatott a fiú. A hold elsötétűlt, és hirtelen hűvös szél kerekedett. A lányok elkábultak. Mikor ismét magukhoz tértek, a hold magassan állt az égen. Keresték Piripirit. De azon a helyen, ahol Piripiri űlt, csak egy furcsa növényt találtak.

Déltájban így szólt Purae:

– Drága húgaim és nővéreim, Szupi jót mulathatott rajtunk. Piripiri helyett ezt a növényt hagyta ott nekűnk. Szupi gonosz. Meg kell neki mondanunk, hogy nem szép tőle szerencsétlenségűnköt így nevetségessé tenni.

Mikor Szupihoz értek, így szóltak hozzá:

– Ó, Szupi, nem játszottál ki még bennűnköt elégszer? Miért vetted el tőlűnk Piripirit? Nézd, hogy sírűnk! Add vissza nekűnk Piripirit, hogy végre megnyugodjék a mi szívűnk.

– Mit tettetek Piripiri vei? – kérdezte Szupi.

Purae így felelt:

– Hallottad, milyen szépen énekelt ott a parton. Már majdnem megvirradt, s én magammal akartam vinni őt. És a fűlébe akartam sűgni, hogy mit akarok. Elfelejtkeztem magamról, és a vállára tettem a kezem. Azonnal elhallgatott, és akkor hirtelen mindannyian elkábultűnk. Amint magűnkhoz tértűnk, Piripiri nem volt ott többé. Helyette ezt a növényt találtűk, éppen olyan kellemes illata van, mint neki.

– Szegény Piripiri – kiáltott Szupi szomorúan –, még nagyon is fiatal voltál a szerelemre! Az asszonykéz máris tőnkretett. Maradj hát most már odafenn, az Orion csillagképben, és onnan neved le ráńk!

– Ez azt jelenti, hogy nem jön vissza sohatőbbé? – kérdezte Purae.

– Bizony azt! Az egek legszebb csillagképében pihen. Vannak ott is bájos lányok, akik feleségűl mehetűnek hozzá.

Purae úgy érezte, megszakad a szűve, és keservesen sírni kezdett, és vele sírtak mind a lányok. Szupi pedig kiment a

folyópartra, és leült a növény mellé, amely Piripiri helyett itt maradt a földön, és így szólt:

– Abból, amit Piripirinek hívtak, nincsen immár semmi. A te emlékezetedre csak ez a növény tenyészik itt a földön, és árasztja kellemes illatodat. Tudom, Piripiri, hogy te ott fenn az Orion csillagképben nevetsz rajtunk. Keserűséggel telik meg szívem, ha arra gondolok, hogy én, Szupi, voltam az, aki segítettem ezeknek a lányoknak. Csak azért tettem, hogy magamat megmentsem bolondságaik veszedelmes örvényeiből.

Mire Szupi szavai végére ért, a lányok már ott voltak mellette. Purae megkérdezte:

— Mit tegyünk most már ezzel a növényvel?

– Ez a növény, amely úgy illatozik, mint Piripiri, az ő testéből származik – válaszolta Szupi –, aki kellemes illatú, vidám és bájos akar lenni, kenje be magát nedves gyökerével.

A VILÁG URA

Az öreg Kaura egy szép napon a folyóra ment halászni, de otthon nem mondta meg, hová megy. Amikor még sötétedéskor sem volt otthon, a lánya nagyon aggódni kezdett érte, és így szólt:

– Hol maradhat apácska? Senki sem tudja, hova ment. Meg kell keresnem.

Ezzel aztán el is indult, de ő sem mondta meg senkinek, hova.

Amint a folyópartra ért, éppen felkelt a hold. Hidegen fény lett, és olyan világosságot árasztott szét, mintha nappal lett volna. A lány leült, és nézte, csak nézte a holdat. Észrevette, hogy a közepéből emberi alak lép ki, és leszáll a földre. De abban a pillanatban mély álomba zuhant a lányka.

Amikor másnap kora reggel felébredt, a hold éppen vörös fénnel lenyugvóban volt az ég másik oldalán. És a lányka sírni szeretett volna, olyan szomorúság lepte meg.

Az apa éjfélkor ért haza. Kereste a lányt, de nem találta, és a szíve hevesen vert az ijedségtől. Mivel varázsló volt, önmagába merült, hogy megtudja, hová lett a lánya. De csak árnyakat látott, amint sűrű csapatban tolongtak és nyüzsögtek. Jó nagyot szippantott a kábító illatú *pariká*-porból^[4], újra megtömte a pipáját, és folytatta a magába merülést.

Ekkor egy férfi árnyát látta, amint éppen az égbe emelkedett a földről. Meg akarta ragadni az árnyat, behunyta hát a szemét, hogy elragadtatásában arra a helyre jusson.

Amikor felébredt, zavartan nézett körül. Aztán így szólt:

– Hova mehetett a lányom? Mindenhol keresem, de csak árnyakat látok, amint sűrű csapatban nyüzsögnek és tolonganak előttem. Pedig meg kell találnom őt mindenáron, és ha nem találnám meg itt a földön, hát megtalálom majd odafönt az égben.

Ettől kezdve aztán nem múlt el nap anélkül, hogy Kaura ne kereste volna varázstudománya segítségével a lányát.

A lányka közben a folyóparton járt. Sötétedéskor felkapaszkodott egy dombra, mert innen jobban láthatta a hold pompás fényét, sugarai játékosan táncoltak a szeme bogarán. A fáradságtól azonban hamar álomba szenderült. Éjfél tájban lehetett

éppen, amikor arról álmodott, hogy fiúgyermeket szült, s ez a gyermek minden létező dolog ura és parancsolója lesz. A fiúcska teste áttetsző volt.

A lányka hajnalhasadáskor ébredt. Hallotta a folyó csobogását, körülnézett, és látta, hogy a víz minden oldalról teljesen körülveszi, és egyre nő, növekszik, közelebb és közelebb hatol hozzá. A folyó mentén felfelé egy szigetet látott, oda úszott. Alighogy megközelítette a szigetet, érzi, hogy egy hal megharapja. Amikor a partra kapaszkodik, megvizsgálja a sebet, kitapogatja a kezével, de nem talál semmit.

A víz tovább nő, árad és már-már ellepi a szigetet, a lányka egy fára akar felmászni. De nem sikerül. Ekkor arra repül egy *kariparamadár*, és egy másik közelben álló fára telepszik. A lány megszólítja a madarat:

– Karipara, nézd, milyen szerencsétlen vagyok! Kérlek, segíts rajtam, szeretnék erre a fára felkapaszkodni!

A madár így válaszolt:

– Adok neked egy varázsszert. Kend be vele a testedet, a maradékot pedig nyeld le!

A lányka szót fogadott, s amikor a maradékot lenyelte, azonnal bögőmajommá változott, gyorsan és könnyeden felmászott a fára.

Az apa eközben varázstudománya segítségével látta, hogy lánya a földön van. Addig böjtölt, amíg az árnya elvált tőle. Amikor az árny szabadon járt-kelt, egy nap megpillantott egy ember formájú lényt, madárfejjel. Ebből megtudta, hogy unokáját az erdőben kell keresnie. Fel is készült az útra. Kora hajnalban fogta az íját, és elindult az erdőbe.

Ahány állattal csak találkozott, mindről azt hitte, hogy az unokája. Egy nagy folyó elágazásánál találkozott végre az ember formájú lénnel, akinek madárfeje volt. Csicseregve bámult a napba. Az öreg odament hozzá, átadta neki az íját, és így szólt:

– Unokám, éhes vagyok. Íme, itt az íjam és a nyilam. Indulj vadászni, hogy ehessünk.

Csak ennyit mondott. Megfordult, és elindult visszafelé azon az úton, amelyen jött.

Egy idő múlva megállt, és így szólt:

– Ki tudja, valóban az unokám volt-e? Még egyszer meg kell néznem.

Azon nyomban óriásgyíkká változott, és megindult visszafelé.

Amikor az ember formájú lény, akinek madárfeje volt, meglátta, hogy az óriásgyík közeledik feléje, igazi emberré változott, felajzotta az íjat, és a csúszómászó fejébe röpítette nyilát. De a nyíl nem fúródott a koponyába, és a gyík elmenekült. Amikor már messzire szaladt, visszaváltozott emberré, és így szólt:

– Valóban ő az én unokám. Majdnem megölt.

Az unoka közben lenyilazta, ami csak útjába került. Este sok-sok vadhússal jelent meg az öreg előtt, és így szólt:

– Nagyapa, íme, itt a zsákmány. Nyilaid jók. Csak egy óriásgyík menekült el előlem, mert a nyíl nem fúródott a koponyájába.

Miután az öreg elkészítette a húst, azt mondta:

– Gyere unokám, együnk! Fáradt vagyok, és aludni szeretnék.

Evés közben a fiú észrevette a súlyos sebet nagyapja koponyáján, és megkérdezte:

– Ki sebesített meg?

– Egy nagy bogár csapódott hozzám. A nap megvakította, tébolyodottan csapkodott ide-oda.

Evés után a fiú a ház elé ment ki, hogy gyakorolja magát a nyilazásban. Az öreg azonban bent maradt, hogy varázstudománya segítségével megkeresse a lányát. A jelenségek ez alkalommal világosak voltak. Látta a lányt a szigeten bögőmajommá változva, félig éhen halva az éhségtől. Másnap reggel így szólt hát az unokájához:

– Meg kell mentenünk néhány állatot a vízbefúlástól.

Csónakba szálltak, és megindultak a folyón felfelé. Amikor a szigethez értek, a fa törzse már fél magasságig vízben állt. A bögőmajom, az öreg lánya, igen lesóványodott, csontjai majd kilyukasztották a bőrét. Meg akarták fogni, de átugrott egy másik fára. Ekkor az öreg így szólt:

– Ezt a bögőmajmot nem tudjuk megfogni. Megdobom inkább egy kővel, kapd el, nehogy a csónakba zuhanjon.

Így is tettek. A fiú felállt, hogy elkapja a bögőmajmot, az öreg pedig megdobta egy kővel. Az állat lezuhant a fáról, de esés közben szétnyílt, mint egy sátor, magába zárta a fiút, és emberré változott.

Amikor az öreg ismét a csónak felé fordult, már mint embert látta viszont a lányát. Kövér volt, mert magában hordozta a fiát.

Az öreg azonnal hazafelé evezett. Amikor a kikötőbe ért, így szólt:

– Azonnal hazamegyünk. Otthon van étel számodra.

Miután a lányka evett, mély álomba merült. Csak másnap ébredt fel, amikor a nap már magasan járt. Ekkor így szólt:

– Mennyi-mennyi szépet álmodtam, apácskám! Gyönyörű álmokat láttam. El is mesélem neked mindet. Azt álmodtam, hogy egy magas hegycsúcson megszületett a fiam, akit a testemben hordok. A teste áttetsző volt, a haja fekete. Azonnal tudott beszélni. Amint a világra hoztam, a négy lábú állatok mind köréje gyűltek, hogy örvendezzenek neki. Estefelé nagyon megéhezett a gyermekem, és sírni kezdett, mert nem tudtam megszoptatni. Ekkor kolibrik és lepkék jelentek meg nagy csapatokban, és mézet hoztak neki. A gyermek rögtön elcsendesedett. Boldog és megelégedett arccal aludt el. Én is elfáradtam, melléje heveredtem aludni. Amikor másnap felébredtem, a gyermek nem volt mellettem, ijedten láttam, hogy mintegy nyíllövésnyi távolságban fekszik tőlem. Utána akartam menni, de a négy lábúak megakadályoztak ebben. Ekkor szólongatni kezdtem a gyermeket, de egy nagy csapat lepke a levegőbe emelte, hogy odahozza mellém. Amikor odaértek, magamhoz öleltem a fiamat. A lepkék leereszkedtek, és megpihentek rajtunk, a négy lábúak pedig körülvettek bennünket minden oldalról, és kedveskedve nyalni kezdték gyermekemet. Féltékeny lettem, felálltam, és magasra emeltem a fiamat, hogy az állatok el ne érhessek. Ekkor a négy lábúak rám vetették magukat, a gyermeket meg a lepkék újra felemelték a levegőbe. Ekkor felébredtem, és mert az hittem, hogy az álmom valóság volt, körülnéztem, hogy megtaláljam a fiamat. Akkor aztán megértettem, hogy csak álmodtam.

Az öreg eddig némán hallgatott, de most megszólalt:

– Az álmod gyönyörű, lányom. De hát tudod, melyik hegy volt az, amelyen mindez történt?

– Nem, apácskám – válaszolta a lány –, csak azt tudom, hogy egy folyó kanyargott a hegy lábánál.

Ekkor az öreg újra varázstudományához folyamodott. Láta az unokáját mint a világ urát. És megtudta, hogy a gyerek aznap éjszaka fog megszületni.

Sötétség borította a földet. Az öreg mély álomba merült. Éjfélkor minden állat boldogan ébredt, és a nagy örömtől énekelni kezdett. Az égből suhogás hallatszott, mintha szél támadt volna. De nem szél volt az, hanem nagy madárseregek, az újszülöttet keresték.

Amikor reggel az öreg felserkent, megrémült a nagy zajtól, és azt kérdezte az állatoktól:

– Mi történt?

Mindnyájan egyszerre így feleltek:

– Megszületett Poronominare, a föld és az ég ura.

– Hol? — kérdezte az öreg.

– A trombitás madarak hegyén.

Az öreg azonnal odasietett. Amikor a hegy lábához érkezett, nem tudott továbbhaladni a megszámlálhatatlanul sok állattól. Ismét óriásgyíkká változott hát, s így már folytathatta útját.

Poronominare a hegycsúcson ült, és egy fúvócső volt a kezében. Éppen a világot osztotta fel, és kijelölte minden állatnak a maga helyét.

Eközben leszállt az éj.

Másnap – úgy mesélik – mély csend borult a trombitás madarak hegyére, és egy óriásgyík alakja volt látható a sziklákon.

De arról az oldalról, amerre a nap leáldozik, Poronominare anyjának távoli énekét lehetett hallani. Csengő hangon dalolt, miközben a lepkék egyre magasabbra emelkedtek vele, fel, fel, a magas egekbe.

AZ EMBEREK JÓTEVŐI

Azt mesélik a régi öregek, hogy valaha nem éltek emberek a földön. A *bemtevi-madár* fedezte fel azt a helyet, ahol az emberek az iszap alatt tengették életüket, és megmutatta őket az Orekazsuvakajóknak.

Ezek ketten voltak.

Ők húzták ki az embereket a mélyből.

Mielőtt az Orekazsuvakajók az embereket kihúzták a mélyből, elhatározták, hogy tüzet szereznek.

Megtárgyalták, ki lenne alkalmas arra, hogy elhozza a tüzet.

Végül is a *tiko-tiko-madarat* küldték el. Ez azonban nem talált tüzet.

Ekkor elküldték a *tapiti-nyulat*, ez egy zöld ágat vitt magával. Megtalálta a tüzet, de a tokeorék éberén őrizték. A nyúl a tűzbe dugta a zöld ágat, s az olyan ropogással kezdett égni, hogy a tokeorék ijedten elmenekültek. A tapiti erre fogta az égő ágat, és futni kezdett hazafelé.

Hamarosan azonban a tűz őrzői üldözni kezdték. A nyulacska egy kidőlt, korhadt fatörzsbe bújt a tűzzel együtt. Orra vérével bekente az ágakat, még a bundájából is kitépkedett egy keveset, és azt is odaszórta úgy, hogy üldözői észrevegyék.

Amikor a tokeorék odaértek, látták a vért, a szétszórt nyúlshórt, és így szóltak:

– Lám, lám. A tapiti-nyúl már elpusztult.

Ezzel odébbálltak.

A nyulacska ekkor kibújt rejtekéből, s amerre csak elhaladt, felgyújtotta a száraz fűvet.

A tokeorék látták ezt, és igen elszomorodtak.

– Ellopták a tűzünket!

A tapiti-nyúl visszatért a tűzzel az Orekazsuvakajókhoz. Ezek akkor kezdték az embereket kihúzkodni a mélyből. Az emberek fölnyújtották a karjukat, az Orekazsuvakajók megragadták, és felhúzták őket.

Az emberek meztelenek voltak és fáztak. Az Orekazsuvakajók a tűzhöz vezették őket.

Mindenféle népből való emberek voltak köztük.

Az Orekazsuvakajók megtárgyalták, hogyan bírhatnák szóra az embereket. Sorba állították őket, és megparancsolták a vadkutyanak, nevettesse meg őket. A vadkutya saját farkát harapdálta, körbekerengett, ugrándozott, morgott és dühösködött. De hiába.

Ekkor odahívták Kalakét, a vörös varangyot. Jött is az nevetséges mozdulatokkal. Háromszor ugrálta végig a béka a sort, fel és alá, az emberek elkezdtek nevetni, kacagni, beszélgetni.

Az Orekazsuvakajók meghallották, hogy az emberek különféle nyelveken beszélnek. Szétválasztották őket.

Minden népből való emberek voltak köztük.

A föld pedig ezekben a régmúlt időkben még kicsi volt nagyon, nagyobbá tették hát az Orekazsuvakajók, hogy minden ember elférjen rajta.

Élt akkoriban egy óriási nagy szörnyeteg a földön. Kasavaurának hívták, és a hátán egy hatalmas lyuk volt, ezzel falta föl az embereket.

Az Orekazsuvakajók azt kérdezték az emberektől:

– Miféle az a szörnyeteg, amely benneteket felfal?

– Óriási – felelték az emberek –, és egy hatalmas lyuk van a hátán.

Az Orekazsuvakajók elhatározták, hogy elpusztítják. Nehéz dolguk volt, mert a szörnyeteg nem aludt soha. Ha pihenni akart, állva egy fának támaszkodott. Végül is úgy végeztek vele, hogy a takácsmadár függőfészket meggyújtották, és bedobták a szörnyeteg hátán tátongó lyukon. Az állat eszeveszett rohanásba kezdett a hátában égő tűzzel, aztán hirtelen összeesett.

De ott volt még Hád, egy másik emberevő szörnyeteg. Ez emberforma volt, csuklóján és bokáján fogakból és karmokból készült karkötőket hordott. Amikor táncolt, csörögtek a karkötői, kezében két hatalmas husáng, ezekkel a földet verte.

Az Orekazsuvakajók meg akarták keresni a tanyáját, hogy elpusztíthassák. Az erdőben találtak rá, a földön hevert és aludt. Letépték a karkötőit. A szörnyeteg felébredt, táncolni kezdett, hogy csörgethesse a karkötőit, de hiába ugrándozott. Dühében addig táncolt egyre vadabban, míg végül kimerültén összeesett és kimúlt.

A régi öregek még egy szörnyetegről mesélnek, ez eregette a szélviharokat. Bombohoménak hívták, széleregetőnek. Ez is emberevő volt. Az Orekazsuvakajók kutatni kezdtek utána. Emberarca volt, és hosszú orra. A hátán feküdt, akkora hasa volt, hogy több ember összefogózva sem érte át.

Az Orekazsuvakajók ujjnyi hosszú, hegyes tüskéket gyűjtöttek, ezekkel felfegyverezve közeledtek Bombohoméhoz. Beleszúrták a tüskéket a hasába. Minden szúrással hatalmas szélvihar keletkezett. Végül teljesen kiürült, és leapadt a hasa. Ekkor a szörnyeteg feltápáskodott, és így szólt:

– Mit tettetek velem?

E szavakkal összeesett, és vége lett.

Eközben a tokeorék azon fáradoztak, hogy baltával elvagdossák a felhők gyökereit. Ha a felhők lezuhannak, ez a világ végét jelentette volna.

Az Orekazsuvakajók megkérdezték tőlük:

– Mit csináltok?

– El akarjuk pusztítani az embereket! – felelték a tokeorék.

– El akarjátok pusztítani az embereket?! – kiáltották az Orekazsuvakajók. – A baltátok túl kicsi ehhez. Adunk nektek nagyobbat.

Adtak is nekik egy nagy cserépbaltát, amellyel nem lehetett vágni, és elvették az övéket. Aztán elfutottak.

Az Orekazsuvakajók adták nekünk a babot, a kukoricát, a maniokát, és megtanítottak bennünket a földművelésre. Ők adták nekünk a gyapotmagot, és megtanítottak fonni. Megtanítottak arra is, hogyan kell íjat és nyilat készíteni, kunyhót építeni és evezni.

A SZIVÁRVÁNY FIA

Volt egyszer egy asszony, és annak egy lánya. Ez a lány elment egyszer, hogy vizet vigyen haza a folyóból, de nem tért többé vissza.

Tűvé tette érte szegény asszony a folyópartot, az erdőt, de hiába, nem tudta megtalálni sehol sem.

Aztán teltek a napok meg a hosszú hetek is már, az a szegény asszony réges-régen elsiratta leányát, amikor azon kapja ám magát, hogy ott jön vele szembe az út közepén.

– Hol voltál kerek egy esztendő óta? – kérdezte tőle.

– Találkoztam a folyó vizében egy férfival, és a felesége lettem – válaszolta a lány.

Csodálkozott az asszony, miképpen élhet lánya a folyó vizében, de látta, hogy boldog és szebb, mint valaha is, nem kérdezősködött hát többet.

A lány estig maradt az anyjával, aztán visszament férjéhez a folyóba.

De két év sem telt bele, ismét felkereste anyját a kunyhóban, csak hogy akkor már a kisfiával, akit Opitónak hívtak.

– Itt hagyom a kisfiámat – mondta az anyjának –, csak arra vigyázzon, hogy sírva ne fakadjon.

Opito jókedvűen élt nagyanyja kunyhójában, mígnem eszébe jutott a folyó. Akkor olyan vágyakozás fogta el apja és anyja után, hogy menten sírva fakadt.

És ahogy megeredtek a könnyei, azon nyomban zuhogni kezdett az eső is.

Erre meg Opito felragyogott a szivárvány minden színében, és kettőt se fordult, már el is kergette az esőt.

– Ki vagy te, kis unokám, hogy ekkora a hatalmad? – kérdezte az asszony Opitótól.

– Én a szivárvány fia vagyok – válaszolta a fiúcska.

Azóta már felnőtt férfivá növekedett Opito, lent él ő is a folyók legmélyén. Csak akkor emelkedik a hegyek és az erdők fölé, ha esik valahol.

Ilyenkor a szivárvány minden színében felragyog, és azon nyomban elkergeti az esőket.

AZ ŐSFA ÉS AZ ÁRVÍZ

Valamikor, még a világ kezdetén, élt a *Roroima-hegy* lábánál öt testvér. Makunaima volt köztük a legfiatalabb, a semmirekellő Manápi a legidősebb. Manápi és a három másik fivér – Vahalambő, Anjikilang és Aniki – Makunaima parancsainak engedelmeskedett, mert a legfiatalabb testvér volt a legeszesebb.

Az öt fivér már napok óta üres kézzel tért meg a vadászatokról, és se eleven, se holt nem volt már a gyötrő éhségtől.

Akuli, a pele, aki az idő tájt emberi alakban élt, és a fivérek kunyhójában lakott, egy napon a rengeteg erdő sűrűjében óriási fára bukkant. Ez pedig nem volt más, mint Vadhaká, az ősfá. Ágai roskadoztak mindenféle jóízű gyümölcstől; volt rajtuk banán, citrom, narancs, papaya, de még kukorica is. Akuli majd a fa tetejéig ugrott örömeiben, aztán nekiesett a lehullott gyümölcsnek, és jól megtöltötte bendőjét. Ettől fogva mindennap elment az ősfához, és jóllakottan tért meg a fivérek kunyhójába. Titkát azonban nem fedte föl előttük, mert félt, hogy osztoznia kell velük.

Makunaimának nemhiába volt olyan rengeteg nagy esze, észrevette, hogy Akuli mindig vidáman tér meg az erdőből, és mintha kövérebb is volna. Az okos fiú oldalát majd kifúrta a kíváncsiság, honnan szerez Akuli élelmet, míg ők már félholtak az éhezéstől. Egyik este, mikor Akuli megint nagy vidáman hazatért, biztatta, hogy feküdjék le, aludja ki magát. Mindannyian nyugovóra tértek, csak Makunaima színlelte az alvást, s mikor már valamennyien mélyen elaludtak, ő odalopózott Akulihoz, és belesett a szájába. Láttá ám, hogy banánmaradék tapad a nyelvéhez. Erre másnap megparancsolta Kálinak, a mókusnak, aki akkoriban szintén ember volt, hogy kísérje el Akulit az erdőre, és tudja ki, hol tömi meg a gyomrát banánnal. Akuli azonban résen volt, egész más irányba vezette Kálit, majd üres kézzel visszatértek, és a fivérek hoppon maradtak.

Makunaima a következő napon Manápit, a semmirekellőt küldte Akulival és Kálival. Már jókora utat megtettek, amikor Akuli azt mondja Manápinak:

– Maradj csak itt, ennél a fánál, és lakjál jól a gyümölcsével, mi keresünk másikat.

Ez azonban a *tipiriba-fa* volt, amely mérges gyümölcsöt terem, s Manápi nem is evett belőle.

Akuli és Káli pedig továbbment, mígnem elérkezett a *vadhaká-fához*. Káli nagyra nyitotta a szemét, amikor meglátta a sok érett banánt, narancsot, papayát meg kukoricát a fa ágain. Mászott volna nyomban föl, de Akuli rászólt:

– A lehullott gyümölcsből lakmározzál; a fa koronájában ezernyi darázs rejtőzik, hajót akarsz magadnak, nem mégy föl.

Káli dühösen válaszolt:

– Ne ártsd magad a dolgomba, tudom, mit csinálok. Azért is fölmászom, ott szebb és jobb gyümölcsöt látok.

Úgy is tett, és éppen a legérettebb, legnagyobb banánt akarta leszakasztani, amikor két darázs rátámadt, és a szemöldökénél alaposan megszúrta.

Káli lepottyant a fáról, majd mikor feltápáskodott, békülékenyen szólt Akulihoz:

– Neked volt igazad, testvér, jól megjártam, mert nem hallgattam a tanácsodra.

Ez időtől fogva olyan furcsa Káli szemöldöke.

Makunaima már türelmetlenül várta vissza őket, azt remélte, hogy végre-valahára mindannyian jóllaknak. Ám ismét csalódnia kellett.

A következő napon megint csak útnak indultak hárman ennivaló után. Makunaima azonban most azt tanácsolta Manápinak, hagyja előremenni Akulit és Kálit, ő maga meg rejtőzzék el az ösvényen, és ha azok ketten visszatértükben elrejtik az eleséget a bokrok közé, lopja el tőlük.

Manápi úgy tett, ahogy az okos fivér tanácsolta, de azok jól elrejtették a banánt, hasztalan kutatott utána, nem találta meg, üres kézzel, korgó gyomorral kullogott haza.

Így ment ez sok napon át, mígnem Akulinak megesett a szíve a semmirekellő Manápin, és elvezette őt is a vadhaká-fához, minden fák atyjához.

A legidősebb testvér most végre kedvére dúskált a sok jóban, és annyira teleette magát, hogy mozdulni is alig tudott. Aztán erős, szívós indákból tarisznyát eszkábált, és megrakta érett banánnal.

Hazaérkezve mindent elmesélt a fivéreinek. Makunaima banánsalátát készített, és végre-valahára amúgy istenigazából jóllaktak.

A tyúkeszű Manápi másnap azzal állt a fiverei elé, hogy ki kell vágni a fát, le kell szedni róla a gyümölcsöt, és akkor sokáig nem lesz gondjuk az élelemre.

Akuli intette Manápit:

– Vigyázz, ne nyúlj a fához, mert ha kidöntöd, árvíz keletkezik, és mind elveszünk.

Manápi azonban megmakacsolta magát, fogta a fejszáját, ment az erdőre. Mikor a fához ért, jókorát sújtott a törzsére, s közben ezt mormolta: „Változz papayafává, hogy könnyebben kivághassalak.” Azon nyomban teljesült a kívánsága, és fejszéje könnyedén hasította a törzset.

Akuli fájó szívvel nézte a pusztítást, és még most is intette Manápit:

– Tedd le a fejszédet, mondtam már, hogy árvíz keletkezik, ha kidöntöd az ősfát.

Manápi oda se hallgatott; csattogott a fejszéje, és a fa már kicsit megdőlt.

Anjikilang, a másik fivér meg akarta menteni a fát, és átváltoztatta keményebb törzsűvé, úgyhogy a fejsze nem volt képes behatolni, bármily dühödten csapkodta is Manápi. Az esztelen ekkor csak annyit mormolt: „Papaya”, és a fa törzse ismét engedett a suhintásoknak, s végül kidőlt.

Az ősfá nem a taulipangok földjére dőlt, hanem a Roroima-hegy északi oldalára, és a sok lehullott banánból új fák sarjadtak, dús termést hoztak, s ez időtől fogva a Roroima északi lejtőjét banánligetek borítják, és az odavalósiak mindennap teleszedhetik kosarukat vadon termett jóízű gyümölccsel.

Amikor pedig Manápi elpusztította a fát, annak törzséből áradni kezdett a víz, folyammá dagadt, és megindult a Roroima északi oldalára, amerre az ősfá dőlt. A folyamban halak fickándoztak, szép nagy halak, és az ár valamennyit a hegy túlsó oldalára sodorta. A Roroima innenső oldalán, a taulipangok földjén, azóta is ritkán akad hal a horogra, az is mind csenevész.

MAIUAG ÉS KOROTOJKO

Egyszer egy öregasszonynak volt két lánya, s annak a két lánynak a férje volt Maiuag és Korotojko.

Ez a Maiuag és Korotojko ültetvényt telepített abban az időben. A két ültetvény az erdő két szélén volt. Maiuag és Korotojko, ahogy kilépett hajnalban a ház kapuján, már el is vált egymástól.

Korotojko mindennap csak egyetlenegy fát vágott ki a maga részén, ezután nyomban leheveredett a bokrok alá, és nagy lustán aludt egészen alkonyatig. Akkor meg vállára vetette a tarisznyáját, és elindult vissza hazafelé.

Nem így Maiuag. Ő amint megérkezett a részéhez, elővette bozótvágó kését, és rácsapott vele egy bokorra, s a kés magától dolgozott tovább, Maiuag csak ült az erdő szélén, és nézte, ahogy bozót, bokor, gyom valósággal pusztul a kése nyomában. S ugyanígy a balta. Az meg a fákat döntögette, gazdájának csak az első törzsbe kellett belevágnia.

Maiuag minden délben otthon volt, Korotojko meg csak estefelé állított be, s úgy tett, mintha holtfáradt lenne.

Vacsoránál az öregasszony, az anyósuk, Korotojko tányérját színültig merte.

– Korotojko vőm késő estig dolgozik, többet kell ennie – mondta.

Maiuag egyetlen szóval sem válaszolt, elfogyasztotta, amit az anyósa eléje tett, de másnap is otthon volt már délben, Korotojko pedig még későbbén érkezett haza.

– Korotojko vőm bort is kap, hadd frissüljön fel tőle – mondta vacsoránál az öregasszony, s teletöltötte a kedvenc vő poharát.

Maiuag megint csak nem válaszolt, még csak az üres pohárra sem nézett. Szépen megette, amit az anyósa a tányérjára készített, bor helyett ivott egy nagy pohár vizet, azután nyugovóra tért.

Így szólt hozzá ekkor a felesége:

– Miért nem igyekszel az ültetvénnel, sose lesz semmink...

– Még nem láttad, amit csináltam – válaszolta Maiuag –, gyere ki egyszer, és nézd meg.

– Nem sokat csinálhattál, ha minden délben már itthon vagy – mondta az asszony.

Maiuag erre már nem felelt, elnyomta az álom.

A munkájával azonban nagyszerűen haladt. Korotojko még az irtással bajlódott javában, ő meg már ültetett. Ültetőkését belevágta az egyik dugványba, a kés aztán, mintha a vihar kergetné, olyan sebesen dolgozott magától tovább. Egy hónap sem telt el, Maiuag részén már termett a kukorica.

Korotojko megneszelte ezt valamiképpen, s egy délután, mikor Maiuag már otthon volt, kiment az ültetvényére. Hát valósággal belesárgult aztán, ahogy végignézett azokon a gyönyörű, zöldellő sorokon. Otthon azonban nem szólt semmit, minden módon csak azon volt, hogy ellesse sógorának a titkát.

Egy nap azután szerencsével járt. Éppen akkor leskelődött Maiuag után, mikor az a gyomokat irtotta. Korotojko szája is nyitva maradt, amint Maiuag ásóbotja^[5] szeme láttára villámsebessen magától dolgozott.

Az irigy sógor még ott helyben elhatározta, hogy megszerzi Maiuag szerszámain. Az éjszaka, mikor a többiek mind aludtak, nagy óvatosan kilopakodott a fészerbe, s a ház mögé, egy bokorba elrejtette Maiuag ásóbotját, kését meg a baltáját.

Reggel pedig öregasszony, az anyósuk, így szólt a vejeihez:

– Most pedig kimegyünk, és megnézzük Maiuag ültetvényét.

– Bizony kimegyünk – helyeselt fennhangon Korotojko.

Maiuag azonban nem sokat hederített rájuk, csak ennyit szólt oda, amikor indultak:

– Arra vigyázzanak, hogy el ne tévedjenek, mert nagyon nagy az az ültetvény.

Többet feléjük sem nézett, hanem leheveredett a ház elé a napra.

Az öregasszony pedig két lányával és Korotojkóval ahogy kiérkezett az ültetvényre, hát bizony nem akarta elhinni, amit lát. Veje azonban eléje lépett, és így szólt:

– Maiuagnak olyan szerszámai vannak, amelyek maguktól dolgoznak, mindjárt megmutatom.

Elővette akkor tarisznyájából a kést, az ásóbotot és a baltát, s amint Maiuagtól látta, az ásóbotot belevágta egy rögbe, de az hosszában eldőlt a földön.

– Rosszul fogtam a nyelét – mondta Korotojko nagy zavarában, és felemelve a földről az ásóbotot, újra egy göröngybe vágta. Az

ásóbot azonban megint csak eldőlt.

Erre Korotojko még háromszor is próbát tett, de egyszer sem tudta bemutatni, amit mondott. Egyre vadabbul csapdosott, mígnem az ásóbot kirepült a kezéből.

És abban a szempillantásban, ahogy az ásóbot kirepült Korotojko kezéből, magasba emelkedett a balta is és a kés is, és üldözőbe vették az öregasszonyt, a két lányát meg Korotojkót.

Nosza lett is erre olyan futás, amihez foghatót még senki sem látott. Csakhogy hiába volt. A három szerszám utolérte a menekülőket, s ahogy végigsuhintottak rajtuk, az öregasszonyból azon nyomban csúf kígyó lett, a két lányból undok éjjeli bagoly, Korotojko meg már mászott is a fára, mert ő meg majommá változott.

Mikor aztán a szerszámok elmesélték Maiuagnak, mi történt az ültetvényen, gazdájuknak bizony elment a kedve mindentől. Varázsigét mondott a kés, a balta és az ásóbot fölött, s velük együtt a felhők mögé vonult.

Azóta is ott élnek mind a négyen.

MIÉRT NEM FIATALODHATNAK MEG AZ ÖREGEK?

Élt a régmúlt időkben egy varázsló-orvos, aki szeretett volna Gonoenohodival találkozni, mert szüksége lett volna a segítségére. Minden betegséget meg tudott ugyan gyógyítani, de valami mást is akart tenni, valami különöset és nagyot.

Azt kellett ugyanis látnia, hogy az öregek egyre gyengülnek, tehetetlenné válnak, aztán utoléri őket a vég. Szeretett volna újra eleven, fiatalos életet önteni beléjük.

Sokat beszélgetett a bölcs és öreg fákkal. Egy szép napon azt mondja neki az egyik öreg fa, amelyik már teljesen kiszáradt a vénségtől:

– Ó, vén vagyok én már és száraz, engem már semmi meg nem menthet. Az első kósza lángocska belém kaphat, ropogó máglyává nő rajtam, és mindenestül hamuvá éget.

A varázsló-orvos segíteni szeretett volna rajta, de ehhez Gonoenohodival kellett találkoznia. Beszédbe elegyedett hát a szellemekkel, megmagyarázta nekik, hogy ő varázsló-orvos, látnia kell hát a teremtet.

Vége egy szellem elvezette arra a vidékre, ahol Gonoenohodi lakik. Ott minden éppen olyan, mint erre mifelénk, van folyó, legelő, vadban gazdag erdő és sok-sok hal a vizekben. Az emberek is úgy élnek ott, mint itt minálunk. Az élet zajlott napról napra, a vadászok elejtett szarvast, őzet és teknősbékát hoztak haza.

Egy asszony észrevette a varázsló-orvost, és így szólt társaihoz:

– Nézzétek csak, ki jön itt. Ez nem idevalósi. Még sohasem láttam.

Az asszonyok körülfogták, és bámulni kezdték az idegent. Az asszony így folytatta:

– Te csak varázsló-orvos lehetsz, ha ide tudtál jönni a mi vidékünkre.

A varázsló-orvos így felelt:

– Az vagyok, és Gonoenohodit keresem. Errefelé lakik?

Az asszony rámutatott egy kunyhóra, és így válaszolt:

– Ott lakik! Menj csak oda.

A varázsló odament a kunyhóhoz, és megkérdezte a benne lakót:

– Te vagy Gonoenohodi?

– Nem, nem. Én csak a nyála vagyok – felelte –, menj csak tovább, hamarosan rátalálsz az otthonára.

Az orvos hát ment is tovább, érkezett egy másik kunyhóhoz, és megkérdezte a benne lakót:

– Te vagy Gonoenohodi?

– Nem, nem. Én csak a haja vagyok – felelte. – Menj csak tovább, hamarosan rátalálsz az otthonára.

A varázsló továbbment hát, és több kunyhóhoz érkezett, míg végül mégiscsak rátalált Gonoenohodi otthonára. Olyan volt ez a lakás, mint a szegény emberek kunyhója.

A szellem, aki a varázsló-orvost erre a vidékre elvezette, módfelett meg is okosította. Figyelmeztette, legyen nagyon elővigyázatos Gonoenohodinál, nehogy elszívja a pipát, amit a teremő kínál neki, mert akkor nyomban állattá változik.

Ezért aztán, amikor Gonoenohodi megtömte a pipát, hogy vendégét megkínálja vele, az orvos hozzá sem nyúlt.

Ekkor Gonoenohodi szivart adott neki.

De a szellem ettől is óvta a varázsló-orvost, megmondta, nehogy hozzá merjen nyúlni, mert azon nyomban állattá változik.

Meg is fogadta hát a varázsló a jó tanácsot.

Erre így szólt hozzá Gonoenohodi:

– Te aztán igazán ravasz vagy. A pipában jaguárgané volt. Ha elszívod, azonnal jaguárrá változol. De te még a szivarhoz sem nyúltál hozzá. Látom, sokat tudsz, okos vagy módfelett. Mit kívánsz tőlem?

A varázsló-orvos így felelt:

– Azt szeretném, hogy az öregek újra fiatalok legyenek, és a kiszáradt fák újra kihajtsanak.

– Ebben segítségedre leszek – szólt Gonoenohodi.

Behívta a lányát, és így szólt hozzá:

– Hozd ide a fésűt!

A szellem azonban azt is elmondta a varázslónak, nehogy akár egy röpke pillantást is vessen Gonoenohodi lányára, mert egyetlen pillantás elég, hogy soha többé vissza ne térhessen övéihez.

Ezért aztán, amikor a lány visszatért a fésűvel, a varázsló a földre szegezte szemét.

Észrevette Gonoenohodi, hogy az orvos mindenben járatos, ezért aztán hajlandó volt segítségére lenni.

– Nézd ezt a fésűt – mondta –, ha valakit föl akarsz támasztani, nem kell mást tenned, mint megfésűlni ezzel a fésűvel. De még aznap meg kell ezt tenned, amikor meghalt. Másnap már késő!

Megparancsolta, hozzanak be egy halottat, aki aznap halt meg. A varázsló-orvos alig fogott hozzá, hogy megfésűlje a halottat, eleven, fiatalos élet ébredt benne, kinyitotta a szemét, és beszélni kezdett.

Az orvos azonban nem elégedett meg ennyivel, azt is tudni akarta, hogyan teheti az elvénuült, száraz fákat újra üde zölddé.

Amikor Gonoenohodi meghallotta kívánságát, újra behívta a lányát, és így szólt hozzá:

– Hozd be a gyantát!

A lány engedelmeskedett.

A varázsló-orvos ismét a földre szegezte szemét, hogy rá ne pillanthasson.

Ekkor észrevette, hogy már nem szegényes kunyhóban van, hanem egy jól megépített gyönyörű házban. A leggazdagabb emberek laknak effélében. Még asztal is volt benne.

Gonoenohodi ekkor így szólt hozzá:

– Húzd csak végig a gyantát az asztalon, aztán mondd meg, megfelel-e arra a célra, amire használni szeretnéd.

A varázsló engedelmeskedett.

Az asztal rügyet hajtott, vesszőt, ágat nevelt, lombosodni, nőni kezdett, mint egy dús koronájú életerős fa, annyira, hogy végül sudarával átütötte a háztetőt.

Gonoenohodi így szólt:

– Most hát hazatérhetsz. Mindent megkaptál, amit akartál.

A varázsló útnak indult.

Gonoenohodi lánya azonban utána kiáltott:

– Fordulj vissza, varázsló! Atyám elfeledte átadni neked ezt a köteg dohányt, pedig ez a te ajándékod!

A varázsló hallotta a kiáltozást. A hang egyre erősebb és követelőbb lett.

A varázsló tudta, nem szabad visszafordulnia.

A földre szegezte a szemét, megkeményítette magát, és ment, csak ment hazafelé.

A hívó hangnak azonban mégsem tudott ellenállni. Egy ideig még küzdött, aztán megadta magát.

Visszafordult.

Tanácsadó jó szelleme azonnal ott termett mellette, megpróbálta visszacsavarni a fejét, de ez csak annyira sikerült, hogy a varázsló nem a lány arcát, hanem csak a hüvelykujját pillantotta meg.

De ez is elegendő volt. Nem tudta többé a lányt elfelejteni.

Visszatért ugyan a falujába, de hamarosan meghalt, hogy Gonoenohodi lányához mehessen, mert mióta megpillantotta a hüvelykujját, nem feledhette többé.

A TŰZ ELRABLÁSA

A tűz Ming-ráé volt. Hogy senki el ne lophassa tőle, mindig nagy és nehéz fatörzseket égetett.

Ming-rának volt két lánya.

Mbru, a kis harkály összehívta a madarakat, hogy megtanácskozzák, hogyan lehet tüzet csinálni.

Az erdő minden madara összegyűlt. Mind fáztak, és főzni sem tudtak.

Ming-rá a folyóról hozatta a vizet. A madarak azt tanácsolták Mbrunak, hogy mosakodjék meg a folyóban, mégpedig valamivel a fölött a hely fölött, ahol Ming-rá lányai fürödni szoktak.

A kis harkály titokban meg is fürdött ott. Amikor megpillantotta a lányokat, beleesett a vízbe.

A lányokák megsajnálták a veszedelembe került madárkát, azt hitték, tehetetlen kis fióka, és megkérték apjukat, mentse ki, hogy felnevelhessék.

Ming-rá kimentette a kis harkályt, és hazavitte. Ráültette egy nagy fahasábra, melynek az egyik vége parázslott. Mbru ugyanis vacogott a hideg víztől. Ming-rá ügyelt rá, nehogy a kismadár elcsenjen egy darabkát is a parázsból, de amikor közben el-elfordult, Mbru mindig belebökött a csőrével a fahasábba, arra gondolva, hátha egy darabka parázs leválik a nagy hasábról. Közben tovább vacogott.

Mikor végre megszáradt és megmelegedett, sikerült neki olyan erővel a hasábra koppintania csőrével, hogy egy jókora darab parázs levált róla.

Leesett a földre.

Kokojo, a kolibri a ház közelében várakozott. Mbru behívta, odaadta neki az izzó parazsat, hogy ő repüljön el vele, mert a kolibrik repülése gyorsabb, mint a harkályoké.

Kokojo elrepült a parázzsal a mezőre. Ott leejtette, és a mező tüzet fogott.

Ming-rá üldözni kezdte a kolibrit és a harkályt, de nem tudta nyakon csípni őket, mert a madarak repülni is tudnak. Ekkor Ming-rá megpróbálta az égő mezőt eloltani, de ez sem sikerült neki egészen.

Maradt ott még tűz elég a többi madárnak is. Minden madár hozzájutott a tűzhöz.

A TŰZ

Talált egyszer egy férfi egy meredek sziklafal üregében egy ararapapagáj-fészket s benne két fiókát. Fát döntött ki, odatámasztotta a sziklafalhoz, felküldte kölyökkorban levő sógorát, hogy szedje ki a fiókákat.

A fiú felmászott, de amint kinyújtotta kezét a fiókák után, kiáltozni kezdtek, és a két öreg papagáj olyan vak dühvei vetette rá magát a fiúra, hogy az ijedtében nem merte kiszedni a fiókákat.

A férfi haragra gerjedt, ledobta az odatámasztott fatörzset, és elment.

A fiú nem tudott lejönni a szikláról, öt napig ott maradt a fészekben. Majd éhen és szomjan halt. Néha-néha halkan ezt énekelgette:

– Ó, sógor, szomjas vagyok!

Nagyon összemaszatolta magát a felette repkedő papagájok és fecskék piszkával.

A szikla alatt ekkor egy jaguár haladt el. Észrevette a fiú mozgó árnyékát a talajon, és meg akarta fogni, de csak a levegőbe kapdosott. Újra megpróbálta, persze sikertelenül. A fiú ekkor leköppött a magasból, a jaguár felemelte a fejét, és észrevette.

– Mit csinálsz te ott fenn? – kérdezte.

A fiú elmondta, mi történt vele.

– Mi van a fészekben? – kérdezte a jaguár.

– Ararafiókák – felelte a fiú.

– Dobd le őket nekem – parancsolta a jaguár.

A fiú ledobott egyet.

– Csak egy volt a fészekben? – kérdezte a jaguár, miután az elsőt felfalta.

– Nem – volt a felelet –, még van itt egy!

– Akkor dob d le azt is! – parancsolta a jaguár.

A fiú engedelmeskedett, és a jaguár felfalta a másodikat is. Aztán fogta a fatörzset, odatámasztotta a sziklafalhoz, szólt a fiúnak, hogy másszon le. Ez el is kezdett mászni lefelé. Amikor már majdnem leért, megijedt.

– Te fel fogsz falni engem is! – kiáltotta, és gyorsan felmászott újra a magasba.

– Nem – felelte a jaguár –, gyere csak le nyugodtan, adok neked inni.

Háromszor mászott le a fiú, és háromszor kergette újra fel félelme a sziklafalra, végül mégiscsak összeszedte magát és lemászott. A jaguár a hátára vette, és elvitte a patakhoz. A fiú ivott-ivott, addig ivott, míg minden ereje elhagyta és elaludt. A jaguár várt egy darabig, hogy a fiú kipihenhesse magát, aztán belecsípett a karjába, és felébresztette.

Lemosta róla a mocskot, és azt mondta, fiává fogadja, és magával viszi haza, mert neki nincs gyereke.

A jaguár otthonában volt egy nagy *zsatobá-fatörzs*, mely az egyik végén égett. Az indiánok azokban a régi időkben még nem ismerték a tüzet, csak napon szárított húst ettek. A jaguár kedvenc étele azonban a finom sült hús volt.

– Mi gőzölög ott? – kérdezte a fiú.

– Az a tűz – válaszolta a jaguár.

– Mi az, hogy tűz? – kérdezte a fiú.

– Majd éjszaka, ha melegít, megtudod, mi a tűz – magyarázta a jaguár, és sült húst adott enni a fiúnak. A fiú evett-evett, míg csak teljesen jól nem lakott, akkor aztán elaludt. Mélyen aludt éjfélig, akkor felébredt, újra evett, és tovább aludt.

Hajnalhasadtakor a jaguár vadászni indult. A fiú követte egy darabon, aztán felmászott egy fára az út mentén. Itt várakozott. Dél tájban nagyon megéhezett, visszatért a jaguár otthonába, és enni kért a jaguár feleségétől.

– Mit!? – kiáltott az asszony, a fiú felé fordult, és rávicsorította éles fogait. – Hát ide nézz!

A fiú rémülten felordított, és rohanni kezdett kifelé, a fához, ahol várakozott. Amikor a jaguár visszatért, elmondta neki, mi történt. A jaguár hazavitte a fiút, és alaposan összeszidta a feleségét:

– Nem megmondtam neked, hogy ne rémisztgesd a fiamat’!

Az asszony bocsánatot kért, és azt mondta, hogy csak tréfa volt.

Másnap reggel íjat és nyilat készített a jaguár a fiúnak. Kivitte az erdőbe, és megparancsolta neki, hogy lője ki nyilát egy magas természetbolyra. A fiú lőtt, és a nyíl átfúrta a kemény természetbolyt.

Ekkor azt parancsolta a jaguár a fiúnak, hogy ha a felesége rátámadna, védje csak magát bátran ezzel a remek nyíllal. Aztán a jaguár vadászni ment.

Déltájban a fiú újra csak megéhezett, hazament, s kért egy darab sült húst. A jaguár felesége azonban megint csak a fogait vicsorgatta. Erre a fiú ráfogta az íjat.

– Várj! Inkább adok enni neked! – kiáltotta az asszony rémületében. De ekkor már késő volt, a nyíl szisszenve repült, és megölte az asszonyt.

A fiú a jaguár elé ment, és elmondta neki, hogy megölte a feleségét.

A jaguár adott a fiúnak sült húst, és aztán elmagyarázta neki, hogy menjen csak mindig a patakparton, akkor hamarosan rátalál törzse szálláshelyére. De jól vigyázzon, mert ha sziklák vagy az *aroeira-fa* kiáltana, erre felelnie kell. De a korhadó fák halk nesztét lélegzetét is visszafojtva, mély csendben kell hallgatnia. Két nap múlva aztán, ha tanácsait mindenben megfogadja, újra visszatérhet, hogy magával vigye a tüzet.

A fiú elindult a patakparton. Hamarosan meghallotta a sziklák kiáltását, és válaszolt. Aztán az *aroeira-fa* szavára lett figyelmes, erre is felelt. Ekkor aztán egy korhadó fa kezdett a közelében neszezni. A fiú elfeledte a jaguár tanácsát, és a korhadó fának is válaszolt. Ezért olyan rövid ma az emberi élet, ha a fiú csak a szikláknak és az *aroeira-fának* válaszolt volna, mi is olyan sokáig élhetnének, mint a sziklák és az *aroeira-fák*.

Rövid idő múltán a fiú ismét hangokat hallott, és válaszolt is rá. Ez Me-galó-kamdure volt, a szörnykísértet. Odajött, és azt kérdezte a fiútól:

- Miért hívtál?
- Nem téged, apámat hívtam – felelte a fiú.
- Nem én vagyok-e hát az apád?
- Nem, nem. Az én apám egészen másféle. Hosszú haja van.

Erre Me-galó-kamdure elment, de hamarosan visszatért hosszú hajjal, hogy a fiú apjának adhassa ki magát. A fiú azonban most sem fogadta el apjának, mert annak hosszú pálcikák voltak a fülcimpájába tűzve. Me-galó-kamdure újra eltűnt, hogy rövidesen a

fülcimpáiba tűzött, hosszú pálcikákkal térjen vissza. De a fiú még most is úgy gondolta, az ő apja egészen másféle.

– Nem Me-galó-kamdure vagy te? – kérdezte.

Erre a szörny rávetette magát, és birkózni kezdtek. A fiú végül teljesen kimerült és elájult. Erre Me-galó-kamdure a hátikosarába dobta, és elindult vele hazafelé.

Útközben hangyászokat fedezett fel egy fán. Letette a hátikosarát, lerázta a medvéket a fáról, agyonütötte őket, és ezeket is belerakta a hátikosarába. Aztán továbbindult.

A fiú közben kicsit magához tért. Szólt a szörnynek, hogy gyorsabban haladhatna előre, ha előbb utat vágna a bozótban. Me-galó-kamdure meg is fogadta a tanácsot, letette a hátáról a kosarat, és hozzáfogott a munkához. Ezalatt a fiú kimászott a kosárból, egy nehéz követ tett bele maga helyett, és elinalt.

Amikor Me-galó-kamdure készen lett, visszatért a kosárhoz, hátára vette, de nagyon nehéznek találta. Alaposan belefáradt, mire hazáig cipelte. Letette a kosarat, és így szólt a gyerekeihez:

– Csinos madárkát hoztam, gyerekek!

A gyerekek kiszedték a hangyászokat, és azt kérdezték:

– Ez az?

– Nem – felelte Me-galó-kamdure.

A gyerekek újra belenyúltak a kosárba, de nem találtak benne mást, csak egy nagy nehéz követ.

– Csak egy nagy kődarab van még benne! – mondták.

– Úgy látszik, elvesztettem útközben – mondta Me-galó-kamdure, és visszaindult, hogy megkeresse. De nem talált semmit, mert a fiú már régen messze járt.

Amikor végre megérkezett a falujába, elmesélte kalandjait a jaguárral és Me-galó-kamdurével, és végül így szólt:

– Hozzuk el a tüzet, hogy ne kelljen mindent nyersen ennünk!

Mindenféle állat ajánlkozott, hogy segít elhozni a tüzet. Először a *sahó-tyúk* jött, de azt mondták neki, hogy nem elég erős ahhoz, hogy az égő fatörzset elbírja. Szaladjon inkább hátul, és oltsa el a lepotyogó parazsat. A sakutyúk is ajánlkozott, de ez sem volt alkalmas a munkára. A tapírt azonban elég erősnek találták az emberek. A fiú a jaguár otthonához vezette a törzset. A jaguár átadta nekik a tüzet.

– Fiammá fogadtam a fiadat – mondta a jaguár a fiú apjának.
A tapír a faluba cipelte az égő fatörzset. A saku- és a saho-tyúk
mögötte futott, felkapdosták a lehulló, izzó parázsdarabkákat.
Ezért vörös ma is a torkuk.

HOGYAN KELETKEZETT A KUKUYIKOG-TÁNC?

Egy asszonynak volt egy aprócska kislánya. Ez a kislány mindig sírt, de leginkább akkor, ha anyja ott akarta hagyni, hogy munkához lásson: semmi áron sem maradt meg anyja nélkül. A szegény asszony egy füles kosárban még az ültetvényre is magával vitte, hogy munkája közben mellette legyen. Ám amikor egy kicsit távolabbra ment, a gyerek nyomban sivalkodni kezdett. Két maniokalevelet adott a kezébe, akkor lecsendesedett. Alig távolodott azonban el, megint csak sírva fakadt a kislány. Az asszony azt gondolta magában, hogy majd csak megnyugszik, s folytatta a gyomlálást. A gyerek ide-oda csapkodott a maniokalevelekkel, és közben hullottak a könnyei.

Az asszony később arra lett figyelmes, hogy a gyereksírás nem olyan panaszos. Odapillantott, s majd megdermedt a rémülettől, mert azt látta, hogy a maniokalevelek szárnyakká változtak, és emelik egyre följebb és följebb a kislányt, míg végül leteszik egy fa tetejére. Rémülten kiáltott a lánya után:

— Gyere vissza! Gyere vissza!

De az már nem hallotta az anyja szavát, ölyvvé változott, és a magasba röppent.

Az anya keservesen sírt, hogy nem láthatja többé a gyermekét. Addig emésztődött, jajveszékel, mígnem ő is ölyvvé változott, és a lánya után röpült.

Alighogy eltűntek a levegőégben, jött a nagymama, keresi a lányát meg az unokáját, de azoknak se híre, se hamva, csak a füles kosár árválkodott a mezőn. Hazamenvén hívta a varázslót, kérdezné meg a démonoktól, hova lettek, mi történt az ő édesseivel. A varázsló meghagyta neki, hogy bűvös erejű füveket kössön nyaládba, majd amikor beesteledett, fogta a nyalábot, és varázsigéket mormolva, a padozatot csapkodta vele. Így hívogatta az elröppent leánykát meg az édesanyját. A nyitott ajtón kisvártatva beröppent egy ölyv: a madárrá változott leányka.

A kislány így panaszolta el balsorsát:

— Anyám nem vett a karjára, nem itatott meg, pedig szomjaztam. Maniokaleveleket nyomott a két kezembe, s lecsöndesedtem. Ám

akkor elment tőlem gyomlálni, és én hiába sírtam utána, nem figyelt rám. Ekkor a maniokalevelek felröpítettek, és arra a fára ültettek, amely alatt anyám dolgozott. Felkiáltott hozzám: „Gyere vissza! Gyere vissza!” De én már nem kíváncsoztam hozzá, és elrepültem. Anyám hiába sírt utánam. Utoljára látsz engem, kedves nagyanyám, madárrá változtam, ölyv lett belőlem, és az is maradok. Mostantól Kukuyinak hívnak. Búcsúzóul még eléneklek egy dalt, nagyanyám, ezt hagyom örökül neked, és minden taulipángnak! És énekelt:

*Maniokalevelekből szárnyaim nőttek,
Kukuy-ölyv lettem, és felrepültem
a Bitálang-hegyre.*

Ezzel eltűnt, nem maradhatott tovább, mert hiszen már nem volt ember gyermeke, csak madár.

A dalt megtanulták mind a taulipángok, és annak hangjaira táncolják a Kukuyikog nevű démontáncot. Ha rákezdik, egész éjszaka járják hajnalhasadtáig.

AKALAPIZSÉIMA ÉS A NAP

Akalapizséima, a bátor ifjú vadász, a rengeteg erdő szélén lakott kis kunyhójában. A kunyhótól nem messze tágas tisztás volt, annak a közepén hatalmas öreg fa. Amikor legmagasabban állt a nap az égen, Valománg, a varangy mindig felkapaszkodott a fára, és terebélyes lombjai között hűsölt. Akalapizséima, a bátor ifjú vadász egyszer meglátta, amint felmászik a fára, és azontúl mindennap odalopakodott, lesté az alkalmat, hogy megfogja a varangyot. Valománg sejtette, hogy rosszban sántikál az ifjú vadász, és egyszerkészer le is szólt a fáról:

– Tudom ám, miben töröd a fejed, te vadász! De ha foglyul ejtesz, póruł jársz, mert én nem vagyok akármicsoda béka, nagy az én erőm, és belehajítalak a tengerbe.

Akalapizséima csak nevetett magában. „Akármit is fecseg ez a nyomorúságos varangy, egyszer úgyis foglyul ejtem” – gondolta.

Egy napon aztán sikerült is meglesnie Valomángot, amint leereszkedett a fáról. Erősen megragadta, de az kisiklott a kezéből, derékon kapta a vadászt, elvonszolta a tengerhez, és belehajította, majd a hátára ugrott, lenyomta a víz alá, és jó sokáig úszott vele, egészen addig, míg egy szigethez nem ért. Ez a sziget alig volt tenyérnyi, s rajta csupán egyetlen fa, amelyen saskeselyűk tanyáztak. Valománg a fa alá hengergette áldozatát, aztán sorsára hagyta. Akalapizséima aléltan hevert a fa alatt, s hullott rá a madárpiszok. Lassan besötétedett, és hideg szél támadt. Akalapizséima dermedten ébredt, vacogott a foga a hidegtől. Majd meghalt rémületében, amikor látta, micsoda elhagyatott helyre vetette balsorsa. Sehol egy teremtet lélek, sehol emberi hajlék; csak a keselyűk neszezték a fán, körös-körül pedig a végtelen tenger.

Akalapizséima fölneézett a magasba, és meglátta Kaiuanógot, a hajnalcsillagot. Esdve szólt hozzá:

– Vigyél föl magadhoz az égbe, vagy bocsáss rám meleget, mert különben elpusztulok az éhségtől és a hidegtől.

Kaiuanógot nem hatotta meg a könyörgés.

– Eredj a naphoz – mondta ridegen –, segítsen rajtad az. Eleget ettetted maniokalepénnyel, nekem meg soha nem adtál semmit.

Felőlem akár el is pusztulhatsz!

A hajnalcsillag ezzel hátat fordított a kétségbeesett ifjúnak, és többé rá sem hederített.

Az igazság pedig az volt, hogy a vadász a frissen sült maniokalepényeket mindig a kunyhója tetején szárította, s ilyenkor megengedte a napnak, hogy falatozzék belőle.

A hajnalcsillag eltűnt, s utána megjelent az égen Kapöi, a hold. Akalapizséima most őt kezdte kérlelni, hogy segítse vissza otthonába, vagy legalább melengesse meg dermedt tagjait. Kapöi azonban csak hideg sugarát bocsátotta rá, s gúnyosan mondta:

– Bezzeg most jó volna, ha segítenék, de a maniokalepényedet a nappal etted föl, nekem semmit sem adtál! Eredj hát a naphoz, kérd az ő segítségét.

Azzal beburkolózott egy felhőbe, és eltűnt.

Végre-valahára felkelt az égbolt alján Véi, a nap, és sugarai lassan átmelegítették a boldogtalan ifjút. Véi, a nap beültette ladikjába, a leányai megmosdatták, megfésülték, tiszta ruhába öltöztették, s Akalapizséima megint az a szemrevaló legény lett, aki régen volt, mielőtt a szigetre került volna.

Véi, a nap végigmustrálta, aztán azt gondolta, jó lenne valamelyik lánya férjének. Amit gondolt, nyomban ki is mondta:

– Feleségül adom hozzád egyik lányomat, de jól vigyázz, ne merészelj más asszonyra szemet vetni!

Véi ladikját a tenger párái a magasba emelték, s már fönt úszott az égen. Kikötöttek egy *malókánál*, vagyis egy törzsi háznál, ahol a nap atyafisága lakott. Véi és a leányai partra szálltak, és bementek a malókába. Előbb azonban megparancsolták Akalapizséimának, ki ne mozduljon a csónakból, és főleg rá ne nézzen más asszonyra.

Alighogy Véi és leányai eltűntek a házban, a vadász kiugrott a ladikból, és a parton mendegélt. Szembejött vele egy szép ifjú hajadon, a saskeselyű lánya. Akalapizséima egy szempillantás alatt beleszeretett, s amikor Véi és leányai visszatértek a csónakhoz, ott találták őt a saskeselyű lányával.

– Nem megparancsolta apánk, hogy ne mozdulj a csónakból?! – lármáztak a nap leányai. – Elfelejtetted már, hogy apánk hozott el az átkozott szigetről, hogy mi, a leányai mostuk le rólad a szennyet,

fésültük meg a hajadat, öltöztettünk tiszta ruhába? Azzal hálálod meg jóságunkat, hogy beleszeretsz a saskeselyű lányába?

Véi is megharagudott, s ezt mondta a vadásznak:

– Ha megfogadtad volna tanácsomat, és feleségül vetted volna egyik lányomat, örökre ifjú és szép maradtál volna, mint én. De te eljátszottad a bizalmamat, nem engedelmeskedtél parancsomnak, ezért lakolnod kell. Arra kárhoztatlak téged is és utódaidat is, hogy ifjúságtok és szépségtek rövid legyen, kevés évszakot viruljon, s kövesse a hosszú és rút öregség.

Máris teljék be rajtad az átkom.

Ezzel Véi és lányai elvonultak, Akalapizséima pedig leheveredett és elaludt. Saskeselyűk között ébredt, öreg volt és rút, amint Véi megmondotta.

Akalapizséima feleségül vette a saskeselyű egyik lányát, és élt tovább, mint minden közönséges halandó. Véi átka pedig megfogant: Akalapizséima utódai, az indiánok, alig cseperednek fel, alig virul szép ifjúságuk, csak annyi az egész, mint a sas röpte, s máris jön a hervadás, a rút öregség.

A HOLD HALÁLA ÉS FÖLTÁMASZTÁSA

Az emberek egy szép napon sok-sok halat fogtak. Tüzet raktak hát, hogy a halakat hamuban és parázson megsüssék. Mialatt a halak sülték, pirosodtak, az indiánok egy közeli folyóra mentek, hogy még több halat fogjanak.

Arra őgyelgett Ari, a Hold és bátyja Meri, a Nap, és észrevették a tüzet. Odasettenkedtek, beleköptek a tűzbe, és elszaladtak. A tűz kialudt. A varasbéka látta, mit tett Meri és Ari, talált a hamuban még egy kis darabka parazsat, a szájába vette, hogy megőrizze.

Visszatérve látják ám az indiánok, hogy a tűz kialudt, nagyon felbőszültek, és így szóltak:

– Valaki eloltotta a tüzünket. Megkeressük és megöljük! – s ezzel nekiindultak, hogy megkeressék a tettest.

Megkérdeztek útközben minden állatot:

– Te oltottad el a tüzünket? Te oltottad el a tüzünket?

De az állatok mind azt válaszolták:

– Nem én voltam! Nem én voltam!

Mikor végül a varasbékát kérdezték meg, és halállal fenyegették, így szólt:

– Ne öljetek meg, inkább lépjete a fejemre!

Úgy is tettek, a béka kitátotta a száját, és egy darabka parázs hullott ki belőle.

Az indiánok így szóltak:

– Biztosan a varasbéka oltotta el a tüzünket.

De a kis béka így kiáltott:

– Nem, nem én voltam! Nem én oltottam el a tüzeteket, hanem Meri és öccse, Ari. Én láttam, mit tettek, találtam még egy darabka parazsat a hamuban, és megőriztem nektek.

Erre így szóltak az indiánok:

– Nem öljük meg, mert megmentette a tüzünket.

És nem ölték meg, de elhatározták, hogy Merit és Arit elpusztítják. Odahívták hát a struccot, a kígyászgolyát, a foglyot és más gyors madarakat, összekötözték a fejtollaikat, és egy parázsló fadarabot helyeztek rá. Azután elindították a gyorsan szaladó

madarakat két egymást követő sorban, hogy felgyújtsák a száraz fűvet, és Merit és Arit körülzárják.

Amint a fivérek észrevették, hogy lángok vesznek körül őket, menedéket kerestek. Meri felkúszott egy magas, erős fára, Ari pedig egy alacsonyabbra és gyengébbre. A tűz hamar belekapott az alacsonyabbikba, lángolva égni kezdett, és Ariból nem maradt más, csak elszenesedett csontjai.

A tűz körülnyaldosta Meri fáját is, de csak megpörkölte, belekapni nem tudott, olyan kemény volt, továbbharapózott hát az erdőben, míg végül kialudt.

Ekkor Meri leereszkedett a földre, és keresni kezdte halott öccsét. Csak elszenesedett csontokat talált. Némán állt ott néhány pillanatig, összegyűjtötte a csontokat egy halomba, aztán továbbment. Amikor nemsokára visszatért arra a helyre, már nem találta ott a csontokat.

– Ki vihette el? – kérdezte, és távolról hangokat hallott. Futva indult arrafelé.

Amint közelebb ért, ezt hallotta:

– Felfaltam az elégett holdat.

Meri még közelebb ment, hogy felismerhesse a hang tulajdonosát, és látta, hogy egy vadkutya az.

Meri megkérdezte:

– Mit mondasz, unokám?

– Nem mondtam én semmit – válaszolta a vadkutya –, csak arról beszéltem, hogy egy elégett rákot faltam föl.

Meri nem vitatkozott vele, hiszen jól hallotta, mit mondott, azt ajánlotta hát neki, hogy fussanak versenyt, és megjegyezte:

– Ahhoz, hogy jól tudjon futni az ember, kell, hogy jó öve legyen. Akarod magadra kötni ezt a kötelet?

– Igen – válaszolta a vadkutya.

Erre Meri neki adta a derékkötőjét, és azt mondta neki, hogy erősítse a hasára. És amikor a vadkutya csak amúgy lazán magára kötötte, így szólt:

– Szorosabbra kösd, különben elveszíted!

A vadkutya megfogadta a tanácsot, és abban a pillanatban rettentő módon feldagadt a hasa.

– Lássuk hát, melyikünk gyorsabb! – kiáltotta Meri. – Te menekülj előlem, én meg majd üldözlek.

A vadkutya rohanni kezdett, de hamarosan úgy elfáradt, hogy Meri játszva utolérte és elgáncsolta.

A vadkutya elbotlott és fölhemperedett, az eséstől felpukkadt és elpusztult.

Meri keresni kezdte a vadkutya gyomrában öccse csontjait, de csak nagyon keveset talált meg. Gondosan összegyűjtötte a csontokat, összerakta, a hiányzókat kis fadarabkákkal pótolta, így lassan, alapos munkával összeállította öccse csontvázát, mert fel akarta támasztani. Egy kis kerek természetbolyt is keresett, ezt tette oda fej gyanánt a csontvázhoz. Ezután gyógyfüveket gyűjtött, és a főzetet ráöntötte az összeállított csontvázra, az egészet falevelekkel borította be, aztán otthagya.

Amikor másnap visszatért arra a helyre, és eltávolította a leveleket, látja ám, hogy a természetbolyból, a csontokból és a fadarabokból életre kelt az öccse, Ari. De egyelőre mintha aludna, nem adott semmi életjelt magáról.

Meri rákiáltott:

– Rossz szellemek közelednek feléd! Jön a jaguár, a vadmacska, a puma, a csörgőkígyó! Jönnék a vad *Rajamo indiánok*! Menekülj!

Az öccse így felelt:

– Igen, igen. Egy kicsit elaludtam. – S ezzel feltápászkodott, nagy nehezen felegyenesedett, végül sikerült két lábra állnia.

Meri így szólt hozzá:

– Íme, visszaadtalak az életnek. Feltámasztottalak! Most újra együtt vadászhatunk.

AZ ÉJSZAKA KERESÉSE

Valamikor réges-régen a madarak elhatározták, hogy feljebb tolják az eget. Egykettőre munkához is láttak, megragadták az ég sarkait, és olyan magasra emelték, hogy attól fogva aztán éjjel-nappal sütött a nap. Boldog is volt a sok madár, nem kellett többé nyugovóra térniök, dalolhattak, ameddig csak a kedvük tartotta.

Történt pedig, hogy az indiánok az őserdő tisztásain megelégtették ezt az örökös napsütést.

– Nem tudunk aludni – panaszkodtak egymásnak –, keressük meg az éjszakát.

– Bizony keressük meg – mondták az aggastyánok, akik ugyancsak áhítozták az éjszakai nyugalmat.

De hát sehol sem tudták fellelni a sötétséget, pedig bejárták utána már a távoli hegyeket és völgyeket is.

Egyik nap aztán így szólt a legöregebb indián:

– Láttam két agyagedényt, az egyik kisebb, a másik nagyobb, Azang, a démon vigyáz reájuk.

– Azokban lesz az éjszaka – mondták a többiek.

– Bizony, azokban lesz – válaszolta az aggastyán.

Erre valamennyien felkerekedtek, és megindultak Azang, a démon tanyája felé. Csakhogy ez a démon úgy körülbástyázta ám a tanyáját tüskés sövényel, bozóttal meg háromszor három rohanó hegyi patakkal, hogy az indiánok nem tudtak a közelébe férni.

Ahogy ott tanakodtak a sövény előtt, hogy mitévők legyenek, szálldosott éppen a magasban egy denevér.

– Jó denevér barátunk – mondták az indiánok –, kérünk szépen, segíts rajtunk, repülj át ezeken a sövényeken meg a patakokon, és szabadítsd ki nekünk Azang rejtekéből az éjszakát.

– Fáradt vagyok én nagyon – válaszolta a lusta denevér –, egész nap csak röpdösök, nincs erőm, hogy segítsek rajtatok.

Ekkor az indiánok, mit volt mit tenniök, elhatározták, hogy nyílveesszőket lőnek át a bozótokon és a patakokon arra a két agyagedényre. Fel is húzták nyomban az íjaikat, jó gondosan megcélozták a két agyagedényt, aztán röpítették ki a nyílveesszőket.

Hát uramfia, nem tévedett a legöregebb indián. A kisebbik edényből az alkonyat szabadult ki, a nagyobbikból meg a szép fekete éjszaka.

Azóta már minden este lebukik a hegyek mögé a nap, pihenhet békésen, aki elfáradt, csak a lusta denevérek kell büntetésből fejjel lefelé aludnia, amíg csak meg nem hal.

HOGYAN KELETKEZETT AZ ÉJSZAKA?

Valamikor réges-régen még nem voltak énekesmadarak, a sötétség meg a folyók mélyén aludt, reggeltől estig és estétől reggelig egyvégtében sütött a nap. Abban az időben történt, hogy egy indiánnak nagyon megtetszett az óriáskígyó világszép leánya, el akarta venni feleségül.

A lány azonban így szólt az indiánhoz:

– Csak akkor leszek a feleséged, ha megszerzed nekem a hajnalt, az alkonyatot és az éjszakát.

Az a szegény indián pedig nem is hallott még soha ilyen kívánságot.

– Azt akarom – mondta a lány –, hogy a nap, amikor véget ér, bealkonyuljon, az alkonyra következzen az éjszaka, az éjszakából meg hajnal virradjon.

– Nem ismerem se a hajnalt, se az alkonyatot, se az éjszakát – válaszolta szomorúan az indián –, nem tudom megszerezni neked.

– Küldj el apámhoz, az óriáskígyóhoz – mondta a lány –, ő segíteni fog rajtad.

Erre aztán az indián felkereste a három legjobb barátját, és megkérte őket, induljanak az óriáskígyó földjére. Azok hárman pedig nyomban csónakra is szálltak, ötször öt napon át eveztek a folyón felfelé, mígnem megérkeztek az óriáskígyó házához. Az óriáskígyó meghallgatta, amit a lány üzent, majd így szólt a három jó baráthoz:

– Szolgáim adnak nektek egy hatalmas kókuszt, vigyétek el a lányomnak, de útközben fel ne nyissátok, mert akkor végetek van.

Az indiánok megköszönték az ajándékot, vállukra emelték az óriási kókuszt, elhelyezték a csónakban, azután megindultak vissza.

Hát ahogy haladtak nagy sebesen lefelé az árral, különös hangokra figyeltek fel.

– Mi lehet ez? – kérdezte az első barát.

– Amondó vagyok, a kókuszból hallatszik – válaszolta a másik.

A harmadik meg behúzta az evezőjét a csónakba, mélyen előrehajolt, rászorította fülét a kókusz héjára, majd így szólt:

– Bizony, a kókuszból hallatszik.

Fúrta kegyetlenül az oldalukat, hogy miféle zenebona árad abból a hatalmas kókuszról, de emlékeztek az óriáskígyó szavára, és nem merték megnyitni a héját.

Igen ám, de ahogy feltűnt a távolból az a tisztás, amelyen a táboruk állt, nem tudták többé legyőzni a kíváncsiságukat, és így szóltak egymáshoz:

– Most már bizony fel kell törnünk ennek a kókusznak a héját, hátha valami csúf tréfát űzött velünk az óriáskígyó.

És mi történt ekkor?

Hát bizony alig nyitották meg azt a kókuszt, egyetlen szempillantás alatt baglyok, denevérek meg mindenféle éjjeli madarak szabadultak ki belőle pokoli zsivajgással, a folyóra és az erdőre meg azon nyomban ráborult a legsötétebb éjszaka.

Jajgatott akkor már a három jó barát, de hát hiába jajgattak, annak a legsötétebb éjszakának soha többé nem akart vége szakadni.

A lány pedig otthon, a táborban így szólt ahhoz az indiánhoz, aki feleségül kérte:

– Barátaid megszegték apám, az óriáskígyó szavát, el kell választanom az éjszakától a nappalt.

Fel is állt nyomban, s a tábor szélén a legszebb virághoz lépett, majd így beszélt hozzá:

– Mától fogva madár leszel, ha felhangzik az éneked, az éjszakára meg virrad a hajnal.

Aztán továbbment, és a többi virágot is mind énekes madárrá változtatta.

És uramfia, mikor először felcsendült a hajnali madár éneke, nyomban pirkadni kezdett, aztán ahogy újabb és újabb madarak szólaltak meg, dél lett, a délre meg alkony következett, majd újra éjszaka, az éjszakára pedig ismét felvirradt a hajnal.

Örült az indián, hetedhét országra szóló lakodalmat csapott az óriáskígyó lányával.

A három jó barát meg úgy bűnhődött a kíváncsiságáért, hogy éppen a lakodalom napján majomná változott, s még ma is a fákon ugrál, ha meg nem halt.

AZ ESTHAJNALCSILLAG

Azokban a régi időkben, amikor a *karazsák* még nem tudtak földet művelni, nem termesztettek sem kukoricát, sem ananászt, sem maniókát, és csak erdei gyümölcsökkel, vaddal és a folyók halaival táplálkoztak, élt egy házaspár. Két lányuk volt, az idősebbet Imaherónak, a fiatalabbat Denakénak hívták.

Imahero egy este megpillantotta az égen *Tahina-kánt*, a nagy csillagot. Olyan szépen, annyi gyöngédséggel fénylett odafönt, hogy a lány ellen nem állhatott vonzerejének. Így szólt:

– Apám, nézd, milyen gyönyörű! Szeretném, ha az enyém lehetne ez a csillag, és játszhatnék vele.

Az apa nevetett a lányka csacsukaságán, és így válaszolt:

– Tahina-kán oly messze-messze jár tőlünk, hogy senki el nem érheti. – Aztán hozzátette: – Hacsak ő maga meg nem hallotta szavaidat, lányom, és meg nem látogat.

Történt egyszer, hogy késő éjszaka, amikor mindenki mély álomba merült, a lány úgy érezte, valaki megérinti. Ijedten kérdezte:

– Ki vagy, és mit kívánsz tőlem?

– Tahina-kán vagyok. Hallottam szavaidat. Akarsz-e a feleségem lenni?

Imahero felébresztette szüleit, felszította a tüzet. Tahina-kán aggastyán volt, öreg ember, fehér a haja, fehér a szakálla, ráncos az arca. Amint Imahero megpillantotta a tűz fényében, felkiáltott:

– Hozzád ugyan nem megyek én feleségül. Undorító vagy és vén. Én szép és erős fiatalemberhez akarok feleségül menni.

Tahina-kán mélyen elszomorodott, és sírni kezdett. Denaké, aki érző szívű és jószájú lány volt, megsajnálta az öreget. Hogy megvigasztalja, így szólt:

– Apám, én feleségül mennék hozzá.

És meg is tartották az esküvőt a vénember nagy örömére.

Az esküvő után így szólt Tahina-kán:

– Gondoskodnom kell szórakozásodról, Denaké. Szántani fogok, és hasznos növényeket termeszték, olyanokat, amelyeket a *karazsák* még nem is ismernek.

Ezzel lement a nagy folyóhoz, beszélni kezdett hozzá, majd belegázolt a vízbe, úgy helyezkedett el, hogy az ár két lába között hömpölyögjön. Közben le-lehajolt, és összegyűjtögette a hasznos növények magvait. Talált a vízben kukoricaszemeket, maniokadugványokat és mindenfajta növényt, amit a karazsák manapság termesztene.

Akkor aztán visszatért Tahina-kán Denakéhez, és így szólt hozzá:

– Kivágok egy darab erdőt, hogy termőfölddé tegyem. De te ne légy ott. Maradj itthon, és készíts ennivalót, hogy elverhessem éhemet, amikor kimerültén, fájó karokkal hazatérek.

Ezzel aztán elment.

Olyan soká maradt távol, hogy Denaké rosszat sejtett. Talán túlságosan is megerőltette magát a munkával. Nem való már az ilyen nehéz munka az öregeknek.

Denaké ura parancsa ellenére elindult hát utána, hogy megkeresse.

Milyen határtalan volt meglepetése és öröme, amikor rátalált! Az a Tahina-kán, aki itt szántott, magas termetű, erőtől duzzadó, szép fiatalember volt. Olyan díszeket viselt, úgy volt befestve, mint a mai karazsa ifjak.

Amint Denaké megpillantotta, nem bírta magával többé, az örömtől megrészegevedve odafutott hozzá, és átölelte. Aztán együtt tértek haza.

A lány ragyogott a boldogságtól, amikor megmutatta szüleinek férjét valóságos alakjában.

De Imahero így szólt Tahina-kánhoz:

– Te az én férjem vagy, mert az én szavaimat hallottad meg, énhozzám jöttél le az égről.

Tahina-kán így válaszolt:

– Csak Denaké érzett részvétet a szegény öreg iránt. Elfogadta azt, akit te megvetettél. Te most már nem kellesz nekem, én Denakét választom feleségül.

Irigységében és mérgében Imahero felsikoltott, aztán összerogyott és eltűnt. Ahova leesett, azon a helyen egy *urutau* nevű madarat találtak, mely ma is csak szomorúan tud sikoltozni.

Tahina-kán tanította meg a karazsákat a kukorica, az ananász, a manioka és más hasznos növények termesztésére.

MIÓTA VILÁGÍT A HOLD AZ ÉGEN?

Hajdanában, réges-régen a Hold még a földön járt, és kunyhóban lakott, akár az emberek. Történt egyszer, hogy elragadta egy gyermeknek a szellemét, egy csuporba rejtette, a csuprot pedig szájával lefelé a földre állította. A szellemétől megfosztott gyermek beteg lett, szülei hívták a varázslót, hogy gyógyítaná meg. A varázsló tudta jól, mi a baja a gyermeknek, és azt is tudta, hol kell keresnie a szellemét.

Elindult hát a Hold kunyhója felé.

A Hold megérezte, hogy a varázsló közelít, ezért egy másik csuporba rejtőzött, és megparancsolta a két lányának, hogy a két csuprot szájával lefelé tegyék a szívükre.

– De el ne áruljátok, hol rejtőzöm, ha jön a varázsló. És azt se áruljátok el, hol a gyermek szelleme! – intette lányait.

A varázsló a Hold kunyhójába ért, kereste a gyermek szellemét, de a Hold lányai nem árulták el a titkot, amit anyjuk rájuk bízott. Akkor a varázsló bunkót ragadott, és szétzúzta a két fazekat, hogy lássa, mi van bennük.

Az egyikben meglelte a gyermek szellemét, a másikban a Holdat, s haragosan rákiáltott:

– Takarodj előlem, ne kerülj többé a szemem elé!

A varázsló a gyermek szellemével eltávozott, a Hold meg kétségbeesetten töprengett, mivé legyen, hova menjen. Először arra gondolt, hogy egy vadállat testébe költözik, de aztán úgy okoskodott, hogy a tapírt megeszik, a vaddisznót megeszik, minden vadállatot megesznek, még a vadmadarakat is. „Nincs más választásom, fölmegek az égbe, ott bizonyosan jobb, mint itt” – határozott végül, s így szólt leányaihoz:

– Kedves lányaim, a földön nincs többé maradásom, jöjjetek velem az égbe. Onnan akarok világítani az embereknek.

A Hold ezután szívós, erős indákból hágcsót fabrikált, majd ráparancsolt egy kismadárra, hogy a hágcsó egyik végét vigye az égbe, és erősítse a mennyország kapujához. A madárka engedelmeskedett, s mikor feladatát elvégezte, a Hold és leányai

felkapaszkodtak a hágcsón. A mennyország kapujánál a Hold így búcsúzott lányaitól:

– Az én utam véget ért, én itt maradok, innen bocsátom le sugaraimat földi testvéreimre.

Ti emelkedjete még magasabbra, a felső égbe, és világítsatok a tejúton a holtak leikeinek.

A HOLD FOLTJAI

A régi időkben a fiúk és a lányok távol éltek egymástól, és nem is ismerték egymást. Mikor aztán először találkoztak, nagyon megilletődtek.

Amikor beesteledett, a lányok sorrendben szépen lefeküdtek aludni a kunyhóban. A fiúk meg kinn maradtak a tűz körül, énekeltek, táncoltak, doboltak a lábukkal, hogy bátorságot öntsenek magukba.

Akkor aztán bementek a kunyhóba, és mindegyikük jegyest választott magának a lányok közül a sötétben, de egyik sem láthatta választottját.

Az egyik fiú azonban nagyon kíváncsi volt, mindenáron látni akarta, kit is választott.

Halkan suttogni kezdett, és megkérte a lányt, hogy mondja meg a nevét.

De a lány nem válaszolt.

Ekkor a fiú benyálazta az ujját, hozzádörzsölte a földhöz, és bekente vele a lány arcát.

Jóval hajnal előtt a fiúk ismét a tűz körül gyülekeztek. Beszélgettek jegyeseikről, de egyik sem tudta, melyik is az övé. Csak az az egy gondolta, hogy ő bizony megismerné a jegyesét, mert nedves földdel kente be az arcát.

Amikor kivilágosodott, mindannyian látták, hogy a fiú saját húga arcát kente be.

A két testvér, a fiú és a húga, Nyanderu és Zsaszi ma az égen vándorol.

De Nyanderu éppen akkor nyugszik le, amikor húga foltos arca felkél az ég másik felén.

A NAP, A HOLD ÉS AZ ESŐ

A Nap és a Hold az első emberek között éltek. Jártak-keltek a föld felszínén. De merthogy a Nap az emberek között élt, mindenhol nagy forróság uralkodott. Elküldték hát a Napot keletre, s amíg aztán onnan az égen megtette útját, nappal volt.

De a világosság tovább tartott akkor is, amikor a Nap eltűnt. Hiszen a Hold még a földön időzött. Olyan erősen fénylett, hogy az emberek nem alhattak tőle. Ezért aztán őt is elküldték:

– Maradj a Nap közelében, de azért ne közvetlenül mellette! – mondták neki. – Ha a Nap eltűnik, megjelenhetsz.

Most már csak az eső élt az emberek között. Ezért aztán mindenki mindig nedves volt. Elküldték hát az esőt is. Így szóltak hozzá:

– Ha a Nap nagyon forrón süt, majd hívunk.

Az eső megkérdezte:

– Hogyan fogtok hívni?

– Tának nevezünk – válaszolták. – Ha Tát hívjuk, gyere, és üdíts fel bennünket!

Az esőt még ma is Tának hívják azon a vidéken.

NAP ÉS HOLD

Riti, a napisten a Kuluene forrásainál lakik. Van ott egy hatalmas falu, megszámlálhatatlanul sok házzal. Riti népe az állatok, a szarvasok, jaguárok, vaddisznók és sok-sok másfajta vad. Országa nagy kiterjedésű, ő maga is ott született. Apja, Nitzuengle, a jaguár, nagy hatalmú törzsfőnök volt.

Egy szép nap vadászni indult az erdőbe egy férfi, akit Kuantunnak hívtak, és feltett szándéka volt, hogy megfelelő rostokat keresgél, húrt akart feszíteni az íjára. Kényelmes, széles úton haladt előre. Estefelé észrevette, hogy valaki követi. Módfelett meglepődött, amikor hirtelen Nitzuenglével és népével találta szemközt magát. Fenyegetően álltak ott. Nem volt nehéz kitalálni, hogy fel akarják falni.

Gyorsan odakiáltott hát Nitzuenglének:

– Ne faljatok fel! Van odahaza két gyönyörűséges lányom, mindkettőt hozzád adom feleségül.

Amint ezt Nitzuengle meghallotta, így szólt az övéihez:

– Ne faljátok fel!

Kuantun visszatérhetett falujába.

Késő éjszaka lett, mire hazaért. Szomorú volt, nagyon-nagyon szomorú. Lefeküdt függőágyába, de bármennyire fáradt volt is, nem jött álom a szemére. Végül magához hívta a lányait, és elbeszélte nekik a történeteket. Elmondta, hogy Nitzuengle és népe fel akarta falni őt, úgyhogy nem maradt más menekvése, oda kellett ígérnie a lányait a jaguárnak. Ez persze nem is olyan nagy szerencsétlenség, hiszen egy nagy hatalmú törzsfőnök feleségei lesznek. Nitzuengle minden jaguárok törzsfőnöke.

Kuantun megígérte a jaguárfőnöknek, hogy a lányokat Faukuba küldi. Ez a neve annak a falunak, amelyben Riti született, messze-messze a Kuluene forrásainál.

No, elszomorodtak erre a lányok is, és azt mondták, hogy ők bizony el nem mennek oda, hiszen Fauku olyan messze van, ők pedig nem akarják elhagyni soha a falujukat és az övéiket.

Kuantun nem felelt semmit panaszaikra, hanem csak hallgatott, és aludni tért. A két lány is lepihent a függőágyakban, de a szívük

tele volt félelemmel, hogy apjuk ilyen messze vidékre akarja küldeni őket.

Szürkületkor aztán felkelt Kuantun, fogta a fejszáját, és kiment az erdőbe. Két hatalmas, nehéz fatörzzsel tért vissza, és több napot töltött el azzal, hogy titokban megmunkálta a fát. Először is két nőalakot faragott ki belőle. Csak a szemek hiányoztak, hogy láthassanak, a fülek, hogy hallhassanak, a száj, hogy beszélhessenek és a test többi nyílása. Amikor aztán elkészült munkájával, elrejtette a fából faragott asszonyokat, és aludni tért. Másnap aztán újra hozzáfogott, mert elhatározta, hogy mindazzal ellátja őket, ami még a hús-vér asszonyoktól megkülönbözteti fából faragott alakjukat, így készültek el a szemek, a szájak, az orrok, a körmök, úgyhogy végül egészen olyanok voltak, mint az igazi asszonyok. Ekkor aztán Kuantun a kunyhóban a függőágya közelében pálmalevelekből rejtekhelyét épített, és olyan sűrűn fonta a pálmaleveleket, hogy senki a rejtekre be nem láthatott. Így aztán sem a felesége, sem a két lánya fel nem fedezhették a titkát. Csak Kuantun gyönyörködhetett egyedül napról napra a fából faragott asszonyokban.

Egy szép nap elhatározta, hogy három padot csinál, hogy a két faasszonynak és neki magának legyen min üldögelnie. Úgy is tett. Amikor elkészült vele, aludni tért. Ugyancsak megörült másnap, amikor a rejtekhelyen öt asszonyt talált a kettő helyett. Kora hajnalban a két fából faragott asszony felkelt, leült a padra, és nyomban valódi asszonyokká változott. Most már csak a hajuk, a fogaik és az ágyékkötőjük hiányzott.

Kuantun szinte magánkívül volt örömében, felkelt hát ő is, hogy *buriti-pálmából* haját készítsen nekik. Amikor azonban az asszonyok fejére tette a haját, észrevette, hogy nem áll jól nekik, mert fehér. Valami más után kellett néznie, talált is sok kukoricahajat, összekeverte a közeli tó hínárjával, és ezt tette az asszonyok fejére. Így végre szép hajuk lett.

De hiányoztak még a fogaik és az ágyékkötőik. Kuantunnak nem volt nyugvása. Ezalkalommal hosszan távol volt kunyhójától. Végül is a fűrészfogú hal fogaival tért haza, és elhelyezte az asszonyok szájában. Azt hitte, hogy a legjobbat találta meg, mert ennek a rablónak a foga minden fognál élesebb. De hamarosan be kellett

látnia, hogy tévedett. Észrevette ugyanis, hogy amikor halat hozott enni az asszonyoknak, nyersen falták fel – és illet bizony nem tesz az ember. Ismét felkerekedett hát, és végre talált valami nagyon keményet, talán tűzkő volt. Ezt helyezte most el az asszonyok szájában a fűrészfogú hal fogainak helyére, és rájuk parancsolt, hogy nevéssenek. De most is elégedetlen volt a munkájával, mert az új fogak feketék voltak. Ekkor eszébe jutott a *mangó-gyümölcs* tejfehér magja, nosza elment érte, és ebből csingált fogakat az asszonyoknak. Mikor pedig megfigyelte, hogyan nevetnek, elégedett volt, mert mostmár igazán a legjobb és legszebb fogaik voltak, kemények és fehérek.

De még mindig hiányzott valami, amivel az asszonyok ölüket eltakarhatták. Kuantunnak eszébe jutott egy fafajta, amelynek kérgéről jóféle háncsot fejtett le egyszer. Elhozta hát a háncsot, odaadta az asszonyoknak, hogy ágyékkötőt csináljanak maguknak belőle. Ma is illet használnak az asszonyok.

Mikor ekképpen végre az asszonyok egészen olyanok voltak, mint az igaziak, elmondta nekik Kuantun, hogy Faukuba kell menniük, hogy ott Nitzuengléhez feleségül menjenek. Kettőjüknek minden jaguárok nagyfőnökéhez kell feleségül mennie, a többinek pedig Nitzuengle embereihez.

Azt mondta nekik, hogy készüljenek fel, mert másnap indulniuk kell.

Tukutu, a nagy bagoly, akit Kuantun a kunyhójában tartott, egész éjszaka huhogott. Amikor másnap Kuantun a rejtekhelyhez lépett, megkérdezték az asszonyok, miért huhogott Tukutu olyan sokat. Erről eszébe jutott Kuantunak, hogy elfelejtette kora reggel útnak indítani az asszonyokat. Megparancsolta hát nekik, hogy másnap hajnalra készen legyenek.

Alig szürkült, a nagy bagoly ismét huhogni kezdett. Kuantun felkelt, a rejtekhelyhez ment, felébresztette az asszonyokat, ellátta őket maniokával az útra, aztán elindította őket Fauku felé.

Kuluene forrásai irányába vették útjukat, és hamarosan eltűntek a szavannán. Délben, amikor a nap izzón tűzött le rájuk, és a szél majdnem teljesen elállt, az asszonyok felettébb megsomjaztak. A távolban megpillantottak egy nagy tavat. Arra vették útjukat, és amikor odaértek, és az első inni kezdett, csodálkozva tapasztalta,

hogy a víz keserű. Meg is mondta a többinek, hogy ne igyanak ebből a vízből. De egyikük mégis odakucorodott a tóparton a vízhez, de megcsúszott az iszapon, beleesett a tóba, és olyan sokat ivott belőle, hogy hamarosan alámerült.

A négy megmaradt asszony szomorúan indult tovább. Estefelé kellemes táborhelyet találtak. Elhatározták, hogy ott töltik az éjszakát, felszerelték a függőágyaikat, jól aludtak, és másnap folytatták útjukat.

Alig mentek egy darabot, amikor egy emberi alakot öltött tapírral találkoztak. Megkérdezte tőlük a tapír:

– Hová mentek?

Az asszonyok ártatlanul azt felelték:

– Faukuba megyünk. Kettő közülünk Nitzuengle felesége lesz.

Erre így válaszolt a tapír:

– Menjetek csak mindig egyenesen, le ne térjete se jobbra, se balra. – És meg is mutatta nekik az irányt, amerre menniük kell.

De úgy történt a dolog, hogy a tapír szerette volna az egyik asszonyt megölelni. Sikerült is neki kettesben maradni az egyikkel, és ekkor történt a szerencsétlenség. A tapír olyan erős volt, hogy amikor megölelte az asszonyt, eltörte a derekát. Észrevette hát, hogy az asszony fából van. Csalódva vágott neki a sűrűnek.

A három megmaradt asszony továbbindult, és szomorúan gondoltak társnőjük pusztulására. Alig mentek egy darabot, megpillantottak egy emberi alakot öltött jégmadarat. Megkérdezte tőlük a jégmadár:

– Hová mentek?

– Faukuba megyünk. Kettő közülünk Nitzuengle felesége lesz.

Erre így válaszolt a jégmadár:

– Menjetek csak mindig egyenesen, le ne térjete se jobbra, se balra. – Halat adott nekik enni, de szerette volna az egyiket megölelni.

Ezután az asszonyok folytatták útjukat.

Miután több napon át mentek, egy reggel találkoztak a nyusztal. Ez amint megpillantotta őket, emberré változott, és megkérdezte tőlük:

– Hová mentek?

– Faukuba megyünk. Kettő közülünk Nitzuengle felesége lesz.

– Menjetek csak mindig egyenesen – szólta erre a nyuszt –, le ne térjete se jobbra, se balra, és két nap múlva odaértek. – És meg is mutatta nekik az irányt, amerre menniük kell. Aztán így folytatta: – Nem akartok egy kis mézet enni?

– Hol van itt méz? – kérdezték az asszonyok.

– Ebben az üreges fatörzsben – felelte a nyuszt, és adott is nekik jó sok mézet, de ellenszolgáltatásként szerette volna egyiküket megölelni.

Amikor az asszonyok ismét útnak indultak, felháborodottan arról beszélgettek egymás közt, hogy bárkivel találkoztak is eddig útjukon, mindenki meg akarta ölelni őket. Elhatározták, hogy ennek véget vetnek. Ekkor éppen egy buriipálma-ligethez értek, és egyiküknek az az ötlete támadt, hogy felmászik a legmagasabb pálmára, hogy körülnézessen. De olyan szerencsétlenül mászott fel, hogy a lába megcsúszott, lezuhant és szörnyethalt.

Most már csak ketten maradtak. Szomorúan indultak útnak Fauku felé.

Ekkor történt, hogy egy áttetszőén tisztavízű tóhoz értek, és elhatározták, hogy megfürdenek. De azonnal észrevették, hogy valaki leselkedik rájuk. Felkúsztak hát egy közeli fára, és olyan csendben maradtak, mint a macska elől rejtőzködő egér. Látják ám, hogy egy kígyászgólya közeledik. A fején tökhéjből készült edény, amelyben vizet akart vinni. A gólya megfürdött, megtöltötte az edényt vízzel, és elkezdte saját testét csodálni. Gyönyörűnek találta saját lábait, és dicsérni kezdte önnönmagát hangos szóval. Ebben a pillanatban egy bögöly szállt az egyik asszony hátára. Nem maradt más hátra, meg kellett mozdulnia, hogy elhessegesse, mert a bögöly csípése nagyon kellemetlen. A bögöly a gólyára szállt, aki még mindig ott gyönyörködött magában, és úgy megcsípte, hogy fájdalmában a földre ejtette a tökhéjat, amely össze is törött. A gólya szomorúan indult haza. A férje nagyon megharagudott rá, keményen megszidta.

Miután a két asszony megfürdött, továbbindultak, és hamarosan keresztúthoz érkeztek. Nem tudták, hogy melyik utat válasszák. Az egyik így szólt:

– Én erre megyek!

A másik:

– Én meg arra!

Miközben így vitatkoztak, csatlakozott hozzájuk egy emberi alakot öltött farkas, és így szólt az elsőhöz:

– Te menj erre!

És a másikhoz:

– Te meg arra! Így mindketten elértek célotokat.

Mindkét asszony azt az utat választotta, amelyet a farkas javasolt nekik. Így az egyik hamarosan Fauluba ért, a másik azonban a farkas falujába.

Faukuban nagy izgalmat keltett az asszony érkezése. Nitzuengle odalépett hozzá, és azt kérdezte:

– Ki vagy?

– Kuantun küldött, hogy a feleséged legyek – válaszolta az asszony, és elmondta az egész történetet, onnan kezdve, hogy Kuantun Nitzuenglével találkozott. Végül is azt állította, hogy ő Kuantun lánya.

– De hova lett a húgod? – kérdezte Nitzuengle. – Apád két lányt ígért nekem, és te csak egyedül jöttél.

– Húgom a farkas falujában van.

– Miért nem jött ő is ide? – kiáltott mérgesen Nitzuengle. Azonnal összehívta harcosait, magához vette íját és nyilait, és elindult a farkas falujába. Amint megérkezett, kilőtte az egyik nyilát, azt, amely röptében gyönyörű fütyülő hangot adott. Az asszony, akit keresett, meghallotta a nyíl hangját. A kilőtt vessző végül is az asszony házának ajtajába fúródott, kijött érte, bevitte magához, és elrejtette. Így Nitzuengle végül is nyílvesszejét keresve, rátalált az asszonyra, magához vonta, és így szólt hozzá:

– Apád nekem adott, hogy feleségül vegyelek, gyere hát velem Fauluba.

Úgy is történt. Amint Fauluba értek, Nitzuengle függőágyat adott neki, megparancsolta, hogy készítsen maniokalepényt, aztán aludni tért. Elégedett volt, hogy megkapta a két asszonyt.

Telt-múlt az idő, napok, hetek, hónapok múltak, és az az asszony, amelyik előbb érkezett Fauluba, gyereket várt. Már olyan nehézkesen mozgott, hogy nem tudott kimenni maniokát gyűjteni, úgyhogy Nitzuengle maga ment helyette. Az asszony otthon maradt a ház körül, és gyapjút font. A közelben Nitzuengle anyja

halmaradványokat tisztogatott. De olyan nagy rendetlenséget és piszkot csinált vele, hogy Nitzuengle felesége felbosszankodott, és mérgében kiköpött. Az anyós észrevette, és éles hangon így szólt:

– Te csinálsz itt rendetlenséget és piszkot. Ki is seperlek innen előbb-utóbb – s közben valóban agyon is ütötte a menyét. De aztán nagyon megijedt, és elmenekült, nem is jött vissza többé.

Az asszony húga megtalálta a tetemet a ház előtt. Észrevette az ütés nyomát is, és hangosan sírni kezdett, de azért arra is gondja volt, hogy elhívja Lava-pést, a hangyát segítségül, mert nővére még holtában is két gyermeknek adott életet. Először Riti született meg, a Napisten, azután Uné, a Hold. Mindkét gyerek nagyon gyászolta anyja halálát, és keservesen sírtak.

Nitzuengle is hazaért hamarosan, s amikor mindent meghallott, nem tudta, hova temesse el feleségét, felvitte hát a háztetőre.

Riti és Uné gyorsan nőttek, növekedtek, de mindig szomorúak voltak, és sírásra görbült a szájuk. Egy nap aztán keményen rájuk ripakodott a dajkájuk:

– Miért bőgtök örökké? Hagyjátok abba végre!

Ők azonban nem válaszoltak.

Ekkor a dajka megparancsolta nekik, hogy gyűjtsenek földimogyorót a fogoly földjéről. Az ikrek engedelmeskedtek, és éppen nagyban ásták a mogyorót, amikor arra jött a fogoly, és nagyon mérgelődött. Elkergette őket, és közben egyre kiáltozott, hogy mennyit dolgozott a földjén, s lám, most mások akarják a termést begyűjteni.

Riti és Uné elmenekültek, és elrejtőzködtek a bokrok között. A fogoly azonban meghallotta beszélgetésüket:

– Öljük meg?

– Megölhetnénk!

Erre megijedt a fogoly, és így szólt:

– Mit fecsegték összevissza? Gyertek csak, és egyetek annyi földimogyorót, amennyi csak belétek fér, és vigyetek, amennyit csak elbírtok!

Erre így szólt Riti:

– Vajon nem kergettél-e el bennünket, és nem azt kiáltoztad-e, hogy a mogyoró egyedül a te nehéz munkád gyümölcse? – s ezzel megragadta a foglyot a nyakánál.

A fogoly jajgatott:

– Ne bánts! Ne bánts, kérlek, mondok valamit, ami nagyon fontos neked. Anyádat nagyanyád ölte meg. Az az asszony, aki a házatokban él, nem az anyád. Anyád halottan hever a háztetőn, nagyanyád ott él messze, a vízparton. Ő ölte meg anyádat. Ő volt az, bizony.

Az ikrek sírvafakadtak. Riti elengedte a foglyot, de annak szegénynek egészen összeszűkülte a nyaka a szorítástól, a hátsó fele pedig egészen belapult a szörnyű ütésektől. Ma is így él a földeken, állandó rettegésben.

Mikor hazaértek, még mindig keservesen sírtak az ikrek. A dajka ismét rájuk szólt:

– Ne bőgjetek már!

De így válaszoltak neki:

– Te nem vagy a mi anyánk, anyánk halott. A nagyanyánk ölte meg.

Alig telt el néhány nap, az ikrek elindultak, hogy megkeressék a nagyanyjukat. Hosszú-hosszú utat bejártak, mire végül a vízparthoz értek, találtak ott egy roskadozó vén kunyhót, piszkos volt nagyon és telides-tele kártékony, undok férgekkel. Még kígyók is voltak benne. Riti elhívta magával Akauát, a karvalyt, jött is az rögtön, és mind felfalta a kígyókat. A bolhákat a tapír szedte össze, a tetőn tanyázó lódarazsakat a fehér harkály.

De jött ám a vénasszony. Nagyon kedveskedett a fiúknak, simogatta, becézgette őket, mintha a legnagyobb szeretetben volnának. De egyszer csak megszólalt Riti:

– Te ölted meg anyámat.

– Ki az anyád? – kérdezte a vénasszony. – Nem is hallottam róla, sok-sok éve itt élek én már. Azt hiszem, az anyád lázban halhatott meg.

– A fogoly elmondta nekünk, hogy te ölted meg! – kiáltották a fiúk egyszerre.

Ekkor Riti így szólt öccséhez, a Holdhoz:

– Menj, hozz tüzet!

A Hold futva érkezett haza, felragadott egy üszkös fahasábot, és már futni is akart vissza, de ekkor így szólt hozzá a dajka:

– Minek az neked? Hol van a bátyád?

– Ki akarom füstölni a lódarazsakat – válaszolta a Hold, de nem késlekedett egy pillanatig sem. Néhány perc múlhatott el, s a parázsló fadarab már Riti kezében volt, felgyújtotta vele a kunyhót, hogy benne égjen a vénasszonynak mindene. Amikor maga a vénasszony is égni kezdett, úgy ropogtak és pattogtak a csontjai, hogy Riti attól tartott, a kipattanó csontszilánkok még eltalálják és megsebesítik őket, ezért aztán elrejtőztek egy vastag fatörzs mögé. De a Hold nem tudta megállni, kíváncsian kidugta a fejét a fatörzs mögül, és ekkor történt, hogy egy kipattanó szilánk eltalálta az orrát, és leszakította. Riti hiába igyekezett megmenteni öccsét, a Hold meghalt, és ezzel nagy-nagy fájdalmat okozott bátyjának. A Holdat ma is orra nélkül látjuk az égen, különösen akkor lehet jól látni, hogy hiányzik az orra, amikor oldalról mutatja az arcát.

Riti teljes gyászban érkezett haza, és eldöntötte, hogyan fogja anyját eltemetni. Lehozta a tetőről, és lefektette a ház előtt.

Ekkor jött a lódarázs, jött Feuluri, a ganajtúró bogár, és jött a páncélos állat. Mindhárman hozzáfogtak, lyukat ástak a földbe, és eltemették az anyát. Riti pedig keservesen megsiratta.

Riti nőtt, növekedett tovább. Egy szép napon íjat és nyilakat kért Nitzuenglétől, hogy vadászni mehessen. Nitzuengle megparancsolta alattvalóinak, hogy készítsenek íjat és nyilakat fia számára.

Riti amint megkapta a fegyvert, elvitte az erdőbe, és elrejtette. Azután buzogányokat kért apjától. De ez már feltűnő volt Nitzuenglének, mire kell neki a fegyver. De Riti elmagyarázta, hogy a fegyverek egy része eltörött, más része elveszett az erdőben.

Ekkortájt történt az is, hogy Riti felgyújtotta a nádist, és hosszú időn át a nád hamuját adta dajkájának enni. A dajka gyereket várt, napról napra nehezebben mozgott, és Riti tudta, hogy minden bizonnyal vad indián gyerekeket fog a világra hozni. Ekkor tervet kovácsolt, hogyan fogja Nitzuenglét és népét kiirtani. Félrehívta a dajkát, és mindent elmondott neki. Az először nagyon meglepődött, de aztán megígérte, hogy mindenben a terv szerint fog cselekedni.

Riti eközben is csak nőtt, növekedett. Már nagyon megerősödött. A tapírral együtt nőtt fel. Nitzuengle alattvalói egyre több íjat, nyilat és buzogányt készítettek neki.

Egy szép napon a dajka tudtára adta, hogy a vad indiánok hamarosan világra jönnek. Igazat mondott, mert másnap újra

magához hívta Ritit, és arra kérte, azonnal menjenek, és rejtőzzenek el együtt az erdőben. Alig sötétedett, a vad indiánok világra jöttek. Megszülettek a *sukarrama* indiánok, Riti íjakat adott nekik. Megszülettek a *szujá* indiánok és Riti fúvócsöveket adott nekik. Így osztotta el a megszülető vad indiánok között a fegyvereket, melyeket hosszú-hosszú időn át gyűjtögetett és rejtegetett nekik.

Ekkor aztán a dajkához fordult, és így szólt:

– Készen vagyunk, dajka. Hazamehetsz.

Az indiánokhoz pedig így szólt:

– Ti pedig itt maradtok, amíg a dajkámat hazaviszem!

E szavakkal elindultak. A hazafelé vezető úton kölcsönkértek az erszényes patkánytól két gyereket. Otthon aztán azt mondták Nitzuenglének, hogy a patkánytól kölcsönzött két gyerek a dajkáé. A dajka azt mondta, hogy sok-sok gyereket hozott a világra, de mind efféle volt. Nitzuengle módfelett elcsodálkozott.

Riti eközben visszatért a vad indiánokhoz, és azt mondta nekik, hogy megtámadhatják Faukut, de hajnalhasadta előtt nem indíthatják meg a támadást, mert éjszaka nem szabad ölni.

– Ha keleten szürköltni kezd az ég alja, hívni foglak benneteket – mondta.

Úgy is történt. Kora hajnalban összegyűjtötte Riti a *kajapó*, *tikao*, *sukarrama*, *szujá* indiánokat és mind a vad törzseket, és parancsot adott a támadásra. Előbb azonban felszólította Nitzuenglét, hogy feküdjön saját íjára. Riti aztán fellőtte apját az égbe, mint egy nyilat, hogy a kajapó indiánok meg ne ölhessek.

A csata több órán át tartott. Nitzuengle minden alattvalója életét vesztette, a nyilak minden jaguárt megöltek. Csak az aranynyúl menekült meg a vérfürdőből, mert sikerült neki a kajapók lábai között elinalni.

Riti ezután elküldte a vad törzseket oda, ahol ma is élnek. Szétosztotta őket a Singu terület vidékén Kuluene forrásaitól Kuhsehu határáig és a távoli Morénáig, ahol még egy másik faluja is volt. Megparancsolta nekik, hogy többé el ne hagyják az erdőt, és más indián törzsekkel, akikkel ott összetalálkoznak, harcoljanak is, meg nem is.

Akkor magához hívta Riti a szarvast, hogy az az égbe vigye őt föl. De az állat csak szaladgált, rohangált fel-alá a földön, anélkül,

hogy sikerült volna neki az égbe fölemelkedni. Ekkor úgy döntött Riti, hogy Hárpia, a sas hátán teszi meg a felfelé vezető utat. Előbb azonban megölt egy *fiastyúkot*, magával vitte az égbe, hogy halásson apjának, Nitzuenglének. Ezért látjuk ma is este az égen a fiastyúkot, Nitzuenglét és a feleségét a tejút csillagai között.

Ezért tudjuk aztán azt is, hogyan kerültek a vad indiánok a Singuvidék erdeibe, és miért támadják meg még ma is a békés indiánok falvait.

MAKONAURA ÉS ANUANAITU

Hajdanában, mikor még a dédanyáink dédanyái sem éltek, más volt a világ, mint ma. A fák egész éven át gyümölcsöt teremtek, a folyókat nem verte föl a hullám, s még a magas sziklákról is olyan nesztelenül zuhant le a víz, mint a pihe. S a kígyónak se volt méregfoga. Az állatok békességben éltek egymás mellett, és a kis aguti is félelem nélkül játszadozott a jaguár szakállával.

Szóval minden másképpen volt, mint ma.

És még ember sem élt akkor a földön. Adeheli azonban, a Napisten, nagyon szomorú volt emiatt. Leszállt tehát az égből, hogy emberrel népesítse be a földet. A kaimanból teremtett embereket, és két nemre osztotta őket: asszonyokra és férfiakra.

Az asszonyok kivétel nélkül gyönyörűek, bálványszépek voltak; de a férfiak között sok taszító, utálatos arcú akadt. S végül is ez lett az oka a szétszóródásuknak. A szép arcúak nem tudtak sokáig a csúf arcúak társaságában élni; elváltak tőlük, és nyugatra vándoroltak.

A csúf arcúak meg ott maradtak keleten, azokkal az asszonyokkal, akiket választottak maguknak.

Azóta sok-sok évszázad múlt el. Nemzedékek haltak, nemzedékek születtek – s közben még az emléke is feledésbe merült ezeknek a régi időknek. Csupán egy-két öregasszony meg egy-két varázsló tudta, hogy mindez így volt valamikor.

Később, sok évszázad múlva, élt egyszer egy bátor fiatal férfi a szép arcúak törzsében. Makonaurának hívták. Hatalmas termetével, ügyességével kivált a társai közül. Gazdagon díszített bőrkötényt viselt, s egy szép gyűrű lógott az orrában. Messze környéken a legkülönb vadász volt, a varsája mindig tele volt hallal. És a kosárfonásban se lépett senki a nyomába, az övéi voltak a legkeresettebbek.

De nemcsak ő, az édesanyja is nevezetes asszony volt: ő készítette a legtartósabb függőágyakat, és ő erjesztette, szűrte a legpompásabb *tapana-italt*. Az egész törzs csodálta a művészetéért.

Így aztán boldogan, békességben éltek, anya és fia, nem csupán egymással, hanem minden falubelivel. Nem szenvedtek soha

semmitől, legföljebb a melegtől meg a hidegtől néha. És gonosz állatok se zaklatták őket soha, mivelhogy nem is garázdálkodtak ilyen állatok az ő erdőségeikben.

Egy nap aztán, mikor Makonaura a varsáját akarta fölszedni, megdöbbenve látta, hogy a varsáját valaki szétszaggatta, s a hal, ami benne volt, az utolsó szálig hiányzik.

Emberemlékezet óta nem történt ilyesmi az ő falujukban!

Makonaura rettentő dühbejött, és elhatározta, hogy bosszút áll.

De hogyan akadjon a tolvaj nyomára?

Végül is az állatok siettek a segítségére: egy harkály tűnt fel váratlanul. Makonaura azonnal odaállította őrnek a varsája közelébe, s megparancsolta neki, hogy bárki idegen közeledik – legyen az állat vagy ember –, nyomban kezdjen el kopácsolni a csőrével.

Aztán hazament, s elmesélte a kalandját az édesanyjának. Az öregasszony figyelmesen meghallgatta a fiát, s közben egyszerre eszébe jutottak a régi mendemondák.

És ő is rettentő haragra lobbant.

De hiába. Egyelőre nem tehettek semmit, várniok kellett.

Következő nap a harkály már kora reggel éktelen lármát csapott. Makonaura a dühödt „tok-tok” kiáltozásra ébredt föl.

Azonnal leugrott a függőágyról, és rohanni kezdett a folyópart felé – de mire odaért a varsájához, már ismét szétszaggatva találta, és egyetlen hal se volt benne.

Jobb híján jól leszidta a harkályt, hogy miért volt olyan lusta, miért nem kiáltozott jobban, és egy varjút állított a helyére őrnek. Azt remélte, az majd éberebb lesz.

S csakugyan, másnap a varjú harsogó „pong-pong” hangjára riadt föl Makonaura.

Mint a villám, fölkapta az íját, néhány mérgezett nyilat vett magához, és odasietett a varsájához.

Alighogy odaért, egy hatalmas kaimánfejet pillantott meg a varsa közelében.

Makonaura nem töprengett sokat: gyorsan célzott, lőtt – s a nyílveendő szisszenve fúródott az állat két szeme közt a koponyájába. S utána el is merült rögtön, egy borzalmas „glu-glu” kiáltással.

Makonaura meg szépen összekötözgette a szétszaggatott varsát, és megparancsolta a varjúnak, hogy tovább is őrködjék, tartsa jól nyitva a szemét.

Aztán hazament.

De még egy óra sem múlt el, hirtelen ismét felhallatszott a varjú kiáltozása.

Makonaura rohanva száguldott vissza a vízpartra – s megállt lihegve...

Azt hitte, nem jól lát.

Egy szépséges, gyönyörű lányt talált ott. S a lány zokogott.

Makonaura meghatódott a lány könnyeitől, s megkérdezte tőle:

– Miért sírsz? Mi bajod?

De a lány csak megingatta a fejét, sírva:

– Nem mondhatom meg neked.

S kérte a fiút, hogy hagyja magára.

Makonaura azonban nem mozdult.

– Csak akkor megyek el innét, ha te is velem jössz – felelte.

– Nem... én nem mehetek – mondta a lány, aki szinte gyermek volt még. – Kérlek, hagyj magamra... – és ismét zokogásba tört ki.

Makonaura erre a karjába vette, és hazavitte az édesanyja kunyhójába.

Az öregasszony szívesen fogadta a kis ismeretlent, megsimogatta az arcát.

– Hogy hívnak, gyermekem? – kérdezte tőle.

– Anuanaitunak – felelte a lány.

– És kik a rokonaid?

– Jaj, azt ne kérdezd! – mondta rémülten a kislány, és eltakarta karjával az arcát.

Makonaura és az édesanyja nem faggatták tovább, helyette megkínálták szárított hallal, hússal meg frissen szűrt tapanával. Anuanaitu megköszönte a kínálást, és mindenből evett, ivott. Utána meg elnyújtózott a földön, hogy kipihenje magát. Makonaura hiába könyörgött, hogy feküdjön az ő függőágyába, a kislány visszautasította. Sőt, éjszakára is ott maradt a földön – és a következő éjszaka is.

A fiú azzal válaszolt a visszautasításra, hogy ő sem aludt tovább a fekvőhelyén; annyira bántotta, hogy a lány nem fogadta el, amit

gyengédségből följánlott neki.

Végül is az öregasszony teremtett rendet: rávette Anuanaitut, hogy az ő függőágyát használja addig, amíg el nem készül az új, amit majd neki készítenek. De Anuanaitu ebbe is csak úgy egyezett bele, ha az ő ágyát, az újat, a kunyhó legszerényebb sarkában állítják majd föl.

Megígérték neki.

S miután így minden kívánsága szerint történt, úgy látszott, hogy boldog napok köszöntenek be a kunyhó békés lakóira. Pedig hát Anuanaitu ezután se lett sokkal beszédesebb, továbbra is makacsul hallgatott a családjáról, a gyerekkoráról. Csak akkor ragyogott fel az arca, ha oda-odabújhatott az öregasszonyhoz – mintha a tulajdon édesanyja lett volna.

Így telt-múlt az idő, szinte észrevétlenül. Anuanaitu közben gyönyörű lánnyá serdült. Makonaura pedig halálosan szerelmes lett belé. De ezt nem merte megmondani a lánynak, helyette öreg édesanyjának vallotta be.

Az anyja örömmel ölelte magához, majd megfogta a kezét, és odavezette Anuanaituhoz.

– Lányom – mondta neki –, a fiam szeret téged. Legyetek egymáséi. Ha ti boldogok lesztek, én is boldog leszek.

Anuanaitu csendesen sírni kezdett. És semmit se szólt rá.

De pár nap múlva, mikor Makonaura hazatért a vadászatból, egy új függőágyat talált a sajátja mellett. S akkor egyszerre feldobogott a szíve! Most már biztosra vehette, hogy a lány meghallgatta a kérését, és hajlandó a felesége lenni.

Nem is hiányzott most már semmi a boldogságukhoz, egyedül a lány szüleinek a beleegyezése.

Aztán elmúlt egy boldog hónap, s ők folyton csak együtt voltak. Nem tudtak egymással betelni.

De jött egy nap, mikor Anuanaitu mégiscsak megkívánta, hogy viszontláthassa az édesanyját.

– Elmegyek és meglátogatom – mondta Makonaurának. – Két hét, míg odaérek, két hét, míg visszatérek. De utána már mindig csak együtt leszünk, sose válunk el többet.

Makonaura gondolkodott egy kicsit, aztán így válaszolt:

– Jól van, látogasd meg az édesanyádat, de én is elkísérlek.

A lány azonban sehogy sem akart beleegyezni. Megijedt, sírt, próbálta lebeszélni a fiút – s végül is azt mondta, hogy akkor inkább ő sem megy sehová.

– Akkor megyek én egyedül! – mondta Makonaura. – Elmegyek, és meghozom a beleegyezésüket a házasságunkhoz.

– Nem..., ne tedd! – kiáltott fel ijedten Anuanaitu. – Jobb, ha itthon maradsz... Különben jaj lesz valamennyiünknek, még szegény édesanyádnak is!

De Makonaurát már nem lehetett visszatartani. Előkészített az útra egy nagy csónakot, összeválogatta az ajándékokat a rokonságnak, és élelmet is gyűjtött, kétszer két hétre valót.

Aztán elbúcsúzott az édesanyjától.

– Anyám – szólt hozzá –, tudom, hogy veszélyes útra indulok, de a varázslónk azt mondta, a szellemek jóindulatúak lesznek hozzám, s épségben, egészségben térek vissza a falunkba. Ne félj hát semmit, jó anyám!

Azzal útnak indultak Anuanaituval.

Csendes vizeken ereszkedtek lefelé, egyetlen evezőcsapás nélkül, úgy vitte őket az ár.

És két hét múlva egy falu határába értek.

– Megérkeztünk! – mondta akkor Anuanaitu, és kiszállt a csónakból. – Te maradj itt – fordult Makonaurához –, én addig elmegyek, s megkeresem édesanyámat. Ha megtaláltam, ő majd személyesen jön ide hozzád, és hoz neked két *kalabassa-levelet*: az egyiken véres nyers húst, a másikon lepényt és frissen szűrt tapánát. Légy okos, és válassz jól: a sorsunk függ tőle.

Azzal elsietett.

Pár óra múlva csakugyan megjelent két asszony a folyóparton. Odamentek a csónaknál várakozó Makonaurához, barátságosan üdvözölték, majd az idősebbik asszony így szólt:

– Férje a lányomnak, örülünk, hogy megismerhettünk téged. Fogadd jó szívvel ezeket a frissítőket.

S a két teli kalabassa-levelet odahelyezte a fiatalember elé.

Makonaura habozás nélkül a maniokalepényt és a frissen szűrt tapánát választotta.

Az asszony elmosolyodott.

– Jól van, helyesen választottál, Makonaura. A lányom sok szépet mesélt rólad meg az édesanyádról. Én szívesen beleegyezem, hogy összeházasodjatok. De bizony félek, hogy az uram nem fogad olyan örömmel a családukba, mint én.

S mindjárt le is telepedtek a vízparton, hogy megtanácskozzák: vajon hogyan csikarják ki Anuanaitu édesapjának a beleegyezését?

Mikor kisütöttek végre valamit, a két asszony fölkerelkedett, és visszament a faluba. De hamarosan sírva jöttek vissza. Kaikucsi – ez volt a lány apjának a neve – megesküdött rá, hogy véres bosszút áll Anuanaitu megszőktetőjén.

Így aztán Makonaura se tehetett mást: el kellett rejtőznie az erdőben. De megegyeztek, hogy mihelyt megnyugszik a megharagított apa, eljönnek érte, és értesítik.

S úgy is lett.

A lány édesanyja pár nap múlva fölkereste Makonaurát, s hozta a várva várt jó hírt: Kaikucsi beleegyezett, hogy lássa őt, és az ajándékokat is hajlandó elfogadni.

Erre rögtön elindultak a falu felé, s Anuanaitu, aki eléjük jött az úton, elvezette az urát az édesapjához.

De nem volt sok örömük a találkozásban.

Kaikucsi, alighogy megpillantotta őket, toporzékolni kezdett.

– Takarodjatok a szemem elől! Takarodjatok!

Mire Makonaura csöndesen így szólt:

– Hallgass meg, Kaikucsi. Tudom, hogy a lányod nem az ősi szokások szerint lett a feleségem. De éppen azért jöttem ide, hogy jóvá tegyem a hibámat. Bármit megteszek, följánlok, amit csak kívánsz tőlem.

Kaikucsi meghökkent egy pillanatra, majd megvetően nevetni kezdett.

– Hát jó – mondta. – Csinálj akkor nekem egyetlen éjszaka egy varázsszámolyt. Az egyik oldalára jaguárfejet faragj ki, a másik oldalára pedig az én képmásomat.

És Makonaura munkához látott.

Éjszaka közepére készen is lett a számoly – csak éppen Kaikucsi képmása hiányzott róla. Ahhoz sehogy se tudott hozzákezdeni Makonaura. Ugyanis az volt a szokása Kaikucsinak, hogy egy nagy

kobaktökhéj levelet viselt az arcán, mint valami álarcot, két kicsi lyukkal a szeme helyén, és mindig így mutatkozott az idegenek előtt.

Azok meg csak találgathatták legfőljebb, hogy milyen lehet az arca.

Makonaura a feleségét kérte meg, hogy írja le neki valahogy Kaikucsi arcvonásait.

De Anuanaitu sápadtan rázta meg a fejét.

– Ezt az egyet ne kívánd tőlem – mondta. – Apám maga is varázsló, ő mindent tud. Mindkettőnket megöl, ha megteszem.

– Jó, akkor majd segítek másképp magamon – válaszolta Makonaura.

Azzal elrohant, végig a sötét falun, és belopózott Kaikucsi kunyhójába, hogy álmában lesse meg, vajon milyen is az arca.

De nem járt szerencsével.

A varázsló úgy összegömbölyödött a függőágyában, mint valami rücskös golyó, és csak a horkolása árulta el, hogy ember fekszik ott.

A fejét meg nem is látta sehol.

Már éppen indulni akart szomorúan, mikor egy szúnyog repült a füléhez, és halkán dönögve így szólt: – Várj, majd én segítek!

S odarepült Kaikucsihoz, és beleeresztette a fullánkját.

A varázsló meg se rezzent.

Makonaura erre ismét indulni akart, de hirtelen úgy érezte, hogy valami rovar mászik fölfelé a lábán.

Egy repülőpók volt.

– Várj, majd én segítek! – mondta most a pók. – Legyél csak türelemmel.

Azzal ő is odarepült a függőágyhoz, és vadul belemart Kaikucsi combjába. Az meg egy mozdulattal megölte, anélkül, hogy a fejét fölemelte volna.

Makonaura most már végképp kétségbeesett, nem tudta, mihez kezdjen. S akkor, az utolsó pillanatban, váratlanul hangyák másztak elő, egy egész sereg, s a vezetőjük így szólt hozzá:

– Ne félj semmit, mi majd segítünk rajtad!

S ahányan csak voltak, mind egyszerre estek neki Kaikucsinak. De ezt már a varázsló se tudta elviselni. Dühösen felült, s a tenyerével végigsöpört a testén... Makonaura pedig meglátta az arcát!

Iszonyú volt.

Mire azonban Kaikucsi észrevehette volna, hogy meglesték, Makonaura már kiosont a kunyhóból, eliramodott, mint az árnyék, végig a sötét falun – rohant vissza a kunyhójába, hogy folytassa a munkát.

És reggelre készen lett a zsámoly.

Aztán elvitte, s megmutatta a varázslónak.

Kaikucsit majd szétvetette a méreg, mikor a zsámolyt meglátta. De kénytelen volt uralkodni magán. Nem is mondott rá semmit, csak bámulta sokáig, aztán hirtelen fölnevetett.

– De ez még mind nem elég ám! Ez csak az első próba. Ha a lányomat akarod, építs egy olyan kunyhót egyetlen éjszaka, amelyiknek tollból van a teteje, csupa színes madártollból!

S mint aki biztos benne, hogy lehetetlent kíván, még meg is veregette gúnyosan Makonaura vállát.

– Most pedig eredj! – mondta. – Most megmutathatod, mit tudsz.

Makonaura meg elment, és késő estig gyűjtögette a színes tollakat az erdőn, de még egy negyedkosárnival se tudott összegyűjteni.

És egyre szomorúbb lett.

S akkor egy kicsi hangot hallott a magasból, maga se tudta, kiét.

– Te csak építsd fel a kunyhót – mondta a hang –, a többivel ne törődj!

Makonaura nem sokat gondolkozott – menten nekilátott a kunyhóépítésnek. Éjszaka közepére el is készült vele, s már épp csak a tető hiányzott – mikor egyszerre újra felhallatszott a kicsi hang:

– A többivel ne törődj! A többivel ne törődj!

S abban a szempillantásban, mint a szélsuhogás, száz meg száz kolibri röppent elő a fákról, a sötétből, és mind ott surrogtak a feje fölött, és mind lepottyantottak egy-egy tollat a kunyhójára. S ez így ment egészen addig, amíg meg nem virradt. Csak akkor látta Makonaura, hogy milyen csodát műveltek a csöpp kis madarak: mint a szivárvány, annyi színben tündöklött, ragyogott a kunyhó teteje!

S evvel már Kaikucsi is meg volt elégedve. Legalábbis úgy mutatta. Makonaura megállta a próbát, s ezzel az ősi szokások szerint is kiérdemelte magának a szépséges Anuanaitut.

Ők pedig boldogan éltek együtt megint pár hónapig.

De csak pár hónapig.

Makonaura egy nap arra kérte a feleségét, hogy látogassák meg együtt az édesanyját, mert nagyon aggódik érte. Anuanaitu boldogan egyezett bele, és már az útra is felkészült, mikor Kaikucsi váratlanul azt üzenté, hogy ha elmegy, ha elkíséri az urát, soha többé ne kerüljön a szeme elé, de még a faluba se tegye be a lábát.

A két fiatal nem értette, hogy a varázsló miért dühödött meg így újra, de a békesség kedvéért engedelmeskedtek neki. Így aztán Makonaura egyedül indult útnak.

Két hetet töltött otthon az édesanyjánál. Az öregasszony sírt az örömtől, mikor meglátta feltűnni az ismerős csónakot, és rögtön hozzáfogott, hogy friss tapanát szűrjön, maniokalepényt szeljen Makonaurának. Aztán töviről hegyire mindent elmeséltetett a fiával – a próbákat, a fenyegetéseket meg ahogy sikerült túljárnia Kaikucsi eszén. Vége-hossza nem volt a beszélgetésüknek. És amikor Makonaura kifogyott a szóból, az édesanyja kezdte el a regélést-mesélést a hajdani legendákról, régi mendemondákról, s szinte észre se vették közben, hogy közeledik az elválás napja.

Makonaura azonban megígérte Anuanaitunak, hogy két hét múlva visszatér hozzá, és nem akarta megszegni a szavát. Így aztán lassan készülődni kezdett.

De előbb még fölkereste a falujuk varázslóját, hogy tanácsot kérjen tőle mielőtt útnak indul.

De bizony a varázsló nem sok jóval biztatta. Kereken azt mondta neki:

– Ne menj el, Makonaura! A szellemek nem akarják, hogy csónakra szállj. Ne menj el, Makonaura!

S ez nagyon elszomorította szegény Makonaurát. Sokáig habozott, nem tudta, mit csináljon, nem tudta, hogyan döntsön. De aztán végül is megnyugodott.

„Ha a próbákat kiálltam – gondolta –, ha Kaikucsi fenyegetéseitől se ijedtem meg, miért ne lenne szerencsém most is

De azért megegyezett az édesanyjával, hogy ha mégis valami baj érné, gyors röptű madarat meneszt haza, ha pedig meghalna közben, majd a bagoly hoz hírt a haláláról.

Aztán sírva elbúcsúztak egymástól, és Makonaura útra kelt.

Keserves utazás volt ez, tele szorongó várakozással, hogy csakugyan igazat mondtak-e a szellemek.

De úgy látszott, tévedtek ezúttal: Makonaura épségben, baj nélkül megérkezett.

Boldogan ugrott ki a csónakból, és azonnal elindult a falu felé – míg csak félúton össze nem találkozott Anuanaituval és az édesanyjával. S akkor egyszerre lelohadt a kedve. A két asszony sírva rimánkodott neki, hogy forduljon vissza, hajót akar, mert Kaikucsi úgy tombol, dühöng otthon, hogy senkit nem tűr meg a közelében.

– Valami rossz hírt kapott – mondták –, de senki se tudja, mit, senki se tudja, kitől.

– Fordulj vissza – könyörgött Anuanaitu –, az én kedvemért tedd meg...

De Makonaura nem hallgatott rá.

– Én nem vagyok ellensége az apádnak – mondta. – És azt akarom, hogy ő se legyen az én ellenségem. Engedjete! – kiáltotta, s azzal otthagya a két síró asszonyt, és egyenesen Kaikucsi kunyhójához sietett.

De még annyi ideje se maradt, hogy köszöntse a varázslót, máris megtörtént a szörnyűség, amit a szellemek jósoltak, s amitől Anuanaitu rettegett.

Kaikucsi már kint a küszöbön várta Makonaurát, s ahogy közeledett feléje, hirtelen fölkapta az íját, és nyilat eresztett a két szeme közé. Hajszára ugyanúgy végzett vele, ahogy az végzett a kaimánnal annak idején, mikor a varsáját dézsmálta.

S ezzel örökre vége lett a boldogságnak, amit a két fiatal éppen csak megízlelt.

De a szerencsétlenség olyan, hogy az egyik kölykezi a másikat.

És most is úgy lett.

Makonaura édesanyja alig hunyta le a szemét, amióta a fia elment tőle. Ha ébren volt, szüntelen rossz sejtelmek kínozták; ha meg aludt, az álmai nem hagyták nyugton. Így aztán nem is lepődött meg, mikor az egyik reggel egy kicsi zöld tollú madár röppent a kunyhója elé, s szomorú „buuutu-buuutu” énekével órákig ott szálldosott. Az öregasszony azonnal tudta, hogy a fiát fenyegeti

veszély – s csakugyan, mire beesteledett, a bagoly is megérkezett az ő még szomorúbb „pooo-pooo” kiáltásával.

Erre aztán rögtön útra kelt.

Vízre húzta a könnyű kéregcsónakot, s elindult, hogy a fia holttestét megkeresse. A bagoly meg hűségesen vele maradt, ott repült előtte, és mutatta az utat.

Egy eldugott kis barlangban találták meg Makonaurát, ahová Anuanaitu rejtette el. Az öregasszony vállára vette, s ahogy öreg erejéből tellett, levitte a folyópartra, befektette a csónakba, és hazavitte a falujukba.

Mikor megérkeztek, a falu férfiai egy gyönyörű vesszőkoporsót fontak, és színes tollakkal tűzdelték tele. Az asszonyok meg nekiláttak, hogy frissen szűrt tapanát készítsenek a temetésre. Végül, mikor mindennek kész voltak, összegyűlt a törzs aprajagyja, hogy meghallgassák, az öregasszony hogyan búcsúztatja el egyetlen, drága fiát.

Bizony, rég hallottak annyi panaszos jajsztót, mint akkor...

Makonaura minden hőstettét, erényét elsorolta az édesanyja, magasztalta a jóságát, a kedvességét, elmesélte a házassága történetét, ami olyan szomorúan végződött, aztán fölemelte a tapanával telt csészét, és zokogva így kiáltott:

– Jaj, ki volt az, aki az én drága fiam életét kioltotta? Jaj, ki küldte őt az Árnyékok Völgyébe? Jaj, látjátok testvéreim, én csak egy szegény öregasszony vagyok... az én karom már gyenge... Jaj, ki bosszulja meg közületek az én drága fiam halálát?...

Erre egyszerre mélységes csend támadt, mindenki olyan lett, mint a szobor.

Kis idő múlva azonban két férfi kilépett a tömegből, kivették az öregasszony kezéből a csészét, és az utolsó cseppig kiitták. Aztán közrefogták a koporsót, és rázendítettek a szörnyű *kanaimura*, a vad bosszúénekükre. Táncoltak és énekeltek, s közben azt kiáltották: „Megbosszulunk, Makonaura, megbosszulunk, ne félj!” S mire befejezték a táncot, az egyik férfiba egy óriáskígyó szelleme költözött, a másikba pedig egy jaguáré.

Minderről azonban mit se tudott Kaikucsi, hiába volt varázsló. Különben is el volt foglalva nagyon, ugyanis épp azokban a napokban kezdtek készülődni a tapaná ital ünnepére, amit minden

évben megültek. Még a környező falvakból is vártak vendégeket – s ahány kunyhó volt, ahány család, mindenütt a zsinór csomóin számolták, hogy még hány nap van az ünnepig, s esténként szétoldottak egy csomót.

Csak egyedül Anuanaitu és az édesanyja nem vettek részt az előkészületekben, ki se mozdultak otthonról – mindegyre csak Makonaurát siratták.

A vigadalom napja azonban nélkülük is elkövetkezett.

Majdnem százan gyűltek össze. S mikor már mind együtt voltak, a varázsló megadta a jelet, és mint a nyáj, beözönlöttek abba a tágas kunyhóba, ahol a tapanával teli edényeket őrizték. S rögtön nekiláttak az evésnek-ivásnak. Ittak és ettek, ittak és ettek, mintha egy hétig se akarnák abbahagyni. S akkor egyszerre belépett a két férfi – két soha nem látott idegen.

Az egyik jaguárbőrbe volt öltözve, és egy hatalmas buzogányt forgatott a kezében. A másiknak meg olyan csíkosra, sötétre volt festve a ruhája, mint az óriáskígyó bőre.

Nem szólt a két idegen egyetlen szót sem, csak körülnéztek, megálltak – s abban a szempillantásban Kaikucsi és az emberei holtan buktak le a földre; köztük Anuanaitu édesanyja is, akit a varázsló beparancsolt a kunyhóba, hogy vigadjon együtt a vendégekkel.

Időbe telt, míg az élve maradottak felocsúdtak az első rémületből. A férfiak az íjukhoz kaptak rögtön, s egyszerre, mint az erdő, annyi nyílvevő meredt a két idegenre. Azok meg feltartották a karjukat, s az egyikük így kiáltott fel:

– Várjatok, barátaim! Kezetekben az életünk, de engedjétek, hogy szóljunk előbb hozzátok.

S azzal elmesélte az egybegyűlteknél a szerencsétlen Makonaura történetét, a fiú édesanyjának a szörnyű fájdalmát, amit soha többé nem enyhíthet senki.

És így fejezte be:

– Ítéldetek hát magatok, hogy igazságos volt-e Kaikucsi, és nem adott-e okot az anya bosszújára?

Mikor odáig ért a beszédben, már egyetlen nyílvevő se szegeződött rájuk, mindenki földre eresztette az íját. Egy vén harcos pedig odalépett hozzájuk.

– Jól beszéltél, fiatal testvérem – mondta. – Barátunknak fogadunk benneteket! – s megölelte a két idegent.

De azért a további vigadozáshoz mégse volt már kedvük. Mindenki szétszéledt, hazament a falujába, s még akik ott helyben laktak, azok is legszívesebben befogták volna a fülüket, mert tudták: nincs vége még a szörnyűségeknek, a bosszú bosszút szül, s nincs ember, aki ezt megakadályozhatná.

Késő éjszaka volt már, mikor Anuanaitu előjött a kunyhójából, s megkereste a halottak között az édesanyját. Keserves zokogással kuporodott melléje. Aztán hirtelen felugrott, s kibomlott hajjal, lázasan égő szemmel ő is rázendített az iszonyú kanaimura, a bosszú énekére. És addig táncolt meg énekelt, míg csak le nem rogyott a földre. De akkor már elérte, amit akart: egy csörgőkígyó szelleme költözött belé.

És még éjszaka útnak indult Makonaura falujába.

Ott éppen javában folyt a mulatság, és a két győztes harcost ünnepelték, akik megbosszulták Makonaura halálát. Az egész falu részt vett az ünnepségen, csak Makonaura édesanyja nem. Amikor Anuanaitu belépett a kunyhóba, a függőágyában feküdt az öregasszony, és éppen őt szólítgatta álmában:

– Anuanaitu... Anuanaitu...

Az meg ijedten hátrálni kezdett, úgy meglepődött hirtelen. De akkor már az öregasszony is fölébredt, és kinyújtotta feléje a kezét.

– Gyermekem..., mit akarsz itt? Nincs fiam..., nincs többé! Árva lettem én is..., árva lettél te is...Jaj, drága Makonaurám! Te már boldog lehetsz..., megbosszultam a halálodat!

Anuanaitu meg éppen ezekre a szavakra rázkódott össze. Mikor belépett a kunyhóba, minden elvesztett boldogsága egyszerre eszébe jutott, s már-már úgy érezte, hogy nem lesz ereje megtenni, amiért idejött, s amire a kegyetlen, ősi törvények kötelezték, de most mégis megkeményítette magát, amennyire tudta.

Odalépett az öregasszonyhoz, és remegő, kétségbeesett hangon szólt:

– Hallgass meg, hogy megértsél engem is. A kaimán, akit a fiad megölt a varsájánál, az én édesbátyám volt, mert neki is, mint az apámnak, kaimán feje volt. Én megbocsátottam ezért Makonaurának, de apám bosszút állt rajta. A te rokonaid pedig az én

családomon álltak bosszút. Bizony, jaj nekünk, hogy ilyen bosszúba keveredtünk! És éppen Makonaura miatt, akit a világon a legjobban szerettem... De lásd be, hogy én se tehetek másképp. És bocsáss meg nekem: nem én teszem, amit teszek, hanem a csörgőkígyó, aki belém költözött.

Azzal odahajolt az öregasszony fölé, s az a következő pillanatban örökre elaludt.

Anuanaitu meg egy iszonyatos kiáltással elrohant, neki az éjszakának, neki az erdőségeknek. De kiáltásától az egész természet megváltozott egyszerre, a szelek üvöltve visszhangozták a hangját, a fák gyökerestül dőltek ki, amerre elhaladt, a felhők eltakarták a napisten, Adeheli arcát, és borzalmas csattanásokkal villámokat szórtak az elátkozott földre. Az eső szűnös-szüntelen esett, a folyók kiáradtak, s tajtékos, habos vizük összekeveredett a források tiszta vizével. Az állatok, akik eddig békében éltek egymás mellett, most egyszerre öldökölni kezdték egymást – és a kis aguti se játszadozott többet a jaguár szakállával.

Anuanaitu pedig csak rohant, rohant tovább, keresztül a végtelen erdőségeken, amíg csak el nem érkezett egy hatalmas sziklához, ahonnan vízesés zuhant alá. Ott aztán kitárta a karját, és levetette magát a mélységbe. Azóta is egy iszonyatos örvény van ott a vízben – még aki messziről nézi, az is beleszédül.

Mégis mindenki úgy tudja, úgy meséli, hogy Makonaura és Anuanaitu ennek az örvénynek az alján laknak egy csodálatos, mesebeli kunyhóban, amelyikben nincs is más, csak két függőágy egymás mellett. És hogy a kunyhó teteje se olyan, mint másutt, hanem csupa színes toll, mintha száz meg száz kolibri hullajtotta volna rá a tollát.

A NAGY SÖTÉTSÉG

Sok ezer évvel ezelőtt az indiánok Bahia vidékén éltek, teljes sötétségben.

Egy nap az egyik indián denevérré változott, hogy népét a sötétségből kiszabadítsa.

S elindultak a Nap keresésére.

Sokat vándoroltak, sokat szenvedtek, a vadállatok megtizedelték őket, de mégis reménykedtek, hogy vezérük, a denevérindián, kiszabadítja őket a sötétségből.

Végül sok-sok év után elkövetkezett, amire vágytak: megtalálták a Napot.

Ezért félnek az indiánok annyira a napfogyatkozástól. Ha besötétedik, ezért gyújtanak tüzet, ezért lődznek nyilakat az égre, azért rázzák a csörgőket: nem akarnak még egyszer a nagy sötétségbe visszazuhanni.

KATSERÉ, A CSILLAGLEÁNY

Nyár volt, éjszaka, még az égnek is nyújtózkodni támadt kedve. Ahogy elnyújtózott, egyre-másra feslettek föl a takaróján a fekete öltések, s az öltések helyén elővillant az ég aranybőre.

Egy ilyen aranyló lyukon pillantott ki Katseré, a csillagleány.

Lenézett a földre kíváncsian.

Sziklákat látott és folyókat, erdőket és kunyhókat. S a kunyhók között, a tisztáson, egy fiatal, alvó legényt a fűben.

Katseré megsajnálta a magányos legényt, s elhatározta, hogy feleségül megy hozzá.

Hirtelen átbucskázott az aranyló lyukon, békává változott, s csendesen ráereszkedett az alvóra.

A legény meg fölriadt ijedten, és lesöpörte melléről a békát.

De épp ennek örült Katseré: ahogy a fűbe huppant, azon nyomban gyönyörű leány lett belőle megint.

És feleségül ment a magányos legényhez.

Egy reggel egészen kicsire összezsugorodott Katseré, és kérte az urát, hogy zárja el őt a kunyhóban, a tetőről lecsüngő tökedénybe. Azért kérte ezt, hogy még boldogabbnak érezhesse magát: hogy ő olyan kicsike, az ura pedig olyan hatalmas. A férfi teljesítette a kérését, fagyapottal kibélelte a tökedényt, s a közepére odafektette Katserét.

S napközben is többször az edény fölé hajolt, hogy rámosolyogjon az asszonyára.

Egyszer vadászatra indult a férfi, s szigorúan meghagyta a családjának, hogy senki se nyúljon a tökedényhez!

A kis húga azonban nem bírta a kíváncsiságával, fölállt egy lócára – s fölfedezte a pöttömnyi csillagasszonyt.

Amikor a férfi hazatért, azonnal észrevette, hogy valaki hozzányúlt az edény fedőjéhez.

– Ki nem fogadott szót nekem? – kérdezte haragosan.

Egyedül a kis húga pityeredett el.

Sokáig töprengett a férfi, hogy mivel büntesse meg a szófogadatlan gyereket. Végül úgy döntött, hogy a következő éjszaka – amikor a csillagok is látják – a tűzhely mellé állítja a

kislányt, és egy vesszőnyalábbal addig csapkodja az árnyékát, míg olyan kicsi nem lesz, mint a tökedény!

Úgy is lett. Mire elhamvadt a tűz, a kislány árnyéka pöttömnyire zsugorodott. S abban a pillanatban Katseré is előbucskázott vidáman a tökedényből – és a férfi haragja is elpárolgott rögtön.

Boldog évek következtek ezután.

Katseré szerette az urát, az ura szerette őt. De a falubeliek is elégedettek lehettek, hogy a csillagasszony náluk telepedett meg. Katseré megtanította az indiánokat az aratásra, a kukorica őrlésére. Megismertette velük a *bakaba-pálmafát*, a maniokagyökeret, az *ignámét*, a mogyorót – s még sok olyan fát és növényt, aminek a gyümölcsét addig nem ismerték. Mert nemcsak szép és vidám és hűséges volt Katseré, de minden olyan titkot is tudott, amit az emberek elfelejtettek, a csillagok pedig megőriztek.

Így éltek sokáig boldogságban, békességben – mikor egy nap Katseré ura meghalt. Nem indult el többé vadat űzni, zsákmánnyal hazatérni – egy este őt vitték haza az erdőből, és letették a kunyhója előtt. Ott halt meg Katseré karjában.

A csillagasszony megtehetette volna, hogy ő is búcsút mond a földnek, de nem tudott elszakadni a kunyhótól, ahol annyi boldog napot töltött. Ott maradt a faluban, és tovább tanította, segítette az indiánokat.

De azok már nem voltak annyira hálásak, mint azelőtt. Arattak, kukoricát őröltek, jóllaktak mogyoróval, maniokagyökérrel – s azt hitték, hogy Katseré már semmi olyasmit nem mondhat nekik, amit ne tudnának ők is.

S ezt meg is mondták a szemébe.

S akkor Katseré nagyon szomorú lett. Nem tudta, mitévő legyen. Egy nap aztán maga mellé vett három indiánt, elment velük az erdőbe, szedetett velük egy ismeretlen gyümölcsöt, és otthon italt főzetett belőle.

Aztán meghívta vendégségbe az egész falut, s megkínálta őket az itallal.

Az indiánok – akik soha azelőtt nem ittak ilyen különös folyadékot – alig hajtottak föl egy-két tökkupával, mind úgy érezték, hogy egyszerre költözött beléjük vidámság és szomorúság, egyszerre sírtak meg nevettek.

Mind lerészegedtek. S könyörögni kezdtek Katserének, hogy bocsásson meg nekik, maradjon továbbra is köztük.

De Katseré hajthatatlan volt; még akkor éjszaka visszaröppent az égi takaró mögé, s átsuhant a fekete öltéslyukon, amelyiken valamikor kipillantott.

De azóta se nézett vissza újra a földre.

Így bosszulta meg Katseré az indiánok hálátlanságát: valahányszor kortyolnak az ő italából, mindig kénytelenek órá gondolni és sírni, hogy a szép, vidám és hűséges csillagleány nincs többé közöttük.

HOGYAN SZEREZTEK A KRAÓ INDIÁNOK TÜZET?

Mesélik, hogy hajdanában Pud és Pudleré – a kraó indiánok ősei – kettesben járták a világot, az erdőket és hegyeket.

Azt is mesélik, hogy Pudleré ismerte a tüzet. S minthogy soha el nem hagyták egymást, Pud se volt tűz nélkül soha: ha szüksége volt rá, csak szólt Pudlerének.

Mikor azonban meghaltak, a tűz titkát is magukkal vitték, nem hagyták örökölni a gyermekeiknek. Hogy miért nem – senki se tudta.

Talán, hogy azok is maguk küzdjenek meg érte?

Akármi oka is volt, gyermekeik hosszú időn át csak a napon tudták megmelegíteni, megsütni az ételeiket.

Evek múlva aztán a következő történt.

Egyszer az egyik vadász magával vitte az erdőbe a kis unokáját, hogy arara-papagájt fogjanak. Volt az erdő közepén egy magas szikla, annak a tetején tanyáztak a papagájok. A vadász a sziklafalhoz támasztott egy rudat, a kisfiú meg felmászott rajta. S akkor a vadász szó nélkül vállára kapta a rudat, és magára hagyta a kis unokát.

A kisfiú keservesen sírdogált a fészkek alatt, nem tudta, mért bántak így vele. S fáradt is volt, álmos is volt, annyira legyengítette az éhség.

Egy idő múlva arra tévedt egy jaguár, és meglátta a kisfiú árnyékát a sziklafal tövébenél.

Hirtelen megmerevedett – majd villámgyorsan ráugrott az árnyéokra!

De persze nem sikerült semmit se megkaparintania, csak a levegőt.

A jaguár meglepődött – s felnézett a sziklára.

Megpillantotta a kisfiút.

– Gyere – szólt fel hozzá. – Mit sírdogálsz ott egyedül?

A kisfiú azonban tovább pityergett.

– Ha lemegyek és bántasz, akkor azért fogok sírni.

– Dehogyan bántlak – mondta a jaguár. – Hiszen én vagyok a nagybátyád.

A gyerek elhitte, amit a jaguár mondott, és leugrott az állat hátára.

És az csakugyan megtartotta a szavát! Nem bántotta a kis indiánt, hazavitte a feleségéhez, és minden jóval megetette.

A felesége azonban sehogy se volt kibékülve a kis jövevénnel: egyre a fogát vicsorgatta, mintha azon nyomban fel akarná falni a gyereket.

Végül a jaguár dühösen ráfordult:

– Hagyd békén, mert velem gyűlik meg a bajod!

Azzal magukra hagyta őket, s elment az erdőbe, hogy igazi zsákmány után nézzon.

Csak hogy az asszonynak eszébe se volt, hogy szót fogadjon. Alig tette ki az ura a lábát, folytatta a vicsorgást és morgást – halálra rémítette a kisfiút.

Amikor a jaguár este hazatért, a kisfiú mindent elpanaszolt neki.

A jaguár ekkor egy kicsi íjat és nyilat készített a fiúnak, s meghagyta, ha a felesége ismét ijesztgetné, lőjön egy nyilat a mancsába.

Aztán másnap reggel ismét zsákmányszerző útra indult – a felesége pedig folytatta, amit előző nap abbahagyott: morgott és vicsorgott félelmesen.

De a kisfiú most már csöppet se ijedt meg!

Fölkapta az íjat, s belelőtt egy nyilat a jaguárasszony mancsába. Abból pedig egyszerre hullani, potyogni kezdett a parázs – ott izott és füstölgött a földön!

A kisfiúnak se kellett több: azonnal rohanni kezdett, át az erdőn, haza a falujába. És mindent elmesélt.

Az indiánok nyomban összeültek tanácskozni, s elhatározták, hogy megszerzik maguknak a parazsat.

Úgy is lett: valamennyien elindultak az erdőbe, de úgy, hogy közben mindig hátramaradt valamelyikük egy jó kődobásnyira. Így aztán egymást váltva a futásban, kézről kézre adhatták a kőtálat, amibe a parazsat gyűjtötték; csak így sikerült olyan gyorsan a faluba érni vele, hogy a nagy kincs nem aludt ki közben.

Azóta ismerik a kraó indiánok a tüzet, azóta nem kell többé nyers ételt enniök.

PUD ÉS PUDLERÉ

Pud, a Nap és Pudleré, a Hold mindig együtt jártak. Pud egyszer így szólt Pudleréhez.

– Testvérem, irtsunk ki az őserdőből valamennyit, hogy eleséget teremjen nekünk.

– Jól van – felelte Pudleré –, válasszon ki-ki egy darabot az őserdőből.

– Én azt választom, amott, a patakon túl. Te pedig, testvérem, válassz egy másikat.

Pudleré a patakon innen választott egy darabot az őserdőből. Aludni tértek, és amint pirkadt a hajnal, felkerekedtek, és ki-ki ment a maga erdejébe irtást készíteni, hogy eleséget teremjen nekik.

Pudleré elment a maga erdejébe, a patakon innen, és hozzáfogott az irtáshoz. Nehéz munka volt. Súlyos bozótvágó késével egyenként nyisszantotta el a fákról lecsüngő kusza indákat, és szálanként metélte a sűrű bozótot, hogy a fák tövéhez hozzáférhessen. Pihenés nélkül dolgozott egész nap, de csak akkora darabot tisztított el, amekkorát kinyújtott karra körbeért.

Bezzeg Pud! Amint a maga erdejébe ért, a patakon túl, elővette bozótvágó kését, és így szólt hozzá:

– Nyisszantsd el az indákat, metéld el a bozót tövét! Amíg dolgozol, rajtad tartom a szememet!

Aztán fogta a fejszét, és így szólt hozzá:

– Csapj a fák tövéhez, vágd ki és dönts le őket! Amíg dolgozol, rajtad tartom a szememet!

Kétszer se kellett mondania, a bozótvágó kés nyiszálta az indákat, metélte a bozót tövét, mint sarló a zsenge füvet. Sürgött-forgott oly gyorsan, mint még soha emberkézben. A fejsze pedig, amint egy fa töve kivillant, sebtén rávetette magát, és döngette serényen, amíg a fa nagy robajjal a földre nem zuhant.

Pud pedig az árnyékban kényelmesen hanyatt dőlt, és nézte szorgalmas szerszámain. Dél felé nagyon meleg lett, és elnyomta Pudot az álom. Jót szundított, és mire felébredt, csak hírmondónak maradt egy-két fa a tisztáson. Elégedetten fogta a kést és a fejszét,

és hazaballagott. A kunyhó előtt találkozott fáradt, poros, izzadt testvérel.

– Nos, testvérem – kérdezte Pudleré –, hogy halad a munka?

– Nagyon nehezen – sóhajtozott Pud, és úgy tett, mintha nagyon fáradt lenne. – Alig irtottam ki akkorácskát, mint a teknősbéka háta.

Másnap újra kimentek, és harmadnap is, és azután is mindennap. Pudleré még a bozóttal sem végzett, mikor Pud irtásán már meg is szárította a tűző nap a kivágott fákat és bozótot. Pud parazsat vitt, és felégette a tisztást. Magasra csapott a láng és a füst, Pudleré is meglátta. Mondta is este, mikor hazaértek.

– Testvérem irtásáról nagy füstöt láttam az égre szállni. Talán már fel is égetted az irtást?

– Csak egy kis tüzet raktam – felelte ravaszul Pud –, hogy a füstje elhajtsa a moszkítókat.

Másnap újra kimentek, és harmadnap is, és azután is mindennap. Pudleré még csak az első fákat döntötte, amikor Pud már maniokát és rizst vitt ki a földjére.

A meleg esők belemosták a kövér hamut a talajba, Pud pedig így szólt a rizsszemekhez.

– Rajta! Vessétek magatokat a termékeny földbe!

Azután vette Pud a lisztet adó manioka gyökereit, és így szólt hozzájuk:

– Vessétek magatokat a termékeny földbe!

A gyökérnek nem kellett kétszer mondani, szempillantás alatt elrejtőzött a termékeny földben, hamarosan szárba szökkent, és gazdag termést ígért.

Egy este Pudleré így szólt testvéréhez:

– Testvérem, miért élesíted a sarlódat? Talán már beért a vetésed?

– Szép virágokat láttam az úton – felelte ravaszul Pud –, és szeretném levágni őket.

Másnap újra kimentek. Pudleré még csak most vetette el a rizst és a maniokát. Pud pedig vitte a sarlót, és amint kiért az irtásra, így szólt a sarlóhoz:

– Arasd le a maniokát és a rizst, és kötözzed kérékbe!

Kétszer se kellett mondani, a sarló széles rendet vágott a vetésben. Pud kényelmesen hanyatt dőlt az árnyékban, és szundított

egyed. Mire felébredt, egész veteménye kékbe kötve állt a földön.

Este így szólt Pudleréhez:

– Testvérem, nem jössz el megnézni a földemet?

– Szívesen – felelte a testvére.

Elment másnap Pudleré, és majd kővé lett ámulatában.

– Hogy lehet ez, testvérem? – kiáltotta. – Együtt kezdtük a munkát, és én még csak most vetek, te meg már le is arattál!

Pud nevetett magában, nagyon kedvére volt, hogy testvére így meglepődött. Ravaszul azt felelte:

– Ezt a földet nagyapámtól kaptam, ő vetett és irtott rajta, azért érett be ilyen hamar a termésem.

De Pudleré nem hitt neki. És míg testvére odahaza lustálkodott, ő verítékezve dolgozott tovább, és egyre az járt a fejében, hogyan járhatna a végére testvére titkának.

Mikor újra jött a nyár, Pudleré így szólt testvéréhez:

– Testvérem, készítsünk megint irtást az őserdőben, hogy eleséget teremjen nekünk.

– Jól van – mondta Pud –, az én irtásom ott lesz, a domboldalban.

– Az enyém meg a síkságon – felelte a testvére.

Aludni tértek, és amint pirkadt a hajnal, ki-ki ment a maga erdejébe irtást készíteni, hogy eleséget teremjen nekik.

Pudleré elment a maga erdejébe, a síkságra, de csak ímmel-ámmal csapkodta az indákat. Délfelé már nem állta tovább, felkerekedett, hogy megnézzze bátyja irtását a domboldalban. Amint odaért, látta, hogy bátyja az árnyékban hortyog, a bozótvágo kés meg a fejsze pedig serényen dolgozik. Abban a pillanatban, hogy a kés és a fejsze megpillantotta Pudlerét, mindkettő megállt, és a földre esett. Pudleré odalépett, és az indákhoz illesztette a kést.

– Dolgozz! – kiáltotta. – Dolgozz!

De amint elengedte, a kés a földre hullt, és többé meg se moccan.

Fogta a fejszét is, és a fa tövére illesztette.

– Dolgozz! – kiáltotta. – Dolgozz!

De amint elengedte, a fejsze a földre hullt, és többé meg se moccan.

– Rajta! Miért nem dolgoztok? – toppantott dühösen Pudleré, de a szerszámok meg sem moccantak.

Elosont Pudleré, nehogy bátyja meglássa.

Pud felébredt, és látta, hogy kése és fejszéje a földön hever.

– Rajta! – kiáltott dühösen. – Miért nem dolgoztok?

De hiába szólt, hiába kérlelte őket szép szóval, hiába fenyegette, a szerszámok soha többé nem mozdultak meg.

Hazament Pud, és a testvérére förmedt:

– Mit kerestél az én irtásomon?

– Ott se jártam – felelte Pudleré ártatlan képpel.

– De ott jártál, láttam a lábad nyomát. Tönkretetted a késemet és a fejszémet! Ki dolgozik most már nekem:

– Furcsa – nevetett Pudleré. – Azt mondtad, hogy a te földedet a nagyapád irtotta ki és művelte meg. Miféle késről meg fejszéről beszélsz?

Ha akkor Pudleré nem lett volna olyan kíváncsi, ma az indiánoknak sem kellene olyan keserves munkával irtani az erdőt, ha művelhető földet akarnak.

CSILLAGASSZONYOK

Zapalo esténként a kunyhója előtt heverészett a gyékényen, és bámulta a csillagos eget. Egy szép tűzű csillag nagyon megtetszett neki, és arról álmodozott, milyen jó lenne, ha ez a csillag asszony alakban leszállna hozzá.

Addig-addig merengett ezen, míg belefáradt, és álomba szenderült.

Egyszerre csak felriadt. Két asszony állott előtte.

Megkérdezte tőlük:

– Kik vagytok?

Az asszonyok így válaszoltak:

– Csillagasszonyok vagyunk, kívántad, hogy szálljunk le hozzád.

Mindkettő ott maradt Zapalónál. Nagyon szépek voltak. A férfi vadászni ment, és sok vadat ejtett el. De az asszonyok nem ettek belőle, csak a fákon kibuggyanó gyanta ízlett nekik. Azt mondták, vadat még csak nem is láttak soha.

Amikor másnap Zapalo a *mutum-madár* tollait gyantával összeragasztotta, hogy kardíszet csináljon magának, az asszonyok jóízűen mind megették a gyantát. Alig maradt belőle egy kevés. Zapalo elindult hát gyantát keresni. A két asszony követte. Gyantát azonban nem találtak, de útközben észrevették egy *bakaba-pálmát*, amely tele volt érett gyümölccsel.

Az asszonyok felküldték Zapalót a fára, és maguk is utána másztak. Amikor fenn voltak, a fa gyorsan nőni kezdett. Zapalo megijedt, és szeretett volna lemászni a földre, a két asszony azonban erről hallani sem akart. Kényszerítették Zapalót, hogy mindig magasabbra és magasabbra másszon, már olyan magasan járt, hogy a földről látni sem lehetett volna. A pálma nőttön-nőtt pillanatról pillanatra. Végül is Zapalo és a két asszony az égbejutott.

Az égben rosszul ment a férfi sora. Nem evett egy falatot sem, mert nem volt ott más eledel, csak gyanta. Az égiek aggódva nézték, hogyan koplal napról napra Zapalo, készítettek hát egy nagy edényt, a *tukum-pálma* rostjaiból erős kötelet fontak, rákötözték az edényre. Így akarták Zapalót leereszteni a földre.

A férfi belekuporodott az edénybe, az égiek pedig kezdték utána eresztetni a kötelet. Nemsokára azonban elfogyott a kötelük, lekiáltottak hát Zapalónak, és megkérdezték:

– Leértél-e már, Zapalo?

– Nem, még nem – felelte a férfi.

Az égiek új kötelet készítettek, hozzákötötték a régi végéhez, s eresztették Zapalót tovább lefelé. A dolog még jó néhányszor megismétlődött, míg végre Zapalo már egészen közeljárt a földhöz. Ekkor az égiek hirtelen eleresztették a kötel végét, az edény nagyot koppant a földön, és darabokra tört. Darabjaiból lettek a teknősbékák. A kötélből meg a kígyók.

Zapalo a sok koplalástól annyira lefogyott, hogy kis híján belehalt.

Amikor végre visszatért övéihez, elmesélte, hogy a csillagok gyantát esznek.

A TATUFÉSZEK

Két indián vadászni ment az őserdőbe. Egyikük tatufészeket⁽⁶⁾ talált.

– Nézd, testvér – mondta –, itt tatu van a földben. Ássuk ki!

Fából ásót faragtak, és ásni kezdtek. Ástak, ástak, ástak, de csak nem akadtak a tatu nyomára. Ástak, ástak, ástak, egyre csak ástak, már régen nem látták a nap világát, de a tatut nem találták. Ástak hát tovább, és egyszerre csak zuhanni kezdtek. Nagyot huppantak, és amint magukhoz tértek, elindultak a föld alatti világban.

Jött szembe egy erdei disznó, és kérdezte őket:

– Hát ti hogy kerültök ide, ahol ember még nem járt?

– Tatufészekre bukkantunk – felelték –, és addig ástunk, ástunk, egyre csak ástunk, míg ideérkeztünk.

– Ha már itt vagytok – felelte a disznó barátságosan –, maradjatok, amíg jól érzitek magatokat, és ha eluntátok, megmutatjuk nektek a legrövidebb utat vissza a falutokba.

Amint mondta, úgy is lett. A két indián körülnézett a föld alatti világban, és jó barátságot kötött a vendégszerető erdei disznókkal.

Telt-múlt az idő, és egyszer előállt egyikük:

– Kedves barátaink, asszonyunk már sír odahaza, és kicsi gyermekeinknek nincs, aki enni adjon. Köszönjük a szíves vendéglátást, de most kérünk benneteket, mutassátok meg az utat hazafelé.

A disznók szívesen megtették, és sokan el is kísérték őket. Mikor felértek a napvilágra, a disznók ottmaradtak az erdőben, az indiánok pedig búcsút vettek tőlük, és elindultak falujuk felé.

Asszonyuk és gyermekeik sírva köszöntötték őket, mert azt hitték volt, hogy mindketten az erdőbe vesztek, és valami vadállat felfalta őket. Mikor a két indián elmesélte, milyen különös dolgok estek velük, az egész falu kérlelni kezdte őket:

– Nincs ennivalónk már sok idő óta, és gyermekeink meghalnak éhen. Vezessetek minket az erdei disznókhoz, hogy megölhessük őket, és eleséget adjunk kicsinyeinknek.

– Ezt nem tehetjük – felelte a két indián. – Az erdei disznók jók voltak hozzánk, és barátságot kötöttek velünk. Hogyan ölhetnénk meg őket?

De asszonyuk sírva mutatta nekik éhező gyermekeiket, és az egész falu jajveszékelt, és váltig könyörögtek nekik. Mit tehettek volna? Elvezették a férfiakat oda, ahol az erdei disznóktól búcsút vettek. Sokat megöltek közülük, és többé nem volt éhség az indiánok falujában.

Az időtől fogva tudják az indiánok, merre keressék az erdei disznókat, hogy megöljék őket, és hússal és húsukkal csillapíthassák.

A HALAK ÜNNEPE

Egy asszonynak három fia volt. Egyikük átment a folyó túlsó oldalára, az erdei ültetvényen dolgozni. Két nap is eltelt, és akkor így szólt az anya másik két fiához:

– Bátyátok már két napja oda van, félek, hogy baja esett. Menjetek és nézzétek meg, mi történt vele.

A két fiú csónakra szállt, és átevezett a folyón. Amint a legkisebb testvér a magas partra lépett, a bokorból egy óriáskígyó vágódott elő, és elnyelte őt. Bátyja visszaevezett a faluba, és elmondta anyjának, milyen sors érte testvérét. Az anya keservesen megsiratta legkedvesebb fiát.

Eközben az óriáskígyó lustán úszkált a folyóban, a gyomrában pedig rugdalózott az elevenen elnyelt indián fiú.

A halak látták ezt, siettek hát Minden Halak Főnökéhez, és jelentették:

– Minden Halak Főnöke, egy óriáskígyó úszkál a folyóban, és egy eleven gyerek rugdalózik benne!

– Siessünk, vitézeim – szólt a Főnök –, ragadjuk meg az óriáskígyót, és húzzuk ki a gyomrából a gyereket.

Neki is veselkedtek, de látták hamar, hogy magukban nem bírnak a kígyóval. Ezért Minden Halak Főnöke magához intette *lút*, a halak futárát.

– *lú*, aki a leggyorsabb vagy a halak között – szólt –, járd be a folyót, és mondd meg minden hálnak, hogy sietve gyülekezzenek ide, mert magunkban nem bírunk a kígyóval.

Suhant menten *lú*, és kisvártatva annyi hal gyülekezett össze a kígyó körül, hogy szinte forrt tőlük a víz. Keszegek és márnák, sügérek és pikók, pisztrángok és harcsák sűrögtek-forogtak körülötte, megragadták, ki-be úsztak kitért száján, de a fiút nem tudták kihúzni belőle.

A Főnök látta, hogy így nem boldogulnak. Megint maga elé szólította *lút*, a halak futárát.

– *lú*, aki a leggyorsabb vagy a halak között – szólt –, sietve menj a felső mellékfolyókba, és hívd a kardhalakat és fűrészhalakat, mert így nem boldogulunk.

Suhant menten lú, és kisvártatva visszatért egy seregnyi kardhallal és fűréshhallal. Ezek nekiestek az óriáskígyónak, száját felvágták, gyomrát felmetszették, és az indián fiú boldogan ugrott ki belőle. Tüstént odament Minden Halak Főnökéhez, és ígyszólt:

– Nagy hálával tartozom neked és népednek, ó, Minden Halak Főnöke, mert megmentettétek az életemet.

A Főnök pedig így felelt:

– Semmi az, szívesen tettük. Kíséretet adok majd melléd, hogy visszatérhess faludba, de előbb meghívlak, nézd végig a mi falunkban a halak ünnepét.

A fiú elfogadta a meghívást.

Eközben egy vén vidra, aki a part mentén, víz alatti üregében rejtőzött, mind gyakrabban csapott rá a gyanútlan halakra, és sokakat elnyelt közülük. Ezért a Főnök megint magához hívta lút, a halak futárát.

– Lú, aki a leggyorsabb vagy a halak közt – mondta –, siess, és add hírül minden hálnak, hogy egy vén vidra rejtezkedik a közelben, és sokakat elveszejtett közülünk. Ezért mindenki sietősen készüljön a nagy ünnepre, az asszonyok süssék a *berambut*, a lányok főzzék az édesburgonyát, hogy napszállatra minden készen álljon.

Suhant menten lú, és hírül adta a Főnök üzenetét. Napszállatra minden készen állt, és kezdetét vette a halak pompás, fényes ünnepe. A fiú nem tudta, hová nézzen, annyi csodálatos látnivaló közül.

Jól tartották étellel és itallal, és mikor az ünnepnek vége lett, Minden Halak Főnöke magához hívatta.

– Most láthattad, fiacskám – szólt –, milyen a halak ünnepe. Most már hazatérhetsz anyádhoz és testvéreidhez, és hogy el ne tévedj, négy testörömet adom melléd kísérőül. Tartsd meg jól emlékezetedben mindazt, amit itt láttál, és ha faludba érsz, mondd el a többieknek, hogy ti is megülhessétek minden évben a halak ünnepét. Menj békével!

A fiú még egyszer köszönetét mondott, és a négy testőr kíséretében megindult hazafelé. Otthon édesanyja sírva és nevetve ölelte meg, és testvérei is boldogok voltak, hogy újra láthatják. Ő pedig elmesélt szép sorjában mindent, ami a halak között esett vele, és azóta az indiánok is minden évben megülik a halak ünnepét.

KENGUNÁM ÉS A-KREY

Valamikor régen az indiánok szüntelen rettegetésben éltek. *Krakati*, a karvaly és *Kukói*, a bagoly sűrűn csaptak le a falura, és akit előtaláltak, megölték. Nem akkorák voltak, mint a karvalyok és baglyok manapság, hanem sokkal nagyobbak. Ha megjelentek az égen, kitárt szárnyuk a napot is eltakarta. Aki a patakra ment vízért vagy a szomszédja tűzéhez parázsért, annak lecsípték a fejét, és a fejetlen test a porba bukott.

Egy nap a főnök megparancsolta, hogy minden férfi és asszony, minden agg és gyermek gyülekezzenek össze a kunyhók között, a falu főterén. Mikor mind együtt voltak, a főnök így szólt:

– Testvéreim! *Krakati*, a karvaly és *Kukói*, a bagoly megöli legbátrabb férfiainkat és legszebb asszonyainkat, elveszejtí tiszteletre méltó véneinket és zsenge gyermekeinket. Akit előtalálnak, lecsípi a fejét, és a fejetlen test a porba bukik. Más szállást kell választanunk.

– Akárhová megyünk, *Krakati* és *Kukói* ránk talál! – jajongtak a vének.

– Akkor hát menjünk oda, ahol még ők se járnak – mondta a főnök. – Menjünk fel az égbe!

Az indiánok egy emberként kiáltották:

– Menjünk fel az égbe!

És töméntelen fát hasítottak az erdőn, és egy olyan hosszú létrát ácsoltak össze, hogy egészen az égig ért. Akkor vállukra vetették kis tarisznyájukat, búcsút mondtak a falunak, és mind felmentek az égbe.

Azaz mégse mind. Egy öreg apó és az asszonya az őserdőben, egy irtáson dolgozott aznap, mikor az indiánok odahagyták a falut. Velük volt két unokájuk, *Kengunám* és *A-krey* is, mert szüleiket a ragadozó madarak megölték. Mikor másnap visszatértek a faluba, csak az üres kunyhókat találták.

– Hová lehettek? – kérdezte az anyó.

– Keressük meg a nyomaikat – mondta az apó.

Megkeresték és követték a nyomaikat, és egy nagyon-nagyon hosszú létrát találtak. A létra a földön feküdt.

– Hová mentek ezen a létrán? – kérdezte A-krey.
– Az égbe – felelte az apó.
– Állítsuk fel a létrát, és menjünk utánuk! – kiáltotta Kengunám.
– Nem bírunk vele négyen – csóválta a fejét nagyapjuk. – Mi már itt maradunk a földön. Menjünk vissza az irtásunkra, mert itt a faluban Krakati és Kukói megtalálnak minket.

Amint mondta, úgy is lett. Visszamentek az irtásra, és a nagyapjuk így szólt:

– Én most elmegyek eleségért.

El is ment, a fiúk pedig nagyanyjukkal a folyóra indultak, hogy fürödjenek. Útközben Kengunám így szólt az öccséhez:

– Én elbújok a bokrok között, te pedig keressél meg.

A-krey elindult, hogy megkeresse bátyját, de a bokrok közül egy jaguár vicsorgott rá. A fiú rémülten futott nagyanyjához.

– Anyó, jaguár van a bokorban!

– Hadd lássam – szólt az anyó, és A-krey után ment, de csak a nevető Kengunámot találták.

Megint mondta Kengunám az öccsének:

– Én elbújok, te pedig keressél meg.

A-krey elindult, hogy megkeresse bátyját, de a bokorból egy óriáskígyó sziszegett rá. A fiú rémülten futott nagyanyjához.

– Anyó, óriáskígyó van a bokorban!

– Hadd lássam – szólt az anyó, és A-krey után ment, de megint csak a nevető Kengunámot találták.

Így ijesztett rá Kengunám az öccsére csörgőkígyó, párducmacska és óriásgyík képében. A-krey pedig búsult, mert ő egyetlen állat alakját sem tudta magára öltetni.

Mikor a folyóhoz értek, Kengunám azt mondta:

– Jer, A-krey, merüljünk a víz alá, és lássuk, ki állja meg ott hosszabb ideig.

Le is merültek, és bár Kengunám állta tovább, A-krey is igen sokáig maradt a víz alatt. Nagyanyjuk kétségbeesve futkosott fel-alá a parton, mert azt hitte, a fiúk a vízbe fulladtak. Könyörögni kezdett nekik:

– Gyertek már haza velem! Hűvösre fordult az idő, és bizonyára éhesek is vagytok.

– Nem úgy van, anyó – felelte Kengunám –, meg kell erősödnünk, hogy bosszút állhassunk Krakatin és Kukóin, akik szüleinket megölték, és népünket pusztították.

És amint mondták, úgy is lett. A fiúk minden napot a folyónál töltöttek, a víz alatt kergetőztek, és szemlátomást erősödtek. Egyszer eljött nagyapjuk, és meglátva őket, megkérdezte:

– Miért jártok halak módjára a víz alatt?

– Hogy hamar megerősödjünk, és bosszút állhassunk Krakatin és Kukóin szüléinkért és népünkért – felelte Kengunám.

Nagyapjuk nagyon megörült a bátor feleletnek. Rögtön házat ácsolt össze, és cölöpökön a folyóba állította, és gyékényt és takarót tett a padlójára, hogy a fiúk azon fekhessenek. Meghagyta a fiúknak, hogy addig a folyót el ne hagyják, amíg egészen meg nem erősödnek, ő pedig naponta vitte nekik az édesburgonyát és a maniokalisztból sült lepényt. A fiúk pedig minden idejüket a víz alatt töltötték.

Mikor nagyapjuk úgy látta, hogy már erős férfiakká cseperedtek, egy telihold sütötte éjszakán kiült a ház elé, és hajnalig énekelte az indiánok ősi dalait. Hajnalban aztán kinyitotta a cölöpház ajtaját, és így szólt a testvérekhez:

– Kengunám és A-krey, immár erősek vagytok, mint az erdő vadjai, és a szél sem ér lábatok nyomába. De mielőtt az ősi ellenségre indulnátok, gyakorolnotok kell szemeteket a célzásban, kezeteket a lándzsa vetésében. Itt ez a két erős lándzsa, nektek faragtam, forgassátok szerencsével.

Amint mondta, úgy is lett. Ettől a naptól a két testvér együtt járt vadászni. Akár emu-strucc volt, akár *inambu*, akár vaddisznó, akár szarvas, messziről meglátták, messziről meghallották lépteik neszét, és a röppenő dárda célját sosem tévesztette el. Nemcsak ügyesen és bátran vadásztak, de ravaszul is. Kengunám egyszer így szólt A-kreyhez:

– Menj az erdő túlfelére, testvérem, és csapkodj össze két fadarabot. A vadak megijednek a zajtól, elfutnak előled, én meg itt elrejtőzöm, és bevárom őket.

Amint mondta, úgy is lett. A-krey nagy zajjal riogatta a vadakat bátyja felé, az meg rejtekéről könnyűszerrel elejtette őket. Akkoriban az állatok is sokkal nagyobbak voltak, mint manapság, és nagyapjuk

bizony meg sem tudta mozdítani az elejtett vadakat. Kengunám és A-krey azonban erős volt, ők könnyedén vállukra vetették, és hazavitték a zsákmányt.

Egy nap így szólt hozzájuk nagyapjuk:

– Most már jártasak vagytok az erdei vadászatban, és egyetlen földönjáró állat sem menekülhet előletek. De mielőtt az ősi ellenségre indulnátok, ismerjétek meg az ég madarait is.

Amint mondta, úgy is lett. Kengunám fogta egy elejtett emu tollait, és egyenként felhajította őket a levegőbe. A tollak galambbá, csókává, rigóvá és sok másféle madárrá változtak egy szempillantás alatt. Így gyakorolta sokáig a két testvér a madarak vadászatát. Mikor már olyan biztos volt a kezük, hogy a diónyi kolibrimadarat is röptében találták a dárdával, így szólt Kengunám nagyapjához:

– Apó, karunk már erős, szemünk éles, és dárdánk sohasem véti el a célt. Itt az idő, hogy megöljük az ősi ellenséget. Készíts nekünk egy kis kunyhót a madarak fészke alá, amíg odajárnak fiókáiknak eleségért.

Amint mondta, úgy is lett. Az apó egy kalibát ácsolt össze a madarak fészke alatt, amíg odajártak fiókáiknak eleségért, Kengunám és A-krey pedig magához vette dárdáját, és elrejtőzött benne.

Vártak egész éjszaka, végre hajnal felé megérkezett Kukói, a bagoly. Hatalmas szárnyát kiterjesztve lomhán leszállt fészke szélére. Karmai és csőre vörösek voltak az indiánok véréből.

Kengunám ekkor kilépett a kalibából, Kukói meg dühösen lecsapott rá. Csakhogy Kengunámnak is volt esze, mielőtt a gyilkos karmok elérhették volna, fürgén visszaugrott menedékébe. A bagoly bután nézett utána, majd visszaszállt fészkére. Ekkor Kengunám újra előlépett, és a lecsapó madár elől ismét fürgén visszahúzódott a kalibába. Így tett mindaddig, amíg a hatalmas ragadozó madár szemét elhomályosította a düh, mozdulatai egyre fáradtabbak lettek. Ekkor újra előlépett, de most már nem húzódott vissza menedékébe, hanem nagy erővel elhajította dárdáját, és röptében szíven találta a baglyot. Kukói hatalmasan verdesett a földre hullva, és hamarosan kimúlt.

E pillanatban már fel is tűnt Krakati, a karvaly. Hatalmas szárnyai beborították az eget az erdei tisztás felett. Mindkét karmos lába egy-

egy indián fejet szorongatott.

A-krey így szólt:

– Ezt a madarat én ölöm meg.

– Hisz ez nagyobb a másiknál – felelte a bátyja –, és te vagy közülünk a gyengébb. Engedd át ezt is nekem.

– Nem! – kiáltott büszkén A-krey. – Ez az én zsákmányom lesz. És én nem fogok ki-be ugrálni a kalibába, hanem nyílt harcban terítem le, mint férfihoz illik.

– Vesztedbe rohansz, testvérem! – kiáltotta bátyja. – Engedd át nekem, és én megbosszulom szüleinket és népünket!

De hiába volt szép szó, könyörgés, fenyegetés, a makacs A-krey nem tágított. Mikor a karvaly kunyhójuk fölé ért, vakmerően kiugrott a tisztásra, és fenyegetően rázta dárdáját a ragadozó madár felé. Krakati lecsapott rá, és A-krey elhajította fegyverét, de egy szemvillanásnyit késett, a dárda csak a tollakat borzolta fel. A-krey futott volna vissza menedékébe, de már későn. A karvaly lecsípte a fejét, és a fejetlen test lebukott a porba.

Ezt látva, Kengunám is kiugrott a kalibából. Öccsének szomorú vége megszázszorozta erejét. Sűvített a dárda, és rezegve állt meg a felröppenő madár szívében. Visszahullt a madár, Kengunám pedig odament A-key fejetlen testéhez, és keserves sírásra fakadt.

– Ó, jaj, én szegény testvérem, én megmondtam neked, hogy ne indulj egyedül a madárra. Magad kerested vesztedet. Hogy mondjam el mindezt nagyapánknak és nagyanyánknak? Nem akarok szemük elé kerülni és látni szomorúságukat. Inkább világgá megyek, amíg egy más népre találok. Ha megölnek, hát megölnek, egyedül úgysem sokat ér az élet.

Fivérét tisztességgel eltemette, de a fejét egy villás faágra helyezte.

– Légy kaptárja az *arapua-méheknek* – mondta –, hordják beléd a virágok mézét és a fák virágainak édességét.

És világgá ment.

Alig ment egy mérföldet, füstöt látott a mezőségen. Fennhangon énekelni kezdett:

*Hii ho ampookupen
makarupogta pá?*

– vagyis: Kinek a tüze ez, és miért gyújtotta?

Előállt egy inambu, és így felelt:

– Én égetem a füvet, hogy leessen és megsüljön a *pati-pálma* gyümölcse, és megehessem.

Alig ment egy mérföldet, megint füstöt látott a mezőségben. Fennhangon énekelni kezdett:

*Hii ho ampookupen
makarupogta pá?*

– vagyis: Kinek a tüze ez, és miért gyújtotta?

Előállt egy búbos *szeriéma-madár*, és így felelt:

– Én égetem a füvet, hogy előugorjanak és megsüljenek a szöcskék, és én megehessem őket.

Alig ment egy mérföldet, megint csak füstöt látott a mezőségben. Fennhangon énekelni kezdett:

*Hii ho ampookupen
makarupogta pá?*

Előállt egy *koati*, és így felelt:

– Én égetem a füvet, hogy a földből előbújjanak, és megsüljenek a giliszták, és én megegyem őket.

Ezután egy erdőbe ért, és a fák között indián falut látott. Elrejtőzött egy bokorban, és várt. Nemsokára asszonyok jöttek, tökhéj edényben vizet merítettek a pataknál, és visszatértek a faluba. Kengunám várt egészen napnyugtáig, és akkor fiatal lányt látott közeledni a patakhoz. Letört egy gallyacskát, a lány összerezsent, de mert nem látott semmi gyanúsat, megmerítette tökhéj edényét a vízben. Kengunám egy nagyobb ágat tört le, a lány erre futni akart, azt hitte, jaguár van a bokorban. Ezért Kengunám előlépett, és így szólt:

– Ne félj, szép leány, nem vagyok én fenevad, hanem ember.

A lány még mindig nem mert közelebb jönni.

– Ki vagy, és honnan való – kérdezte –, hogy ilyen hatalmasra nőttél? Látom, hogy sokkal erősebb vagy, mint a mi férfaink, a *Vakonkommehojé* törzs harcosai.

Kengunám elmesélte, mint hagyta el népe a falut, a gyilkos madaraktól rettegve, mint növekedett ő és testvére folyóban és

erdőben, és hogy mint álltak bosszút Krakatin és Kukóin minden indián törzserő.

– A karvaly testvéreimet is megölte – mondta végül –, én pedig járom a világot, hogy új népeket lássak. Ha megölnek, hát megölnek, egyedül úgysem sokat ér az élet.

– Ne szólj így, Kengunám – felelte a lány. – Nem öl meg itt senki tégedet. És leányaink közül boldog lesz, akit asszonyodnak választasz, hisz egyedül úgysem sokat ér az élet.

– Van már férjed? – kérdezte a lánytól Kengunám.

– Nincsen férjem – felelte az.

– Akkor te leszel az én asszonyom.

És megfogták egymás kezét, és elindultak a falu felé. Mikor a kunyhójuk közelébe értek, így szólt a lány:

– Beviszem a vizet anyámnak, és belülről kinyitom neked a szobám ajtaját.

Amint mondta, úgy is tett. Csakhogy Kengunám olyan vállas volt, hogy alig fért be az ajtón. Kengunám és a lány lefeküdtek a gyékényre.

Kisvártatva kiáltott a lány anyja:

– Kelj fel, lányom, és csukd be az ajtót, mert sok a moszkító.

– Nem tehetem, anyám – felelte a lány –, mert fáj a szemem, megütötte egy gally, mikor a levelet téptem.

Anyja bejött, és mécset gyújtott, hogy megnézzé lánya fájós szemét. Amikor meglátta őt Kengunám oldalán, gyorsan eloltotta a mécset, és visszaosont férjéhez.

– Nem a szeme fáj a lányunknak – suttogta –, hanem egy hatalmas férfi van vele.

Kisvártatva lánypajtások jöttek, és bekiáltottak:

– Jer, barátnőnk, szépen süt a hold, sétáljunk egyet.

– Nem tehetem, lányok, mert fáj a szemem – felelte a lány.

A lánypajtások bejöttek, és mécset gyújtottak, hogy megnézzék a fájós szemét. Amint meglátták Kengunámot, eloltották a mécset, és ijedten kifutottak.

– Ki lehet ez a hatalmas férfi? – kérdezték egymástól. – A mi férfaink nem ilyen erősek.

Pirkadattal Kengunám így szólt a leányhoz:

– Van bátyád?

– Sok bátyám van – felelte az.

– Hívd hát össze őket a falu közepére, beszédem van velük.

Mikor mind összegyűltek, Kengunám eléjük állt, és elmondta, ki ő, és honnan való, és hogy hűgukat feleségül kéri. A legidősebb bátyja így szólt:

– Ez a férfi a mi törzsünket is megszabadította rettegett ellenségeinktől, Krakatitól, a karvalytól és Kukóitól, a bagolytól. Asszonya lettél, ezért más legénynek már nem adhatjuk a kezedet. Tiszteld őt, mint férjedet, és légy hűséges hozzá.

Amint felkelt a nap, az egész törzs összegyűlt, és őseik szertartásai szerint megtartották a menyegzőt.

Másnap reggel Kengunám felkelt, és így szólt asszonyához:

– Elmegyek vadászni az erdőbe. Készíts nekem estére levest édesburgonyából.

Elment az erdőbe, és már messziről meglátott egy szarvast. Nyomába eredt, és dárdájával leterítette, majd gondosan beborította leveles gallyakkal. Továbbment, és megpillantott egy hatalmas tapírt. A dárda most sem vétette el a célt, és Kengunám ezzel is úgy bánt, mint a szarvassal. Azután üres kézzel hazatért.

– Nem találtam semmit az erdőben – mondta a sógorainak. – Menjetek csak a nyomomban a patak mentén, hátha ti több szerencsével jártok.

A sógorok elindultak a nyomokon, és hamarosan megtalálták a lombokkal borított szarvast. Olyan hatalmas volt, hogy megmozdítani sem tudták. Továbbmenve rátaláltak az antára is. Ezt is hiába próbálták hazavinni. Visszatértek hát a faluba, és mindenkinek elmondták, hogy milyen csodálatos vadász Kengunám, aki egymaga ejtett el két ilyen hatalmas állatot.

Kengunám látta, hogy nem hozták haza a zsákmányt, maga ment hát vissza az erdőbe. Bal vállára vetette az antát, jobb vállára a szarvast, úgy vitte haza a faluba. Ott letette a falu közepén, és így szólt a törzsfőnökhöz:

– Oszd szét igazságosan, hogy minden indián megkapja belőle a részét.

Az indiánok csodálattal néztek Kengunámra, és azt suttogták egymás között, hogy varázserő segíti őt. Megkérték, hogy

mindennap segítsen nekik a vadászatban, és ő megígérte nekik, és amint mondta, úgy is tett.

Egy nap vadászat közben nagy füstöt láttak a mezőségben. Fennhangon énekelni kezdett:

*Hii ho ampookupen
makarupogta pá?*

Hanem most egyetlen állat sem állott elő. Közelebb érve látták, hogy *habrahati-komékra* törzs harcosai égetik a füvet az ő vadászterületükön. Kengunám és vadásztársai kevesen voltak, az ellenség pedig nagy csapattal, de ő így szólt övéihez:

– Kövessetek, és ne féljeteK semmitől. Ha közelükbe érünk, hallassátok csatakiáltásotokat.

Amint mondta, úgy is lett. Az indiánok kezükkel szájukat ütögették, így: *Huvivivivivivi!* Összecsaptak, és Kengunám dárdájának minden csapására egy indián hullt a földre a támadók közül. Hatalmas termete rémületet keltett az ellenség között, soraik felbomlottak, és hamarosan futásnak eredtek. Kengunámot övéi diadalmenetben vitték vissza a faluba. A *habrahati-komékra* indiánok soha többé nem merészkedtek a vadászterületükre.

Kengunámról azóta nem hallani többet.

KOIERÉ, A KŐKÉS

Nem messze élt valamikor régen egy indián törzs, *mankraré* nevű. Férfiai nagyon bátor harcosok voltak, és a környék többi törzseit sorra legyőzték a csatákon. Köztük is a legbátrabb és legrettegettebb harcos volt Anké, mert őt minden csatában megsegítette varázserejű kőkése, Koieré.

A késnek senki ellen nem állhatott, csapása elől nem nyújtott oltalmat se fapajzs, se bőrvért.

Történt egyszer, hogy a *mankraré* törzs hadat üzent a *krolkamékra* indiánoknak. Ezeknek a főnök a hadba indulás előtt összegyűjtötte harcosait, és így szólt hozzájuk:

– Testvéreim, jól tudjátok, hogy legveszélyesebb ellenfelünk Anké, mert őt segíti Koieré a varázserejű kőkés. Acélkéssel, dárdával, szekercével ellene támadni hasztalan, csapása elől sem fapajzs, sem bőrvért védelmet nem adhat. Kerüljétek hát a párharcot Koierével. De ha valaki rejtekből nyíllal támadna rá, lebírhathánk Ankét, és elvehetnénk tőle a Koierét. Szólottam.

Előállt Katsedekuli, aki a legjobb nyíllövő hírében állott, és így szólt:

– Főnök, én elrejtőzöm a csata idején, rejtekből lelövöm Ankét, és elveszem tőle kőkését, Koierét.

Amint mondta, úgy is tett. Míg folyt a nagy csata, és csattogtak a szekercék, és villogtak a kések, és suhantak a dárdák, ő elrejtőzött a bozótba, és Ankét követte szemével. Láta, hogy Koieré csapásai alatt egyre-másra buknak a földre a *krolkamékra* harcosok, és vérük a föld porával keveredik, de ő csak várt. Várt, amíg egy pillanatra felvillant előtte Anké verejtéktől csillogó fedetlen háta, és akkor elengedte a kifeszített húrt. Suhant a nyílvessző, és átfúrta Anké szívét. Katsedekui előugrott rejtekéből, kiragadta a kést a halott kezéből, és már el is tűnt a bozótban.

Anké halála nagyon elszomorította a *mankraré* törzs harcosait, és ezért nem tudtak felülkerekedni az ellenségen. Napnyugtakor mindkét sereg elfáradt már az öldöklésben, sok indián feküdt halva a csatamezőn. A két törzs főnöke végül békét kötött, és hadi népükkel falujukba vonultak.

Katsedekui büszkén vitte haza hadizsákmányát. Ő volt a krolkamékrák legünnepeltebb harcosa, mindenki az ő kedvét kereste. Mikor megtetszett neki Katsué, népének legszebb leánya, elkergette feleségét, és új asszonya házába költözött. A bűvös kés miatt olyan tisztelet övezte, hogy tettéért senki sem merte megfeddeni. Ő pedig vitte magával a Koierét, és a kunyhóban a falra akasztotta, az ágy fölé.

Telt-múlt az idő, és Katsedekui lassan el is felejtkezett a késről.

Egy éjszaka Ketsué arra ébredt, hogy valaki szólítja.

– Anyám, jer, vígy sétálni engem.

Látta, hogy a kés szól hozzá. Karjába vette hát Koierét, és kísértált vele az éjszakába. Mikor az erdő szélére értek, azt mondta Koieré:

– Anyám, én sok szép éneket tudok, és megtanítlak rá téged. Hallgass rám figyelemmel, és amit elénekeltem, énekeld utánam.

És Koieré valóban csodálatos szép énekeket tudott, és Ketsué énekelte utána, és a páros ének messze hangzott az éjszakában.

Eközben a bokorban egy indián legény lapult. Anké testvére küldte a mankrarék törzsétől, hogy kikémlelje, kinél van orvul megölt bátyjának kése, mert nem tudott belenyugodni, hogy elveszítse jogos örökségét, a varázserejű Koierét.

Ez az indián legény is gyönyörködve hallgatta a páros éneket, de mikor kinézett a bokrok közül, csodálkozva gondolta:

– Ejnye, én csak egy asszonyt látok, pedig jól hallom, hogy egy férfi is énekel vele.

Még közelebb húzódott, és akkor látta már, hogy az asszony egy kőkést ringat a karjában, és a kőkés énekli neki a szebbnél szebb dalokat. Tudta, hogy ez csak a varázserejű Koieré lehet. Megfigyelte, melyik kunyhóba tér be az asszony, és sietett is vissza falujába, hogy Anké testvérének elmondja, amit látott.

Anké testvére maga mellé vett két indián harcost, és elment a krolkamékrák falujába. Egyenest a főnök elé állt, és így szólt:

– Krolkamékrák főnöke! Én annak az Ankénak vagyok a testvére, akit a csatában orvul megöltek, és ekitől elvették Koierét, a kőkést. Én tudom, kinél van a Koieré. Parancsolj rá harcosodra, hogy adja vissza, mert bátyám után engem illet meg. Ha megtagadod, a

mankrarék főnöke ismét megüzeni neked a hadat, és akkor írmagja sem marad törzseteknek.

A főnök haragosan válaszolt:

– Fenygetésed nem ijeszt meg. Harcosunk csatában zsákmányolta Koierét, ezért jog szerint az övé. Beszélj vele, ha visszaadja, az ő dolga, én nem parancsolhatom meg neki. Szólottam.

Katsedekui mindezt hallotta, és most előlépett.

– Jól mondotta rettenthetetlen főnökünk. Koierét harcban zsákmányoltam, Koieré az enyém. De ha bárki hajlandó közületek versenyt futni velem, ám nem bánom. Aki utolér, megölhet, és elveheti a kést. De ha nem ér utol, én ölöm meg őt.

Nevetve és fennhéjázva beszélt Katsedekui, hisz mindenki tudta róla, hogy nincs nála gyorsabb futó messze vidéken. Anké testvére azonban így felelt:

– Én futok veled, te gyáva harcos, aki lesből lőtted meg a bátyámat, és megöllek, és visszaveszem Koierét, az ő örökségét!

Katsedekui megint csak gúnyosan nevetett, és intett harcostársainak, hogy jelöljék ki a futópályát. Mikor megtörtént, felálltak egymás mögött, elől Katsedekui, kezében Koierével, egy nyújtott lépéssel mögötte pedig Anké testvére állt.

Katsedekui félelmetes futó volt, lábai – úgy mondják – alig érintették a földet; hanem Anké öccse is összeszedte minden erejét. A főnök kézjelére nekiiramodtak, és futottak életükért, és Koieréért, a késért.

Katsedekui jobban futott, mint valaha. A törzs harcosai kétoldalt közrefogták a futópályát, és iszonyatos kiáltozással buzdították őt. De Anké testvére szüntelenül a nyomában volt. Úgy futott, mintha a sólyom szárnyai röpítették volna. Lépésnyi hátrányát mégsem sikerült leküzdenie.

Már közeljártak a futópálya végéhez, és úgy tűnt, Anké testvére elveszti a versenyt. Katsedekui is biztos volt már a dolgában, és egy gúnyos tekintetet vetett hátra.

Ebben a szempillantásban jobb lábával egy tatufészekbe lépett, megbotlott, és végigterült a földön. Anké testvére kiragadta kezéből a kést, halálra sújtotta vele bátyja gyilkosát, és büszkén megindult társai felé.

A krolkamékrák egész törzse megdermedve nézte, hogy a győztes int két kísérőjének, és lassú, méltóságteljes léptekkel elhagyja a falut. Senki sem mert kezét emelni rá.

Anké testvére pedig visszatért törzséhez, és még sok győzelmes harcban forgatta Koierét, a varázserejű kőkést, az ellenség rémületére és a mankraré törzs dicsőségére.

A NAGY HALÁSZAT

Elindult egyszer egy indián legény vadászni, halászni. Amint ment fölfelé a folyó partján, hirtelen nagy zubogást, bugyogást hallott: vonultak a halak iszonyú tömegben!

Otthon elmesélte a falujában, hogy mit látott-hallott – s az indiánok elhatározták rögtön, hogy zsákmányt vesznek a nagy halvonulásból.

A törzsfőnök még aznap kiadta a parancsot: a férfiak készítsenek nyilakat, az asszonyok pedig ennivalót, több napra valót.

Aztán kimentek a folyó partjára, s ott töltötték az éjszakát.

Hajnalban pedig mind egy szálig felsorakoztak a part mentén – így várakoztak.

Először a villámgyors lú hal bukkant elő a habokból, de éppen csak fölcsapta a fejét-farkát – a rázúduló nyílzápor elől mindjárt visszasiklott a mélybe.

Komáját – az álmos-lassú *Krotit* – figyelmeztette ugyan a fenyegető veszedelemre, de az nem hallgatott rá: mindenáron fickándozni akart egyet a napsütésben.

De bizony majdnem ráfizetett: a nyílvesszők csakúgy surrogtak körülötte, súrolták a testét, s alig tudott előlük a mélybe visszabukni.

Lú nemcsak villámgyors volt, hanem okos is: tudta, hogy az indiánok valamennyi nyílvesszőjüket ellődözték, s egy ideig most nyugton lehetnek tőlük. Újra előmerészkedett hát, és összegyűjtött egy halomnyit a vízen úszkáló nyilakból.

Mikor Kroti meglátta a sok zsákmányolt nyilat, elhatározta, hogy ő is szerez belőlük néhányat.

Csakhogya akkorra az indiánok már újra felkészültek, s még a szomszéd falu férfait is meghívták a közös halászatra; annyian voltak a parton, mint a sás.

Amikor Kroti felbukkant a habokból, az egyik halász nyomban észrevette, és belenyilazott a szemébe.

Így pusztult el Kroti, lú legjobb komája.

De hát az indiánoknak ez nem szomorúság volt – ez volt a diadal!

S büszke kiáltásokkal adták egymás tudtára, hogy Kroti nincs többé – és mindenki készülhet a lakomára.

A halat elosztották egymás között, az asszonyok pedig nekiláttak a sütés-főzésnek. Berarubut készítettek a finom csemegéből, egy halból, maniokalisztból sült lepényt, s erjesztett pálmabort ittak utána.

Aztán miután jóllaktak, s el is álmosodtak, valamennyien hazatértek a kunyhóikba.

Az egyik legény azonban a folyónál felejtette a tökhéjból készített kis fuvoláját. S mivel éppen sült a hold, még éjszaka visszament a folyóhoz, hogy megkeresse.

De sehol se találta.

Szomorúan üldögélt a parton, s szórakozottan bedobott a vízbe egy levelet, amelybe a *berarubu-lepényt* szokták az asszonyok csavarni.

A víz elsodorta az árva levelet – s a levél énekelni kezdett a csendes vízen:

*Kroti a komáját, lú komáját kérte,
Hogy vigyázzon árván maradt gyermekére.*

MIÉRT VOLT TÍZ ÉVIG SÖTÉTSÉG A VILÁGON?

Volt egyszer két testvér. Vándorolni indultak. Szülőföldjükön nagy volt az éhínség, és nem tudták öreg édesapjukat ennivalóval ellátni. Elindultak hát munkát keresni. Nagyon-nagyon szegények voltak, ezért hát gyalog kellett menniük.

Az egyiket Konkélnak hívták, a másikat Pitiunak, tehát Morgónak és Rigónak.

El is fáradtak hamar a gyaloglásban, különösen mert valami varázslatos rontás miatt el is tévedtek. Nem találtak ki a vad őserdőből. Megpihentek egy kiemelkedő sziklán, egy mocsaras, ingoványos tisztás fölött. Nagyon elálmosodtak.

Amikor felébredtek, észrevették, hogy a mocsár gőzei veszedelmesen elkábították őket, csak egy arra röppenő madár harsány csirregésének köszönhatték, hogy felébredtek. Nem sok hiányzott, hogy a mérges párák örökre álomba ringassák őket.

Nem ismerték az őserdő veszedelmeit, fenyegető titkait, mert idegenek voltak arrafelé.

Amint jobban körülnéznek, látják ám, hogy két gyönyörű, díszesen felszerszámozott ló áll előttük. Arra gondoltak, hogy talán a mocsár ingoványainak mélyén élő halott őseik küldték segítségükre a két remek állatot.

Most már tehát lovon folytathatták útjukat. Amint továbblovagoltak, egyszer csak egy kunyhóhoz értek. Két gyönyörűséges lányt pillantottak meg a kunyhóban. Azonnal beléjük szerettek.

Így szóltak a lányokhoz:

– Elvennénk benneteket feleségül, de nem tudunk értetek egyebet adni, mint ezt a két remek lovat, mert semmi egyebünk nincsen. Elég lesz-e ez apátoknak?. Mit kér értetek?

A lányok így válaszoltak:

– Apánk gonosz és kegyetlen, már csepp korunkban eladott bennünket, de mi megszöktünk, nem is tudja, merre lehetünk.

Így hát a két testvér szabadon elvehette a lányokat, nem kellett elrabolniuk őket, hogy az apának később kifizethessék a kívánt árat.

Ott maradtak hát, és feleségül vették a két lányt, akik nagyon rettegetek az apjuktól. De az öreg messze lakott. Pókhasú, kecskeszakállú Latra Pajnak hívták, de voltak, akik kékrécefejű Lonko Kelfünek nevezték.

Az öreg azonban látomást látott, révületben kirajzolódott előtte a két férfi és a két ló alakja, amint ott élnek az ő lányaival.

Meghitt embere, kenyeres pajtása volt Nürrü, a róka. Elszaladt hozzá, és azt mondta neki:

– Két idegen erőszakkal vömmé akar lenni. Meg kell nézzem, igaz-e?

A róka felnyergelte Guanakót, a szörnylovat, aki halálra harapdálta az embereket, és titokban a lányok kunyhójához lovagolt rajta.

De a lányok észrevették, rajtakapták a kémkedésen. A róka először zavarba jött, de aztán feltalálta magát, és megkérdezte:

– Igaz-e, hogy barátomnak, a kékrécefejűnek két vője is akadt?

A lányok megijedtek, mert tudták, hogy a róka leleplezi őket apjuk előtt, de közben előkerültek a férfiak is, és a róka ijedten elmenekült. Felkapott a Guanakóra, hogy megvigye Lonko Kelfünek a hírt.

A pókhasú szörnyű haragra lobbant. Visszaküldte Nürrüt, mondja meg a vejeinek, hogy mindaddig neki kell dolgozniuk, amíg a lányok vételára le nem telik. Titokban azonban azt forgatta a fejében, hogy megöli a két testvért.

Ezért azt is üzente nekik a rókával, hogy vágják ki azt a hatalmas, különös formájú fát, amely a hatalmasok között is a leghatalmasabb fa a környéken.

Mikor ezt a lányok meghallották, jajgatni és sírni kezdtek:

– Azt a fát csak a démon vághatja ki. Jaj, jaj! Az a fa a tűz fája, a vulkán tüzének ereje lakik benne. Ha hozzányúltok, meghaltok! Jaj, jaj, jaj!

A férfiak azonban lecsendesítették őket, és azt mondták, nagy gyakorlatuk van az ilyen titokzatos fák kivágásában. El is mentek, hogy megkeressék a vörösen izzó fát. Könnyen megtalálták, mert hatalmasan kimagasodott az erdő fái közül.

A két férfi odaállt a fa alá, és így kiáltott:

– Déli zápor, ó déli félgömb zápora, ess, ess! Ess szaporán! Ess szaporán, zápor, ess!

Négyszer kiáltottak, s akkor megjött a zápor.

Aztán így kiáltottak négyszer:

– Déli hó, ó déli félgömb hava, ess, ess! Ess szaporán! Ess szaporán, hó, ess!

A hó is esni kezdett. Így aztán kialudt a tűz.

Ekkor kérni kezdték a tüzes hegy istenének, Pilyánnak a fejszéjét, ezzel minden fát egyetlen csapással ki lehet vágni.

Így kiáltottak:

– Ereszkedj alá Pilyán fejszéje! Ő fejsze, ereszkedj alá!

Négyszer kiáltottak, s akkor lombzizegést hallottak a fejük felett, ismét kiáltottak, és a zizegés suhogássá vált, harmadszor is kiáltottak, és a suhogás zúgássá erősödött, végre, amikor negyedszer is kiáltottak, elébük ereszkedett a fejsze.

A kihűlt fát azonnal kivágták, az elvégzett munkát átadták Nürrünek, aztán hazatértek.

Amikor Latra Paj megtudta a dolgot, istentelenül káromkodni kezdett. Aztán így szólt:

– A tűzfa nem tudta megölni az átkozottakat, majd elpusztítja őket az izzó kő. Mondd meg nekik, hogy ezt kell elhengeríteniük.

Nürrü meg is vitte az üzenetet, és az asszonyok ismét sírni és jajgatni kezdtek.

– Lonko Kelfü, aki apánk volt, nagy és veszedelmes varázsló. Fákat tüzesít, köveket izzít. Nem fogjátok elhengeríteni, mert az a kő akkora, mint egy hegy! Belepusztultok ebbe a munkába!

De a férfiak lecsendesítették, megnyugtatták őket, és elindultak, hogy megkeressék a követ. Óriási kő volt, és yörös fényben izott.

Veszedelmes volt még a közelébe is menni, mert egy föld alatti tűzhányó nyílását fedte.

A férfiak ismét négyszer hívták a déli záport s déli havat, hogy lehűthessék a nagy követ, de ez nem volt elég, éjjel-nappal hordták rá a vizet maguk is, míg végre a kő kettéhasadt. Így már el tudták hengeríteni.

A kész munkát aztán átadták az ott várakozó Nürrünek, s amikor ez elmondott mindent Latra Pajnak, a kékrécefejű rögtön tudta, hogy a két férfi a hatalmas Pilyán védelme alatt áll. De mivel mindenáron el akarta pusztítani őket, így szólt:

– Semmi sem tud végezni velük? No hát, ha meghallják, hogy most mi következik, úgy fognak bőgni asszonyaikkal együtt, mint az éhes csecsemők! Azt a feladatot kapják, hogy fogják el az emberevő Guanakót.

Az asszonyok ereiben megfagyott a vér, amikor meghallották apjuk üzenetét, mert ismerték a veszedelmes szörnylovát, számtalan ember gyilkosát.

Sírva mondták:

– Egészen biztos, hogy elpusztít benneteket! Lonko Kelfü tanította ölni, igazi orgyilkos.

De a férfiak megnyugtatták asszonyaikat, hiszen eddig mindig győzedelmeskedtek, és ellovagoltak, hogy megküzdjenek a vérszomjas Guanakóval.

Amikor megpillantották a szörnyet, úgy helyezkedtek, hogy az egyikük elébe kerüljön, késsel a kezében, a másikuk pedig oldalvást álljon, hogy az állat mozdulatait figyelhesse.

A szörny szélesebesen rontott az előtte állóra, akinek kés volt a kezében. A férfi fel sem ocsúdhatott, a Guanakó már el is nyelte. De azért nem szállt inába a bátorsága, feltalálta magát a szörny belsejében is. Kitapogatta a szívet, amely nagyobb volt, mint egy férfi feje, és belevágta a kését.

A Guanakó négyet fordult saját tengelye körül, aztán holtan rogyott össze.

Az oldalvást álló testvér négy részre hasította a szörny testét. A gyomrát gyorsan kivette, és kimetszette belőle testvérét. Ezután közösen feldarabolták a húst, felmálházták lovaikra, és elindultak hazafelé.

De a kunyhó néma volt. Nem hallották asszonyaik hangját. Talán nincsenek otthon? Miért nem szaladnak ki elébük a kunyhóból az öröm hangjaival ajkukon?

A két testvér rosszat sejtve ugrott le lováról. Berohantak a kunyhóba.

Némán és mozdulatlanul ült ott a két asszony. Amint közelebb mentek, látták, hogy halottak. Megölték őket. Az életnek semmi jele rajtuk. Rögtön tudták, hogy csak Lonko Kelfü lehetett. Gyász és fájdalom szorongatta szívüket, aztán szörnyűséges átokra fakadtak:

– Legyen tíz napon át éjszakai sötétség! Sem Antü, a Nap, sem Küjén, a Hold ne világítson! A csillagok is mind, mind hunyjanak ki! Legyen tíz napon át éj sötét minden!

És lett sötétség tíz napon át. Az egész világ gyászolt, még az állatok is részt vettek a gyászban, keservesen jajveszékelték.

Végül is az állatok elégették meg a dolgot. Megtanácskozták, mit tehetnének. Azt mondták:

– Az egésznek az az oka, hogy nincs többé feleségük. Ajánljuk fel nekik lányainkat feleségül, akkor talán feloldják az átkot, és újra világosság lesz.

Végül még Nürrü, a róka is csatlakozott a jóindulatú állatokhoz, mert még ő is rettegett a kékrécefejű gonoszságától. Ő volt az első, aki elhozta lányát a férfiakhoz, és így szólt:

– Vigasztalódjatok, és egyikőtök vegye feleségül a lányomat.

De feleletre sem méltatták.

A testvérek hajthatatlanok voltak.

– Lonko Kelfü megölte szerető asszonyainkat, tartson hát tovább az éjszaka!

Hiába próbálkoztak a többi állatok is aányaikkal, a két férfi nem akarta feleségül venni őket, feleletre sem méltatta az apákat.

És a sötétség tovább tartott, mély, mély éj sötét borított mindent.

A tíz napból tíz hónap, a tíz hónapból tíz év lett, és hiába sereglettek az állatok a testvérek kunyhójához, reménykedve, hiába hozták szebbnél szebb, kedvesebbnél kedvesebb, jobbnál jobb lányukat magukkal, hogy feleségül adják őket a két testvérhez, azok feleletre sem méltatták őket.

És a sötétség tovább tartott, a tíz napból tíz hónap, a tíz hónapból tíz év lett.

Az öreg kékrécefejű Latra Paj meghalt a sötétség idején. Éhen halt. Sok állat is éhen veszett, mert a sötétben nem tudtak élelmet keresni maguknak.

A testvérek így szóltak:

– Mihez kezdünk?-Talán legjobb volna, ha átkelnénk a tengeren, a túlsó partra, oda, ahol kedves halottaink, feleségeink élnek. Úgysem tudunk nélkülük élni.

Ki is mentek a tengerpartra, s ott éppen egy emberrel találkoztak, aki egy csónakkal a túlpartról, a halottak lakhelyéről jött. Ő volt a

révész. Ő vitte át az embereket a könnyek tengerén némi élelemért vagy pénzért. A testvérek szóba elegyedtek vele, alkudoztak.

– Vigyél át bennünket a nagy sötét vízen, vigyél bennünket oda, ahol a holtak országa kezdődik – mondták.

– Mennyit fizettek? – kérdezte a révész.

– Odaát feleségeinket akarjuk megkeresni, Lonko Kelfü ölte meg őket, az apjuk. Ha megtaláltuk asszonyainkat, visszajövünk, de az is lehet, hogy ott maradunk. Légy mindenben segítségünkre. Nem bánod meg, ha ráállsz, jól megfizetünk.

Megegyeztek.

Odaát sokáig jöttek-mentek, kerestek-kutattak, végül elkedvetlenedve így szóltak:

– Mit jövünk-megyünk itt a holtak sötét, nedves birodalmában? Itt még igazi tűz sincs. Innivaló sincs. Asszonyaink pedig idegen férfiak feleségei lettek. Mi keresnivalónk van itt? Számunkra soha sehol nincsenek többé asszonyok, sem itt, sem odaát az élők birodalmában. Itt maradunk vagy sem, nekünk már mindegy.

Megkeresték a révészt, hogy megfizessenek neki.

A révész azonban így szólt:

– Ha megtaláltátok volna asszonyaitokat, meg kellene fizetnetek a díjat. De mivel nem találtátok meg őket, és vissza sem akartok jönni, nekem nem jár semmi. Én sem megyek vissza többé az élökhöz.

Megköszönték hát neki fáradságát, és ott maradtak, ahol asszonyaik más férfiakhoz mentek feleségül. De még le kellett számolniuk Latra Pajjal, az aljas pókhasúval.

Hogy mint számoltak le vele, talán még elmondom egyszer. Mert a mesének sosincs vége. Hosszabb a mese, mint a mesélő élete.

De mára elég belőle.

Beszéltem.

AZ ELPUSZTÍTHATATLAN BOKOR

Volt egyszer egy öreg indián, akinek csak egy gyereke volt, egy gyönyörűséges szép lánya, úgy sugárzott az arca, mint a nap. Az apa mindennél jobban szerette a lányát, de állandóan szomorkodott, mert attól tartott, hogy valahogyan elveszítheti. Egyre csak arra kellett gondolnia, hátha elrabolják, hátha férjhez megy, hátha meghal. Ha egyedül maradt, gyakran sírdogált magában, mert örök nyugtalanság fészkelte be magát a szívébe. Ó, bárha tudná a módját, hogy a lány ilyen szép, sugárzó, bájos, fiatal és üde maradhasson, és mindörökre az övé lehessen. Ha valaki ezt a titkot elárulná neki, mindenét odaadná érte.

Ó, mennyire szerette a lányát!

Történt pedig egyszer, hogy a föld teremője leszállt az égből, és addig vándorolt idelenn, míg bele nem fáradt. Mennyi mindent látott!

Tudnivaló ugyanis, hogy a teremő jó isten időről időre meglátogatja teremtményeit, és szemügyre veszi mindazt, amit teremtett. Ilyenkor nagy öröme szolgál, hogy újra *araukán* nyelven beszélhet.

Véletlenül betévedt a szomorkodó apa kunyhójába, és miután mindketten, anélkül, hogy ismerték volna, igen szeretetreméltóan fogadták, jó puha állatbőrökből a tűz közelében vetettek ágyat neki, megígérte titokban az öreg indiánnak, hogy teljesíti egy kérését.

Így aztán az öreg kiöntötte előtte a szívét, beszélt szenvedéséről, félelméről, elmondta, egyetlen kívánsága, hogy lányát, amíg csak él, megtarthassa. El ne rabolhassa senki, feleségül ne vehesse senki.

Az emberek ura így szólt:

– Tökéletesen boldog volnál tehát, ha a lányod örökké élne, soha meg nem halna. Mindig veled maradna, és téged soha el nem hagyna. Ha fiatal és szép és ifjúságában sugárzó maradhatna mindörökre.

Az öreg indián lelkenedezve mondott igent, erre az emberek ura átváltoztatta a gyönyörű karcsú leányzót yerba-bokorrá, amely örökzöld és elpusztíthatatlan. Így aztán a bokorrá változtatott lány nem hagyta el apját soha.

Azóta isszák az emberek a yerba-teát. [\[7\]](#)

A teremő pedig ismét felment a kék égbe, ahol uralkodik.

A TÍZUJJÚ CSIBE

Élt, éldegélt egyszer a széles nagy világban Pücsü Acsávaly. Ki lehetett ez a különös nevű lény? Nem volt más, mint egy csöpp csibe, soványka és kócos. De miért volt olyan sovány és kócos? Azért volt sovány és kócos, mert az anyja, Kusé Acsávaly nem szenvedhette. És vajon miért nem szenvedhette az anyja? Nem tudta ezt a csöpp Pücsü Acsávaly.

Majd mi elmeséljük.

Meg fogjátok tudni.

Vannak zöld héjú tojások. Az araukán földön mindig voltak ilyenek. Zöld tojásból kelt ki egy szép napon Pücsü Acsávaly is. Nehéz dolga volt, mert teljesen egyedül kellett a zöld héjat feltörnie, és a zöld tojások héja keményebb, az anyja pedig éppen nagyon el volt foglalva. Nem segíthetett neki.

Amikor kikelt, még egészen nedves volt, néhány szál tollacskája teljesen összetapadt.

Csipogva csatlakozni igyekezett a többiekhez, de az anyja dühösen elkergette. Pücsü Acsávaly nagyon elcsodálkozott ezen. Fázott is nagyon, mert még hideg volt. Egyébként az anyjának nem is volt rendes fészke, titokban rejtőzködött el, így költötte ki tizenöt csibéjét. Egy vadrebarbara alatt gödröt kapart ki, abba rejtette a tojásokat.

Az ostoba kis csibe csak összeszedte magát, amikor látta, hogy testvérei dideregve bújnak Kusé védő meleg szárnyai alá. Ő is megpróbált befészkelődni, de a kotlós egy dühös rúgással megint elkergette. Szegény kis csibe olyan nedves volt még, hogy majd megfagyott a hidegben. De hát miért nem szenvedhette a kotlós Pücsü Acsávalyt?

Csak lassan-lassan, várjatok még egy kicsit.

Meg fogjátok tudni.

A csöpp csibe nagyon elbátortalanodott. De azért mégis megpróbált újra az anyai védőszárnyak alá bújni. Most már a testvérei is üldözni kezdték, egykettőre kikergették a melegről. A kiscsibe szeme nagyra nyílt a csodálkozástól.

Evésnél ugyanígy járt. A kotlós kapart, s ha bármi ennivalót talált, csibéi elé tette. Mindent apró darabokra vágott erős csőrével, minden csibe kapott egy-egy morzsácskát. Csak Pücsü Acsávaly járt mindig rosszul, nemcsak az anyja, testvérei is állandóan üldözték. Ha érte, Kusé folyton ütötte-verte a csőrével. Addig ütötték-verték, üldözték, kergették, hogy nem is mert többé a testvéreihez, anyjához közelíteni.

Különösen egyik fiútestvére, Alka Acsávaly, a kiskakas volt feltűnően gonosz vele. Amikor a csöpp csibe megkérdezte tőle, miért teszi ezt, a kiskakas gúnyosan nevetett, és olyan szót mondott, amit a kiscsibe nem ismert.

Később majd megmondom, mi volt ez a szó.

Meg fogjátok tudni.

A csibének igen fájt, hogy ezt a szót nem ismeri. Pedig jobb volt így.

Ekkor már enni sem tudott a kétségbeeséstől. Magának kellett megkeresnie az ennivalót. Aludnia is egyedül kellett, mert a többiek nem fogadták be. Néha megpróbált együtt kapargatni a többiekkel, s ebben kétségtelenül tehetségesnek bizonyult, de ha sikerült valamit kikaparnia, a többiek rögtön elcsipegették előle. Kinevették, kigúnyolták, ha középük merészkedett.

A kotlós, egyszer amikor ismét oda akart bújni hozzá, akkorát talált rúgni rajta, hogy belepottyant egy tüskés, szúrós bokorba.

Egy nap aztán így szólt magához a kiscsibe:

„Anyám nem szenvedhet, testvéreim gyűlölnek, mindig egyedül maradok. Itt hagyom hát őket, elmegyek, hátha találok valahol olyan vidéket, ahol több az ennivaló, nagyobbak a gabonaszemek. Mert errefelé a magok igen aprócskák, a férgek és rovarok igen soványak, és igen gyorsan és ügyesen menekülnek vissza a föld repedéseibe. Miért tűrjem el testvéreim csúfolódásait, csak azért, mert őket Kusé szereti és dédelgeti? Elmegyek, el én!”

Búcsú nélkül hagyta el anyját és testvéreit. Ment, ment, mendegélt. Amint elhagyta a *Piren Huinkult*, a havas Kordillerák vidékét, egyre melegebb lett. Útközben sokszor inába szállt a bátorsága, de szerencséjére kicsi és sovány volt. A nagyok és kövérek nehezebben tudnak elbújni.

És akkor aztán végre megtörtént!

A kiscsibe egy gabonaföldet talált. Rengeteg, nagy szemű mag hevert a földön. Nem száz, nem kétszáz, legalább tízezer! Evett, evett, és még mindig csak evett, amíg csak a begyecskéje annyira tele nem lett, hogy majd szétpukkad. Akkor szomorúság fogta el, és így szólt magában:

„Anyácskám mennyit fárad, hogy az ennivalót előteremtse! Hazamegyek, és elmondom, milyen remek vidékre találtam. Aludni is nagyon kellemes itt, a sűrű gabonaszárak közé nem tud behatolni a szél.”

Örömeiben, hogy jó hírt vihet az övéinek, teljesen megfeledkezett szegény kiscsibe arról, hogy otthon úgy bántak vele, mint a ronggyal. Csak szaladt és szaladt fáradhatatlanul visszafelé, alig figyelt az útra, még a kötelező óvatosságról is megfeledkezett. Így aztán nem vette észre a levelekkel betakart vermet sem, és beleesett. Fenn pedig, a verem szélénél, egy rettenetes pofa jelent meg, és villogó szemekkel nézett le rá. A kiscsibe felsikoltott a rémülettől. Már elkészült a legrosszabbra, biztos volt benne, hogy a szörnyeteg fel fogja falni.

Akkor hangos és dühös kakaskukorékolást hallott. Egy hatalmas kakas, egy Alka Acsávaly kukorékol.

A hang azt mondta:

– Te is Acsávaly vagy? Ne félj, jövök már!

A kukorékolás olyan félelmesen hangzott, hogy a szörnyeteg villámgyorsan elmenekült a verem széléről. Helyette megjelent az Alka Acsávaly, aki rettenthetetlennek látszott.

Azt mondta:

– Feküdj a hátadra, és nyújtsd fel egyik lábacskádat, hogy megfoghassam!

A kiscsibe a hátára feküdt, és felnyújtotta egyik lábát. Amint az Alka Acsávaly meglátta a lábat, örömeiben felkiáltott:

– Ó, apám nevére! Mit látok? Te azon kevesek közül való vagy, akik az előkelőkhöz tartoznak! Te *Marinémun* vagy! Milyen pompás! Gyere, gyere gyorsan!

Így aztán kihúzta a kiscsibét, de nagyon vigyázott, nehogy fájdalmat okozzon neki, és így szólt hozzá:

– Nézd, mi egymásnak vagyunk teremtvé. Mindketten *Marinémunok* vagyunk.

És mivel a kiscsibe nem tudta, mi egy Marinémun, kinyújtotta a lábát, és így folytatta:

– A közönséges Acsávalynak egy-egy lábán négy-négy ujja van, de neked és nekem öt-öt. Légy a feleségem tízujjú Marinémun! Tízujjúak vagyunk, igazi előkelőségek. Ezért gúnyoltak, üldöztek irigy testvéreim, és én elhagytam őket, hogy magamhoz illő feleséget keressék. Lásd, rád találtam.

Összeházasodtak hát, és boldogan éltek.

Aztán ők is kis Acsávalyok szüleivé lettek, de sajnos csak egyetlen csibécske örökölte az előkelőség megkülönböztető jegyét. Csak ez az egy volt Marinémun.

Az anya egy szép napon elszomorodott, és így szólt:

– Boldog vagyok, de valami nyomja a szívemet. Anyácskám most bizonyára egyedül van. Talán most már szeretne is. Jó volna, ha itt lehetne velünk, nálunk fáradságos munka nélkül, szeretetben élhetne.

Felkerekedtek hát, és megkeresték Kusét, aki nagyon szegényesen éldegélt. Gyermekait felfalta a róka, elvitte a kánya, lelőtte a vadász. Aki megmaradt, az is elment.

Kusé Acsávaly az egyik lábára bicegett, de nagyon barátságos volt, és azt mondta:

– Nagyon szeretném megismerni az unokáimat.

Gazdagságukról nem szóltak még neki, mert nem akarták szegényt megalázní. Így éltek, éldegéltek együtt, s amikor elmúlt a nyár, megjött az ősz, learatták a gabonát, annyi temérdek mag maradt a tarlón, hogy télen át sem szenvedtek szükségét, és nem is fáztak, mert azon a vidéken nem esett a hó. Bezzeg a Piren Huinkulon!

Azóta a Marinémunnak nevezett tízujjú tyúkok nagyon rátartiak.

Mindent megtudtatok.

Szóltam.

AZ ÖNZŐ SIRÁLY

Kaulye, a sirály boldogan élt férjével, Cselyével. Cselye szorgalmasan halászott, Kaulye pedig mindent elkövetett, hogy széppé és kellemessé tegye az életüket. Mégis el kellett hagyniuk egymást.

Hogy miért?

Elmesélem. Hallgassatok hát ide.

Sok-sok évvel ezelőtt egyszer rettenetes volt az esős évszak. Megnyíltak az ég csatornái, és szünet nélkül esett, zuhogott, megint csak esett, zuhogott. A patakok és folyók kiöntötték, a víz egyre nőtt, növekedett a földeken, tengerré változott az egész vidék, áradó, viharos, haragos tengerré, amely mindent elsodort, még a hegyeket is.

A szárazföld egyre kisebb lett, és az állatok így szóltak:

– Nem segít rajtunk senki, magunknak kell hát magunkon segítenünk. Építsünk magas falat, az majd megvéd bennünket a víztől. A Ruka Nire-hegyen építsük ezt a védfalat, a völgyek erdőit már ellepte a tenger.

Az állatok szétosztották a munkát egymás közt. Az erősebbek követ, homokot hordtak, lapátoltak, építették a falat.

Cselye a falépítők egyik vezetője lett, felesége Kaulye pedig a munkások élelmezéséről gondoskodott. Halásznia kellett a végtelen óceánon, a halakat egy erre kijelölt helyen kellett összegyűjtenie. Közben azonban az építkezésnél is segítenie kellett.

De a sirályasszony kezdett hanyaggá és önzővé válni. A szorgalmas építőket kikacagta.

– He, he, he! – hangzott gúnyos nevetése egész nap, sőt néha egészen bántó módon így szemtelenkedett:

– Krí, krí, krí!

Az egész falépítés kedve ellen való volt. A sok halászat kifárasztotta, és különben is teljesen fölöslegesnek tartotta az épülő falat. Minek az? Hát nem tud-e ő kényelmesen ülni és ringatózni a hullámokon e Sőt, így tud a legkényelmesebben halászni! Csak nevetett, nevetett, és állandóan gúnyolódott.

A kifogott halaknak csak a fejét gyűjtötte össze a kijelölt helyen, a többi lenyelte, felfalta ő maga. Még Cselye sem kapta meg a részét.

Az építőmunkások egymást vádolták a halak miatt, azon veszekedtek, melyikük ette meg titokban a készletet. Végül is őt állították a gyűjtőhelyre. Az őt éppen Cselye lett. Így aztán napvilágra került a sirályasszony hanyagsága és önzése. De arra is rájöttek, hogy nemcsak a többiek élelmét lopja el önző módon, hanem még a falban is kárt tesz. Amit a többiek nehéz munkával felépítenek, azt ő lerombolja, éles karmaival addig kapargatja, karmolássza, míg leomlik.

Az állatok tanácsa arra ítélte az önző sirályasszonyt, hogy mohón addig nyeldesse ezután a halakat, míg csak meg nem telik egészen, akkor azonban hányja ki magából az ételt azonnal. Így örökké halásznia kellett, hogy ne érezze az éhség szorongató fájdalmát.

Nem is volt ezután nyugta soha.

Cselye pedig, a derék sirályférfiú, elhagyta az önző asszonyt, nem akart többé vele élni, mert szégyent hozott rá, megismerte igazi természetét.

A fal ma is ott látható Ruka Nire hegyének erdejében.

Ezzel vége is az önző sirály meséjének.

Meséljen más szebbet, ha tud!

MIÉRT GYŰLÖLIK AZ INDIÁNOK A KOLIBRIT?

A kis Liffki-lafken-tó mellett élt valamikor a rég múlt időkben két nővér. Egyikük a közelben magasodó Litrán hegyén országló Inka^[8] felesége lett. Az Inka remek palotája gyönyörű kövekből épült a hegy magasán. A nemes szívű uralkodó, a bátor harcos teljes szívéből szerette az asszonyt. A neve Pajnemilya volt, ami annyit tesz: kék arany. Pajnemilya szép volt, gyönyörűségesen szép, és a szíve is jó volt, jó és könnyörületes.

A másik lányt Pajnefilunak hívták, ami annyit tesz: kék kígyó. Ő is gyönyörűségesen szép volt, de az emberek titokban Fücsé Piukénak hívták, mert a szíve kemény volt, mint a szikla, és a lelkét rágta, marcangolta a hegyes fogú irigység húga szerencséje miatt.

Amikor Pajnemilyának gyermeke született, sőt gyermekei, mert ikrek voltak, egy kisfiú és egy kislány, az Inka éppen távol volt, hadsereget vezetett egy távoli országba. Pajnemilya magához hívatta hát nővérét, hogy ne legyen egészen egyedül a picikkel. Pajnefilu jött is azonnal, kedves volt és gondoskodó, mindent megtett a húgának, hogy az semmi kényelmetlenséget ne szenvedjen.

Az ikrek sugárzóan szépek voltak. Mindkettőnek a nap fényét is megszégyenítő aranyhaja volt, mert valóban, minden szál hajuk tiszta aranyból volt.

Pajnefilu nagy titokban egy aranyládikát csináltatott, és rá olyan titkos zárat, amelyet nem kulccsal kellett nyitni. Ebbe beletette az elcsent ikreket, mint a tolvaj, titokban kilopakodott velük a palotából, és beledobatta a ládát a Hecsu-lafken tavába, ott, ahol a zajló örvények mindent örökre elnyelnek.

Mivel azonban a ládika színaranyból volt, Antii, a Nap különös gonddal vigyázott rá, hol mindent élettél eltöltő meleg sugarait árasztotta, hol meg üdítő árnyékát vetette rá.

A kemény szívű nővér két kutyuskát adott Pajnemilyának kicsinyei helyett. A fiatal anya sírt, szomorkodott naphosszat, éjszakákon át, és retteget férje, az Inka haragjától, aki bizonyára nem fogja megbocsátani, hogy csak két kutyuskát tud neki mutatni az ikrek helyett.

És valóban, amikor végre az Inka hazatért, és a képmutató Pajnefilutól mindent megtudott, vad haragra lobbant, megölette a kutyuskákat, Pajnemilyát pedig kikergette a palotából, és a kutyaólbába záratta. Itt kellett élnie szegény asszonynak betegen, egyedül. Enni sem kapott egyebet, csak amit az Inka szolgái a kutyaafalka elé vetettek.

Pajnefilu pedig közben behálózta az Inkát, ott maradt a palotában, és remélte, hogy hamarosan feleségül mehet a bátor harcoshoz, a nemes szívű uralkodóhoz.

Történt pedig egyszer évek múltával, hogy egy öreg indián kihalásztta az aranyládikát a tóból. Hazavitte, de nem nyitotta ki azonnal, mert éhes volt, és el akarta előbb asszonyával együtt költeni a vacsoráját, de meg nem is ismerte a ládika titkos zárját, és nem akarta a finom művű alkotmányt megrongálni.

Ették, eddegélték szegényes vacsorájukat az asszonnyal, hallják ám, hogy csámcsog, csemcseg, rág, nyel, kortyolgat valami a ládikában, mintha valaki velük együtt vacsorázna odabenn.

Ez már több volt, mint amennyit az öreg indián kíváncsisága el tudott viselni, féltő gonddal, óvatosan addig mesterkedett, amíg sikerült a ládikát kinyitnia, anélkül, hogy remek aranydíszítését megsértette volna.

Hát uramfia mit lát?

Megpillantotta az ikerpárt, sugárzó aranyhajuk időközben hosszúra nőtt, ők maguk is sokat nőttek, erősödtek.

Az öreg indián és a felesége nagyon megörültek a gyönyörű gyerekeknek. Ott tartották őket maguknál. Az ikrek ki nem léptek a kunyhóból egy pillanatra sem. Enni nem ettek soha semmit, mégis akkorát nőttek egy röpke év alatt, mintha tíz hosszú év telt volna el. Már bele sem fértek a ládikába.

Egyszer aztán rádöbben a nemes szívű Inka, néhány homályos jóslat is segítette ebben, hogy gonosz cselszövés áldozata lett, és hogy gyönyörű asszonyával, Pajnemilyával igazságtalanul bánt. A

jóslatok abban is segítségére voltak, hogy végül is felismerte az aranyhajú ikreket, akik ez időben már szépen felserdültek, és nem rejtőzködtek többé az öreg indián kunyhójában, hanem szabadon kószáltak a mezőn és az erdőben.

Az ikrek is felismerték az Inkát, s amikor egyszer éppen összetalálkoztak, az uralkodó kíséretének nagy megrökönyödésére, így szóltak hozzá:

– Te a mi apánk vagy, és mégse vagy a mi apánk! A kutyák óljába vetted anyánkat, ott fázik és éhezik, csak egy rongyos kutyabőrrel védelmezheti testét a hideg ellen. Egy egész kutyafalkával kell megküzdenie egy falat ennivalóért, s az is csak rühes kutyáknak való! A mi apánk nem tehette ezt!

Az Inka azon nyomban magához vette az ikreket, Litrán hegyére vezette őket uralkodói palotájába. Itt a két gyerek így szólt hozzá:

– Vagy azonnal kiengeded anyánkat a szörnyű kutyaólból, és a legnagyobb tisztelettel bánsz vele, vagy ha nem, azonnal elhagyjuk a palotádat! De ha elmegyünk, nem leszel sokáig az ország uralkodója.

Az ikrek látták a jövőt, tisztán látták előre mindazt, ami az emberek elől homályba burkolózik.

Az Inka azonnal elküldött az ikrek anyjáért, nagy tisztelettel bánt vele és az ikrekkel is. De ezek le akartak előbb Pajnefiluval számolni. Meg akarták őt büntetni gonoszságáért.

Kikergették a palotából, amihez mindennél jobban ragaszkodott, mert az uralkodó felesége szeretett volna lenni. Megkötözték. Az aranyhajú fiú ekkor elővett valamit, ami varázslatosan csillogott, mert összegyűjtötte magában Antü, a Nap sugarainak hatalmát. Az aranyhajú gyermek az életet és halált sugárzó Nap segítségét kérte, és Antü mindent lebíró ereje Pajnefilura záporozott. A kemény szívű, gonosz lány teste lángra lobbant, és egy szempillantás alatt hamuvá égett.

A hamu alatt azonban a sziklakemény szívű lány szívének egy darabkája a lángoktól érintetlenül megmaradt. Ebből a szívdarabkából lett Pinda, a kolibri, aki sohasem halhat meg természetes, békés halállal, mert a gonosz lány szívéből származott.

Nyugtalanul, szomorúan röpköd ide-oda, tépkedi, szaggatja a virágokat, sötét és sivár sziklabarlangokban tölti az éjszakát és a

zimankós telet.

Ezért szomorú és szerencsétlen madár a kolibri.

Nincs is egyetlen állat a Kordillerák vidékén, amelyet az indiánok jobban gyűlölnének a kolibrinél.

UIATAKURI KALANDJAI, AKI PARIAKÁKÁSZ FIA VOLT

Valamikor, az idők kezdetén, a mai Peru égbe nyúló hegy óriásai között, élt egy égen-földön híres indián varázsló, Pariakákász.

Már a születése sem olyan volt, mint más közönséges halandóé.

Pariakákász tojásban született.

Az égbe nyúló hegyóriások között volt egy legmagasabb, amit már az idők kezdetén is *Kondorkoténak* neveztek – s ennek a csúcsán helyezték el az istenek azt a tojást, amiben a nagy varázsló aludt, míg életre nem ébredt. Az pedig úgy történt, hogy egy nap a tojás rázkódni, pörögni kezdett, majd nagy recsegéssel széttört a héja – és egy sólyom röppent ki belőle.

Ő volt Pariakákász.

Egy ideig sólyomként élte a világát, aztán emberré változott, asszonyt szerzett magának, varázsolt és bűvölt, büntetett és ajándékozott – s mikor megszületett a fia, Uiatakurinak nevezte el.

Ő maga meg visszavonult a Kondorkoté csúcsára, és az asszonyát is magával vitte.

Hogy a gyermeküket ki nevelte föl, ki viselte gondját – senki se tudta. Az indiánok csak arra emlékeztek, hogy valamikor járt közöttük egy hatalmas varázsló, akit Pariakákásznak hívtak, de egy nap úgy eltűnt a szemük elől, hogy soha többé nem tudtak a nyomára akadni.

Pariakákász azonban éppen ezt akarta.

„Lássuk – gondolta –, mit művelnek az indiánok, ha már nem vagyok közöttük, hogy igazságot tegyek, érdem szerint büntessek, érdem szerint ajándékozzak. De ott lesz közöttük a fiam, akiről nem tudják, kicsoda, az majd igazságot tesz helyettem, ha szükség lesz rá.”

S hogy mindez így legyen, fiát egy szegény asszony nyomorúságos viskójába varázsolta, akinek nem volt gyermeke. Az nevelte föl Uiatakurit, anélkül, hogy sejtette volna, honnét termett a házába a váratlan jövevény.

De hosszú ideig maga Uiatakuri sem tudta, hogy kicsoda valójában. Csak évek múlva tudta meg – s nem is akárhogyan.

Élt abban az időben egy iszonyú gazdag indián, aki azt híresztelte magáról, hogy különb valamennyi indiánnál, akik mind csak egyszerű, halandó emberek – ő azonban az istenek közül való, csupán emberalakot öltött. S elvárta, hogy hódoljanak előtte.

Ez az ember egy Anaikocsa nevű városban lakott, a Kondorkoté hegység lábánál. S volt neki egy olyan háza, hogy aki azt megpillantotta, csakugyan elhitte, hogy isten lakik ott. A ház tetejét és falait ezernyi sok színes madárszárny borította, s ettől úgy ragyogott a napfényben az egész épület, mintha bármelyik pillanatban föl tudna emelkedni a levegőbe.

Jöttek is az indiánok mind a négy égtáj felől – megcsodálták a házat, s a ház gazdáját istenként tisztelték.

Egy nap aztán súlyosan megbetegedett ez az ember, nem segített rajta se fű, se gyökér, semmiféle tudomány. Pedig valahány gyógyító ember volt a környéken, mindet odarendelte maga mellé.

Míg végül valaki kimondta, amit a többi nem mert: „Hogy lehet az, hogy egy ilyen bölcs és gazdag ember, aki még isten is, nem tudja távoltartani magától a betegséget? S ha meg már beléje fészkelte magát, miért nem tudja kiűzni magából?”

És attól kezdve mindenfelé suttogni kezdtek róla – inkább rosszat, mint jót.

Ekkoriban történt, hogy Uiatakuri éppen úton volt a tengerpart felé, ahol valami dolga akadt – s egyszer csak váratlanul megpillantott egy rókát, amelyik szintén a tengerpart felé ügetett, s egy másikat, amelyik szembejött vele.

A két róka megállt, és elkezdett beszélgetni. Uiatakuri meg behúzódott a sziklafal mögé, és kihallgatta őket.

Az egyik róka kérdezte:

– Mi újság? Mit hallottál?

Mire a másik róka így felelt:

– Nincs semmi újság, ha csak az nem, hogy a gazdag ember súlyos beteg, nem segít rajta se fű, se gyökér. De hát nem csoda, senki se tudja, mitől betegedett meg.

– És te tudod?

– Persze hogy tudom. Egyszer kukoricát pörkölt a gazdag ember felesége, egy szem mag az ölébe hullott, ami még nem lett volna baj, mással is megtörténik, de ő ezt a magot odaadta egy idegen

férfinak, hogy az mindig emlékezzék rá. S ezért lett a gazdag ember beteg. És azóta egy kígyó leselkedik a madárszárnnyal borított ház fölött, a malomkő alatt meg egy kétfejű varangy, és mindkettő arra vár, hogy darabokra tépjék a gazdag embert. De mondom: erről se ő, se a felesége nem tud, senki a világon.

Így szólt a róka, s nyomban eltűnt. A másik meg utána.

Uiatakuri pedig rögtön elhatározta, hogy Anaikocsa felé veszi az útját.

Egész nap, egész éjszaka gyalogolt, s már magasan állt a nap, mikor megérkezett a gazdag ember házához.

A ház bejáratánál egy fiatal lányt pillantott meg. Ragyogott a sok toll a tetőn, a falakon, de Uiatakuri úgy találta, hogy a lány még a tollak ragyogásánál is gyönyörűbb.

Odament hozzá, és megkérdezte:

– Te is itt laksz a gazdag ember házában?

– Igen – mondta a lány szűkszavúan, s gyanakodva végigmérte a rongyokba öltözött fiút.

– Szébb vagy, mint a tollak ragyogása – folytatta Uiatakuri nekibátorodva, mint aki biztos a dolgában.

A lány zavartan lesütötte a szemét, majd szigorúan így szólt:

– Azt mondd meg, mit akarsz?

– Csak érdeklődnék, hogy nincs-e valaki beteg a házban – felelte a fiú.

– Dehogyan nincs – bólintott a lány. – Az apám. Hiszen mindenki tudja. Csak éppen senki nincs, aki meg tudná gyógyítani.

Uiatakuri erre kihúzta magát.

– Én pedig azért jöttem, hogy meggyógyítsam. De csak akkor tehetem meg, ha cserébe eljössz velem a falumba, és szeretni fogsz engem.

A lány úgy meglepődött, hogy egyetlen szót se szólt. Még egyszer végigmérte a toprongyos fiút – aztán beszaladt a házba. S odabent mindent elmondott az apjának, anyjának meg azoknak az öreg tanácsadóknak, akik a betegágy körül álltak, csak éppen tanácsot adni nem tudtak.

A váratlan hírré azonban mind méltatlankodni kezdtek.

– Még hogy egy ágrólszakadt fickó? Az tudna segíteni? Amikor mi se tudunk? S ráadásul még a leányt is magának követeli?

S mindenáron rá akarták venni a beteget, hogy adja ki az útját a szemtelen tolakodónak – de még jobb volna, ha példásan meg is büntetné.

Csak hogy a gazdag ember másképp gondolkozott. Azt mondta: öneki mindegy, ki gyógyítja meg s milyen áron – ő egészséges akar lenni.

S behívatta az idegent.

Uiatakuri pedig nyomban hozzáfogott a gyógyításhoz.

– Tudod-e, gazdag ember, hogy a feleséged kukoricát szokott pörkölni? – kérdezte.

– Persze hogy tudom – felelte a beteg. – Asszony dolga az, nem a férfié.

– Azt is tudod, hogy egyszer egy mag az ölébe hullott?

– Persze hogy tudom, megesik az bárkivel.

– Azt is tudod, hogy ezt a magot a feleséged odaadta egy idegen férfinak, hogy az mindig emlékezzék rá?

Egyszerre nagy csönd lett a szobában. Csak a gazdag ember felesége reszketett a dühtől és szégyentől.

– Nem igaz! Nem igaz! – rikácsolta. – Hazudik ez a csavargó! Vessétek a kígyók vermébe... szaggassák szét a medvék! Hazudik! Hazudik!

Uiatakuri azonban ügyet se vetett a kiáltozó asszonyra, továbbra is a gazdag emberhez beszélt.

– Tudd meg, hogy ezért vagy beteg, az elajándékozott kukoricaszem miatt! S amióta ágynak dőltél, egy kígyó leselkedik a házad felett, a malomköved alatt egy kétfejű varangy, és mindkettő arra vár, hogy szétszaggassanak! S addig nem leszel egészséges, amíg ezt a két állatot meg nem öleted, és a feleségedet meg nem büntetted.

Így beszélt Uiatakuri – és mindenki hallgatott.

Még az asszony is.

A gazdag ember pedig megparancsolta, hogy nyomban kutassák fel a kígyót s a kétfejű varangyot.

– Ha megtaláljátok őket – mondta –, a fiú igazat szólt, félig. De ha meg is ölitek őket, s én meggyógyulok: a lányom az ő asszonya lesz, szavamat adom rá!

Azzal valamennyien kivonultak a ház elé, csak a beteg maradt bent a szobában. Aztán szolgákat hívtak, s megparancsolták nekik, hogy keressék meg a kígyót s a varangyot.

Meg is találták mindkettőt: a kígyót azon a sűrű, lombos faágon, amelyik a ház fölé hajolt, a kétfejű varangyot pedig a malomkő alatt. A szolgák nyomban végeztek velük. Bunkóval, kövekkel zúzták szét a fejüket, s mire mind a két állat kimúlt: a gazdag ember is megjelent a ház küszöbén.

Egészségesebb volt, mint valaha.

Bizony, leesett az álluk az öreg tanácsadóknak!

Csak a gazdag ember felesége sírt keservesen.

– Velem mit akarsz csinálni? – kérdezte reszketve az urától.

– Rosszabbat érdemelnél, mint amit szántam neked – mondta a gazdag ember. – Tövig vágják le a hajadat, az tesz a büntetésed.

Aztán Uiatakurihoz fordult kevélyen:

– Nem tudom, ki vagy, nem tudom, honnét a tudományod, de most már nincs szükségem rád! Szavamat adtam, hát vidd a lányomat. De addig ne kerülj a szemem elé, amíg el nem felejttem neked, hogy rongyos csavargó létedre te segítettél rajtam!

Ilyen csúful, kegyetlenül adta ki az útját a fiúnak – s ezzel még a lánya szívét is megkeserítette. Hiszen ővele se bántak jobban a szülei! Az édesanyja csak a saját szégyene miatt jajgatott, az édesapja is csak magával törődött. Így aztán nem is bízhatott másban, csak a toprongyos fiúban.

S még aznap útra kelt Uiatakurival, hogy házat építsenek maguknak a fiú falujában.

Fel is épült a ház hamar, sárból és kőből, mint a többi szegényé. Az igaz, hogy hiányzott a falakról, tetőkről a madárszárnyragyogás – de nem hiányzott a házból a boldogság. Ők ketten: igaz szerelemmel megszerették egymást.

S mikor elmúlt egy év, újra útra kerekedtek, hogy meglátogassák a lány szüleit – nem akarták, hogy a harag s a gyűlölködés öregségükig kísérje őket.

Az útjuk bizony elég fáradságos volt és hosszú is: a hatalmas Kondorkoté hegység sziklaösvényeire kellett felkapaszkodniok, hogy Anaikocsa városát elérjék a hegy túlsó oldalán. S bár nem akarták, mégis úgy fordult, hogy az éjszaka ott érte őket a kopár csúcsok

között, Uiatokuri egy védett sziklaodúban készített fekvőhelyet feleségének, ő maga meg virrasztva őrködött, hogy a barangoló hegyi medvéket, lopakodó pumákat távol tartsa.

Nagy csend volt mindenfelé, a csillagok úgy ragyogtak fölötte, mint óriásira nyílt sárga virágok.

S akkor egyszerre neszt hallott, halk surrogást: egy karcsú sólyom röppent eléje a magasból, s mély, zengő hangon, mintha ember volna, így szólt:

– Ne félj, Uiatokuri, az apád szól hozzád, aki nevet adott neked!

– Te volnál az apám? – csodálkozott el Uiatokuri. – És hogy hívnak téged, apám?

– Tojásban születtem, madárból emberré lettem, sólyom képében hozzád repültem: én vagyok Pariakákász!

– És én... én a fiad? A nagy varázsló?... – hebegte a fiú; s nem merte hinni, amit hall.

– Pedig csak hidd el – mondta a sólyom, mintha a gondolataiba látna. – Pariakákász fia vagy, és mindig számíthatsz az apád segítségére. Eddig becsülettel éltél, élj ezután is így. Asszonyt jól választottál, de a titok legyen előtte is titok, amíg meg nem engedem, hogy beszélj: maradj egyszerű, szegény indián, aki a kevélyeket megleckézteti.

Így szólt a sólyom, és halk surrogással eltűnt ismét.

Uiatokuri meg a szemét-fülét dörzsölte, hogy igazat látott és hallott-e. De bármennyire szerette is volna, nem merte elárulni a titkát feleségének.

Csak annyit mondott neki hajnalban, amikor továbbindultak:

– Ne félj, bárhogya fogadjanak is bennünket a szüleid, mi is tudni fogjuk, hogyan válaszoljunk.

Harmadnap aztán megérkeztek Anaikocsába, és a város szélén vettek szállást maguknak. De még üzenetet se küldtek a gazdag ember házához, a hír már odaért, hogy lánya a városba érkezett az ágrólszakadt urával.

A gazdag ember akkor már megbocsátott a feleségének, és az asszony haja is újra kinőtt – de Uiatokurit változatlanul gyűlölték mind a ketten. És azt szerették volna, ha a lányukat is valahogy visszacsábíthatnék magukhoz. De hogyan?

Az asszony találta ki a módját. A tervbe azonban nem a gazdag embert avatta be, hanem a saját sógorát. Ő tudta, hogy miért. Ugyanis ez az ember volt az, akinek az ölbe hullott pörkölt kukoricaszemet egyszer titokban odaadta.

– Most visszafizethetsz a toprongyos fickónak! – biztatta a sógorát. – Hívd ki versenyre, tedd nevetségessé, győzd le! Akkor majd a lányomnak is megjön az esze, és faképnél hagyja!

A gazdag embernek pedig csak annyit mondott, hogy fogadják szeretettel a fiatalokat, rendezzenek a tiszteletükre ünnepséget, mulatságot, lakomát, majd csak akad valaki, aki a faragatlan, jöttment fickót nevetségessé teszi!

Így bujtogatott az asszony, s hitte is erősen, hogy a terve sikerül.

A két fiatal meg – látva a nagy pompát, amivel fogadták őket – őszintén örült, hogy vége a haragnak közöttük.

Mikor azonban érkezett a lakoma előestéje, a sógor így szólt Uiatakurihoz:

– Hallod-e, valami nagyon fúrja az én oldalamat. Én gazdag vagyok és hatalmas, te nyomorult és szegény. És mégis rokonságba keveredtünk. Gyere, versenyezzünk: ki bírja jobban az ivást. Ha te győzol, gazdaggá teszek, hogy ne érezd magadat koldusnak mellettünk.

Uiatakurinak sehogy se tetszett a sógor hangja, mindjárt gyanút fogott – de azért elfogadta a kihívást.

– Rendben van – mondta. – A holnapi lakomán versenyt iszunk egymással.

Mihelyt azonban besötétedett, lopva elhagyta a várost, de még a feleségének se vallotta be, hogy hová megy.

– Várj türelemmel – mondta –, reggelre itt leszek.

Aztán elindult, és a Kondorkoté felé vette az útját, hogy tanácsot kérjen az apjától.

De nem kellett az irdatlan magas csúcsig felkapaszkodnia – surrogó sólyomrepüléssel maga Pariakákász jött eléje.

S már hallotta is az apja hangját:

– A sógor a vesztetre tör. De te ne félj semmit. Menj csak tovább ezen a sziklaösvényen, a többi az én dolgom.

Azzal eltűnt a sólyom, Uiatakuri pedig engedelmesen továbbkapaszkodott a meredek ösvényen.

Aztán egyszerre maga se tudta, miért, elsötétedett előtte a világ, és semmire sem emlékezett többé.

Hogy mi történt vele?

Pariakákász hirtelen döglött vadlámává varázsolta Uiatakurit:

ott feküdt az úton mozdulatlanul. Aztán hogyan, hogy nem – kis idő múlva két róka baktatott fölfelé ugyanazon az úton, az egyiknek a hátán hatalmas korsó, tele kukoricasörrel; a másiknak a hátán egy dob meg egy síp. Éppen Pariakákászhoz indultak a csúcsra, hogy megkínálják sörrel, s egy kicsit muzsikáljanak neki.

Hanem amikor a döglött vadlámát megpillantották, egy szempillantás alatt elfeledkeztek mindenről. Ledobták a hátukról a korsót, dobot, sípot, és éhesen nekiugrottak az állatnak, hogy szétmarcangolják.

De alig nyúltak hozzá, a vadláma megmozdult, emberré változott – s ott állt előttük Uiatakuri!

Több se kellett a két rókának: rémült vinnyogással elfutottak.

Uiatakuri meg gyorsan fölkapta a korsót, a két hangszert, és elindult vissza a városba. Éppen hajnal lett, mire hazaért. De a feleségének most se mondott mást, csak annyit, hogy ne faggassa addig, amíg ő mindent meg nem magyaráz.

S amikor eljött a délután, felkészültek ők is a nagy lakomára. Volt a város mellett egy hatalmas tér, a folyó két partján, ott gyűltek össze az indiánok, hogy tanúi legyenek a versenynek. Már javában folyt a mulatság, amikor a fiatalok a térre értek. Vagy kétszáz dobot ütöttek-verték a sógor szolgálói, kétszáz sípot fújtak teli tüdővel, s közben egyre-másra hozták a sörös tömlőket, mintha sosem akarnának kifogyni.

Aztán a sógor megadta a jelt – megkezdődött az ivászat.

Előbb az egyik ivott, aztán a másik, utána megint az egyik, megint a másik – s már-már úgy látszott, hogy a sógor lesz a győztes, mert Uiatakuri szédelegni, dülöngélni kezdett. Erre a sógor barátai is nekiestek a tömlőknek – azt gondolták, most már úgyis vége a versenynek.

És megitták a maradékot, az utolsó csöppig.

Uiatakuriban azonban volt annyi józanság még, hogy összeszedje magát.

A sípot a felesége kezébe adta, ő meg a dobot kapta elő – és játszani kezdtek.

Mintha a föld dübörgött, a szélvész sivített volna, úgy szólt a kezükben a dob meg a síp! – s aki csak ott volt a téren, ijedtükben mind a földre vetették magukat.

S akkor Uiatakuri elővette a kukoricasörrel teli kancsóját, töltött a sógornak, töltött magának – és újra kezdték az ivást.

De bizony a sógor már nyelni is alig tudott. A kancsóból pedig sehogy se akart kifogyni a sör: akármennyit töltött belőle Uiatakuri, mindig tele volt. S ami a legcsudálatosabb: ő annál józanabb lett, minél többet ivott belőle; a sógor meg annál részegebb. A végén már a szemét se tudta nyitva tartani, s szégyenszemre a barátai vitték haza a vállukon, hogy kialudj a magát.

Így lett Uiatakuri a győztes – a sógor pedig így lett nevetséges.

A gazdag ember felesége azonban nem hagyta ennyiben a dolgot. Addig mesterkedett, áskálódott, míg sikerült rávenni a sógorát, hogy újabb próbát tegyen.

S az most a következőt találta ki:

– Hallod-e – mondta Uiatakurinak –, az ivásban győztél, elismerem. De lássuk, hogy melyikünk tud szebb pumabőrt szerezni magának, hogy azzal járja el az ünnepi táncot!

Uiatakuri ezt a kihívást is elfogadta – s éjszaka megint eltűnt a városból, hogy az apjától tanácsot kérjen.

És az most is segített rajta; egy forráshoz küldte, ahol egy gyönyörű vérpiros pumabőrt talált. Ezzel tért vissza a városba – s amikor a térre lépett, hogy vállán a pumabőrrel eljárja az ünnepi táncot, az összesereglett indiánok még lélegzeni is elfelejtettek az ámulattól: a piros pumafejet ragyogó szivárványkarika vette körül, s ahogy Uiatakuri táncolt, lépkedett, a szivárvány is együtt táncolt vele.

A sógornak meg egyszeribe inába szállt a bátorsága. Úgy elődalgott a térről, mintha ott se lett volna. És megint ő maradt a vesztes.

A gonosz feleség azonban még mindig nem nyugodott. Újabb tervet kovácsolt – és a sógor erre is ráállt. Azt remélte, most végre bosszút állhat.

S egy nap újra megszólította Uiatakurit:

– Hallod-e, pumabórt szebbet szereztél, mint én, elismerem. De próbáljuk ki, melyikünk tud rövidebb idő alatt nagyobb házat építeni! Ez legyen köztünk az utolsó verseny.

Uiatakuri készségesen beleegyezett – az éjszakát azonban most sem a városban töltötte. Amikor hajnalban visszaérkezett a Kondorkote hegységből, így szólt a feleségéhez:

– Gyere, lássunk munkához. Mutassuk meg, mit tudunk! Ha eddig szerencsénk volt, talán most is szerencsénk lesz.

S kivonultak mindketten a folyó partjára, a nagy térre, ahol fel kellett építeniök a házat.

De ott bizony már nagy sürgést-forgást találtak – a sógor alaposan felkészült a versenyre!

Már kora reggel odarendelte valamennyi szolgáját, és a teherhordó állatait is mind odahajtatta: azok hordták a temérdek sok fát meg követ, s a tetőfedéshez a szénát a messzi szántóföldekről.

A fiatalasszony majdnem sírva fakadt, mikor ezt a nagy készülődést meglátta.

– Mit tudunk mi ketten tenni, mikor ők ilyen sokan vannak! – sóhajtotta.

– Ne törődj te velük – mondta Uiatakuri. – A mi két kezünk is ér annyit, mint az övék!

És elkezdtek hordani a követ a folyópartról, a fát az erdőből, a szénát a szántóföldről – hordták egészen délig, akkor pihentek egy kicsit. Aztán hordták egészen estig, és megint pihentek egy kicsit.

A sógor meg csak gúnyosan nevetett rajtuk: az ő házának a falai már olyan magasak voltak, hogy három ember sem érte el a tetejét – Uiatakuri pedig még mindig csak az alapköveket illesztgette egymáshoz, s még egy gyermek is át tudott volna mászni rajtuk.

Hanem amikor eljött az éjszaka, egyszerre abbamaradt a nagy sürgés-forgás a sógor háza körül; a kimerült szolgák, állatok mind aludni tértek, hogy majd másnap folytassák a munkát. De legelégedettebben a sógor aludt: most már biztosra vette, hogy a versenyt ő nyeri meg.

Kondorkoté ura azonban másképp határozott.

Mikor már minden elcsöndesedett, s a csillagok is fönt ragyogtak, ezernyi sok madarat, medvét, vadlámát küldött a rétre, hogy Uiatakuri házát felépítsék. A lámák hordták a követ, a medvék a

falakat rakták, a madarak a szalmát hozták a csőrükben – s mindezt egyetlen hang nélkül, és olyan gyorsasággal, hogy mire meghajnalodott: készen állt a ház. És kétszer olyan magas volt, mint a sógoré – amelyiken még nem is volt tető.

Az asszony először nem tudott hova lenni a boldogságtól, táncolt, énekelt örömeiben – aztán egyszerre félni kezdett.

Mi lesz, ha a gonosz sógor nem nyugszik bele, hogy alul marad? Vajon nem akar majd Uiatakuri életére törni?

S bizony nem gondolta rosszul.

Mikor a sógor reggel felébredt, és meglátta Uiatakuri büszkén magasodó házát, dühében megparancsolta a szolgálinak, hogy földig rombolják le, amit Uiatakuri felépített – és őt magát se kíméljék.

A szolgák nem nagyon akartak engedelmeskedni, de annyira féltek az uruktól, hogy a végén mégis szálfákat ragadtak, hogy végrehajtsák a kegyetlen parancsot.

CsakhogY Uiatakuri is résen volt ám! – s még időben észrevette, hogy mi készül ellene. És akkor már ő se tétovázott tovább.

A folyó felé fordult, s csak annyit kiáltott:

– Oskolyo! Oskolyo! Most segíts!

Abban a szempillantásban egy hatalmas vadmacska iramodott elő a parti sűrűből, s villámgyorsan a közeledő embertömeg felé száguldott. Aztán megtorpant hirtelen, és olyan borzalmas, vinnyogó hangot hallatott, hogy még Uiatakuri is belereszketett.

S hát még a szolgák! Észvesztett rohanással tódulni kezdtek visszafelé, ki amerre látott – s mire a sógor föleszmélt, már nem volt senki segítség a közelében. Ott állt egyedül a rét közepén.

Aztán hirtelen megfordult, s ahogy bírta, ő is vágatni kezdett a város felé, rémült jajgatással.

Azt hitte ugyanis, hogy a vadmacska menten utána veti magát és széttépi – de nem ez történt.

Oskolyo – mint aki megtette a magáét – visszasétált a parti sűrűbe; s helyette Uiatacuri vette üldözőbe a gyáva sógort. S már-már úgy látszott, hogy utol is éri – mikor a sógor váratlanul felkiáltott:

– Inkább szarvas lennék, csak a kezedbe ne jussak, te rongyos!

S alighogy kimondta ezeket a szavakat – csakugyan szarvassá változott!

S erre bizony még maga Uiatakuri sem számított.

Pariakákász tette volna ezt a csodát?

Biztosan ő!

De azért minden erejét összeszedte, hogy valahogy a sógor nyomában maradjon: most már ő akarta megleckéztetni, még ha szarvassá lett is.

Az pedig egyenesen a gazdag ember háza felé rohant. Ott megállt egy pillanatra, kint dobogott az ajtó előtt – s egyszer csak a gazdag ember felesége rohant ki rémülten.

Összezsapta a kezét:

– Jaj, mi történt veled; Ki tette ezt a szörnyűséget; Ha téged szarvassá, engem biztos kígyóvá változtat ez az átkozott fickó! Inkább veled megyek!

Azzal a szarvas hátára vetette magát, és eliramodtak mindketten.

De nem messze jutott az asszony – csak a falu határáig.

A szarvas egy árkot ugrott át, az asszony meg lezuhant a földre.

– Várj meg! Várj meg! – sikoltott a szarvas után.

De az már messze járt.

Őt meg ott érte utol Uiatakuri. S akkor már az sem rohant tovább. Megragadta az asszonyt, és fölemelte a földről.

– Sok rosszat tettél, asszony, nem érdemied meg, hogy megbocsássak neked! – kiáltotta. – A családodra szégyent hoztál, ellenem áskálódtál: változzál kővé, azt kívánom!

És a hűtlen asszony azon nyomban kővé változott.

De erről senkinek nem beszélt Uiatakuri – nem akarta felesége szívét még jobban fájdítani. Se a gazdag emberét.

Hanem amikor visszatért a városba, így szólt az összesereglett indiánokhoz:

– Sok próbát kiálltam itt a szemetek előtt, de tudjátok meg, hogy nem én voltam az, aki igazában győztem, hanem Pariakákász, a nagy varázsló, aki az én apám. És akit ti elfelejtettetek. Ha boldogan, békességben akartok élni ezután, ne feledkezzetek meg róla, mert ő a Kondorkoté csúcsáról még azt is látja, amit ti soha nem láttok.

Így beszélt Uiatakuri, majd asszonyával visszatért a falujába. S amikor az első gyermekük megszületett, a gazdag ember is odaköltözött hozzájuk, az ő szegényes viskójukba. Már senki se hitte el az indiánok közül, hogy ő isten – de a legkevésbé ő maga. Boldog

volt a kis unokájával, és ha azt nevetni látta, minden régi szomorúságát elfelejtette.

És a fiatalok továbbra is boldogok voltak egymással, és soha nem bánták meg, hogy jóban-rosszban kitartottak egymás mellett.

INKA YUPANKI ÉS A NAPISTEN

Hajdanában nem volt olyan hatalmas temploma Kuzco városában a Napistennek, mint ma. Valamikor kicsi és szűk templomocska állt a helyén.

Hallgassátok meg, hogy a kicsiből hogyan lett nagy – s miért?

Történt egyszer, hogy Inka Yupanki – miután győzelmes harcok után elnyerte a trónt – egy nap elhatározta, hogy meglátogatja az apját, Inka Virakocsát, aki Kuzco városától nem messze egy másik, kisebb városban időzött.

A két város fele útján volt egy forrás, Susur-Pukiokamnak hívták az indiánok.

Az a hír járta, hogy akinek az útja erre visz, s nem vet egy pillantást a forrás vizére, nem is remélheti, hogy a hatalmas Napisten haragját elkerüli. De aki nem mulasztja el, hogy a forrás vizébe belenézzen, a Napistennek hódol vele, s számíthat rá, hogy az égi hatalmasság egyszer visszapillant rá a víztükörből.

De még nem akadt ember, aki azzal büszkélkedhetett volna, hogy látta a Napisten arcát.

Amikor Inka Yupanki a forráshoz ért, első dolga volt, hogy eleget tegyen az ősi szokásnak.

S most egyszerre majdnem kővé dermedt a meglepetéstől: a saját arca nézett vissza rá a vízből, de mégis egy soha nem látott indián arc volt az – s nem is a vízből meredt rá, hanem egy csillogó kristálylapról, ami a víz színén úszott!

Inka Yupankit úgy elbűvölte ez a látvány, hogy még mélyebben hajolt a víz fölé – s még jobban megrettent: az indiánnak, aki farkasszemet nézett vele, három ragyogó fénysugár lövellt ki a koponyájából, a fekete-piros gyapjú fejkötő alól, ami pontosan ugyanolyan volt, mint amelyet Inka Yupanki viselt. Sőt, az orrába is ugyanúgy voltak bedugva a díszes pálcikák, mint az övébe. De ami végképp megrémítette Inka Yupankit: hogy az indián egyik válláról egy kígyó tekergőzött le, a másik válláról egy jól megtermett puma, a két lába között egy még hatalmasabb pumafej...

Ezt már nem tudta elviselni Yupanki – felugrott a forrás mellől, és elfutott.

Az indián azonban zengő hangon utána kiáltott a forrásgödörből:

– Ne félj, Inka Yupanki, én vagyok a te igazi apád, a Napisten! Azért mutakozom előtted, hogy soha többé ne feledkezz meg az arcomról! Hogy soha többé ne feledkezz meg a kötelességeidről! Azért születél, hogy igazságos uralkodója legyél a népednek! Legyen gondod rá, hogy igazi apádat, a Napistent, mindenki tisztelje, és áldozatokkal hódoljanak neki!

Így szólt a hang – s mikor Inka Yupanki visszamerészkedett a forráshoz, már csak a csillogó kristálylapot találta ott a víz színén, a jelenés eltűnt nyomtalanul.

Az arc, aki visszanézett rá a víztükörből, már csak az ő saját, jól ismert arca volt.

Inka Yupanki vigyázva kiemelte a vízből a csillogó kristálylapot, s hazavitte magával Kuzcóba. Aztán csináltatott egy hatalmas szobrot a Napistennek, s ezt a szobrot egy még hatalmasabb templomban helyeztette el.

Azt beszélik, hogy valahányszor Inka Yupanki elvonult ebbe a templomba, s a szobor lábánál belenézett a csillogó kristálylapba, mindent látott, amit csak akart, múltat és jövőt – amit gondoltak az emberek, s még azt is, amit csak akartak gondolni.

Így lett Inka Yupankiból híres, nagy király – s a kuzcói kicsi templomból az indiánok egyik legnagyobb temploma.

KON, A NAP FIA

A világ kezdetén észak felől egy ember közeledett. A neve Kon volt.

Csontjai nem voltak, és szanaszét kóborolt mindenfelé. Hogy útját kényelmesebbé tegye, lehordta a hegyeket, és feltöltötte a völgyeket.

Az akarata olyan erős volt, hogy mindehhez elég volt egyetlen szót szólnia.

Mindenki tudta, hogy Kon a Nap fia.

Férfiakkal és asszonyokkal népesítette be a földet, gyümölcsöt és kukoricát adott nekik garmadával, és mindazt, amire szükség van az élethez.

Mivel azonban néhány ember bosszúságot okozott neki, átváltoztatta a termékeny földet, amelyet az embereknek adott, szára és sivár sivataggá. Ma is ott vannak ezek a sivatagok a perui partokon.

És elvette az emberektől az esőt is. Nem is esett azon a vidéken eső azóta sem.

De könyörületből meghagyta nekik a folyókat, hogy öntözőműveket építhessenek, és növényeket termesztve eltengethessék életüket.

Később aztán Pacsakamak jött. Ő is a Nap fia volt, „Teremtő”-nek is szokták nevezni. Ő elűzte Kont, embereit fekete pofájú macskákká változtatta. Aztán új férfiakat és asszonyokat alkotott, olyanokat, mint a maiak, és ellátta őket mindazzal, amijük ma is van.

Hálából jótéteményeiért Pacskamakot istenükké tették az emberek.

A KANÁRILÁNYOK

Quito tartomány egyik kerületét Kanári-bambának nevezik, innen származik a kanári indiánok neve.

Ők mesélik, hogy a vízözön idején két fivér egy Huaka-inán nevű magas hegyre menekült. Ahogy nőtt a víz, úgy nőtt a hegy is, és egyre magasabb lett, úgyhogy az ár soha el nem érhetette a hegyre menekülteket.

Amikor elfogyott az élelmük, keresgélni kezdtek a hegyen, gyökerekkel és gyomokkal táplálkoztak, és sokat szenvedtek az éhségtől.

Egy kis kunyhót is építettek maguknak, hogy legyen hol meghúzniuk magukat éjszakára.

Amikor egy szép napon ismét elmentek hazulról, hogy ehető gyökereket és gyomokat keressenek, és a hiábavaló munkától kimerülten tértek haza, remek ebédet és kukoricasört találtak a kunyhóban.

De vajon kitől származott a lakoma?

El nem tudták képzelni.

Végül is megtanácskozták, hogyan leshetnék meg jóttevőjüket.

Az idősebbik otthon maradt, és lesbe állt.

Rövid idő múltán látja ám, hogy két kanári repül be a kunyhóba. A két madárka rögtön hozzá is fogott a magukkal hozott étel elkészítéséhez. Észrevette a leselkedő indián, hogy mindkét madár szép, és olyan az arcuk, mint az asszonyoké. Előjött hát rejtekhelyéről, és oda akart szaladni hozzájuk. De amint meglátták, felrebbentek és elszálltak. És aznap nem hagytak a kunyhóban semmi ennivalót.

Amikor a fiatalabb hazaért, és észrevette, hogy nincs semmi étel a kunyhóban, megkérdezte a bátyját a történetek felől. Az el is mondott mindent.

Nagyon bosszankodtak mindketten a dolgon.

Most a fiatalabbik határozta rá magát, hogy lesbe áll, és megfigyeli, visszatérnek-e a madárcák?

Három nap múlva vissza is tértek. Ismét csak hozzáláttak az ennivaló elkészítéséhez. A fiatalabb indián szép nyugodtan

megvárta, amíg mindent megfőznek, akkor aztán odaugrott az ajtóhoz, és bezárta.

A madárcák nagyon mérgesek lettek, csak a kisebbet sikerült a fiúnak elfognia, mert a nagyobb közben elrepült.

Feleségül is vette a szép kanárilányt, és idővel hat fiuk és hat lányuk született. Hosszú-hosszú időn át boldogan élt övéivel a hegytetőn.

Ettől a hat fiútól és hat lánytól származnak a kanári indiánok. Lassanként be is népesítették az egész Kanári-bamba területet.

A Huaka-inán hegyét pedig és a kanárimadarat nagy tiszteletben tartják, és szentnek hiszik az indiánok. Ünnepeiken kanáritollakkal ékesítik magukat.

A TOLLASKÍGYÓ MONDÁI

A VILÁG KELETKEZÉSE

Nem volt még ember, sem állat.

Nem volt még madár, sem hal, sem rák.

Nem voltak fák, kövek. Nem voltak barlangok és szakadékok.

Nem voltak növények. Nem voltak erdők.

Nem volt még semmi, csak az ég.

A föld arculata még nem volt látható, csak a végtelen tengerek terültek némán az ég alatt.

Nem volt még semmi az ég alatt, ami gomolyogna, ami rétegződne, ami fonalat eresztene, ami fuvallatot lehelne, és semmi, ami hangot zendítene.

Nem volt semmi, semmi az ég alatt.

Minden csendes és mozdulatlan a sötétségben, az éjszakában.

Egyedül Tepeu Kukumac, a Tollaskígyó volt akkor, az építő és nemző, anya és apa, aki a vízben csillan meg, zöld és kék tollak borítják. Csak ő volt akkor, a lénye szerint bölcs.

És hozzá hasonlóan volt akkor az ég is, és vele az „Egek Szíve”, az egek istene... Hívják Hurakánnak is, első ízben Csakulka Hurakánnak, másodízben Csípi Csakulkánnak, és Rása Csakulkánnak harmadízben. Ez ama hármasság, mely az „Egek Szívét” alkotja.

Hurakán akkor meglátogatta Tepeu Kukumacot, és tanácskozni kezdtek fényről és életről, magról és vetésről, és arról, ki legyen az istenek fenntartója és táplálója.

– Legyen hát! Teljetek meg élettel! Folyjon a víz, és csináljon helyet, hogy létrejöhessen a föld, álljon össze, és mutassa meg arculatát, hogy elvettethessék a mag, és legyen világosság égen és földön! Nem illetheti dicsőség és tisztelet mindaddig, amit létrehoztunk és megalkottunk, amíg az emberi lény meg nem születik.

Így tanácskoztak.

– Föld! – mondták, és abban a pillanatban megalkották a földet.

Kukumac szíve megtelt örömmel, és így szólt:

– Áldott a te jövedeled, ó „Egek Szíve”, Hurakán!

– Legyen teljes és tökéletes a mi alkotásunk! – mondta Hurakán.

A földet pedig megtöltötték két- és négylábú állatokkal, lakottá lettek az erdők. Szarvasok, madarak, pumák, jaguárok, kígyók, viperák nyüzsögtek mindenfelé, és elkezdtek élni alkotóik parancsa szerint. Aztán megparancsolták nekik, hogy üvöltsenek és csicseregjenek, ki-ki nemzetsége szerint, vegyék szájukra alkotóik nevét, adják meg az illő hódolatot és tiszteletet teremtetőknek. De az állatok nem tudtak beszélni, csak vakogtak, nyüsztettek és vonítottak.

Ekkor Kukumac és Hurakán így szólt:

– Bizony, hozzá kell látnunk újra. Eljött az idő, hogy megalkossuk fenntartónkat és táplálónkat, aki ajkára veszi nevünket, és tisztelettel illet bennünket.

Embert alkottak hát földből és agyagból, de hamarosan látták is, hogy nem jó az ember. Erőtlen volt, esetlen és idétlen. Nem tudta hátrafordítani a fejét, meg volt benne a beszéd képessége, de nem volt hozzá megfelelő értelme.

Szét kellett rontaniuk, mert elégedetlenek voltak vele.

Ezután fából faragták ki az ember arcát és száját, új ember jelent meg a föld arculatán. Eltek, sokasodtak a földön, de nem volt sem szívük, sem értelmük, nem emlékeztek meg alkotóikról, cél nélkül vándoroltak, mint az állatok.

Hurakán ekkor felduzzasztotta a folyók, a tavak és tengerek vizét, mindent ellepett a sodró áradat, és az új emberiség elpusztult. Az égi sas vájta ki a szemüket, az óriás denevér szaggatta le a fejüket, a nagy jaguár falta fel a húsukat. És elsötétült a föld arculata, sűrű, sötét eső záporozott az égből, és esett nappal, és esett éjjel, időtlen időken át. Azt mondják, néhányan mégis túléltek a szörnyű pusztulást, ezek utódai, a majmok, ma is az erdők lakói.

Harmadszor aztán fehér és sárga kukoricából alkották meg az embert az istenek. Kukoricából lett az erő, a vér, a zsír és az izmok. Az első emberek neve következik:

Az első Balam Kice,
a második Balam Akáb,
a harmadik Mahukuk,
a negyedik Iki Balam.

Ez a négy ősatyánk. Olyanok voltak, mint az emberek, igazi emberek voltak valóban. Beszéltek, és volt hozzá értelmük is, láttak, hallottak, jártak, és fogtak mindkét kezükkel. Szépen megalkotott emberi testük volt, és az arcukra kirajzolódott a szívük. A szemük nyíla olyan messzire szállt, hogy mindent láttak a föld színén, és ha az égre emelték szemeiket, behatoltak az ég titkaiba, ha lefelé pillantottak, kifürkészték a föld mélyére rejtett dolgokat is.

Beleláttak a fák törzsébe, a kemény sziklák szívébe, tavak és tengerek mélyére, hegyek belsejébe...

És megemlékeztek alkotóikról:

– Bizony kétszeres és háromszoros hála illet, uram! Emberekké lettünk, szájat és szemet kaptunk, beszélünk és hallunk, gondolkodunk és mozgunk, tudunk és ismerünk mindent, ami közel és távol van, látunk minden nagy és kis létezőt az égen és a földön...

De Kukumac és Hurakán így szólt:

– Nem jó, amit teremtményeink mondanak. Ismernek minden nagy és kis létezőt. Hát nem teremtett lények-e ők, vajon? Hamarosan hasonlatossá válnak hozzánk, istenekké lesznek valóban!

Erre aztán az „Egek Szíve” kővé változtatta az emberek szemét, és látásuk elfátyolozódott, mint a bepárásodott tükör. Csak azt láthatták ezentúl, ami közel volt, a távol titkai fátyol mögé rejtőztek előlük.

Így az első négy ősatya bölcsessége és tudása már az idők legkezdetén meggyengült...

Kárpótlásul álomba szenderültek, s míg álmaik képeit nézegették, gyönyörű asszonyokat kaptak feleségül. Mire felébredtek, ott heverték oldalukon az asszonyok. Balam Kice mellett Kaha Palúna, Balam Akáb mellett Csoruike, Mahakuk mellett Cuharina, és Iki Balam mellett Cskisaka.

Megvidámodtak hát az ősatyák az ő szívükben, felderítette őket feleségeik látása.

Így szaporodtak aztán el a földkerekségen az emberek, kis és nagy törzsek népesítették be a közeli és távoli vidékeket.

Ebből a gyökérből sarjadtunk mi is.

A NÉGY VILÁGKORSZAK

Úgy mesélik, hogy már négyszer teremtettek embert, és most az ötödik világkorszakban újra teremtették a földet és az eget. Négyféle ember, négy világkorszak és négy Nap következett egymás után.

Régi írások szerint a „Hét szél” napján Kecalkuatl teremtette az embert a hamuból.

Az első világkorszak a „Négy Víz” napján kezdődött. Ez volt a „Vízi Nap” korszaka. Ebben az időben mindent elárasztott és elsodort a víz, és az emberek szitakötőlárvákká és halakká változtak.

A második világkorszak a „Négy Jaguár” napján kezdődött. Ez volt a „Jaguár Nap” korszaka. Ebben az időben leszakadt az ég, a Nap nem folytatta égi útját, és már délben szállt az éj. Az éj sötétjében pedig felfalták az embereket a jaguárok. Ebben a korszakban óriások éltek a földön, a régiek sokat beszélnek vakmerőségükről...

A harmadik világkorszak a „Négy Eső” napján kezdődött. Ez volt az „Eső Nap” korszaka. Ebben az időben történt, hogy tűzeső záporozott a földre, úgyhogy az emberek mind hamuvá égtek. A tudósítások arról is szólnak még, hogy nagy kövek és homok verte el az erdőket és a földeket, vulkáni hamu, forgó-pergő tűzbombák lövődtek az ég felé, fortyogó és hólyagos lávafolyamok tajtékzottak, vörösen izzó sziklák emelkedtek fel a föld felszínére.

A „Négy Szél” napján kezdődött a negyedik világkorszak. A „Szél Nap” korszaka volt ez. Zúgó szélviharok söpörtek el mindent, az emberek majmokká változtak, az isten szétkergette őket az erdőkbe, ma is ott élnek, majmokként.

A „Négy Mozgás” napján kezdődött az ötödik, a mostani világkorszak. A „Guruló Mozgás Napjának” korszaka ez, mert a Nap hatalmas golyóként gurul végig égi útján. És amint a régiek mondják, ebben a korszakban nagy földrengések rázzák meg a földet, és kízó éhhalál pusztítja el az embereket...

Hogy milyen lesz a hatodik világkorszak, azt már nem tudja senki...

AZ EMBEREK SZÁRMAZÁSA

Az ég megteremtése után tanácskozást tartottak az istenek, és így szóltak:

– Létrehoztuk a földet, és eget terjesztettünk ki föléje, de ki fog most már a földön lakni, ó istenek?

Tele voltak gonddal. Gondolkodtak, töprenkedtek.

Leküldték végül is Kecalkuatlt az alvilágba. Ott Kecalkuatl így szólt az alvilág urához és úrnőjéhez:

– Azért jöttem, hogy az őrizetedre bízott drágakő csontokat elvigyem!

– Mit akarsz velük? – kérdezte az alvilág ura.

– Az istenek azon töprengenek, ki fog a földön lakni – válaszolta Kecalkuatl.

– Jó. De fújd meg előbb a kagylókürtöt, és hordozd körül háromszor a csontokat a drágakő korongon – mondta az alvilág ura.

Kecalkuatl azonban még nem nyúlt a kagylókürtböz. Férgeket hívott segítségül, a férgek lyukakat fúrtak a csontokba, a lyukakba méhek és darazsak telepedtek.

Akkor aztán megfújta Kecalkuatl a kürtöt.

Meghallotta a kürtszót az alvilág ura, és így szólt:

– Jó. Viheted.

De titokban felbiztatta a szolgálait, az alvilág lakóit, és így szólt hozzájuk:

– Akadályozzátok meg, hogy a csontokat elvigye!

Kecalkuatl azonban nem ijedt meg a halottaktól, már éppen oda akarta kiáltani nekik, hogy bármit tesznek is, mindörökre elviszi a csontokat, amikor a szíve mélyén rejtőzködő másik Kecalkuatl megszólalt:

– Itt hagyom a csontokat nálatok, ó alvilág lakói!

A halottak erre meg is nyugodtak azonnal, és Kecalkuatl megindulhatott, hogy visszatérjen a földre. Fogta hát a drágakő csontokat, melyek egy része férficsont, más része női csont volt, belecsavarta egy kendőbe, hogy magával vihesse.

Az alvilág ura azonban újra felbiztatta a szolgálait:

– Most aztán igazán elviszi Kecalkuatl a drágakő csontokat. Ássátok meg a sírját, amerre elhalad!

Az alvilág lakói megásták a sírgödröt, hogy Kecalkuatl belezuhanjon.

Meg is botlott, és az alvilágban fészkelő fürjek annyira megrémítették, hogy elvesztette az eszméletét. Közben a drágakő csontokat elejtette, a fürjek megrágták.

Amikor Kecalkuatl ismét eszméletre tért, sírva fakadt, és így szólt a szíve mélyén rejtőzködőhöz:

– Mit tegyek most, ó, te igazi?

– Hogy mit? Hát, igaz, a baj nagy. De ami megtörtént, megtörtént.

Kecalkuatl összekeresgette a széttöredezett és megrágott csontokat, újra belecsavarta a kendőbe, és magával vitte Tamokancsánba, oda, ahonnan az emberek alászálltak. Ott aztán apróra őrölte Csinakouatl-kvilasztlit, a föld istennőjét, és beletette a drágakő tálba, ahonnan az emberek származnak.

Ezután Kecalkuatl vért csapolt saját testéből, és az istenek mind követték példáját.

Azt mondják, így jöttek létre az emberek, az istenek vérüket áldozták értük.

AZ AZTÉKOK ELHAGYJÁK AZTLÁNT

Úgy mesélik, hogy az aztékok^[9] aztláni szállásaira egy madár repült. Újra meg újra visszatért, mindig ugyanarra a fára telepedett. Ilyenkor énekelt, és minden dala így végződött: „Tiui, tiui.”

Ez annyit jelent az aztékok nyelvén: Tovább! Tovább!

Addig-addig, hogy a törzs legokosabb embere, Kicaton felfigyelt a dologra. Többször átgondolta, meghányta-vetette magában, és megértette, hogy a madárdal elősegítheti titkos tervek megvalósulását. Azt kell csak mondania, hogy egy ismeretlen istenség parancsa szól a madár dalából.

Ha nagy vállalkozásba fog az ember, társat keres, így tett Kicaton is. Maga mellé vette Tekpacint, és így szólt hozzá:

– Megértetted-e, mit énekel a madár?

Tekpacin nemmel válaszolt.

– Azt parancsolta nekünk, hogy kövessük, és úgy illik, hogy teljesítsük parancsát – folytatta Kicaton.

Tekpacin egyetértett vele, így hát együtt adták hírrül a dolgot az egész törzsnek.

Az aztékok meg voltak győződve róla, hogy a legnagyobb szerencse érte őket, mert a két férfiú a legszebb színekkel ecsetelte, milyen következményekkel jár, ha engedelmeskednek a madárdal, egy ismeretlen isten parancsának.

Felszedelőzködtek hát, hogy elhagyják őseik hazáját, és megkeressék a szerencsét, melyet jövőjük méhe rejt.

TOLLÁN ARANYKORA

Kecalkuatlt a mexikóiak istenként tisztelték, de így volt ez már az ősidőkben, Tollánban is. A temploma egy magas, kiemelkedő épület, lépcsői mintha a végtelen egekbe nyúltak volna, s a lépcsőfokok olyan keskenyek voltak, hogy alig fért el rajtuk emberi láb.

Azt mondják, Kecalkuatl állandóan ott hevert a templomban, arcát kendőbe rejtette, mert rettenetesen rút volt. Vonások nélküli és tagolatlan arca, mint egy tuskó, a szakálla meg igen-igen hosszú.

Alattvalói, a toltékok minden mesterségben nagy művészek voltak. Értették a drágakőcsiszolás, az aranyöntés és a toldíszítés művészetét.

Tudásukat Kecalkuatlnak köszönhatték.

Városukban, Tollánban zöld drágakövekből, napfényt sugárzó aranyból, vörös és fehér kagylókból épült házakban laktak, a gerendákat türkizzel és *Kecal-tollakkal* díszítették.

A toltékokat nem hátráltatták munkájukban a nagy távolságok, mindenhova gyorsan elértek, olyan jó futók voltak, hogy így is hívták őket:

„Akik egész nap behajlítják a térdüket.”

Van ott egy hegy, ma is úgy hívják: „A kiáltás hegye.” Azt mondják, egy kiáltó hírnök állt a hegytetőn, és ha szükség volt rá, kiáltása elhallatszott egészen a tengerpartig, minden égtájról elhallatszott a kiáltása. Így aztán mindenki, akit illetett, sebes futással jött Tollánba, hogy megtudja Kecalkuatl parancsát.

Tollán mindennek nagy bőségében volt. Az élelmiszereknek alig volt ára. A gabona és a zöldségféle óriásira nőtt, a gyapotot nem kellett festeni, mert mindenféle színben pompázva termett. A drágakövek és az arany nem számítottak kincsnek, annyi volt belőlük, hogy bárki, bármikor, bármennyihez hozzájuthatott.

Így hát a toltékok elmondhatatlanul gazdagok voltak, semmiben soha szükségét nem láttak.

Mindent tudtak a toltékok a növényekről is. Ismerték erejüket, melyik gyógyít, melyik veszedelmes vagy halálos. Az orvoslás tudományát négy öreg bölcs találta fel: Oxomoko, Kipaktonal, Tlalteteki és Xocsikanka. Ezek a bölcsek készítettek először orvosságokat, és gyógyították a beteg embereket.

A toltékok bányásztak először drágaköveket. Olyan okosak voltak, hogy a föld gyomrában, a sziklák ölében rejtőzködő drágaköveket is meg tudták találni.

Tudományukat mi sem bizonyítja jobban, mint hogy ők kezdték számolni az időt, megfigyelték a nappal és az éjszaka váltakozását, ismerték a csillagok járását.

Jóralaló, hamisság nélküli emberek voltak. Szerették és tisztelték egymást. Szavuk világos volt és egyenes.

– Valóban, így van.

– Ez az igazság.

– Igen.

– Nem.

Ilyen volt a beszédük.

És a toltékok papja, királya, istene Kecalkuatl volt. Nem mutatkozott soha alattvalói szeme előtt. Temploma mélyére rejtőzködött el, öles falak, őrseregek őrizték.

Ott feküdt zöld drágakőből, Kecal-tollakból készült heverőjén.

TLATELOKA ÉS TENOCSTITLÁN

Azt a helyet, ahol az ördög először használt fel egy jelentéktelen semmiséget arra, hogy vizsályt keltsen az aztékok között: a „Kígyóbosszú Helyé”-nek nevezik.

A tábor közepén egyszerre csak két csomagot találtak. Égtek a kíváncsiságtól, hogy megtudják, mi van bennük.

Felbontják az egyiket, hát egy nagyon értékes, zöld sugarakat lövellő drágakövet találnak benne. Kővé dermedtek a csodálkozástól.

Mindenki magának szeretne volna megszerezni a gyönyörű drágakövet, így aztán hamarosan két ellenséges táborra bomlott a

törzs.

Kicaton, amikor észrevette, hogy már-már öltre mennek kapzsiságukban, így szólt hozzájuk:

– Aztékok! Csodálom, hogy ilyen semmiség miatt egymás ellen fordultok. Se láttok, se hallotok kapzsiságtokban. Pedig itt van a másik csomag is. Azt is fel kellene bontanotok. Hátha abban valami még értékesebb rejtőzik!

Mindkét táborból helyeslő moraj hallatszott, Kicaton tanácsát mindenki okosnak és megszívlelendőnek találta.

Kibontották hát a másik csomagot is, de ebben nem találtak mást, csak két fadarabot, s mivel ez nem hízelegte be úgy magát szemeikbe, mint a zölden szikrázó drágakő, ügyet sem vetettek rá.

Mikor Kicaton látta, hogy az egyik csoport, a későbbi Tlatelolka lakói különösen makacsul ragaszkodik a drágakőhöz, így szólt a másik csoporthoz, a későbbi Tenocstitlán lakóihoz:

– Engedjétek csak át nekik békével a drágakövet, ti pedig vegyétek birtokba a két fadarabot, mert az értékesebb lesz további vándorlástok folyamán, mint a zöld drágakő.

A tenocstitlániak hittek Kicatonnak, így a béke újra helyreállt az aztékok között.

De a két fadarab tulajdonosai kíváncsiak voltak, mire való lehet ez a jelentéktelen tárgy, ezért arra kérték Kicatont, árulja el nekik a titkot. Kicaton azon volt, hogy lecsendesítse és megnyugtassa őket, fogta hát a két fadarabot, egymáshoz illesztette és összedörzsölte őket. A tűz hamarosan lángra kapott.

Mekkora volt az aztékok csodálkozása! Ilyet még nem láttak soha.

Azóta tudják, hogyan kell tüzet gyújtani.

De a viszály Tlatelolka és Tenocstitlán lakói között nem szűnt meg soha, nem élhettek többé békés testvériségben és bizalomban. Az első viszály óta harag és gyűlölet, kétféle akarat, pártoskodás tüzeli őket egymás ellen.

TLALOKÁN ÉS APRÓ SZOLGÁI

Úgy mondják, Tlalokán, az esőisten házának udvarán négy hatalmas víztartó csöbör áll. Az egyikben a víz nagyon jó, ebből akkor esik az

eső, amikor a kukoricának és a többi veteménynek a legnagyobb szüksége van rá. A másodikban a víz rossz, ha ebből esik, a kukorica megfoltosodik és megfeketedik. Ha a harmadikból esik, elfagy a kukorica. Ha pedig a negyedikből, nem nőnek szemek a csöveken, és minden elszárad.

Tlalokánnak számtalan szolgája van, ezek aprócskák, és mind az ő házában lakik. Az egyik kezükben korsó, ezzel merítenek az udvaron álló nagy csöbrökből, a másokban bot. Amikor Tlalokán megparancsolja nekik, hogy néhány falu határát öntözzék meg, fogják a korsókat és botokat, és oda öntik a vizet, ahova az isten parancsolta.

Ha mennydörög, ez azért van, mert botjukkal rávágunk a korsóra. A korsók széttörnek. Ha villám csap be valahova, ez azért van, mert a korsó egy-egy széttört darabja éppen odahull.

MESEMAGYARÁZÓ

Alkonyodik. Az asszonyok és gyerekek a tisztás szélén fát gyűjtenek az éjszakai tűzhöz, azután lassan a kunyhókba húzódnak. A bársonyos sötétség váratlanul, átmenet nélkül beborít mindent. A tisztás széli bozótosban szentjánosbogarak villannak. Tökéletes lenne a csend, csupán cirpelés, brekegés, zümmögés hallatszik a szavanna meg a folyó felől. S ekkor tompán, rezegve megszólalnak az indián bambuszfurulyák. Először ritmikusan búgnak, majd emelkedve a hangskálán, a fülledt éjszakába szórják különös dallamaikat.

A kunyhóban öt indián ül. Közöttük tűz parázslík, mellettük a maniokalisztból főtt csicsa ital. A férfiak kunyhója ez, itt őrzik a titkos hangszereket... A zenészek a tűzre szegzett tekintettel mozdulatlanul, csendben várakoznak. Masise, a törzsfőnök előrehajol, bozontos haját hátrasimítja, a fűiébe akasztott kagylón megcsillan a fény. A dallam címét suttogja: az idegen ne hallja. Szájához emeli furulyáját, a többiek követik. Szellemhívó dalt rezeg a furulya. A vadászatban elfáradt arcok kisimulnak, az odvas fában lárvát kereső kéz virtuózává válik a bambusz hangszernek.

A dalolás után a nambikuarák csicsával frissítik torkukat, az egyik legény gallyakat tesz a parázsra. A tűz fellobban.

– Hát most elmondom, honnét jöttek őseink... Akkoriban még csupán a jaguár, a vadmacska, a tapír, a majom meg a többi állat élt... Csupán a piros mellű tukano, a kék arara-papagáj, a harkály meg a többi madár élt... Csupán a manioka, a batáta, a kukorica meg a többi növény élt... Mi, indiánok, még nem léteztünk. És az állat vagy a madár, ha akart, emberré vált... A síkságon akkor két hegy emelkedett. Mi a Kőhegyben éltünk... A hegy belsejében kunyhó állt, a kunyhó alatt üreg tátongott, mi abban laktunk. A lyukat kókuszkerék kő fedte...

Az erdőben sárga majmok laktak, ők egy napon meghallották a hegyből jövő beszédünket. A majmok ekkor ezt elmesélték a madaraknak. Azok elhatározták, hogy megmentenek minket: a piros mellű tukano, a kék arara meg a többi madár mind nekirepült a kőnek; de az kemény volt, akár a fehérek baltája. Csőrük eltörött... –

Masise a madarak repülését utánozva széttárt ujjú kezét az előtte fekvő kőnek üti. – Akkor megjelent Oklihailitszu, a fehér hátú, fekete mellű harkály. Ő sokszor nekirepült a baltakemény, kókuszkerék kőnek. Neki sikerült. A kő kettérepedt, az üreg szája megnyílt.

Sok indián meghalt, sok indián megsebesült, de sokan kijöttünk a Kőhegyből. A sebesülteket Oklihailitszu a bozótos szavannára küldte, a jó erőben levőkkel pedig útra kelt az erdők felé... A halottak szellemei a Kőhegynél maradtak, ott élnek most is, s ha a nambikuarák itt már nem élnek, elhagyják a zöld erdőt, a sárga szavannát, s a Kőhegyhez mennek... Oklihailitszual sokáig vándoroltunk – a főnök karja félkörívet rajzol a feje felett –, mindig csak erdőzöldet láttunk, az ég araratoll-kéksége alig tűnt elő. De aztán elérkeztünk a Juruena folyóhoz...

Ott Oklihailitszu adott nekünk piuva-pálmából faragott íjat, megtanította, hogy kell a nagy jaguárt vadászni, miként kell a maniokát és a batátát ültetni. S aztán ültettünk maniokát, kukoricát meg feketebabot. Gyapotot is. Akkor minden nagyra nőtt... Sokat ettünk. Oklihailitszu bambuszból furulyát faragott, és nekünk adta. Tőle tanultuk meg a furulyázást, az éneklést és a táncolást...

Így mesélte el a törzsfőnök-varázsló a braziliai nambikuarák eredetét. Apáról fiúra száll a monda, a mese, akárcsak más népeknél. A kutatók százával gyűjtöttek össze indián meséket, s ezekből sok mindent megtudunk az indiánok életéről, hiszen a történetek bővelkednek jó megfigyelésekkel. Ha ezeket kiegészítjük a néprajzkutatók leírásaival: előttünk áll az indiánok élete és műveltsége.

Arra a kérdésre: honnan származnak az indiánok, miként jutottak Amerika földjére – a mondamesélő varázslók véges emlékezete helyett –, fogadjuk el régészek és néprajzkutatók nézeteit.

Húszezer évvel ezelőtt történhetett: Ázsia északi területeit vastag jégtakaró fedte. A szegényes körülmények között, halászatból és vadászatból élő embercsoportok alig jutottak táplálékhoz. A vidék mind zordabbá vált, ajég valósággal maga előtt hajtotta az embereket. A mai Bering-szoros helyén akkortájt földnyelv húzóódott, amely összekötötte Ázsiát Amerikával, ahol a jegesedés fokozatosan visszahúzódott: megnyílt az út az észak-amerikai földre. Az első emberek egymást követő hullámokban, száraz lábbal

kelhettek át a földnyelven, hogy ellepjék a kontinens melegebb vidékeit. Újabb és újabb embercsoportok érkeztek, mind délebbre szorították a korábbi vándorokat, így egy lassú, több ezer éves vándorlás során az ázsiai jövevények egész Amerikán szétszóródtak. Az egyes embercsoportok különböző természeti körülmények közé kerültek – életmódjuk és kultúrájuk nem maradhatott egységes. Az évezredek során a természethez való jobb alkalmazkodás, a történeti változások alapján az őslakók leszármazottainak egy része magasrendű kultúrákat hozott létre. Az indián törzsek nagyobb része azonban megrekedt a kezdetleges halászközpont-vadászközpont-ültetvényesek szintjén.

Latin-Amerikában, azaz Mexikó, Közép- és Dél-Amerika földjén több száz – sokféle nyelvcsaládhoz tartozó – törzs élt, és részben él manapság is. Életmódjuk és kultúrájuk fejlettsége alapján ezeket az indiánokat két főcsoportra osztjuk: kezdetleges „természeti” és „magas kultúrájú” népekre. Előbbi indiánok Dél-Amerikának az Andok hegyvidékén kívül eső hatalmas területeit, a trópusi őserdőt, szavannákat lakják. Táplálékukat főként a gyűjtögetéssel, vadászattal, halászával szerzik be, s csak kis mértékben művelik a földet. A vadászathoz íjat és nyilat, dárdát és fúvócsövet használnak. Az ültetvények létesítésénél az erdőből kis tisztásokat hasítanak, és az aljnövényzet felégetése után elültetik a maniokagyökeret, a kukoricát, burgonyát vagy más növényt. Ritka a szilárd ház, inkább könnyen felállítható kunyhókban laknak, hiszen gyakran változtatják lakhelyüket. A kunyhók legfontosabb „bútorarabja” egy indián találmány: a függőágy.

Az indián csoportok élén a törzsfőnök áll: bölcs öreg vagy néha a varázsló. Irányítása alatt apró falvak alakulnak ki. Gyermek születése, házasságkötés vagy a törzs egy tagjának halála alkalmával az indiánok sokszor heteken át tartó álarcos táncokat járnak. Az indiánok elképzelése szerint az ember igen közel áll az állatok és növények világához. Az indiánok élete a valóságban és a képzelet világában is szorosan összefonódik a természettel, ezt bizonyítják kötetünk meséi, mondái is.

A „magas kultúrájú” népek, mint a perui inkák, a kolumbiai csibcsák, a mexikói aztékok és más népek Amerika felfedezése idején hatalmas területek birtoklói voltak. Az indián törzsek felett

papi-nemesi réteg állt, ennek élén pedig teljhatalmú fejedelem uralkodott. Nagy hadseregeket szerveztek, számos törzscsoportot leigázva tartottak, s óriási földterületeket meghódítottak. Ezenél az államalkotó népeknél nagyméretű, öntözött földek biztosították a megélhetést. E civilizált népek eszközei alig különböztek az erdei indiánok kezdetleges szerszámától: a vas megmunkálását, az ekét ők sem ismerték. A nagy tekintélyű, néha istenséggént is tisztelt uralkodók maguk köré gyűjtötték a legkiválóbb kézműveseket, művészeket, akik remekműveket hagytak az utókorra: pompás színű szőtteket, finom agyagedényeket, kőszobrokat. Ha parancsolták, rabszolgák ezrei cipelték a mázsás köveket, hogy piramisokat emeljenek Mexikóban, Guatemalában vagy Peruban. Nem kevésbé magasrendű alkotások születtek a mondavilág, a költészet terén. Ezek egy részét képrásos könyvek vagy a szájhagyomány őrizte meg. Kötetünk második részében ezek közül mutatunk be néhányat.

FORRÁSMUNKÁK

1., 2., 5., 8., 9., 13., 14., 16., 17., 22., 24., 25., 27., 28., 29., 33., 34., 35., 38., 41., 42., 43., 44., 45., 51. sz. mese: dr. Herbert Baldus: Die Jaguarzwillinge, Erich Röth Verlag, Eisenach nach Kassel, 1958.

3., 4., 10., 11., 12., 14., 19., 23., 26., 30., 32., 39., 40. sz. mese: A boldogtalan kolibri, Európa Könyvkiadó, 1962.

6., 7., 18., 20., 21., 31., 36., 37. sz. mese: Hans Himmelheber: Geister aus Roroima, Erich Röth Verlag, Eisenach nach Kassel, 1959.

47., 48., 49., 50., 52., 53., 54., 55., 56. sz. mese: Harald Schultze: Rendes dos indios Kracho, Sao Paulo, 1950.

57., 58., 59., 60., 61. sz. mese: Berta Kössler Ilg: Indianer Marchen aus der Kordilleren, Diederichs Verlag, Jena, 1932.

62., 63., 64., 65., 66. sz. mese: Walter Kricheberg: Marchen der Asteken und Inka, Peruana, Maya und Muisca, Marchen der Weltliteratur, Diederichs Verlag, Jena, 1928.

46. sz. mese: Koch Grünberg: Indianer Marchen aus Südamerika, Diederichs Verlag, Jena, 1920.

Az 1., 2., 5., 8., 9., 13., 15., 16., 17., 22., 24., 25., 27., 28., 29., 33., 34., 35., 38., 41., 42., 43., 44., 45., 51., 57., 58., 59., 60., 61., 64., 65., 66. sz. mese Fazekas László, a 3., 4., 10., 11., 12., 14., 19., 23., 26., 30., 32., 39., 40. sz. mese Olasz György, a 6., 7., 18., 20., 21., 31., 36., 37. sz. mese Bartócz Ilona, a 46., 47., 48., 49., 56., 62., 63. sz. mese Mészöly Miklós, az 50., 52., 53., 54., 55. sz. mese Tótfalusi István átdolgozása.

TARTALOM

1. Az állatok ünnepe (*kaingang mese*)
2. A sakutyúk, a teknősbéka és a jaguár (*kaingang mese*)
3. A teknős és a jaguár (*kaingang mese*)
4. A teknős és az óriás (*tupi mese*)
5. A jaguár és az eső (*taulipang mese*)
6. A jaguár és a villám (*taulipang mese*)
7. A majom és a teknősbéka (*taulipang mese*)
8. A vaddisznók ura (*ofajé mese*)
9. Egy szem kukorica (*kaingang mese*)
10. Az irigy tapír (*karib mese*)
11. Mit mondanak a majmok? (*Rio Negro menti indián mese*)
12. A jóságos levelibéka (*aravak mese*)
13. A fiú, aki tapírlányt vett feleségül (*ofajé mese*)
14. Az indiánok és az őz (*kasinauna mese*)
15. A tapír és a bögőmajom (*tukano mese*)
16. A lányka és a jaguár (*ofajé mese*)
17. Bakororo és Itubore (*boróro mese*)
18. Vadhamaimöng, a Halak Atyja (*arekuna mese*)
19. A kondorkeselyű lánya (*tembe mese*)
20. Látogatás a mennyben (*taulipang mese*)
21. Mióta van két feje a királykeselyűnek? (*taulipang mese*)
22. Gonoenohodi és a vadászsólyom (*kadiueu mese*)
23. A lusta fiú (*tembe mese*)
24. Kanasivué (*karazsa mese*)
25. A nyíllánc (*karazsa mese*)
26. A leányok háza (*tukano mese*)
27. Az illatgyökér (*manao mese*)
28. A világ ura (*báré mese*)
29. Az emberek jótevői (*terero mese*)
30. A szivárvány fia (*moszeténe mese*)
31. Az ősfá és az árvíz (*taulipang mese*)
32. Maiuag és Korotojko (*taulipang mese*)
33. Miért nem fiatalodhatnak meg az öregek? (*kadiueu mese*)
34. A tűz elrablása (*kaingang mese*)

35. A tűz (*apinajé mese*)
36. Hogyan keletkezett a Kukuyikog-tánc? (*taulipang mese*)
37. Akalapizséima és a Nap (*taulipang mese*)
38. A Hold halála és föltámasztása (*boróro mese*)
39. Az éjszaka keresése (*tembe mese*)
40. Hogyan keletkezett az éjszaka? (*tupi mese*)
41. Az esthajnalcsillag (*karazsa mese*)
42. Mióta világít a Hold az égen? (*taulipang mese*)
43. A Hold feltjai (*tupi mese*)
44. A Nap, a Hold és az eső (*kaingang mese*)
45. Nap és Hold (*kalapalo mese*)
46. Makonaura és Anuanaitu (*kalapolo mese*)
47. A nagy sötétség (*kraó mese*)
48. Katseré, a csillagleány (*kraó mese*)
49. Hogyan szereztek a kraó indiánok tüzet? (*kraó mese*)
50. Pud és Pudleré (*kraó mese*)
51. Csillagasszonyok (*ofajé mese*)
52. A tatufészek (*kraó mese*)
53. A halak ünnepe (*kraó mese*)
54. Kengunám és A-krey (*kraó mese*)
55. Koieré, a kőkés (*kraó mese*)
56. A nagy halászat (*kraó mese*)
57. Miért volt tíz évig sötétség a világon? (*araukán mese*)
58. Az elpusztíthatatlan bokor (*araukán mese*)
59. A tízujjú csibe (*araukán mese*)
60. Az önző sirály (*araukán mese*)
61. Miért gyűlölik az indiánok a kolibrit? (*araukán mese*)
62. Uiatakuri kalandjai, aki Pariakákász fia volt (*araukán mese*)
63. Inka Yupanki és a Napisten (*inka mese*)
64. Kon, a Nap fia (*őspenni mese*)
65. A kanárilányok (*kanári mese*)
66. A Tollaskígyó mondái (*maja-kiese, tolték és azték eredetmondák*)
 - _____ A világ keletkezése (*maja-kiese monda*)
 - _____ A négy világkorszak (*maja-kiese monda*)
 - _____ Az emberek származása (*maja-kiese monda*)
 - _____ Az aztékok elhagyják Aztlánt (*azték monda*)

- _____ Tollán aranykora (*tolték monda*)
- _____ Tlatelolka és Tenocstitlán (*tolték monda*)
- _____ Tlalokán és apró szolgái (*tolték monda*)

Mesemagyarázó

Forrásmunkák

Kasiri – manioka-gyökérből készített erjesztett ital.

A *manioka* – trópusi gumós növény, a dél-amerikai indiánok legfontosabb tápláléka, lisztjüket ebből készítik.

Fúvócső – fából készített két-három méteres cső, melyből méreggel behintett apró nyilakat fújnak ki; általában apróvadak elejtésére használják.

Pariká – növényi termés pörkölése révén nyert por, amelynek felszívása bódulatot okoz

Ásóbot – a kapát és ekét nem ismerő természeti népek legfontosabb földművelő eszköze: fából faragott botszerű ásó

Tatu – az öves vagy páncélos állat portugál neve (spanyolul: *armadillo*)

Yerba – paraguayi teacserje

Inka – perui nép, mely i. sz. 1200 körül magas kultúrát teremtett. Eredetileg csak a fejedelem, később az egész nép neve

Azték – mexikói nép, fejlett kultúrájú társadalmat alkotott; a spanyol hódítás idején hatalmas birodalom ura